ชินวํสทีปํ

ฯนโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ

๑. มหาทโย โย หทโย'ทโย'ทโย
หิตาย ทุกฺขานุภเว ภเว ภเว,
อกาสิ สโมฺพธิปทํ ปทํ ปทํ
ตมาภิวนฺทามิ ชินํ ชินํ ชินํ; (ยมกพนฺธนํ)

๒. ปหาย ยตฺถา'ภิรติํ รติํ รติํ
รมนฺติ ธเมฺมว มุนี มุนี มุนี,
วิมุตฺติทํ สพฺพภวา ภวา'ภวา
ตมาภิวเนฺท มหิตํ หิตํ หิตํ; (ยมกพนฺธนํ)

๓. นิปีตสทฺธมฺมรสา รสา'รสา
สุปุญฺญเขโตฺต'รสตํ สตํ สตํ,
คตา วิธูตา วินเยน เยน เย
ตมาภิวเนฺท'สิคณงฺคณ'งฺคณํ; (ยมกพนฺธนํ)

๔. ชินา'นตโมฺภรุห หํสราชินี
ชิโนรสานํ มุขปงฺชรา'ลิ นี,
สทตฺถสารํ สรสํ วิสูท นี
อุเปตุ เม มานสเมว วาณิ นี;

๕. กมฺมาวเสสา วิจิโต'ปชาตฺยา
คนฺถา'หิสงฺขารวิพนฺธกา เม,
ปณาม ปุญฺญาติสเยน'เนน
มา ปากทานา'วสรา ภวนฺตุ;

๖. สุวณฺณวณฺณสฺส ชินสฺส วณฺณํ
วเณฺณยฺย กปกฺปมฺปิ กชิโต สุวโณฺณ,
กปฺปสฺสิ'โวสาน มนตฺตตาย
น ปาปุเณ พุทฺธคุณาน มนฺตํ;

๗. นิทฺธนฺต จามีกร จารุ รูปํ
สรสฺสตี ภูสณ ภาสนํจ,
อนญฺญ สาธารณ ญาณมสฺส
อวาวิยา'จินฺติย มปกฺปเมยฺยํ;

๘. กุหิํ อสาธารณ รูป ลีลา
กุหิํ อสาธารณ วาณิ ลีลา,
กุหิํ อสาธารณญาณ ลีลา
กุหิํ นุ เม มนฺทมติสฺส ลีลา;

๙. วิภาวิมานี ปรวมฺหิโน เย

อิสฺสา’ภิมาเนน วิภญฺญมานา,
คเวสยนฺตี’ธ ปรสฺส รวฺธํ
เตสํ ปสํสาครหาหิ กิเมฺม;

๑๐. ปสตฺถ สตฺถาคม ปารทสฺสี
เย สาธโว สาธุ คุณปฺปสนฺตา,
คนฺถสฺส นิมฺมาณปริสฺสมํ โน
ชานนฺติ เตเยว อิธปฺปมาณา;

๑๑. อาทิจฺจวํสปฺปภวสฺส ตสฺส
ชินสฺส สตฺถาคมโกวิเทหิ,
วุโตฺตปิ ปุพฺพาจริเยหิ เยสุ
คเนฺถสุ สเงฺขปวเสน วํโส;

๑๒. น เตหิ สกฺกา สุคตสฺส วํสํ
กิญฺจาปิ วิญฺญาตุ มเสสยิตฺวา,
สมฺปุณฺณวํสสฺส วิภาวนาย
ตสฺมา สมุสฺสาหิต มานเสน;

๑๓. อภิปฺปสโนฺน รตนตฺตยมฺหิ
ปสตฺถวํสปฺปภโว ปภุนํ,
วิภุสโณ วิสฺสุตกิตฺติโฆโส
โย ภาติ ลงฺกาย มุฬารภาโคฺย;

๑๔. อมนฺทจาคา’ภิรตสฺส
ปุนฺนฺทุ นามสฺส ทยาธนสฺส,
พุเทฺธ ปสาทาติสยสฺส ตสฺส
อเชฺฌสนญฺจาปิ ปฏิคฺคเหตฺวา;

๑๕. นสฺสาย ปุพฺพาจริโย’ปเทสํ
โสตูน มตฺถาย มยา หิตาย,
นิรุตฺติยา มาคธิกาย สมฺมา
วิธียเต’ทํ ชินวํสทีปํ;

๑๖. สทฺธาสิเนหานุคตาย ปญฺญา-
ทสาย โสตูหิ มโนวิมาเน,
ปทีปิโต’ยํ ชินวํสทีป-
ทีโปหเรปาปตมปฺปพนฺธํ;

๑๗. ปุรงฺคปุณฺณา สิริชมฺพุทีเป
สมฺปตฺติภาเรน ทิวา’วติณฺณา,
ยา เทวราชสฺส’มราวตี’วา-
มราวตีนาม ปุรี ปุเร’สี;

๑๘. วิชฺชาธรานญฺจ วิหงฺคมานํ

วิพนฺธ เวหาสคตึ พหาส,
ยสฺมึ ปุรสฺมึ ชิตเวริ จกฺกํ
ปาการจกฺกํ วิย จกฺกวาฬํ;

๑๙. สญฺจุมฺพิตโมฺหช รโช ปพนฺธ-
สุปิญฺชราปา ปริขาหิรามา,
ปุริตฺถิ ปาการ นิตมฺพภาเค
สมฺพุพหี กญฺจน เมขลา'ภํ;

๒๐. รตฺตินฺทิวา รตฺตมณิ'นฺทนีล-
มณิปฺปภารญฺชิต ราชธานิ,
พพนฺธ ยา'มนฺทสุรินฺทจาป-
สมฺชฺชลากาสตลพฺพิลาสํ;

๒๑. ยหึวธูนํ วทนมฺพุเชหิ
กตาวมานํ หริณงฺกพิมฺพํ,
ปภาหิ นีโลปลโตรณาตํ
โสกาภิภูตํจ วิวณฺณมาป;

๒๒. สโรรุห'นฺตี มณิมนฺทิราภา-
สญฺจุมฺพิตํ ปุณฺณสสงฺกพิมฺพํ;
สงฺกาย รามาชนตา'ภิรามา
กเร ปสาเรสิ ปุรมฺหิ ยสฺมึ;

๒๓. ยตฺถ'งฺคนานํ ปฏิพิมฺพิตานิ
อาทาสภิตฺตีสุ มุขมฺพุชานิ,
อาสุํ วิฆาตาย มธุพฺพตานํ
วิโลจนาลีน มนุคฺคหาย;

๒๔. สมฺมตฺต มาตงฺค ธราธเรหิ
ยสฺมึ อภิสฺสนฺท มทสฺสวนฺติ,
ตุรงฺค รเงฺคหี ตรงฺค มาลา
สมากุเลวา'สิ วิธูต ธูลี;

๒๕. นิกฺขิตฺตวีณา มณินุปุรานํ
วิลาสินีนํ มุทุปาณิ ปาเท,
มตฺตาลิมาลา กลนาทินี กึ
นาลงฺกรุํ ยตฺถ กตาวกาสา;

๒๖. ธวตฺถินีนํ กุจสารเสหิ
เนตฺตาลิภารา'นนนีรเชหิ,
ยา หาสวีจีหิ ปุรี รชนฺยา
รราช สมผุลฺลสโรชินี'ว;

๒๗. จนฺทปฺปภา จุมฺพิต จนฺทกนฺต

ปาสาณธารา มณิจนฺทิกาสู,
จนฺทานนานํ ยหิ มงฺคนาหํ
ปริสุสมโสฺส’ปสมาย’เหสุํ;

๒๘. ยสฺมิํ ปูเร อุทฺธมโธ วินทฺธ-
ชุติปฺปพนฺธ มณิมนฺทิรานํ,
สมฺพุพหี เครุก ปงฺก ทิทฺธ-
วิตาน ปจฺจตฺถรณพฺพิลาสํ

๒๙. สุวณฺณ มุตฺตา มณิ วํสวณฺณา-
ปวาฬ รูปี วชิเรหิญฺจา’ปิ,
ยา สตฺตธเญฺญหิ ธเนหิ ผีตา
อหู ปุริ ธญฺญวตี’ว นารี; (สิเลสพนฺธนํ)

๓๐. ปสาริตา’เนกทิสามุเขสุ
วิจิตฺตวตฺถา’ภรณาทิปูรา,
ยตฺถา’ปณา นิชฺชิตกปฺปรุกฺขา
กริํสุ โลกาภิมตตฺถสิทฺธิํ;

๓๑. ปราครตฺตา มธุปาติมตฺตา
สมฺหินฺนเวลา ฆนนีลวาลา,
หํสาสยา ปญฺจสราภิรามา
ยสฺมิํ ตฬากา วิย กามโภคี; (สิเลสพนฺธนํ)

๓๒. ปุรนฺตรสฺมิํ รตนคฺฆิกานํ
รํสิปฺปพเนฺธหิ หตนฺธกาเร,
กุนฺทารวินฺทพฺภุทเยนยสฺมิํ
รตฺตินฺทิวาเภท มเวทิ โลโก;

๓๓. มาตงฺคชีมูตฆฏาย ฆณฺฏา-
ฏงฺการคมฺภีรรวาย ยสฺมิํ,
ปลมฺภิตา มตฺตสิขณฺฑิมาลา
อกา วิกาเลปิ อขณฺฑกีฬํ;

๓๔. ปุรมฺหิ ยสฺมิํ จรณมฺพุเชหิ
วธูชโต พนฺธิตนูปุเรหิ,
วิกาส โกกาสน สีส พทฺธ
มตฺตาลิ เสส’มฺพุชินี อเชสิ;

๓๕. รสาตลํ นาคผณาวนทฺธํ
นโภตลํ วิชฺชุลตาวนทฺธํ,
ยา ฉาทิตา รูปิยชาตรูป-
ธชาวลีหา’ชินิ ราชธานี;

๓๖. นานตฺถสารํ มิตธาตุวณฺณํ

ฉนฺทารหํ ปาณคณา’ภิรามํ,
กวิปฺปสตฺถํ สรสํ สิเลสา-
ลงฺการปชฺชํ’ว ปุรํ ยมาสิ; (สิเลสพนฺธนํ)

๓๗. ปุรมฺหิ ตสฺมึ กรุณานิธาโน
พุทฺธงฺกุโร พฺราหฺมณสารวํเส,
อสงฺขกปฺปาน มิโต จตุนฺนํ
ลกฺขาทิกานํ อุทปาทิ ปุเพฺพ;

๓๘. โภวาทิวํเส’กทิวากรสฺส
ปุญฺญานุภาโว’ทยมงฺคเลหิ,
ชาตสฺส โข สมฺปติ ชมฺพุทีโป
วิลุมฺปยี มงฺคลวาสลีลํ;

๓๙. ชาตกฺขเณ ตสฺส สรีรเชน
คเนฺธน วเณฺณน สเก นิเกเต,
หตปฺปภา จนฺทนเตลทีปา
สณฺฐานมเตฺตหิ วิชานิยาสุํ;

๔๐. วิมุตฺตโทสาหิ สุเขธิตาหิ
ธาตีหิ กุโมฺภรุปโยธราหิ,
ภโต กุมาโร สุกุมารกาโย
เขเปสิ โส กานิจิ วาสรานิ;

๔๑. มหามเหจา’ถ ปวตฺตมาเน
สเวท เวทงฺคค วิทู วิทูหิ,
การาปยุํ เต ปิตโร’รสสฺส
นามํ สุเมโธ’ติ ปทตฺถสารํ;

๔๒. อุฬารภาเคฺยน สมํ กุมาเร
สํวทฺธมาเน ชนนี น ติตฺตึ,
ปายาสิ นีลามกลโลจนาลึ
มุขมฺพุชํ ตสฺส’ภิจุมฺพมานา;

๔๓. สุเขธิต’งฺคาวยโว กุมาโร
วิมานภุมฺยา มณินิมฺมิตาย,
ปโรหิ มาตาปิตโร’ภิยาจํ
พิมฺพํ กนิชํ ชานุยุเคน คจฺฉํ;

๔๔. สุวณฺณพิโมฺพ’ปมจารุรูโป
สมาจรํ ธาติภุชา’วลมฺพํ,
วิญฺญาสปาท’งฺคุลิมญฺชรีหิ
สลีลมาวาสมลงฺกริตฺถ;

๔๕. นิเชน เตเชน จ ชิวโลกํ

ยเสน’ปุพฺพาจริมํ ผุสโนฺต,
ติโรกริตฺวา รวิจนฺทโสภํ
สํวฑฺฒิ ธีโร อุภโต สุชโต;

๔๖. โส สตฺตมา ยาว ปิตามหสฺส
ยุคา สคพฺภาสยสุทฺธิโก’สิ,
นิหีนชโจฺจ’ติ น ชาติวาทา
ขิโตฺต’ปกุโฐฺฐ ภวิ วิปฺปเสโฐฺฐ;

๔๗. เวทนฺตยํ โส สนิฆณฺฏุ สตฺถํ
สเกฏุภํ สากฺขรเภท สตฺถํ,
สาธพฺพตเพฺพทิ’ติหาส สตฺถํ
อเวทิ เวทงฺคยุตํ ป สตฺถํ;

๔๘. อชฺฌายโก มนฺตธโร ปวีโณ
กลาสุ โลกายตลกฺขเณสุ,
ปปูรการิ ปทโก กวีนํ
เตตา’สิ เวยฺยากรโณ คณิโส;

๔๙. กนฺทปฺปทปฺปา’นลธุมราชิ-
ลีลาวลมฺพิ นิชมสฺสุราชิ,
น เกวลํ โกมลคณฺฑภาคํ
มนมฺปิ ถีนํ มลินีกริตฺถ;

๕๐. ตเนฺทภวณฺณายตน’ณฺณวมฺหิ
นรูปตณฺหาตรณิ นรานํ,
ปายาสิ จกฺขายตนปฺปิยาหิ
ตีรนฺตรํ จิตฺตนิยามกฏฺฐา;

๕๑. ทฺวิโช สุเมโธ สุวิสุทฺธเมโธ
มาตาปิตุนฺนํ นิธนาวสาเน,
ปุญฺญานุภาวปฺปภวํ อคาร-
มชฺฌาวสํ กามสุขํ’นุภุญฺชี;

๕๒. นิสชฺช ปาสาทตเล’กทา โส
ปลฺลงฺกมาธาย รโหคโตว,
ปุนพฺภวุปฺปตฺติ สรีรเภโท
ทุโกฺข’ติ จิเนฺตสิ สภาวจินฺตี;

๕๓. ชาโต ส’หํ ชาติชรารุชาทิ-
ธโมฺม’มฺหิ ตสฺมา ภวทุกฺขสุญฺญํ,
นิจฺจํ อชาตึ อชรํ อโรคํ
คเวสิตุํ วฏฺฏติ นิพฺพุติ’นฺติ;

๕๔. ยถาปิทุเกฺข สติ จ’ตฺถิสาตํ

ตทญฺญมฺเณฺห สติ สีตมตฺถิ,
ภวมฺหิ สเนฺต วิภโว'ปิ เอวํ
นิพฺพาณมตฺถี ติวิธคฺคิสเนฺต;

๕๕. สาวชฺชธเมฺม อิหวิชฺชมาเน
สํวิชฺชเต โภ นิรวชฺชธโมฺม,
อชาติ โหติ สติ ชาติยา'ติ
เอวํ วิจิเนฺตสิ สทตฺถวินฺตี;

๕๖. ทิสฺวา ยถา คุถคโต ตฬากํ
น ตสฺส โทโส น ตโมตเรยฺย,
กิเลสโธเว อมตมฺหิ สเนฺต
ตถา น เสเวถ น ตสฺส โทโส;

๕๗. ปาปาริรุโทฺธ สติ เขมมเคฺค
น ตสฺส โทโส น สุขํ วเชยฺย,
ปาปาริรุโทฺธ สติ เขมมเคฺค
ตถา นคเจฺฉยฺย น ตสฺส โทโส; (ยมกพนฺธนํ)

๕๘. ยถาปิ เวเชฺช สติ โฆรโรคี
น ตสฺส โทโส ต ลเภ ติกิจฺฉํ,
ราคาทิโรคี สติ พุทฺธเวเชฺช
ธโมฺมสธํ เน'จฺฉติ กสฺส โทโส;

๕๙. โย กณฺฐพทฺธํ กุณปํ ปหาย
ยถาสุขํ คจฺฉติ เสริจารี,
ตเถวิ'มํ กุจฺฉิต ปูติกายํ
ยํนูน คเจฺฉยฺยมหํ ชหิตฺวา;

๖๐. อุจฺจารฐานมฺหิ ชนา'นเปกฺขา
กตฺวา กรีสานิ กยถา วชนฺติ,
ตถา สรีรํ กุณเปหิ ปูรํ
ยํนูน คเจฺฉยฺยมหํ ชหิตฺวา;

๖๑. นาวํ ยถา ชชฺชรมาปคาหึ
วเชยฺย เนตา อตเปกฺขโกว,
ตถา นวทฺวารสวํ สรีรํ
ยํนูน คเจฺฉยฺยมหํ ชหิตฺวา;

๖๒. โจเรหิ คจฺฉํ อวหารภีตฺยา
เขมํ สุเมโธ ปุรโมตเรยฺย,
ตถา สรีรํ กุสลาวหารํ
ยํนูน คเจฺฉยฺยมหํ ชหิตฺวา;

๖๓. เนกฺขมฺม สงฺกปฺป ปโร'ปมาหิ

อนุสฺสริเตฺว’วมฺฬารวีโร,
หโต’รปาเร ติภเว อสาเร
วิหาสิ อุกฺกณฺฐิตมานโส โส;

๖๔. สุวณฺณ มุตฺตา มณิ รูปิยาทิ-
ธเนหิ ธเญฺญหิ จ ปูริตานิ,
อวาปุริตฺวาน,ถ โกสโกฏฺฐา-
คารานิ ตํ ทสฺสยิ ราสิวโฑฺฒ;

๖๕. ปิตามหานํ ปกปิตามหานํ
มาตาปิตุนฺนํ วิภวา ปเนตฺถ,
อนปฺปกาถาวรชงฺคมาเต
สํทิสฺสเร ธีร สุเมธวิปฺป;

๖๖. โส สตฺตมา ยาว ปเวณิวฎฺฎา
วิภาวยิตฺวา วิภวสฺสราสึ,
ธนาคมสฺสาปิ ธนพฺพยสฺส
ปมาณ’มาจีกฺขิปมาณทสฺสึ;

๖๗. กุฎุมฺพเมตํ ปฎิปชฺชมาโน
กาเมสุ เทโววิย อินฺทฺริยานิ,
อิจฺฉานุรูปํ ปริจารยสฺสุ
อิเจฺจว มาโรจยิ ราสิวโฑฺฒ;

๖๘. อมุํ มหนฺตํ ธนธญฺญราสึ
สมาวินิเตฺว’ก กหาปณมฺปิ,
นา’ทาย มาตาปิตโรปฺย’โห โต
คตา ยถากมฺม มิโต ปรตฺถ;

๖๙. ตพฺพตฺถุสารคฺคหณาติสูโร
โวสฺสคฺคสโนฺต อถ สตฺตสาโร,
รโญฺญ สมาโรจิย เอตมตฺถํ
เภรึ จราเปสิ สเก ปุรมฺหิ;

๗๐. สนฺตปฺปยิ เภริวิราวคนฺธ-
มาฆาย สมฺปตฺตชาตา’ลิชาตํ,
โภวาทิ นานารตนาทิโภค-
มธูหิ สตฺตาห’มนาถนาโถ;

๗๑. ตทคฺค ยญฺญาลย วาริวาห-
ธารานิปาตทฺธนวุฎฺฐิเหตุ,
มหา ชนสฺสา’ธิกวตฺถุตณฺหา-
ตฎานิ ภินฺนานิ มโนทเหสุ;

๗๒. สุเขธิโต กามสุขํ ปหาย

ฆรา’ภินิกฺขมฺม ตโต สุเมโธ,
อโชฺฌคเหตฺวา หิมวนฺต’มาป
ธเมฺมสโก ธมฺมกปพฺพต’นฺตํ;

๗๓. วิตกฺกมญฺญาย’ถ เทวรญฺญา
วฺยาปาริโต มาปยิ วิสฺสกโมฺม,
ตหิํ วิเวกกฺขมก มสฺสมญฺจ
มโนรมํ จงฺกมภุมิภาคํ;

๗๔. ตมสฺสมํ ปพฺพชิเตหิ สุญฺญํ
อุเปจฺจ โสญฺจารมวาปุริตฺวา,
ญตฺวา ตทโนฺตลิขิต’กฺขรานิ
ขาริํปริกฺขารภรํอเวกฺขิ;

๗๕. นิวตฺถวตฺถํนววโทสุเปตํ
วิวชฺชิยาวชฺชิยวชฺชทสฺสิ,
ธาเรสิตํพารสธานิสํส-
มโนชปุปฺผตฺถรวากจีรํ;

๗๖. ปุนฺนาคปุปฺผตฺถรกา’ภิรามํ
อํเส วิธายา’ชินจมฺมขณฺฑํ,
กตฺวา ชฏามณฺฑล มิตฺตมเงฺค
ติวงฺก มาทาย’ถ ขาริกาชํ;

๗๗. ภุชงฺคโภโค’รุภุเชน ธีโร
อาทาย จาลมฺพนทณฺฑโกฏิํ,
สมคฺคหี ตาปสเวสเมวํ
วิรตฺตจิโตฺตก วิภเวว ภเว’ปิ;

๗๘. โส จงฺกมี จงฺกมโมตริตฺวา
สิลาตลสฺมิญฺจ ทิวา นิสชฺชิ,
สายํ ปวิโฏฺฐ วสิ ปณฺณสาลํ
นิปชฺชิ กฏฺฐตฺถรเสสมเญฺจ;

๗๙. ปจฺจูสกาลมฺหิ ปพุชฺฌิโต โส
อาวชฺชยิตฺวา’คมนปฺปวตฺติํ,
วิเวกกามสฺส มเม’ตฺถ วาโส
กามํ ฆราวาสสโม สิยา’ติ;

๘๐. อทฺทุณฺหิ ปณฺณจฺฉทนํ กโปต-
ปาทารุณํ เพลุวปกฺกวณฺณา,
ภูมีปิ ภิตฺตี รชตาวทาตา
มเญฺจ’ปิ จิตฺตตฺถรวารุรูโป;

๘๑. สุภาก มนาปา มม ปกณฺณสาลา

สาทีนวา ทุปฺปริภาริยา’ยํ,
ปณีตภิกฺขา ปริเยฏฺฐิ มูล-
ทุกฺขสฺส นตฺถิ’ติ ปมาณ มโนฺต;

๘๒. อคารสญฺญาย ปฏิกฺขปิตฺวา
ตญฺจ’ฏฺฐโทสา กุลปณฺณสาลํ,
ทสงฺค สาธารณ รุกฺขมูลํ
ผลาผขลาหาร มุเปจฺจ โภชี;

๘๓. สุเมธโส โส ทิวสานิ สตฺต
มหาปธานํ ปทหํ สุเมโธ,
ปโตฺต อภิญฺญาสุ วสิสุ ปารํ
สพฺพํก สมาปตฺติสุขํ อวินฺทิ;

๘๔. ตสฺมิํขเณ กานน เทวตาหิ
สาธู’ติ นิโคฺฆสิตปีติโฆโส,
อพฺภุคฺคโต ตสฺส ยเสน สทฺธิํ
วิสุทฺธวิชฺชาจรณฺ’พฺภเวน;

๘๕. วิชฺชาธรา ตคฺคุณทีปกานิ
มุติงฺควีณาธนิพนฺธวานิ,
คายิํสุ คีตานิ’ว นจฺจมาโน
หิมาจโล สมฺปติ สมฺปเวธิ;

๘๖. มุทฺธงฺกุรํ ภุธรกุฏฺพาหุ-
สเตหิ ตนฺนิชฺฌร จามเรหิ,
วิธูยมาเนหิ วิธูตปาปํ
กโตปหาเรว มหาสรา’ปี;

๘๗. อกาลเมฆทฺธนิ เภริราว-
วฺยาปาริตา มตฺตสิขณฺฑิสณฺฑา;
อชฺฌาวสนฺตํ วนสณฺฑมชฺฌํ
มหิํสุจา’ขณฺฑนตณฺฑเวน;

๘๘. มนฺทา’นิลา’มนฺทภุชา’วลมฺพ-
สุนีลสาขามณิวิชนีหิ,
ลตงฺคนา’ลิงฺคิตสาลสามี
สํวิชยุํ วิตทรมฺปิ ธีรํ;

๙๐. กปีตนา’โสก ตมาล นีปา
กปีตนา’โสก ตมาล นีปา, (สมตฺตปาทภฺยาส มหา ยมกํ)
กปีตนา’โสก ตมาล นีปา
กปีตนา’โสก ตมาล นีปา;

๙๑. น เวลลิตา กิํ ปสวกา’วตํสา

ลตาวิตานา มธุปาลิสาลี,
ลตาวิตานา มธุปา’ลิสาลี
น เวลฺลิตา กึ ปกสวา’วตํสา;(สมฺคฺคเภท ยมกํ)

๙๒. ปุปฺผาวลี กนฺทล ปาฏลคฺคา
กลาปินี สา วนราชินีลา,
ปุปฺผากุลี กนฺทน ปาฏลกฺขี
กลาปนีลา วร ราชินีว; (อทฺธโคมุตฺติกา พนฺธนํ)

๙๓. นตาสิโร มญฺชริกาสุรมฺหา
นตาสิโร ปญฺชลิกาว รเมฺม,
วเน นิพทฺธํ รมิโต วิภาสิ
วิเนยฺย พนฺธูรจีโต ปหาโร; (ปาทโคมุตฺติกา พนฺธนํ)

๙๔. รโชกิรนฺตา’วนตา ลตาสุํ
ลาโชกิรนฺตา วนิตา นตาว,
ทฺวิโชอรญฺญํ วสิตา ปิตาโฆ
คโชตรโนฺตว ลตา วิตานํ; (สิโลกโคมุตฺติกา พนฺธนํ อากุลชาลมิติปิ)

๙๕. มตงฺคชินฺทา น มสกฺกริํสุ
ปาทานิ นตฺวาน ปทิปธามํ,
ปญฺญาธวํ ปีน ตปํ ผเลหิ
หิมทฺทิปาเท ปริสุตฺตมญฺหิ; (กพฺพนาม คพฺภ จกฺกํ)

๙๖. เมตฺตาย ฉตฺตํ’ว ผณํ ผณิโนฺท
ธาเรสิ สีเส วสิโน จจาร,
นถามวา’กาว’พเลสุ กิญฺจิ
เมธาย นโนฺท ถิรวาจิ เขเม; (กวินาม คพฺภ จกฺกํ)

๙๗. โน’สิเตหิ’สฺส สนฺตาส’นู’น โตส วโต โท,
ทายโต วสโต น’นุสนฺตาสสฺส หิเตสิโน; (คาถทฺธวิสย ปฏิโลม ยมกํ)

๙๘. โยกา’สา’วาส กาโย กาม’กาม’มกาม’กา,
สกายนา’นาย’กาส วาม นา ค คนา’มวา; (สพฺพโต ภทฺท พนฺธนํ)

๙๙. ทยาย วสิโต ทาเย ยาปชาสิว มาสทา,
ยชารหํ รญฺชมาโน วสิหํโส จิรํวสิ; (อทฺธพฺภม พนฺธนํ)

๑๐๐. มธุมท มธุกร วิรุเต วิรุเต
มลยช สุรหีต ปวเน ปวเน
หิมวติ วิกสิต ปทุเม ปทุเม
อธิสุข มนุภวิ สวสิ สวกสิ; (ปาทนฺต ยมกํ)

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป ทูเรนิทาเน สุเมธพฺราหฺมณาปทานปริทีโปฯ

ปฐโม สโคฺคฯ

๑. (มนฺทา'กฺกนฺตา) มรปุรสิริํ สพฺพสมฺปตฺติสารํ
ชมฺพุทฺทีปา'สม สรสิเช กณฺณิกา สนฺนิกาสํ,
รมฺมํ รมฺมวฺหย ปุรวรํ ปารมีปารทสฺสี
พุโทฺธ ทีปงฺกร ทสพโล สพฺพโลเกกที; ()
ตสฺมิํ กาเล วิปุลกรุณา นาริสโญฺจทิต'โตฺต
นานา ขีณาสว ปริวุโต จาริกํ สญฺจรโนฺต,
สํวเตฺตโนฺต สุนิปุณตยํ ธมฺมจกฺกํ กเมน
ปตฺวา ตสฺมิํ ปฏิวสติ โสทสฺสนเวฺห วิหาเร; ()

๓. สุตฺวา ทิปงฺกร ภควโต นาครา กิตฺติสทฺทํ
สมฺพุโทฺธ โส อิติปิ อรหํ ตฺยาทินา'พฺภุคฺคตํ ตํ,
คาหาเปตฺวา ตุวฏฺฏุวฏํ วตฺถเภสชฺช ปานํ
ตนฺนิตฺตา'สุํ ปมุทิตมตา คนฺธมกาลาทิหตฺถา; ()

๔. ปตฺวา ทีปงฺกรตริหริํ คนฺธมาลาทิเกหิ
ปูเชตฺวาต'ญฺชลิมุกุลิกา เอกมนฺตํ นิสินฺนา,
ธมฺมํ สุตฺวา สวณสุภคํ พุทฺธปาโมกฺขสงฺฆํ
สํยาจิตฺวา มุทิตหทยา สฺวาตฺตยา'ปคญฺชุํ; ()

๕. สเชฺชตฺวา เต ทุติยทิวเส สชฺชนา ทานสาลํ
อุสฺสาปตฺตา ธชกทลิโย ปุณฺณกุเมฺภ ฐเปนฺนา,
กุพฺพนฺตา'ปิ ธวลสุพิฺน'เกฺขป ลาโชปหารํ
เอวํ ตสฺสา'คมน มยนํ ลงฺกโรนฺตา วิหาสุํ; ()

๖. อพฺภุคฺคนฺตฺวา อถ หิมวตา โส สุเมโธ ตปสฺสิ
คจฺฉํ เตสํ อุปริ นภสา วากจีรํ ธุนโนฺน,
ทิสฺวา ปีติปฺปมุทิตชเต อญฺชสํ โสธยเนฺต
สญฺญาเมโฆ ริว ปริลสํ ธตริเตฺถ'กมนฺตํ; ()

๗. สํโสเธนฺตา กลลวิสมฏฺฐาน สงฺการธานํ
กสฺมา ตุเมฺห ปฏิปถมิมํ'ลงฺกโรถา'ติ ปุจฺฉิ,
ภเนฺต ทีปงฺกรตรหริ'ทานิ นิสฺสาย รมฺมํ
พุโทฺธ หุตฺวา วิหรติ มหาธมฺมสงฺขํ ธมโนฺต; ()

๘. โส สมฺพุโทฺธ ปริวุตมหาภิกฺขุสโงฺฆ ยโต โน
คามเกฺขตฺตํ ปวิสติ ตโต'ลงฺกโรมา'พฺรุวิํสุ,
พุทฺธูปฺปาโท กิมุต สุตรํ ทุลฺลโภ พุทฺธสโทฺท
อิเจฺจวํโส สุมริย อลงฺกตฺตุกาโม'สิ มคฺคํ; ()

๙. ฌานา'ภิญฺญา รตตกวจุ'โชฺชตมาน'ตฺตภาโว
สทฺธาเย'โส อจลสทิโส อิทฺธิมา ตาปโส'ติ,
สลฺลเกฺขตฺวา กลลวิสมํ ทุคฺคมคฺคปฺปเทสํ

สเชฺชตุํ เต สปทิ มุทิตา สาธโว ตสฺส’หํสุ; ()

๑๐. นานาปุปฺผํ ชลชถลชํ โอจินิตฺวา วนมฺหา
เตตฺวา เทวาสุรภวนโต โกวิฬาราทิปุเปฺผ,
อาเนตฺวา’หํ ภุชคภวตา ผุลฺลกณฺฑุปฺปลานิ
เฉโกสฺมี’ติ วิถริย ปถํ อิทฺธิยา สํวิธาตุํ; ()

๑๑. กเตฺว’วํ เม หทยมกุฬํ โตวิกาเสยฺย ตสฺมา
เวยฺยาวจฺจํ วิสทมตีโน กายิกํ สํวิธาย,
อเชฺชวา’หํ วิปุลกุสลํ สญฺจินิสฺส’นฺตี ธีโร
สํโสเธตุํ กลลกลุสํ อญฺชสํ อารภิตฺถ; ()

๑๒. ปสฺสนฺตานํ วิมลนยโน’ภาส ชิมูตคเพฺภ
พุโทฺธพุโทฺธ’ตฺย’ภิหิตวโจ วิชฺชุราชีว จารี,
ตสฺมึ ปเงฺก นิชกรตล’เมภาชปจฺฉิหิ ธีมา
ปํสุํ ทตฺวา รชตธวลํ วาลุกํ โวกิรโนฺต; ()

๑๓. ตสฺมิ ฐาเน กลฺลลุลิเต สุฏฺฐุ นา’ลงฺกเตว
สทฺธึ ทีปงฺกร’นธิวโร’เนกขีณาสเวหิ,
ปโตฺต พฺรหฺมา’มรนรผณิสิทฺธวิชฺชาธรานํ
สํวตฺตเนฺต สุวิปุลมเห ปาฏิหีเร อุฬาเร; ()

๑๔. เหม’โมฺภโช’ปมสุวทนํ มณฺฑิตํ ลกฺขโณฺห-
สีตฺยา’นุพฺยญฺชนวิลสิตํ เกตุมาลาวิลาสํ,
สตฺถารํ ตํ ทิสิทิสิ ปภานิจฺฉรนฺต’ญฺชสมฺภิ
อาคจฺฉนฺตํ วิย มณิตเล มตฺตมาตงฺคราชา; ()

๑๕. โอโลเกตฺวา วิมลนยนญฺจนฺทนิลุปฺปลานิ
อุมฺมิเลตฺวา รตนผลกํ อกฺกมโนฺตว ปิฏฺฐึ,
นานาขีณาสวปริจุโต กทฺทมํ นา’กฺกมิตฺวา
สมฺพุโทฺธยํ วชตุ อิติ เม ทีฆรตฺตํ หิตาย; ()

๑๖. สลฺลเกฺขตฺวา ขร’ชินชฏาวากจีรานิ เกเส
โอมุญฺจิตฺวา วิสมกลเล ปตฺถริตฺวา’ตฺตภาวํ,
เสตุํ กตฺวา ปรมปณิธึ โกมินี โจทิต’โตฺต
ปญฺจา’ภิญฺญารตนมณิมา สฺวา’จกฺโขฺช นิปชฺชิ; ()

๑๗. สุตฺวา คาถาปทมฺปิ น เม ภาริยํ สํกิเลเส
วิทฺธํเสตฺวา วรสิวฺรํ ปตฺตุมิเจฺฉ สจา’หํ,
สํวิชฺชเนฺต ติภวภวเน ทุกฺขิตา’นนฺตสเตฺต
โส’ภํ เอโก กถมธิคเม ธมฺม มญฺญาตเวโส;()

๑๘. ยนฺนูนา’หํ ปรหิตรโต สมฺมทญฺญาย โพธึ
อาโรเปตฺวา นิขิลชนตํ’นุตฺตรํ ธมฺมนาวํ,
อุตฺตาเรตฺวา วรสิวปุรํ วฏฺฏทุโกฺขทธิมฺหา

ปจฺฉา ทีปงฺกรมุนิ ยถา นิพฺพุตึ ปาปุณิสฺสํ; ()

๑๙. อิเจฺจวํ โส ปุมริย สโมธานยิตฺวา’ฏฺฐธเมฺม
สํสารมฺหา’วตรณมหาเสตุรูโป ปชานํ,
มุทฺธาพทฺธ’ญฺชลิปุฏชโฏ ปงฺกปิเฏฺฐ นิปโนฺน
สโมฺพธตฺถํ ปณิธิมกริ ตาว ตปฺปาทมูเล; ()

๒๐. อุสฺสิสโฐฺ สปทิ ภควา ปญฺจวณฺณปฺปสาทํ
อุมฺมีเลตฺวา นยนยุคลํ ผุลฺลนีลุปฺปลาภํ,
ทิสฺวา นีโลปลมณิมยํ วาตปานญฺจยํ’ว
อุคฺฆาเฏโนฺต อิสิวรมฺหาปงฺกชํ ปงฺกปิเฏฺฐ; ()

๒๑. เอตสฺสิ’ชฺฌิสฺสติ อิติ อยํ ปตฺถนา’นาคตํส-
ญาณํ สมฺมา ปตินิย อิโต กปฺปลกฺขาธิกานํ,
อาวเชฺชโนฺต อุปริ จตุราสงฺขิยานนฺตฺย’เวหิ
ปตฺวา โพธึ อหมิว สิยา โคตโม นาม พุโทฺธ; ()

๒๒. ตุเมฺห สมฺปสฺสถ อิติ อิมํ ตาปสํ สงฺฆมเชฺฌ
วเตฺว’วํ โส ปทมสทิสํ ธมฺมราชา ททโนฺต,
สมฺหินฺทิตฺถา’ธรกิสลยา’ลตฺตกํ นาคตํย-
ปญฺญามุทฺทา’งฺกิตปทสตํ วตฺตสเนฺทสคพฺภํ; ()

๒๓. วาสฏฺฐานํ กปิลนครํ นาม มาสามเหสิ
มาตา สุโทฺธทนนรปติ เต ปิตา’ทิจฺจวํเส,
พิมฺพา พิมฺพา ธรวติ ปิยา เหม พิมฺพา ภิรามา
ตสฺมึกาเล ตนุชรตนํ ราหุโล เหสฺสเต เต; ()

๒๔. เหสฺสเนฺต เต ปฐมทุติยสฺสาวกา สาริปุตฺต-
โมคฺคลฺลานา ทฺวิชกุลภวา ภุริปญฺญิทฺธิมโนฺต,
อานนฺทาโขฺย ยติ ปติ รุปฏฺฐายโกสาวิกานํ
เขมาเถริ ปรม ยุคลํ อุปฺปลพฺพณฺณเถริ; ()

๒๕. อสฺสโตฺถ เต วิชยวิฏปี ตฺวญฺจ โข โคตมโวฺห
ฉพฺพสฺสานี ปทหิย ฆรา นิกฺขมิตฺวา สกมฺหา,
ปายาสคฺคํ ปริวิสิย โภ ตฺวํ สุชาตาย ทินฺนํ
โพธึ พุชฺฌิสฺสสิ อิติ ธุวํ โพธิมูเล นิสชฺช; ()

๒๖. สตฺถา สณฺฌาฆนปฏลโต มุตฺตวิชฺชุลฺลเต,ว
สนฺทเสฺสตฺวา นิชภุชลตํ จีวรพฺภนฺตรมฺหา,
ปขฺยากาสิ ชลธรรวา’การคมฺภีรโฆยํ
นิจฺฉาเรตฺวา สุรธนุริโว’ภาส ฉพฺพณฺณรํสิ; ()

๒๗. อเมฺห ทีปงฺกรภควโต สาสเน นา’วพุทฺธา
ลจฺฉามา’ติ ตว ปริมุเข’วา’ยตึ โมกฺขธมฺมํ,
ตสฺมึ ปตฺตา’ขีล สุรนราปตฺถยุํ ตงฺขเณวํ

ปูเชตฺวา’ตญฺชลิสรสิเช ปาทปีฐมฺหิ ตสฺส; ()

๒๘. พุโทฺธ พฺรหฺมามรนรสิโร จุมฺพิตงฺฆี สโรโช
สมฺปูเชตฺวา’ฎฺฐหิ ชฎิลกํ ปุปฺผมุฎฺฐีหิ ตมฺหา,
ปกฺกามิ โส กนกสิขรีหาริ กิญฺชกฺขภาเร
อุพฺภูต’โมฺหรุหวนสิเร อปฺปยโนฺต ปทานิ; ()

๒๙. รมฺมํ รมฺมํ มหีย ชฎิลํ ปุปฺผมุฎฺฐีหิ กตฺวา
ขีณา ขีณาสววสิคณา ทกฺขิณํ ปกฺกมึสุ,
เทวา’เทวา ปวุรมกรุํ วนฺทนามานปูชํ
ทีปํ ทีปงฺกรทสพลญฺจา’นุคนฺตฺวา นิวตฺตา; ()

๓๐. ตมฺหา ฐานา คตสติ ชเน สนฺนิสินฺนสฺส ตสฺส
ปลฺลเงฺกนา’มรนร ปริจฺจนฺต ปุปฺผาสนมฺหิ,
ชาติเกฺขตฺตา ตหิมุปคตา เทวตา เอตมตฺถํ
อาโรเจสุํ มหิตวรณา อญฺชลิมญฺชรีหิ; ()

๓๑. ปุเพฺพ ปุปฺผาสนุปริ สมารูฬฺหพุทฺธงฺกุรานํ
อทฺธาเน’เว’ตรหิ ภวโตจา’สนาโรหณมฺหิ,
เอกาโลกา ทสหิ คุณิตา โลกธาตุ สหสฺสี
สํวตฺตเนฺต ตฺวมนวรตํ เหสฺสเส เตน พุโทฺธ; ()

๓๒. ตาสํ วาจํ สวณมธุรํ เทวตานํ นิสมฺม
ภิโยฺย จิตฺตปฺปภววีริโย ปีติวิปฺผาริตโตฺต,
ปุเพฺพ สตฺตุตฺตมปริจิตา โพธิสมฺภารธมฺมา
อาวเชฺชสิ กติ อิติ สุธี ธมฺมธาตุํ สเหตุํ; ()

๓๓. โอกฺกุชฺชิตฺวา ธรณิฐปิโต ปุณฺณ กุโมฺภ สุเมธ
วิสฺสเนฺทตฺวา สลิลมฺขิลํ กินฺตุปจฺจาหเรถ,
เอวํ ทตฺวา ธนสุตกลตฺต’งฺคปจฺจงฺคชีเว
นิพฺพิโนฺน มา ภวิ’ติ ปฐมํ ปารมึ’ธิฎฺฐหิ โส; ()

๓๔. นา’เปกฺขิตฺวา ยถริว นิชํ ชีวิตํ ชีวิตํ’ว
รกฺขโนฺต สญฺจรติ จมริ จามร จนฺทิกาภํ,
เอวํ สีลํ วรสิวปุรทฺวารมารกฺข ธีร
อชฺฌิฎฺฐาสิ อิติ สทุติยํ ปารมึ สุทฺธสีโล; ()

๓๕. สํวิโคฺค โย จิรปริวสํ โฆรการาฆรมฺหิ
มุตฺตึ ตมฺหา’คมยติ ยถา โหหิ เนกฺขมฺมนิโตฺต
นิพฺพิโนฺน ตฺวํ ตถริว ภเว พนฺธนาคารรูเป
อชฺฌิฎฺฐาสิ ตติยมฺปิ โส ปารมิเนฺตฺย’กจารี; ()

๓๖. หีนุกฺกฎฺฐํ กุลมนฺฆรํ ภิกฺขโก ภิกฺขุ ภิกฺขํ
อญฺวาหิณฺฑํ ลภติ นจิรํ สํวรโฎฺฐ ยเถ’วํ,
สโมฺพธตฺถ ภช ปฎิพเล ปณฺฑิเต ปุฎฺฐปโญฺห

อชฺฌิฎฺฐาสิ ตุวมิติ มติมา ปารมึ โส จตุตฺถึ; ()

๓๗. นิจฺจุสฺสาโห วิจรติ ยถา เกสรี เสริจารี
เอวํ ฐาเน คมนสยเนจา'สเน ตฺวํ สุเมธ,
อุโสฺสฬฺหี ตฺยาสิถิลวีริโย โหติ สโมฺพธนตฺถํ
อชฺฌีฎฺฐาสิ ถิรวีริยวา ปญฺจมึ ปารมึ โส; ()

๓๘. อิฎฺฐานิฎฺฐํ ปถวิริว โภ สพฺพมานาวมานํ
นาปชฺชิตฺวา มนสิวิกฺตึ ตฺวํ สหโนฺต ขมโนฺต,
สโมฺพธตฺถํ ปรวธขโม โหหิ'ตี ขนฺติวาที
อชฺฌิฎฺฐาสิ ปรหิตรโต ฉฎฺฐมึ ปารมึ โส; ()

๓๙. วีถึ นาติกฺกมติ นิยมํ โอสธีตารกา'ยํ
เอวํ สนฺตุตฺตม ปริจิตํ สจฺจวาจํ สุเมธ,
ตฺวํ มาวิติกฺกมิ กรหจิ โพทฺธุกาโม สุโพธึ
อชฺฌิฎฺฐาสิ'ตฺย'วิตถกถิ สตฺตมึ ปารมึ โส; ()

๔๐. ตมฺหาฐานา พลวปวเน วายมาเน'ปิ โถกํ
กปฺปฎฺฐาสิ ตจลติ ยถา ปพฺพโต สุปฺปตโฎฺฐ,
ตฺวํ ติฎฺฐาหิ ตถริว อธิฎฺฐานธเมฺมสุ ทฬฺหํ
อชฺฌิฎฺฐาสี'ตฺยวลสทิโส จ'ฎฺฐมึ ปารมึ โส; ()

๔๑. โอติเณฺณสุ อุทกรหโท โภ นิหีนุตฺตเมสุ
สีตตฺตํ สมฺผรติ หิ สมํ วารินา ภาวเยนิ,
เมตฺตาเยวํ ติภวภวเน สพฺพสเตฺตสุ ตุลฺยํ
อชฺฌิฎฺฐาสิ สมฺติ นวมึ ปารมึ เมตฺต จิโตฺต; ()

๔๒. อิฎฺฐานิเฎฺฐ สติ ปฎิหเต วตฺถุชาเต ยถาหิ
มชฺฌตฺตา'ยํ วสุมติวธู โหติ ทุเกฺข สุเขก วา,
เอวํ โภ ตฺวํ ภว สมตุลาสนฺติโภ'เปกฺข โก'ติ
อชฺฌิฎฺฐาสิ สวสิ ทสมึ ปารมึ ภุริเมโธ; ()

๔๓. อาโลเลโนฺต ติทสปมิตํ ปารมิสาครํ โส
สตฺตาธิโส นิสิตมติมา ญาณมตฺถา'จเลน,
อาวเชฺชสิ วสุมตวธุ สาธุการํ'ว เทนฺติ
สํกมฺปิ สมฺปติ สติมโต ธมฺมเตเชน เตน; ()

๔๔. ภีรูจฺฉมฺหี ฆณปถวิยา กมฺปมาตายิ'มาย
ปตฺวา ทีปงฺกรภควโต รมฺมวาสี สมีปํ,
สมฺปุจฺฉึสุ วสุมติ ภุสํ กมฺปิ ตํกิสฺสเหตุ
อาวเชฺชตฺวา สมฺติ มุนิโน ตมฺปวตฺตึ กเถสิ; ()

๔๕. นิกฺกงฺขา เต ปุนปิ นครา นาครา ตํ อุเปจฺจ
สมฺปูเชสุํ จรณยุคลํ คนฺธมาลาทิเกหิ,
กตฺวา เตน'ญฺชลิสรสิเช เยน ทีปงฺกเร'โณ

อุฎฺฐาสิ โส ปุริสติสโห สนฺนีสินฺนาสนมฺหา; ()

๔๖. มา เต โรโค ภวิ ปฏิภยํ มา ภวิ ฉมฺภิตตฺตํ
สงฺกโปฺป เต ปรมปณิธิ สิชฺฌตํ ขิปฺปเมว,
อิตฺถณฺจา'สิถฺติปทสตํ ชาติเขตฺตา คตา ตํ
ปุปฺผาทีหิ มหีย ชฎิลํ นิชฺชรา พฺยาหริํสุ; ()

๔๗. อพฺภุคฺคนฺตฺวา ปวนปทวิํ เทวตานํ มนานิ
โพธาโตฺว หิมวติ สกํ อสฺสมํ ตาปโส โส,
ปโตฺต อตฺถาจลมุปคมี ตงฺขเณ รํสิมาลี
สโงฺกเจตฺวา สรสิชวนํ สํหริตฺวา'สุชาลํ; ()

๔๘. รมฺมํ ทีปงฺกรภควโต รมฺมวตฺยา'ภิธานํ
วาสฎฺฐานํ ชนกชนนี เทฺว สุเทวสฺสุเมธา,
นิโจฺจปฏฺฐายกยติวโร สาคโตมงฺคโลจ
ติโสฺสจา'สุํ ปฐมทุติยสฺสาวกา เถรนาคา; ()

๔๙. นานาขีณาสวปริวุโต จา'สิ นนฺทา สุนนฺทา
ตสฺสา'เหสุํ ปฐมทุติยสฺสาวิกา อคฺคภูตา,
กาโย'สิติรตนปมิโต ปิปฺผลินามโพธิ
อฎฺฐาสิ โส ปจุรชนตํ ตารยํ วสฺสลกฺขํ; ()

๕๐. สตฺถา ทีปงฺกรโวฺห สุรนรสรโณทีปทีโปจิรสฺสํ
ทีเปโว ธมฺมทีปํ ติภุวนภวเน วีต'วิชฺชนฺธการํ
อคฺคิกฺขโนฺธ'วภาสํ วิหริย ปรินิพฺพายิ ขีณาสวา'ปิ
ขีณเสฺนหาปทีปายถริว อริยา สาวกา นิพฺพุตา'สุํ; ()

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชิตวํสทีเป ทูเรนิทาเน สุเมธ ตาปสสฺส มูลปณิฐานฎฺฐปนปวตฺติ ปริทีโป ทุติโย สโคฺคฯ

๑. โลกํ ('วสนฺตติลโก) กุมุทากรํ มา
โกณฺฑญฺญนามภควา'ถ ปโพธยโตฺต,
ชาโต ตทา วรมตี วิชิตาวิ ราชา
สมฺปนฺน จกฺกรตโน'ภวิ จกฺกมตฺติ; ()

๒. สงฺฆสฺส พุทฺธปมุขสฺส อุฬารทานํ
ทตฺวา วิธาย ปณิธิํ วรโพธิยา โส,
รชฺชํ ปหาย ชินสาสนโมตริตฺวา
ฌานานฺย'ลตฺถ ปฏิลงฺวรปฺปทาโน; ()

๓. ตสฺสา'สิ รมฺมวตินาม ปุรํ สุนโนฺท
ราชา อโหสิ ชนโก ชนนี สุชาตา,
ภทฺทสฺสุภทฺทสมณา วรสาวกา'สุํ
ติโสฺส'ปติสฺส'สมณิ วรสาวิกาโย; ()

๔. ลกฺขายุโก วิชยโพธิ วิสาลสาล-
กลฺยาณิ นาม ตทุปฏฺฐหิ จา’นุรุโทฺธ,
ตสฺสา’ฎฺฐ สีติรตนปฺปมิตํ สรีรํ
อาสุํ ตโย อริยสาวกสนฺนิปาตา; ()

๕. ตสฺสา’ปเรน สมเยนิ’ห’นงฺคภโงฺค
อุปฺปชฺชิ มงฺคลชิโน ชนมงกฺคลาย,
พุทฺธงฺกุโร’ติรุจิโร สุรุจี สมโณฺญ
อาสิ ตทา’วติสฺโร ทฺวิชวํสเกตุ; ()

๖. ทตฺวา สสาวกชิตสฺส ทินานิ สตฺต
ปเตฺถสิ โพธิมสมํ ควปานทานํ,
ปพฺยากโต ภควตา ภวนา’หีคนฺตฺวา
ปพฺพชฺชิโต สุขมวิตฺทิ สมาธิชํ โส; ()

๗. ตสฺสุ’นฺตรํ ปุรวรํ ปิตโร’ตฺตร’วฺหา
อาสุํ สุเทวสมโณ วสิ ธมฺมเสโน,
ตสฺสา’คฺคสาวกยุคํ สกสาวิกานํ
ภทฺทํยุคํ อภวิ สิวลิจา’ปฺย’โสกา; ()

๘. ตํ ปาลิโต ชินมุปฏฺฐหิ อฎฺฐ’สีติ
หโตฺถ’สิ ตสฺส วชิรูปมรูปกาโย,
โพธี’ปิ นาคตรุ สาวกสนฺติปาตา
อาสุํ ตโย นวุติวสฺสสหสฺสมายุ; ()

๙. ตสฺสา’ปเรน สุมโน กรุณานิธาโน
นาโถ มโนชมถโน อุทปาทิ โลเก,
พุทฺธงฺกุโร’ภวิ ตทา’ตุลนาคราชา
เตช’คฺคิชาลชลิโต อตุลิทฺธิมา โส; ()

๑๐. นาโค’ปิ นาคภวนมฺหิ สสาวกสฺส
พุทฺธสฺส ทิพฺพตุริเยหิ กตุปหาโร,
ทตฺวาน ทานมตุลํ ปณิธึ อกาสิ
พุโทฺธ ภวิสฺสสิ ตุวนฺติ อหาสิ พุโทฺธ; ()

๑๑. เขมวฺหยํ ปุรมหู ชนโก สุทโนฺต
ราชา ชเนตฺติ สิริมา นิชสาวกานํ;
อคฺคา ภวึสุ สรโณ วสิ ภาวิตโตฺต
โสณา ตทคฺคสมณิ’สิ ตถุ’ปโสณา; ()

๑๒. ตสฺสา’สิ นาคตรุ โพธิ อุเทนเตโร-
ปฏฺฐายโก นวุติวสฺสสหสฺสมายุ,
อุเพฺพธโต นวุติหตฺถมิตํ สรีรํ
อาสุํ ตโย อริยสาวกสนฺนิปาตา; ()

๑๓. ตสฺสา'ปเรน อุทปาทิ'ห เรวตาโขฺย
เทวาทิวนฺทิตปโท ภฺวิ เทวเทโว,
สตฺตุตฺตโม ภวิ ตทา อติเทวนาโม
โภวาทิวํสติลโก จตุเวทเวที; ()

๑๔. พทฺธญฺชลี สิรสิ ธมฺมกถํ นิสมฺม
คนฺตฺวาน ตํ สรณมุตฺตรมุตฺตริยํ;
ทตฺวา'หิปตฺถยิ สุโขธิมโถ มเหสิ
พุโทฺธ ภวิสฺสสิ ตุวนฺตี วิสากริตฺถ; ()

๑๕. ตสฺสา'สิ ธญฺญวตินาม ปุรํ ชินสฺส
มาตา มเหสิ วิปุลา วิปุโล ปิตา'สิ,
สพฺรหฺมเทววรุโณ ภวิ สงฺฆมเชฺฌ
ภทฺทา จ ภทฺทยุคลํ ทฺวิธํ สุภทฺทา; ()

๑๖. ตํ สมฺภโว วสิ อุปฏฺฐหิ นาคโพธิ
รุโกฺขปฺย'สิติรตนํ ภวิ อตฺตภาโว,
อายุปฺปมาณมฺปิ สฏฺฐิสหสฺสวสฺสํ
อาสุํ ตโย อริยสาวกสนฺนิปาตาต;

๑๗. ตสฺสา'ปรมฺหิ สมเย ชนปาริชาโต
อุปฺปชฺชิ โสภิตชิโน ชิตปญฺจมาโร,
อชฺฌายโก สกลเวท มฺฬารโภคี
พุทฺธงฺกุโร ภวิ ตทา'ชิตนามวโปฺป;

๑๘. ธมฺมํ นิสมฺม สรเณสุ ปติฏฺฐหิตฺวา
สงฺฆสฺส พุทฺธปมุขสฺส อุฬารทานํ,
ทตฺวา ปธานปณิธาน มกาสิ ธีโร
ตฺวํ ลจฺฉสิ'ติ วรโพธิ มหาสิ สตฺถา; ()

๑๙. รมฺมํ สุธมฺมมหุ ตสฺส ปุรํ สุธโมฺม
ราชา อโหสิ ชนโก ชนิกา สุธมฺมา
ตสฺสา'คฺคสาวกยุคํ อสโม สุเนโตฺต
ตสฺสาวิกา'คฺคยุคลํ นกุลา สุชาตา; ()

๒๐. นาคสฺส นาคตรุ โพธิ สรีรมฏฺฐ-
ปณฺณาสหตฺถปมิตํ ตมโตมเถโร,
โสปฏฺฐหี นวุติวสฺสสหสฺสมายุ
อาสุํ ตโย อริย สาวก สนฺนิปาตา; ()

๒๑. อุปฺปชฺชิ ตสฺส อปเรน อโนมทสฺสิ
พุโทฺธ ปพุทฺธกมลามลนีลเนโตฺต,
พุทฺธงฺกุโร ชิตสุรารี ตทานิ ยกฺข-
เสนาปตี ภวิ มหิทฺธิมหานุภาโว; ()

๒๒. สโมฺพธิ มคฺคปุริโส ปณิธานยํ โส
สงฺฆสฺส พุทฺธปมฺขสฺส อุฬารทานํ,
ปาทาสิ ติสฺ สรเณสุ ปติฎฺฐหิตฺวา
พุโทฺธ ภวิสฺสสิ ตฺวนฺติ ชิโน’พฺรฺวิตํ; ()

๒๓. ฐานญฺหิ จนฺทวตินาม ยโสธราขฺยา
มาตา มเหสิ ยสวา ชนโก ชนิโนฺท,
ตสฺส’คฺคสาวกยุคํ นิสโภ อโตโม
เทฺว สุนฺทรี จ สุมนา จรสาวิกา’สุํ; ()

๒๔. โพธี’ปิ ตสฺส กกุโธ มุนิเทหมฎฺฐ-
ปณฺณาสหตฺถปมิตํ วรุณาภิธาโน,
เถโร อุปฎฺฐหิ จ ลกฺขปมาณมายุ
อาสุํ ตโย อริยสาวกสนฺนิปาตา; ()

๒๕. ตสฺสา’ปเรน ปทุโม ทิปทานมิโนฺท
ชาโต ปพฺชฺฌิตมโนปทุโม ปชานํ,
ธีโร พภูว วรวารณกุมฺภเภที
สีโห ตทา รุจิรเกสรภารคีโว; ()

๒๖. พุทฺธํ นิโรธสฺขเวทิยนํ วตมฺหิ
สตฺตาหมกฺขิปทูเมหิ ตมจฺจยิตฺวา,
จิตฺตํ ปสาทิย ปุนา’คตสาวเกสุ
สีโห วิภาสิ ปฎิลทฺธวรปฺปทาโน; ()

๒๗. ตสฺสา’สิ จมฺปกปุรํ ปทุมาภิธาโน
ราชา อโหสิ ชนโก อสมา ชเนตฺตี,
สาโลปสาลยตโย วรสาวกา’สุํ
รามา’ปิ ตสฺส ปรมาสมณิ สุรามา; ()

๒๘. นาเมนฺ’ปฎฺฐหิ วสิ วรฺโณ ตมฎฺฐ-
ปณฺณาสหตฺถมิต มสฺส สรีรมา’สิ,
โพธิ’ปิ โสณตรุ ลกฺขปมาณมายุ
อาสุํ ตโย อริยสาวกสนฺนิปาตา; ()

๒๙. ตสฺสา’ปเรน วรโท มุนิ นารทโวฺห
ปาปนฺธการนิกรํ ภีทุโร’ทปาทิ,
พุทฺธงฺกุโร ภวิ ตทา’ขิลฌาตภิญฺญา-
ลาภี ปวตฺตผลโภชิ ตโปธนีโส; ()

๓๐. กตฺวานฺ’ฬารปณิธาน มุฬารวิโร
ทตฺวา สสาวกชินสฺส อุฬารทานํ,
ปูเชสิ ตํ สุรภินา หริจนฺทเนน
สตฺถาปิ สมฺปติ วิยากรณํ อทาสิ; ()

๓๑. ตสฺสา’สิ ธญฺญวตินาม ปุรํ สุเมโธ
ราชา อโหสิ ชนโก ชนนี อโนมา,
เทฺว ภทฺทสาลชิตมิตฺตวสิ วสิน-
มโคฺค’นฺตรา สมณิ ผคฺคุณิ ภิกฺขุนีตํ; ()

๓๒. วาเสฏฺฐภิกฺขุ ตทุปฏฺฐหิ รูปกาโย
ตสฺสา’ฏฺฐสิติรตนํ มหโสณสาขี,
โพธิทฺทุโม นวุติวสฺสสหสฺสมายุ
อาสุํ ตโย อริยสาวกสนฺติปาตา; ()

๓๓. ตสฺสา’ปเรน ปทุมุตฺตร ธมฺมราชา
ชาโต ติโลกปทุโม ปทุมปฺปิตงฺฆี,
อโฑฺฒ อุฬารวิภโว มหรฎฺฐิโย โส
พุทฺธงฺกุโร ภวิ ตทา ชฏิลาภิธาโน;()

๓๔. สโมฺพธิยา’ธิคม ปจฺจยปตฺถนํ โส
วิโรวิธาย ปทุมุตฺตรปาทมูเล,
สงฺฆสฺส พุทฺธปมฺขสฺส ติจิวรานิ
ปาทาสิ ตีสุรตเนสุ อภิปฺปสโนฺน; ()

๓๕. ตสฺสา’สิ หํสวตินาม ปุรํ ชินสฺส
อานนฺทภุปติ ปิตา ชนิกา สุชาตา,
เทฺว ตสฺส เทวลสุชาตวสิ วสินํ
อคฺคา ภวึสุ สมณิสฺวามิตาสมา’คฺคา; ()

๓๖. ลกฺขายุโก สชยโพธิก วิสาลสาล
รุโกฺข อุปฏฺฐหิ มุนิํ สุมนาภิธาโน,
ตสฺส’ฏฺฐ’สิติรตนปฺปมิตํ สรีรํ
อาสุํ ตโย ภควโต คณสนฺนิปาตา; ()

๓๗. ตสฺสา’ปเรน สมเยน สุเมธนาโม
โลกมฺหิ ปาตุภวิ โลกหิตาย สตฺถา,
พุทฺธงฺกุโร กิร ตทานฺยุ’ภโต สุชาโต
สฺวา’สิติโกฏิวิภโว’ตฺตร มาณโว’สิ; ()

๓๘. วิสฺสชฺชิยาน วิภวํ ตมฺสิติโกฏิํ
ทตฺวาน ทานมสฺมํ สุคเต สสเงฺฆ,
ปพฺพชฺชิโต ปรมโพธิ มปตฺถยิตฺถ
พฺยากาสิ โสมุนิ ต’มิชฺฌนภาว’มทฺธา; ()

๓๙. รมฺมํ สุทสฺสนมหู นครํ สุทโนฺต
ตสฺสา’สิ ภูปติ ปิตา ชนนี สุทตฺตา,
สเงฺฆสฺ’โหสุ สรโณ วสิ สพฺพกาโม
รามา ยมานิ ปรมานฺย’ภวุํก สุรามา; ()

๔๐. โพธี’ปิ นีปตรุ สาครนามเถโร
’ปฎฺฐาสิ ตํ นวุติวสฺสสหสฺสมายุ,
ตสฺสา’ฒสิติรตนุ’คฺคตมาสิ คตฺตํ
อาสุํ ตโย สติมโต คณสนฺติปาตา; ()

๔๑. ตสฺสา’ปเรน สมเยน ชนปฺปทีโป
ชาโต สุชาตภควา ชิตปญฺจมาโร,
สมฺปนฺนสตฺตรตโต วรจกฺกวตฺติ
ราชา พภูวิ’ห มหาปุริโส ตทาโส; ()

๔๒. ธมฺมา’มเตน มุทิโต รตนทฺวยสฺส
ทตฺวา สสตฺตรตนํ จตุทีปรชฺชํ,
ปพฺพชฺชิ โพธิปณิธึ ปณิธาย ธีมา
ญตฺวา มหามุนิ ตมิชฺฌนภาวมาห;

๔๓. รมฺมํ สุมงฺคลมหู ปุรมุคฺคตาโขฺย
ราชา ปิตาภวิ ปภาวตินาม มาตา,
อคฺคาภวึสุ จ สุทสฺสนเทวเถรา
นาคา คณสฺสทสิ นาคสมาลเถริ; ()

๔๔. ตํ นารโทมุนิรุ’ปฎฺฐหิ จ’ตฺตภาโว
ปณฺณาสหตฺถปมิโต ภวิเวณุโพธิ,
ตสฺสา’ภวี นวุติวสฺสสหสฺสมายุ
อาสุํ ตโย ธีติมโต คณสนฺนิปาตา; ()

๔๕. ตสฺสา’ปเรนิ’ห นิรูปมรูปสาโร
ชาโตพภูว ปิยทสฺสิสมนฺตทสฺสิ,
ธีโร ตทนฺย’ภวิ กสฺสปมาณโว โส
เวเทสุ ตีสุ กุสโล กุสลํ คเวสิ; ()

๔๖. โส โกฏิลกฺขปริมาณธตพฺพเยน
สงฺคสฺส พุทฺธปมุขสฺส มหาวิหารํ,
กตฺวา ปทาสิ อภิปตฺถิตพุทฺธภาโว
พุโทฺธ’ปิ ตปฺปณิธิสิทฺธิ สิยา’ตฺย’ภาสิ; ()

๔๗. จนฺทามเหสิ ชนนี ชนโก ปุทิโนฺน
ราชา พภูว ปุรมสฺส อโนมนามํ,
อาสุํ ตทคฺคยุคลานิ สุชาตธมฺม-
ทินฺนา คณสฺสทสิ ปกาลิตสพฺพทสฺสิ; ()

๔๘. ตํ โสตวฺหสมโณ สมุปฎฺฐหิตฺถ
โพธี ปิยงฺคุ ภควา’สิ อสีติหโตฺถ,
อฎฺฐาสิก โส นวุติวสฺสสหสฺสม’สฺส
อาสุํ ตโย มติมโต คณสนฺนิปาตา; ()

๔๙. ตสฺสา’ปเรน สมเยนฺ’ทปาทิ โลเก
โลกตฺถสาธนรโต มุนิร’ตฺถทสฺสี,
สตฺตุนฺตโม’ปิ นิรติกฺกมธมฺมสิโม
เตชิทฺธิมา อิสิ ตทา’สิ สุสิมนาโม; ()

๕๐. อานีย ทิพฺพภวนา กุสุมานิ ตสฺส
มนฺทารวานิ สุปติฏฺฐิตปาทปีเฐ,
สมฺปูชิยาน ปณิธานมกาสิ สตฺถา
ตฺวํ มาทิโส’พฺรุวิ ภวิสฺสสิ จา’ยตินฺติ; ()

๕๑. ตสฺสา’สิ โสภิตปุรํ ภวิสาครโวฺห
ราชา ปิตา ชนติเทวิ สุทสฺสนาขฺยา,
สโนฺตปสนฺตสมณา วรสาวกา’สุํ
ธมฺมา ตทคฺคสมณิปฺย’ภวุํ สุธมฺมา; ()

๕๒. ตญฺจา’ภโย มุนิรูปฏฺฐหิ โสปฺย’สีติ-
หตฺถุคฺคโต สตสหสฺสปมาณมายุ,
จเมฺปยฺยสาขิ ภวิ โพธิ สุโพธิเหตุ
อาสุํ ตโย อริยสวกสนฺนิตา; ()

๕๓. ตสฺสา’ปเรน อุทปาทิ’ห ธมฺมทสฺสี
นิสฺสีมธี’นธิวโร ภวปารทสฺสิ,
โส ตาวตึสภวตมฺหิ มหานุภาโว
พุทฺธงฺกุโร ภวิ ตทา กิร เทวราชา;()

๕๔. ทิพฺพานิ คนฺธกุสุมานิ กถาคตสฺส
จกฺกงฺกิโตรุจรณมฺพุรุหาสนมฺหิ,
ปูเชสิ ทิพฺพตุริเยหิ จ พุทฺธภาวํ
โส ปตฺถยํ มุนิตมิชฺฌ นภาวมาห; ()

๕๕. ฐานิยมาสิ สรณํ สุคตสฺส ตสฺส
ราชา ปิตา’สิ สรโณ ชนนิ สุนนฺทา,
อคฺคาภวิํสุ ปทุโมวสิ ผุสฺสเทโว
เขมา จ ภิกฺขุสมณิสฺว’ปิ สพฺพนามา; ()

๕๖. เถโร สุเนตฺตวิสุโต ตทุปฏฺฐหิ โส
ลกฺขายุโก’สิ ชยโพธิ ญฺจ พิมฺพิชาโล,
ตสฺสา’ปฺย’สิติรตนปฺปมิตํ สรีรํ
อาสุํ ตโย อริยสาวกสนฺนิปาตา; ()

๕๗. ตสฺสา’ปเรน สมเยนิ’ค สิทฺธโพธิ
สิทฺธตฺถนามวิทิโต อุทปาทิ สตฺถา,
พุทฺธงฺกุโร ภวิ ตทา’ขีลงฌานลาภี
โภชิ ปวตฺติตผลํ วสิ มงฺคลาโขฺย; ()

๕๘. สมฺปนฺนคนฺธรสิกํ ปริปกฺกเมกํ
อานีย โส วิปกุลชมฺพุภลํ วนมฺหา,
ปาทาสิ ตสฺส ปณิธีกตพุทฺธภาโว
ตญฺจานุภุย ภควาปิ วิยากริตฺถ; ()

๕๙. เวหารมาสิ นครํ ชยเสนนาโม
ราชา อโหสิ ชนโก ชนนี สุผสฺสา
ภิกฺขูสุ ตสฺส วสิ สมฺพหุโล สุมิโตฺต
เทฺว สีวลิ ญฺจ สมณีสุ วรา สุรามา; ()

๖๐. ตํ เรวโตมุนิ มุนินฺทมุฎฺฐหิตฺถ
โพธี'ปิ ตสฺส กณิการมภีรุโห'สิ,
ลกฺขายุโก ส'นรสารถิ สฎฺฐิหโตฺถ
อาสุํ ตโย อริยสาวกสนฺนิปาตา; ()

๖๑. ตสฺสา'ปเรนิ'ห สมฺพฺภวิ นิสฺสนาโม
สตฺถา ปสตฺถจรโณ จตุโร'ฆติโณฺณ,
พุทฺธงฺกุโร ภวิ ตทานิ สุชาตราชา
ราชญฺญูโมฬิมณิลงฺกตปาทปีโฐ; ()

๖๒. หิตฺวา ส'รชฺชมิสิเวยธโร สุธีโร
ทิเพฺพหิ'เนกกุสุเมหิ ชินํ วชนฺตํ,
ปูเชสิ มุทฺธนิ ตมาปวิตานโสภํ
สตฺถา'ปิ ตปฺปณิธิสิทฺธิ สิยา'ตฺย'ภาสิ; ()

๖๓. เขมํ ปุรณฺหิ ชนโก ชนสนฺธนาโม
ราชา ชเนตฺติ ปทุมา นิชสงกฺฆมเชฺฌ,
เทฺว พฺรหฺมเทวฺทย วิสฺสุตเถรนาคา
ผุสฺสา จ อคฺคยุคลานฺย'ภวุํ สุทตฺตา; ()

๖๔. ตํ สมฺภโววสิ วสินฺทมุปฎฺฐหิตฺถ
ตสฺสา'สนวฺหตรุ โพธิ ส'สฎฺฐิตโตฺถ,
อฎฺฐาสิ วสฺสคณนาย มเหสิ ลกฺขํ
อาสุํ ตโย อริยสาวกสนฺนิปาตา; ()

๖๕. ตสฺสา'ปเรน ภวสาครปาทสฺสิ
ผฺโสฺส มหามุนิริ'หกพฺภุทปาทิ โลเก,
ธีโร ตทานิ วิชิตาวิ ชิตาริวโคฺค
ราชา พภูว สุรราชนิโภ'รุเตโช; ()

๖๖. สโมฺพธิ มคฺคปุริโส ปณีธาย ผีตํ
รชฺชํ วิวชฺชิย ส'ปพฺพชิโต ชนสฺส,
อญฺญาย ตีณิปิฎกานิ กเถสิ ธมฺมํ
วฺยากาสิ ผุสฺสภควา'ปิ'ว ปุพฺพพุทฺธา; ()

๖๗. ตสฺสา’สิ กาสินครํ ชยเสนนาโม
ราชา ปิตา’สิ ชนติ สิริมา มเหสิ,
สเงฺฆสุ’โภสุ’ปิ สุรกฺขิตธมฺมเสตา
จาลา ตทคฺคยุคลานิ ตถู’ปญฺจาลา; ()

๖๘. โพธิทฺทุมา’มลกสาขิ สรีรมฏฺฐ-
ปณฺณาสหตฺถปมิตํ สภิยาภิธาโน,
โสปฏฺฐหี นวุติวสฺสสหสฺสมายุ
อาสุํ ตโย ภกวโต คณสนฺนิปาตา; ()

๖๙. ตสฺสา’ปเรน สนรามรสตฺตสาโร
สตฺถา วิปสฺสิ’ห สมฺพฺภวิ สพฺพทสฺสี,
กเมฺมน เกนจิ มหิทฺธิมหานุภาโว
พุทฺธงฺกุโร’ภวิ ตทา’ตุลนาคราชา; ()

๗๐. องฺคีรสสฺส ฆนกญฺจนหทฺทปีฐํ
ปาทาสิ ตสฺส ขวิตํ รตเนหิ นานา,
โส พุทฺธภาวมหิปตฺถิย โพธิสโตฺต
วฺยากาสิ ตตฺถสุนิสชฺช ชิโน วิปสฺสิ; ()

๗๑. ตสฺสา’สิ พนฺธุมตินามปุรํ ตเทว-
นาโม ปิตา ชนนิ พนฺธุมตี มเหสิ,
เทฺว ขณฺฑติสฺสวสิโน วรสาวกา’สุํ
จนฺทา จ ภทฺทยุคลํ ภวิ จนฺทมิตฺตา; ()

๗๒. เทหํ อสิติรตตํ ตมโสกเถโร-
ปฏฺฐาสิ โพธิวิฏปี ภวิ กณฺหวณฺฏา,
วาสํอกา มุนิร’สีติสหสฺสวสฺสํ
อาสุํ ตโย อริยสาวกสนฺนิปาตา; ()

๗๓. ตสฺสา’ปเรน อธิสีลสมาธิปโญฺญ
สตฺถา สมฺพฺภวี สิขี ชนกปฺปสาขี,
ธีโร ตทา’ภวิ อรินฺทมนามราชา
สโทฺธ ปหูตรตโต รตนตฺตยมฺหิ; ()

๗๔. ภิกฺขุญฺจ สตฺตรตนาภรณาภิรามํ
ญตฺวาน หตฺถิรตนํ สุคเต สสเงฺฆ,
โส พุทฺธภาวมหิปตฺถยิ สตฺตสาโร
วฺยากาสิ ลจฺฉสิ สุโขธิปทนฺติ สตฺถา; ()

๗๕. พุทฺธสฺส จาริณฺวตี นครํ อโหสิ
มาตา ปภาวติ ปิตา อรฺุณวฺห ราชา,
สเงฺฆสุ’โภสุ อภิภฺวสิ สมฺภโว จ
อคฺคาภวิํสุ มขิลาปทุมาภิธานา; ()

๗๖. เขมงฺกโร ชินมุปฏฺฐหิ สตฺตตึส-
หตฺถุจฺฉิโต วิชยโพธิ จ ปุณฺฑริโก,
โส สตฺตตึสติสหสฺส มิตายุโก’สิ
อาสุํ ตโย ตทิยสาวกสนฺนิปาตา; ()

๗๗. ตสฺสา’ปเรนิ’ห สมฺพฺภวิ เกตุมาลา-
พฺยามปฺปภาปริลสํ มุนิเวสฺสภู’ติ,
พุทฺธงฺกุโร กิร ตทานิ สุทสฺสนวฺห-
ราชา พภูว ปรราชคชินฺทสีโห; ()

๗๘. สงฺฆสฺส พุทฺธปมุขสฺส สจีวรํ โส
ทตฺวาน ทานมตุลํ ชินสาสนมฺหิ,
สพฺพญฺญุโพธิมภิปตฺถิย ปพฺพชิตฺถ
พุโทฺธ ภวิสฺสสิ ธุวนฺติ ตมาหสตฺถา; ()

๗๙. ตสฺสา’ปฺย’โนปมปุรํ ภวิ สุปฺปตีโต
ราชา ปิตา ยสวตี ชนิกา มเหสี,
โสณุตฺตรา จ นิชสาวกสาวิกานํ
ทามา มติทฺธิปรมา ปรมา สมาลา; ()

๘๐. โพธี’ปิ ตสฺส ภวิ สาลมหีรูโห’ป-
สมฺปนฺนภิกฺขุ ตทุปฏฺฐหิ สฏฺฐิหโตฺถ,
สตฺถา วิหาสิ สมสฏฺฐิสหสฺสวสฺสํ
อาสุํ ตโย ตทิยสาวกสตฺติปาตา; ()

๘๑. ตสฺสา’ปเรนิ’กห สมฺพฺภวิ สจฺจสโนฺท
เวเนยฺยพนฺธุ ภควา กกุสนฺธนาโม,
พุทฺธงฺกุโร ภฺวิ ตทา’ภวิ เขมราชา
ทานปฺปพนฺธชลเสกสุโธตหโตฺถ; ()

๘๒. โส ปตฺตจีวรปฏูติกมนฺนปานํ
ทตฺวา สสาวกชินสฺส ฆรา’ภิคนฺตฺวา,
ปพฺพชฺชิ โพธิปณิธึ ปณิธาย ราชา
สตฺถาสยา’ตฺย’วจ ตปฺปณิธานสิทฺธิ; ()

๘๓. เขมวหยํ นครมสฺส ปิตา’คฺคิทโตฺต
วิโปฺป วิภาวิ อภวิ ชนิกา วิสาขา,
สญฺชิวเถรทุติโย วิธุโร จ เถโร
สามา ตทคฺคยุคลํ ภวิ จมฺปกาขฺยา; ()

๘๔. ตํ พุทฺธิโช ชินมุปฏฺฐหิ ตสฺส คตฺตํ
ตาฬีสหตฺถมิตมาสิ สิริสโพธิ,
ตาฬีสหายนสหสฺสปมาณมายุ
เอโก’ว ตสฺส ภวิ สาวกสนฺนิปาโต; ()

๘๕. ตสฺสา’ปรมฺหิ สมเย กรุณานิธาโน
โลกาภิภู กนกภุธรหาริรูโป,
อุปฺปชฺชิ โกณคมโนมุนิ ปพฺพตาโขฺย
ภุมิสฺสโร ภวิ มหาปฺุริโส ตทานิ; ()

๘๖. สงฺฆสฺส พุทฺธปมฺขสฺส อุฬารทานํ
ทตฺวา มหคฺฆวรจิวรสาฏเก จ,
โส ปกพฺพชิตฺถ อภิปตฺถิต พุทฺธภาโว
พุโทฺธ ภวิสฺสสิ ตฺวนฺติ ตมาหสตฺถา; ()

๘๗. นาเมน โสภวติ ตมฺปฺุรมุตฺตราขฺยา
มาตา ปิตา’วนิสฺโร ภวิ ยญฺญทโตฺต,
หีโยโสตฺตรวสี สมณิ สมุทฺทา
ตโสฺส’ตฺตรา จ ปรมา ปริสาสุ’โภสุ; ()

๘๘. ตํ โสตฺถิโช ชินมุปฏฺฐหิ ติํสหโตฺถ
องฺคีรโส ภวิ อุทุมฺพรสาขิ โพธิ,
โส ติํสหายนสหสฺสมิตายุโก’สิ
เอโก’ว ตสฺส ภวิ สาวกสนฺติปาโต; ()

๘๙. ตสฺสา’ปเรนิ’ห มหามุนิ กสฺสปาโขฺย
โลกมฺหิ ปาตุภวิ ขคฺควิสาณกโปฺป,
พุทฺธงฺกุโร ภฺวิ ตทา’ภวิ โชติปาโล
เวเทสุ ตีสุ สกลาสุ กลาสุ เฉโก; ()

๙๐. กลฺยาณมิตฺตทุติโย สุคตํ อุเปจฺจ
สุตฺวาน ธมฺมมถสาสน โมตริตฺวา,
สพฺพญฺญุภาวมฺหิปตฺถยิ มาณโว โส
วฺยากาสิ กสฺสปมุนี’ปิ มุนี’จ ปฺุพฺพา; ()

๙๑. พาราณสิ นครมาสิ ปิตา จ มาตา
เทฺว พฺรหฺมทตฺตธนวตฺย’ภิธานวโนฺต,
ภิกฺขุสฺ ตสฺส สมณิสฺว’ปิ ติสฺสภาร-
ทฺวาชา จ ภทฺทยฺคลาตฺย’นฺโลรฺเวลา; ()

๙๒. ตํ สพฺพมิตฺตสมโณ สมุปฏฺฐหิตฺถ
นิโคฺรธสาขี ชยโพธิ ส’วีสหโตฺถ,
ตสฺสา’สิ วิสติสหสฺส ปมาณมายุ
เอโก’ว’หู อริยสาวกสนฺนีปาโต; ()

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนน ยติตา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺท ทานนิทาเน ชินวํสทีเป ทูเรนิทาเน โพธิสตฺตสฺส เสสปณิธาตฺภฏฺฐปน ปวตฺติ ปริทีโป ตติโย สโคฺคฯ

๑. ทีปงฺกราทิจตฺวีสติ พุทฺธปาท-
มูเลสุ ลงปณิธาน มหานิธาโน,

ลกฺขาธิกํ จตุรสงฺขิยกปกฺปสงฺขํ
ปุญฺญาภิสนฺทมภิสงฺขริ โพธิสโตฺต; ()

๒. เอตฺถนฺตเร วิวิธพาหิรวตฺถุชาตํ
สิส’กฺขิมํสรุธิรานิ จ ปุตฺตทาเร,
โส ชีวิตมฺปิ กปณฑิกยาจกานํ
วีโร ปริจฺจชิ ปชาย หิตตฺถเมว; ()

๓. ทานาธิมุตฺติปริเยสน วิปฺปเวโส
ปตฺวา ตโปวนมกิตฺติ ตโปธนสฺส,
ติหํ อลตฺถ สกฏาหมโลณฑากํ
ยสฺสา’ภิภูตชฐรสฺส ชิฆจฺฉิตตฺตา; () (อกิตฺติจริยํ)

๔. กนฺตารมคฺค ปฏิปนฺน มนาตปตฺตํ
ปเจฺจก พุทฺธมหิปสฺสิย สงกฺขวิโปฺป,
ผุฏฺฐํ สกิจฺจปสุโต สูริยาตเปน
โย ฉตฺตุปาหณมทาสิ สุโธตปาณิ; () (สงฺขจริยํ)

๕. ทุพฺภิกฺขปีฬนภเยน กลิงฺครฏฺฐา
สํยาจตํ ยทุปคมฺม ธนญฺชยโวฺห,
โสณฺฑาย คยฺห นิชมญฺชน นาคราชํ
โย ทกฺขิโณทก นิเสกมกาสิ ราชา; () (กุรุธมฺมจริยํ)

๖. หุตฺวาน โย มหสุทสฺสน จกฺกวตฺตี
ราชา กุสาวติปุรมฺหิ ทิวา จ รโตฺต,
วตฺถตฺตปานมุปเตสิ จราปยิตฺวา
เภริํก อเสสกปณฺฑิกยาจกานํ; () (มหาสุทสฺสนจริยํ)

๗. โย สตฺตภุมิภุชสาสิ ปุโรหิโต’ปิ
ราชูหิ ลทฺธมขิลํ ธนธญฺญราสิํ,
สมฺปตฺตยาจกชนสฺส ปริจฺฉชิตฺวา
ปุญฺญปฺปพนฺธมภิสญฺจินิ โพธิเหตุ; () (มหาโควินฺทจริยํ)

๘. ธมฺมานุสาสิ นิมินาม มหีภุโช’ปิ
สาลํ วิธาย มิถิลาย จตุมฺมุขํ โย,
อจฺฉินฺนมตฺถิชนปกฺขิจตุปฺปทานํ
ทานํ ปวตฺตยี ปุรา ททตํ วริโฏฺฐ; () (นิมิราชจริยํ)

๙. โย เอกราชสุตจนฺทกุมารภูโต
มุทฺธาภิเสก กรณาย ชเนหิ คจฺฉํ,
สํเวชิโต สวิภเว ติภเว’ปิ ยญฺญา-
วาฏํ วิธาย’ภิปวตฺตยิ ทานวฏฺฏํ; () (จนฺทกุมารจริยํ)

๑๐. โย วตฺถุสารคหเณน อติตฺตรูโป
ภุมิสฺสโร’ปิ สิวินาม สุราธิปสฺส,

ชจฺจนฺธเวสคหิตสฺส วิโลจนานิ
อุปฺปาฏยิตฺว ปททํ ลภิ ทิพฺพจกฺขุ; () (สิวิราชจริยํ;)

๑๑. ทานาธิมุตฺติปรโม สสปณฺฑิโต โย
มิเตฺตนฺ สาสิย อธิฏฺฐิตุโปสถโงฺค,
องฺคารมุทฺธนิ ปปาต สชีวิตาสํ
หิตฺวา ทฺวิชสฺส ตนุมํสปทาตุกาโม; () (สสปณฺฑิตจริยํ; อิติทานปารมีํ)

๑๒. โย มาตฺโปสกกริ ภิสมุทฺธรโตฺต
อนฺธาย หตฺถิทมเกน กเรณุกาย,
โสณฺฑาย สุฏฺฐุคหิโต’ปฺย’วิกณฺฑิตสฺส
สีลสฺส ขณฺฑนภยา นชเนสิ โกปํ; () (มาตฺโปสกจริยํ)

๑๓. โย ภุริทตฺตภุชโค’ปริวมฺมิกโฏฺฐ,
สีลพฺพตํ วิสธโร สมธิฏฺฐหิตฺวา,
เปฬาย ขิตฺตภุชเค อหิคุณฺฐิกมฺหิ
สีลสฺส กุปฺปนภเยน ชหาสิ โกปํ; () (ภุริทตฺตจริยํ;)

๑๔. สีลพฺพตาทิวิภโว ชลิติทฺธิมา โย
จเมฺปยฺยนามภุชโค อหิคุณฺฐิกมฺหิ,
อิจฺฉานุรูปวิจโร จมรี’ว วาลํ
สีลํ ชุโคป นปิ ตพฺพธเก จุโกป; () (จเมฺปยฺยจริยํ;)

๑๕. โย จูลโพธิวิสุโต สมทิฏฺฐหตฺวา
สีลพฺพตํ วนมุเปจฺจ วสํ ปิยาย,
ตายํ ปสยฺห คหิตาย’ปิ กาสิรญฺญา
สีลพฺพิโสธนปโร ปชหิตฺถ โรสํ; () (จูลโพธิจริยํ)

๑๖. โย ภิํสรูปิ มหิโส’ปิ วลิมฺขสฺส
อาคุํ ติติกฺขมขีลํ ปริสุทฺธสิโล,
รุกฺขฏฺฐยกฺขวจนานิ ปฏิกฺขิปิตฺวา
ตํ สีลภงฺคภยโต ภยโต มุโมจ; ()

๑๗. โย วุยฺหมานมปนีย นทีปวาหา
มิตฺตทฺทุหึ ปุตสชีวิตทานเหตุ,
รญฺญา มุโมจ วธิยํ อวิโกปเนน
สีลสฺส รูรุหริโณ’ปิ หริสฺสวโณฺณ, () (รูรุมิคราชจริยํ;)

๑๘. โย ทนฺตกฏฺฐสกเลหิ ชฏากุเลหิ
กุเทฺธน กุฏชฏิเลน กตาหิสาโป,
มาตงฺคนามมุนิ สีลธนํ ชุโคป
สมฺปาตสาปริปุมิทฺธิพเลน รกฺขํ; () (มาตงฺคจริยํ;)

๑๙. มคฺคาวติณฺณมธมํ กลฺหาภีลาสา-
สงฺฆฏฺฏิโตภยรถงฺคมธมฺมยกฺขํ,

โกปคฺคินา นปริฌาปยมิทฺธิมา โย
สีลํ รรกฺข ขลุ ธมฺมิกยกฺขราชา; () (ธมฺมาธมฺม เทวปุตฺตจริยํ;)

๒๐. โย โปริสาทวสคสฺส ชยทฺทิสสฺส
รโญฺญ ปฏิญฺญมธิกิจฺจ วิชิวิตาโส,
ขีตฺตายุโธ ตทุปคมฺม อลีนสโตฺต
ยกฺขํ ทเมสิ นนุ สีลวตํ นิทานา; () (อลีนสตฺตจริยํ;)

๒๑. โย สงฺขปาลภุชโค นิชโภคปูร-
วฺยาภงฺคิภารตรวาหิติ โภชปุเตฺต,
การุญฺญมาป อภิคนฺตุมปาทตาย
สีลสฺส ภงฺคภยโต’ปิ หุตาสเตโช; () (สงฺขปาลจริยํ; อิติ สีลปารมึ;)

๒๒. สงฺขารธมฺมขณภงฺคสภาวทสฺสิ
อุสฺสาวพินฺทุวิลยํ’ว ยุธญฺชโย โย,
ราชา ชนสฺส รุทโต ปวิหาย รชฺชํ
เนกฺขมฺมปารมิมปูรยิ ปพฺพชิตฺวา; () (ยุธญฺชย จริยํ;)

๒๓. โย โสมนสฺสวิสุโต กุรุราชปุโตฺต
ทุสฺสีลกุฏชฏิลพฺพจนํ ปฏิจฺจ,
รญฺญา นิโยชิตวโธ วธกาวกาสํ
ลทฺธานุสาสิย’ภินิกฺขมิ จตฺตรโชฺช; () (โสมนสฺส จริยํ;)

๒๔. โย กาสิราชตนุโช’ปิ อโยฆราโขฺย
อีหํ ภโต จิรมโยฆรวาสหีรู,
รชฺชํ ปหาย ปรมํ ปิตรา ปทตฺตํ
เนกฺขมฺมปารมิปโร วนโมตริตฺถ; () (อโยฆรจริยํ;)

๒๕. โย ปญฺจกามคุณทีปนโต’ปทิฏฺฐ-
สมฺภตฺตมิตฺตวจนมฺปิ ปฏิกฺขิปิตฺวา,
นิทฺธนฺตกญฺจนนิภจฺฉวิ กญฺจนาโขฺย
ปตฺวา ตโปวนมปพฺพชิ พนฺธเวหิ; () (ภิสจริยํ;)

๒๖. ปกฺขิตฺตททฺทุลนหารุริวา’นลมฺหิ
สงฺขารธมฺมวิสเย ปฏิวฏฺฏิตโตฺต,
โย โสณภุสฺรสฺธี วิภวํ ปหาย
ปพฺพชฺชิตุํ สปริโส ปวนํ ชคาม; () (โสณปณฺฑิตจริยํ; อิติ เนกฺขมฺม ปารมิ;)

๒๗. โย เสณโก สุธิ ปสิพฺพกคพฺภสายึ
วิปฺปสฺสิ โมหกลฺสิกตมานสสฺส,
สปฺปํ สุโฆรมุปทสฺสิย ทีฆทสฺสี
ปญฺญาสฺปารมิมปูรยิ ภุริเมโธ; () (เสณกปณฺฑิต จริยํ;)

๒๘. โย ยํ มโหสธสมาขฺยสฺธี สุธีโส
อุมฺมคฺคสํวุตนิสคฺควติสโม’ปิ,

อุมฺมคฺคโต’ว สพฺพํ มิถิลาธินาถํ
ปญฺญาปชาปติปติ ริปุโต มุโมจ; () (มโหสธจริยํ อิติ ปญฺญา ปารมี;)

๒๙. วาเลนุ’ฬารวีริโย วีริเยน โฆรํ
สํสารทุกฺขมิว โย กิสกาลโก’ปิ,
คมฺภีรสาครชลํ สปชานุกมฺปี
อุสฺสิญฺจิตุํ สตตมารหิ สตฺตสาโร; () (กาลก จริยํ)

๓๐. ราชามหาทิชนโก ชนกุนฺทจนฺท
คมฺภีรภุริสลิลํ สลิลากรํ โย,
สูโร’รุพาหุวีริโย วีริยํ ตตาร
สํสารสินฺธุตรเณ ตรณีสรูโป; () (มหาชนกจริยํ; อิติ วีริยปารมิ;)

๓๑. โย ขนฺติตินฺตหทโย ยติขนฺติวาที
เฉทาปิเต’ปิ สกลํ สกลตฺตภาเว,
สมฺปูตขนฺติชลเมวภูสํ สิเสจ
วฺยาปาทปาวกปทิตฺตกลาพุราเช; () (ขนฺติวาที จริยํ)

๓๒. โย ธมฺมปาลนปโร สุสุ ธมฺมปาโล
การาปิเต’ปิ วธเกห’สิมาลกมฺมํ,
อาสนฺนตาปนิรยมฺหิ ปตาปราเช
ขนฺตึ ปวตฺตยิ มนปฺปิตขนฺติเมโตฺต; () (ธมฺมปาล จริยํ; อิติ ขนฺติปารมี;)

๓๓. โย อนฺตรีปคภยํกรสุํสุมาร-
มุทฺธาสมปฺปิตปโท กปิราชภูโต,
ทินฺนํ ปฏิญฺญมนุกุพฺพมนญฺญลพฺภํ
นชฺชา ปปาต ปรตีรมสจฺจภีรู; () (กปิราช จริยํ)

๓๔. โย สจฺจปารมิปโร วสิ ปจฺจนาโม
สเจฺจน สจฺจมหีสนฺธิย สจฺจทสฺสี,
โปริํ สมคฺคกรณิํ สิริชมฺพุทีเป
สมฺปาลยํ สกลโลกมโวจ วาจํ; () (สจฺจสวฺภย จริยํ;)

๓๕. โย วฏฺฏโปตกทิโช อวิรูฬฺหปกฺข-
ปาโท’ติขุทฺทกกุลาวกคพฺภสายี,
สเจฺจน โสฬสกริสมิตปฺปเทเส
ทาวคฺคินิพฺพุติมกา ถิรมายุคนฺตํ; () (วฏฺฏโปตก จริยํ;)

๓๖. โย คิชฺฌกากพกพาณกภกฺขภุต-
พนฺธุ นิทาฆรวิตาปปริกฺขยา’เป,
ริเตฺต สรมฺหิ ปริโมจยิ มจฺฉราชา
สเจฺจน’กาลชลทาคมปจฺจเยน; () (มจฺฉราช จริยํ;)

๓๗. ทุฏฺฐาหิทฏฺฐวิสเวควิมุจฺฉิตํ โย
มณฺฑพฺพตาปสวโร’รสยญฺญทตฺตํ,

กตฺวาน สจฺจกิริยํ กรุณาย กณฺห-
ทีปายโน มุนิ มุโมจ ตมาปทมฺหา; () (กณฺหาทีปายน จริยํ;)

๓๘. โย โปริสาทวสโค สุตโสมราชา
รเชฺช ติโยชนสเต สกชีวิเต’ปิ,
สจฺจํ รรกฺข นนุ สจฺจปโร นิราโส
ทินฺนํ ปฏิสฺสวมฺภินฺนมปานุกฺพฺพํ; () (สุตโสมจริยํ; อิติ สจฺจปารมี;)

๓๙. นิพฺพินฺนรชฺชวิภโว ภวภีรูตาย
โย มูคปกฺขพธิรากติ มูคปโกฺข,
นีเต นิขาตุมปกิ สีวถิกาวกาเส
ทฬฺหํ อธิฏฺฐิตวตํ วต โนชหาสิ; () (เตมิยจริยํ; อิติ อธิฏฺฐาน ปารมี;)

๔๐. เมตฺตวิหารปรโม ปิตฺรนฺธยฏฺฐิ
โย โสมโสมฺมยทโย’ปิ สุวณฺณสาโม,
วาเฬหิ สมฺปริวุโต ปวเน วิหาริ
เมตฺตาขฺยปารมิมปูรยิ ปาปภีรู; () (สุวณฺณสามจริยํ;)

๔๑. โย เอกราชวิสุโต ภุวิ กาสิราชา
เมตฺตากลตฺตทุติโย สกชีวิเต’ปิ,
อวฉินฺนรชฺชวิภาเว ปฏิปกฺขราเช
เมตฺตาย สมฺผริ สมํ ปริภาวิตาย; () (เอกราชจริยํ; อิติ เมตฺตา ปารมี;)

๔๒. ยา โลเมหํสวิสุโต’ปิ ตุลาสริโกฺข
มานาวมานนกเรสุ สุเข จ ทุกฺข,
วาสํ จวฏฺฐิปริกิณฺณสุสานมเชฺฌ
เวรํ อเวรมนุเปจฺจ รรกฺขุ’เปกฺขํ; () (โลมหํสจริยํ; อิติ อุเปกฺขาก ปการมิํ)

๔๓. โส โพธิยา’ภินิยโต ปริปกฺกญาโณ
พุทฺธงฺกุโร’ปจิตปารมิตาพเลน,
นิชฺฌามตณฺห’สิตกญฺชกฺขุปฺปิปาส-
โลกนฺตโรรฺนิรเยสุ น ชาตุ ชาโต; ()

๔๔. นาลตฺถ ปณฺฑกนปุํสกมูคปกฺข-
ฉจฺจนฺธชาติพธิริตฺถิชฬตฺตภาวํ,
โส มกฺขิกามกสกุตฺถกิปิลฺลิกาทิ-
ชาตฺยา นปาตฺภวิ กีฏปฏงฺกคชาตฺยา; ()

๔๕. นาลตฺถ คนฺธคชโต ปุถุลตฺต ภาวํ
นาลตฺถ วฏฺฏสุสุกา สุขุมนฺต ภาวํ,
นาลตฺถ อุมฺทนมมฺมนกตฺต ภาวํ
นาลตฺถ เอวมติหีนตรตฺต ภาวํ;

๔๖. นาโหสิ มาตุวธโก ปิตุฆาตโก วา
นาโหสิ สงฺฆภิทุโร อรหนฺตฆาโต,

นาโหสิ ทุฏฺฐหทเยน ตถาคตสฺส
นาโหสิ สํชนนโก รุธิรสฺส กาเย; ()

๔๗. กมฺมํ ผขลํ ตทฺภยํ ปฏิพาหิโน เย
อุเจฺฉททิฏฺฐิคติกา วิหรึสุ เตสํ,
ลทฺธึ กทาจิ นปรามสิ สทฺทหาโน
กมฺมํ ผลํ นิยตโพธิปรายโณ โส; ()

๔๘. ยสฺมึ ภเว ภวติ นามจตุกฺกมตฺตํ
ตตฺรา'ปิ ปุญฺญกรณตฺถ มสญฺญสเตฺต,
อฏฺฐานโต นปฏิสนฺธิมคณฺหิ สุทฺธา-
วาเสสุ ปญฺจสุ กทาจิ ปปญฺจภีรู; ()

๔๙. พุทฺธงฺกุโร นิยตโพธิปโท กทาจิ
ทีฆายุเกสฺ'ปิภเวสุ สุขานเปโข,
กตฺวา'ธิมุตฺติวจนํ อิธ ชีวโลเก
นิพฺพตฺติ โส ติทสปารมิปูรณตฺถํ; ()

๕๐. อิเจฺจวํ โส ปุริสนิสโภ ทุปฺปเวสสฺส โพธิ-
ปาสาทสฺสา'วตรณสมตฺตึสติเสฺสณิรูปํ,
นิปฺผาเทโนฺต ปรหิตรโต ปารมีธมฺมชาตํ
สํสาเร สํสริ จิรตรํ โฆรทุกฺขํ ติติกฺขํ; ()

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺท ทานนิทาเน ชินวํสทีเป ทุเรนิทาเน ปารมิธมฺมาภิสงฺขรณ ปวตฺติ ปริทีโป จตุโตฺถ สโคฺคฯ

๑. อตฺถวตฺตปทํ นานาวณฺณมณฺณวชานฺวิตํ,
ปตฺถฺยาวตฺตมิวาโหสิ เชตุตฺตรปุรํ ปุเร; () (สิเลส พนฺธนํ;)

๒. ปริขาเมขลาทาม พทฺธปาการโสณินี,
รราช ราชธานี สา วธูว ปติมณฺฑิตา; ()

๓. มณิสิงฺคํสุมาลาภิ พาลํสุมาลิวิพฺภมํ,
สสงฺกมณฺฑลํ ตสฺมึ ปลเมฺหสา'ภีสาริกา; ()

๔. อินฺทิรามนฺทิรา'มนฺทมณิมนฺทิรสาลินี,
เหมทฺธชาวลิ ตสฺมึ กิฟ้าปยิ กลาปิโน; ()

๕. รราช นาคราชานํ กปฺปิตาภรเณหิ จ,
ทาฐาหิ ทานธาราหิ เมฆวจฺฉนฺตา'ว สา ปุรี; ()

๖. ตุรงฺคนิกโรณฺฑุตธุลิธูสริตมฺพรํ,
นิวาริตาตปํรงฺควิตานสฺสิริมาหริ; ()

๗. นีลเสวาลธมฺมิลฺลา สมฺผุลฺลกมลา'นนา,
ตหิมฺปุปลโลล'กฺขี หํสปีนปโยธรา; ()

๘. กิญฺชกฺขราชิรสานารุทฺธโรธนิตมฺพินี,
ภิงฺคาลิมณิมญฺชิรา นารี’วา’สุํ สโรชินี; () (สิเลส พนฺธนํ;)

๙. เกวกลํ กปฺปรุเกฺขหิ วินา สา ราชธานฺย’หุ,
วิสาณาราชธานี’ว สพฺพสมฺปตฺติสาลินี; ()

๑๐. กทาจิ ปุริสาชโญฺญ ราชา’โหสิ ปุเร ตหึ,
เวสฺสนฺตโร’ตินาเมน วิสฺสุโต ภุวนตฺตเย; ()

๑๑. กุมาโร’ว สมาโน โส ทานกีฬาปรายโณ,
กายูปคานิ ธาตีนํ รตนาภรณานิ’ปิ; ()

๑๒. ขณฺฑาขณฺฑํ กริตฺวาน นวกฺขนฺตุํ กปริจฺจชิ,
เอวํ พาหิรวตฺถูนิททโนฺต อฎฺฐวสฺสิโก; ()

๑๓. ปาสาทมภิรีหิตฺวา โสนิสชฺชา’ภิยาจนํ,
ทสฺสามี’ติ วิจิเนฺตสิ สิสกฺขิมํสโลหิตํ; ()

๑๔. สุเขธิโต มหาสโตฺต สุกฺกปเกฺข’ว จนฺทิมา,
ปาเลสิ ทสธเมฺมน ปตฺวา รชฺชสิรึ ปชํ; ()

๑๕. นิสโชฺช ปริปาสาเท โส ราชา เอกทา รโห,
กามานํ สงฺกิเลสญฺจ โวการาทีนวํ สริ; ()

๑๖. ปพฺพชฺชาหิรโต ราชา นิพฺพิโนฺต วิภเวภเว,
สมฺปตฺติสารมาทาย หิตฺวา รชฺชสิรึ วรํ; ()

๑๗. มตฺตมาตงฺคราชา’ว อคฺคิปชฺชลกานนา,
รุทโต ญาติสงฺฆสฺส อคารสฺมา’ภิ นิกฺขมี; ()

๑๘. จมฺปกาโสกวกุลตรุสณฺฑสุมณฺฑิตํ,
สิขณฺฑิมณฺฑลาขณฺฑกีฬํ โกกิลกูชนํ; ()

๑๙. อเนกมิคปกฺขีนมาสยํ สลิลาสยํ,
วีกาสกุสุมาโมทปฺปวาสิตสมีรณํ; ()

๒๐. มธุมตฺตา’ลิงฺธงฺการนิพฺภร’มฺพุรุหากรํ,
สมฺปาตนิชฺฌรา’ราวคมฺภีรภุริภูธรํ; ()

๒๑. ปวเวกกฺขมํ วงฺกปพฺภารํ คิริคพฺภรํ,
ทุปฺปเวสปกถํ วงฺกคิรินามตโปวนํ; ()

๒๒. ปตฺวา ลเทฺธ’สิปพฺพชฺชา กวิลาโส โส มหีภุโช,
จรโนฺต พฺรหฺมจริยํ จิรสฺสํ วีตินามยิ; ()

๒๓. ตสฺสรโญฺญ มเหสิปิ มทฺทีนาม สุเขธิตา,
ปุตฺตธีตูภิสทฺธึ ตํ ตโปวนมุปาวิสิ; ()

๒๔. มหิโจฺฉ ปูชโกวิโปฺป ตทา พีคจฺฉทสฺสโน,
เยน เวสฺสนฺตโรสตฺตสาโร เตนุปสงฺกมิ; ()

๒๕. อโตฺถ กมฺมกเรหี’ติ ชราชชฺชริตสฺส เม,
ปุตฺตญฺจธีตรํ ยาจี ธีรํ ปตฺวา ทยาปรํ; ()

๒๖. อุโภ กณฺหาชินํ ชาลึ สเสนหภารภาชนํ,
สมฺมาสโมฺพธิกาโม โส ตณฺหาทาสพฺยมุตฺติยา; ()

๒๗. ทกฺขิโณทกสมฺปุตชูชก’ญฺชลิภาชเน,
สมปฺปยิตฺถ พนฺธิตฺวา อคมา’ทาย นิทฺทโย; ()

๒๘. ทานาธิมุตฺตีวึมํสี วิปฺปากเปฺปนฺ’ปาคโต,
สํยาจิ เทวราชา’ถ มทฺทิเทวึ ปติพฺพตํ; ()

๒๙. ทกฺขิโณทกนิโทฺธตหโตฺถ โส ทกฺขิโณทกํ,
กตฺวา เทเวสวิปฺปสฺส เทวึ เทโว ปริจฺจชิ; ()

๓๐. สตฺตกฺขตฺตุํ ปกมฺปิตฺถ ตสฺส ปารมิเตชสา,
สาธุสาธูติ ปตฺตานุโมทนฺตี’ว มหีวธู; ()

๓๑. อิเจฺจวํ ปุริสารโณฺญ ปริปาจินปารมี,
มณิรํสิสฺมุโชฺชต ปาสาทสตลงฺกเต; ()

๓๒. มนฺทมนฺทานิโลณฺฑูต ปญฺจวณฺณทฺธชาลีนํ,
มณิกึกิณิชาลานุราวโสตรสายเน; ()

๓๓. ทิเพฺพหิ นจฺจคีเตหิ วาทิเตหิ มโนรเม,
กนฺทปฺปมณฺฑปาการ รงฺคมณฺฑปมณฺฑิเต; ()

๓๔. ทิพฺพนฺตทิพฺพราชูนํ อินฺทจาปสเตหิ’ว,
จูฬามณีมรีจิหี สมฺพาธีกพิฺต’มฺพเร; ()

๓๕. อจฺฉราหิ กฺจญฺจนฺทนมิตงฺคีหิ ทูรโต,
วิธูตจนฺทิการาชิ จารุจามร มารุเต; ()

๓๖. สุตฺตปฺปพุทฺธโปโส’ว ตุสิเต ดิทสาลเย,
ตโต จวิตฺวา นิพฺพตฺติ หุตฺวา สนฺตุสิต’วฺหโย; ()

๓๗. ทิเพฺพสุ ปญฺจกาเมสุ วสโนฺต ตุสิตาลเย,
ปญฺจินฺทฺริยานิ โลเกกโลจโน ปริจารยิ; ()

๓๘. ตทา ทสสหเสฺสสุ จกฺกวาเฬสุ เทวตา,
เอกตฺถ สนฺนิปติตา สุตฺวา พุทฺธหฬาหฬํ; ()

๓๙. เตโน’ปสงฺกมิตฺวาน เยนา’สิ ปุริสุตฺตโม,
กตฺวา ตพฺพทนโมฺภชํ นยนาลิกุลาลยํ; ()

๔๐. จูฬามณิมฺยุขมฺพุติโทฺธตจรณาสเน,
พทฺธญฺชลิปุฏฺโมฺภชมกุลาติ สมปฺปยุํ; ()

๔๑. จกฺกวตฺติปทํ สกฺกมารพฺรหฺมปทตยา,
นโข มาริส ปเตฺถตฺวา ปารมี ปริปาจิตา; ()

๔๒. เวเนยฺยพนฺธุภูเตน สมฺมาสโมฺพธิมิจฺฉตา,
ตยา มาริส กิเจฺฉน ปูริตา ทสปารมี; ()

๔๓. สเทวกสฺส โลกสฺส หิตาย มาตุกุจฺฉิยํ,
อุปฺปชฺชตูติ ยาจิํสุ ตํธีรํ กรุณาปรํ; ()

๔๔. สตวสฺสายุเหฏฺฐาปิ อุทฺธํ สหสหสฺสโต,
ยสฺมา อกาโล พุทฺธานํ ตสฺมา กาลํ วิปสฺสิ โส; ()

๔๕. ยสฺมา อเญฺญสุ ทีเปสุ สมฺพุทฺธา โนปปชฺชเร,
ชายนฺติ ชมฺพุทีปสฺมิํ ตสฺมา ทีปํ วิปสฺสิ โส; ()

๔๖. ยสฺมา มิลกฺขเทเสสุ นูปฺปชฺชนฺติ ตถาคตา,
ชายเร มชฺฌิเม เทเส ตสฺมาเทสํ วิปสฺสิ โส; ()

๔๗. ยสฺมา นชายเร เวสฺสสุทฺทตฺวเยสุ ชายเร,
ขนฺติเย พฺราหฺมเณ พุทฺธา กุลํ ตสฺมา วิปสฺสิ โส; ()

๔๘. ยสฺมา อนญฺญวิสยา กุจฺฉิ สมฺพุทฺธมาตุยา,
ตสฺมา อายุปริเจฺฉทวเสน ปสฺสิ มาตรํ; ()

๔๙. โลเกกโลจโน เอวํ กตฺวา ปญฺจาวโลกนํ,
ตาสํ ปฏิญฺญํ ปาทาสิ กรุณาปุณฺณมานโส; ()

๕๐. ตปฺปาทตามรสจุมฺพิต โมฬิมาลา
สมฺปตฺตเทวปริสา’นุตรธายิ ตาว,
โอคยฺห นนฺทนวนํ ตุสิตาธิราชา
ตมฺหา จวี มติทยาทยินาสภาโย; ()

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนนยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททานติทาเน ชินวํสทีเป ทุเรนิทาเน เวสฺสนฺตรจริยปฺปภุติเทวาราธนา ปวตฺติ ปริทีโป ปญฺจโม สโคฺคฯ

ชินวํสทีเป ทูเรนิทาน ภาโค ปฐโมฯ

๑. ยา สตฺตสารปภวา สิริชมฺพุทีเป
ผีตา’มราวติปุรี’ว ปุรีวตํสา,
อาทิจฺจวํสิกนรินฺทปเวณิ ภูมิ
ลกฺขฺยาลยา กปิลวตฺถุปุรี ปุเร’สิ; ()

๒. วเณฺณหิ กณฺณสุขสทฺทรเสหิ ชาต-

รูเปหิ อตฺถวิสเรหิ ยตีหิ ยุตฺตา,
ยา ราชธานิ ปุถุปาณคณปฺปเทหิ
อาสี (วสนฺตติลกา) รจนา ยเถว; () (สิเลส พนฺธนํ;)

๓. ปาจีทิสาภุชลตาย มหียุวตฺยา
สนฺนทฺธสงฺขวลยสฺสิริมาวหนฺตํ,
ยสฺสา สุธาสุปริกมฺมกตํ รราช
ปาการจกฺกมจลํ มกุฏานุการํ; ()

๔. ยสฺสา รราช ปริขา นครินฺทิราย
กิญฺชกฺขิญฺชริตตีรทสาภิรามา,
สํสิพฺพิตาลิวิตฺตีมณิตนฺตุปนฺตี
ปาการโสณิภรโต คลิตมฺพรํ’ว; ()

๕. กนฺทปฺปทปฺปมทิรามทมตฺตธุตฺตา
มนฺทานิเลริตสุนีลลตาวิตานํ,
ยสฺมึ วิโลลนยนญฺชลิปิยมานํ
อาปานภุมินิภโมปวนํภชึสุ; ()

๖. มตฺตงฺคนาย นวโยพฺพนคพฺพิตาย
รงฺคาลยคฺคมณิทปฺปณพิมฺพิเตหิ,
ยา ราชธานิ ฆนปีนปโยธเรหิ
โสมฺมานเนหิ ภชิ มานสวาปิโสภํ; ()

๗. สงฺกปฺปิตาภรณรํสิ สเตรตาลี
ทาฐาพลากวิสรา มทวุฏฺฐิธารา,
ยสฺมึ ปุเร ฆรมยูรกุลํ อกาเล
กีฬาปยึสุ วรวารณวาริวาหา; ()

๘. ปาการจกฺกพหินิคฺคต มุคฺคราคํ
ยสฺมึ ตุรงฺคนิกรุทฺธฏธูลิชาลํ,
รจฺฉาวตารชนตาย ขณํ ชเนสิ
ภีตึ ปทิตฺตปลยานลชาลโสภํ; ()

๙. ยสฺมึ วิมานมณิสิงฺคชุติปฺปพนฺธ-
สญฺจุมฺพิตํ ชิตรวึ หริณฺฑกพิมฺพํ,
นารีชนานนสโรชกตาวมานํ
โกธาภิภุตมิว วณฺณวิการมาป; ()

๑๐. ยตฺถิสฺสเรหิ สมธิคฺคหิตานิ ตุงฺค-
เกลาสกุฏธวลาติ มโนหราติ,
นิจฺจํ สุธาสุปริกมฺมกตานิ จา’สุํ
ลกฺขีนิเกตนนิภานิ นิเกตนานิ; ()

๑๑. ยตฺถินฺทนิลมณิมาปิตมณฺฑปเคฺค

เหมทฺธชาวลิปริพฺภมณํก ปฺรมฺหิ,
ชีมูตกูฏปมฺเข สตวิชฺชุมาลา-
ลีลาวหํ วิรหินีนมฌํ ชเนสิ; ()

๑๒. สญฺญานุราคมณิโตรณทีธิตีหิ
ภินฺนนฺธการนิกรา’ขิลนาคราน๋,
ยา ราชธานิ ชนยนฺติปิ ตุงฺคตฺฏฐี๋
ปีตฺยา นวาสิ รชนีสฺม ภิสาริกาน๋; ()

๑๓. เสวาลเกสรสมากุลตีรภาคา
สมฺผุลฺลรตฺตปทฺมุปฺปลกลฺลหารา,
หํสาลิสารสสโมสรณาภิรามา
ยสฺมิํ สุนิมฺมลชลา กมลากราสุํ; ()

๑๔. ยสฺมิํปฺเร กุลวธูวทนมฺพุชาน๋
ลทฺธุํ นิรูปมสิริํ ภุสมุสฺสหนฺตา,
ยาวชฺช เสตสรสิรุหสีตรํสี
อโณฺญญฺญพทฺธปฏิฆา’ว วชนฺติ นาสํ; ()

๑๕. ยสฺมิํ สุวณฺณมกณิรูปิยวํสวณฺณ-
มุตฺตาปวาฬจชิเรหิ มหารเหหิ,
นานาปณา สุขุมกาสิกสาณหงฺค-
โกเสยฺยโขมวสเนหิ’ภวุํ ปปุณฺณา; ()

๑๖. จกฺกาสิสตฺติธนุกุนฺตคทาทิภตฺถา
สนฺนทฺธเหมกวจา วิชิตาริวคฺคา,
สงฺคามสาครสมุตฺตรณาติสุรา
โยธา ยหิํ ปฺรวเร อกริํสุ รกฺขํ; ()

๑๗. ผฎฐา ก วาฏนิกเฏ มณิมนฺทิราน๋
กปฺปาสปฏฺฏธวลา สรทพฺภราชี,
ยสฺมิํ ขณ๋ ชวนิกาสิริมาทธานา
ถีน๋ ชุโคป มธุเปหิ มุขมฺพุชานิ; ()

๑๘. นิพฺพิทฺธวีถิวิสเรหิ สุสชฺชิเตหิ
นิจฺจุสฺสวาย ปฺรมุสฺสิตโตรเสหิ,
โภคินฺทโภคนิกเรหิ รสาตลํ’ว
ยํ สมฺปสาริตผเณหิ พภุว รมฺมํ; ()

๑๙. ยสฺมิํปฺเร วิวฏมนฺทิรชาลกาน๋
อุทฺธูตธุลิมลินีกฬิตาลกาน๋,
นารินมินฺทุรุจีรานน ทปฺปเณสุ
โลกสฺส โลจนมณิ ปฏิพิมฺพิตา’สุํ; ()

๒๐. คมฺภีรสงฺขปฏภทฺธนิภูริโฆสํ

เกลาสกูฏธวลาลยเผณปิณฺฑํ,
ยํ ปุณฺณสตฺตรตนํ ปุรขีรสินฺธุํ
ลกฺขี อลงฺกริ ตุรงฺคตรงฺคเวคํ; ()

๒๑. เรณุปฺปพนฺธมลินํ กวนราชินีลํ
มธวาติมตฺตมธุปํ ปทุมาภิรามํ,
ยํ ราชหํสภชิตํ อวติณฺณโลกํ
อาสิ ปุรํ วิกจกญฺชวนํ ยเถว; () (สิเลสพนฺธนํ;)

๒๒. ยสฺมิํปุรมฺหิ รตนุชฺชลนีลกณฺฐา
ราคาวมทฺทิตธรา'วิวฏทฺวิชาลิ,
อาสุํปโยธรภรา'วิรฬปฺปเทสา
สมฺปตฺตวุฑฺฒิทิวสาวิยมาตุคามา; () (สิเลสพนฺธนํ;)

๒๓. ธมฺมานุธมฺมปฏิปตฺติ ปรายณสฺส
สํสารภีรุกชนสฺส ตโปวนาภา,
ยา ราชธานิ ปจุรนฺธปุถุชฺชนานํ
อาปานภุมิว พภูวุ'ภยปฺปการา; ()

๒๔. พุทฺธงฺกุรสฺส รวิวํสปภงฺกรสฺส
สมฺมา สุขานุภาวนาย สุภุมิภุตา,
โภ ยาทิสิ กปิลวตฺถุปุริ ปุเร'สิ
ธมฺมสฺสภาวมธุนา ปริทีปเย สา; ()

๒๕. ตสฺมิํ พภูว นคเร นคราธิราเช
ราชา สุนีติจตุโร จตุสงฺคเหหิ,
ธมฺเมน สพฺพชนรญฺชนโก กทาจิ
สุโทฺธทนวฺหวิสุโต รวิวํสเกตุ; ()

๒๖. ทิสฺวา'วตารกลุสิกตมตฺตภาวํ
อุกฺกณฺฐิเต'ว กมลา กมลาปติสฺส,
ภูปาลิปาลิภชิตํ จรณารวินฺทํ
สํเสวิ ยสฺส รวิวํสธชสฺส รโญฺญ; ()

๒๗. ยสฺสา'วนีสกวิโน กวิกณฺฐภุสา
วาณิวธู มธุรโกมกลกตฺตวาณี,
ปตฺวา จตุมฺมุขมฺขมฺพุชกานนมฺหา
หํสีว มานสตฬากมลงฺกริตฺถ; ()

๒๘. สพฺพาริทปฺปมถโนปริ เอกธตฺวา
อชฺฌตฺติการิปราชิยมปฺปสยฺหํ,
สํสุทฺธจิตฺตนิกเส นิสิเตน ตาว
ปญฺญายุเธน อวธิตฺถ มหีภุโช โย; ()

๒๙. ยสฺมา มหีปติมหีธรโต อุเปกฺขา-

เวฬ้าตลาวธิ ทยาสลิเลน ปุณฺณา,
เมตฺตาสวนฺติ ปภวา มุทิตุมิมาลา
อโชฺฌตฺถริตฺถ ภุวนตฺตยคํชโนฆํ; ()

๓๐. สมฺปนฺนทานสทนมฺพุธเรหิ ยสฺส
ทานาธิมุตฺติปรมสฺส มโนทเหสุ,
ตณฺหาตฏานิ กปณทฺธิกยาจกานํ
หินฺนานิ สตฺตรตนมฺพุนิปาตเนน; ()

๓๑. ยสฺสินฺทนีลนยนํ รชตาวทาต-
ทนฺตํ สุวณฺณวทนญฺจ ปวาฬสีสํ,
มุตฺตามยงฺควยวํ รตเนหิ นานา
เทหํ สุมาปิตมิวาสิ ปิตามเหน; () (สีเลสพนฺธนํ)

๓๒. ยสฺสาติปณฺฑรยโสวิสโร’สธีโส
สเงกฺกาจิตานนสโร’รินราธิปานํ,
โสกนฺธการภิทุโร ริปุราชินีนํ
อาสาครนฺตปถวิํ ปริธิกริตฺถ; ()

๓๓. ราชญฺญฉปฺปทกุลํ สกลํ ปเทส-
รชฺชาธิปจฺจมกรนฺทรสาภิลาสํ,
ยสฺสตฺตภาวกมลากรผุลฺลิตานิ
สํเสวิ จารุจรณมฺพุรุหานิ ภตฺยา; ()

๓๔. เสตาตปตฺตมิว วิสฺสุตกิตฺติปุญฺชํ
กตฺวา’สิปตฺตมิว ปาวกภีมเตชํ,
ยสฺมิํ สรชฺชมนุสาสติ เสสภูปา
ฉตฺตาสิภูสิตกรา สกกิงฺกรา’ว; ()

๓๕. ทฺวารานิ’เนกกปณฑิกยาจกานํ
อุคฺฆาฎิโตปฺย’วิรตํ รตนาลเยสุ,
สทฺธาทิสตฺตธนรกฺขณตปฺปโร สํ
ทฺวารตฺตยํ ปิทหิ โย กปิลาธินาโถ; ()

๓๖. ยสฺสุสฺสิตทฺธนุเอโณ ปพลาริวคฺคํ
วิสฺสฎฺฐาพาณวิสรพฺพิสมุพฺพหโนฺต,
ภสฺมิกริ กริกรายตปีนพาหุ-
สโปฺป สุโผฏฺฐิตชิยาปริผนฺทชิโวฺห; ()

๓๗. ลกฺขีนิธานนครณฺณวปาตุภูโต
มนฺตินฺทกูฎสิขรีวลยาวุโต โย,
วาลคฺคมตฺตมฺปิ ราชสิเณรุราชา
โกธานิเลน ริปุรญฺญมกมฺปิโย’สิ; ()

๓๘. ภสฺมิกตาขีลวิปกฺขนรินฺทกโฏฺฐ

โกธานโล สรสมีรณภาวิโตปิ,
นิพฺพายิ ปฆฺคริตพปฺปชเลหิ ยสฺส
โลลพฺพิโลจนฆเฏหิ วิปกฺขถีนํ; ()

๓๙. สนฺนีติมคฺคชลิตุคฺคมติปฺปทีโป
กิตฺติปฺปพนฺธธวลีกตชีวโลโก,
ราชินฺทโมฬิมณิลงฺกตปาทปีโฐ
ธเมฺมน รชฺชมนุสาสิ จิรํ สราชา; ()

๔๐. ตสฺสติปีวรปโยธรภทฺทกุมฺภ-
ทฺวนฺทาติภารวิรฬีกตมชฺฌภาคา,
นิโทฺทสพาลรวิมณฺฑลจารุคณฺฑา
ทิพฺพจฺฉราชิตวิราชิตรูปโสภา; ()

๔๑. สมฺผุลฺลนีลกมลามลนีลเนตฺตา
โอลมฺพมานมณิกุณฺฑลลมฺพกณฺณา,
มุตฺตาวลิวทสนาวลิ หํสเธนุ-
เหลาปหาสคมนา มุทุจารุวาณี; ()

๔๒. พิมฺพาธรา ชลธรายตเกสปาสา
โสวณฺณทปฺปณนิภานนจนฺทพิมฺพา,
สนฺนีรปุปฺผมกุโฬปมจารุชงฺฆา
กนฺทปฺป มงฺคลสิลาตลโสณิภาคา; ()

๔๓. นาภาลวาฬรุหนีลตมาลวลฺลี-
ลีลาวินทฺธนวโกมลโรมราชี,
ลาวณฺณวาริธิตรงฺคภุชา’ภินีล-
สุพฺภุลตามกรเกตนจาปรูปา; ()

๔๔. ภุปาลวํสกมลากรราชภํสิ
มายาวธุ อิว สุชมฺปติโน สุชาตา,
จนฺทสฺสโกมุทิ’ว วิชฺชุริว’มฺพุทสฺส
รโญฺญ’ติจารุจริตาสิ ปิยา มเหสิ; ()

๔๕. ตสฺมิํ นโคปมฆเร นคเร ตทาสิ
อาสาฬฺหิมงฺคลมโห ทิวสานิสตฺต,
มิลาสุคนฺธปรมํ วิคตาสวํ ตํ
นกฺขตฺตกีฬมกริตฺถ มเหสิ มายา; ()

๔๖. วุฏฺฐาย สตฺตมทินาคตปุณฺณมาย
ปาโต สุคนฺธปริวาสิตวารินา สา,
กตฺวา สินานมตุลํ กปณฺฑิกานํ
ทานํ อทาสิ จตุลกฺขธนพฺพเยน; ()

๔๗. วตฺถาหเตหิ สุนิวตฺถสุปารุตา สา

ภุตฺวา'คฺคโภชนมธิฏฺฐิตุโปสถ'งฺคา,
นิทฺทาตุรา สุปินโมวรกํ ปวิสฺส
กลฺยาณมทฺทส สิรีสยเน นิปนฺนา; ()

๔๘. เนตฺวา นิปนฺนสยนํ หิมวนฺตปเสฺส
เหฏฺฐา วิสาลตรสาฬมหีรุหสฺส,
นํ สฏฺฐิโยชนกจารุมโนสิลายํ
อาโรปยึสุ จตุโร กิร เทวราชา; ()

๔๙. เนตฺวา มนุสฺสมลสํหรณาย ตมฺหา'
โนตตฺตนามรหทํ สฺนหาปยิตฺวา,
เทวิตฺถิโย สปทิ ทิพฺพมเยหิ เนสํ
วเตฺถหิ คนฺธกุสุเมหิ อลงฺกริตฺวา; ()

๕๐. ตตฺถุพฺภโว ลสติ รูปิยปกพฺพโต โย
ตโสฺสทเร'ติรุจิเร กนกพฺพิมาเน,
ปาจีนสีสวติ ทิพฺพมยมฺหิ สมฺมา
ปญฺญาปิตคฺคสยนมฺหิ สยาปยึสุ; ()

๕๑. โอรุยฺห เสตวรวารณราชเวโส
พุทฺธงฺกุโร รุจิรกญฺจนปพฺพตมฺหา,
อารุยฺห สชฺฌุธรณิธรมุตฺตราย
โสณฺฑาย เสตสรสิรุหมุพฺพหนฺโต; ()

๕๒. ปตฺวา วิมานวถกุญฺจนทํ นทิตฺวา
กตฺวา ปทกฺขิณมลงฺกตมาตุเสยฺยํ,
เภตฺวาน ตายปน ทกฺขิณปสฺสมโนฺต
กุจฺฉึ ปวิฏฺฐสทิโส สุปิเนน ทิโฏฺฐ; ()

๕๓. มายาย ราชวธุยา รุจิรานนาย
อาสาฬฺหิปุณฺณมิยมุตฺตร'สาฬฺหเภน,
พุทฺธงฺกุรสฺส ปฐเมน มหาวิปาก-
จิเตฺตน สมฺปติ อหู ปฏิสนฺธิคเพฺภ; ()

๕๔. พุทฺธงฺกุรสฺส ปฏิสนฺธิคตสฺส คเพฺภ
มายาย จารุจริตาย จ ขคฺคหตฺถา,
นิเสฺสสุปทฺทวนิรากรณาย รกฺขํ
คณฺหึสุ ตาว จตุโร สุรราชปุตฺตา; ()

๕๕. มายาย ภตฺตุปรมาย ตโตปฺปภุติ
นุปฺปชฺชิ กิญฺจิ ปุริเสสุ สราคจิตฺตํ,
สา ปญฺจกามสุขินี อกิลนฺตกายา
ลาเภนุฬารยสสาปฺยภิวฑฺฒิตาสิ; ()

๕๖. ปญฺญายิ โธตรตเน ชนิกาย อโนฺต

กุจฺฉึ คโต ยถริวาวุตปณฺฑุสุตฺตํ,
ตํ กุจฺฉินา ปริหรี ทสมาสมตฺตํ
ปเตฺตน เตลมิว ราชินิ อปฺปมตฺตา; ()

๕๗. ปาโต’ว ปาฏิปทเค ทิวเส ปพุทฺธา
รโญฺญ กเถสิ สุปินํ อถ โส นรินฺท,
เวทงฺคเวทจตุเร จตุสฎฺฐิมเตฺต
ปโกฺกสยี ทฺวิชวเร ทฺวิชวํสเกตู; ()

๕๘. ลาชุตฺตราย ปริภณฺฑกตาย ภุมฺยา
ปญฺญาปิเตสุ สุขุมตฺถรณตฺถเตสุ,
ภทฺทาสเนสุ ภวนมฺหินิสินฺนกานํ
เนมิตฺติกานมวนีปติ ภุสุรานํ; ()

๕๙. ปกฺขิตฺตสปฺปิมธุสกฺขิรขีรมิสฺส-
ปายาสปุณฺณหริรูปิยภาชเนหิ,
วตฺถาหตานิ ธนธญฺญจยญฺจ เธนู
ทตฺวาน ทิฎฺฐสุปินสฺส ผขลํ อปุจฺฉิ; ()

๖๐. มาจินฺตยิตฺถ ตว ราชินิยา ชนินฺท
กุจฺฉิมฺหิ ตมฺปติ ปติฎฺฐหิ ปุตฺตคโพฺภ,
อชฺฌาวสิสฺสติ สเจฺจปน จกฺกวตฺติ
ราชา ภวิสฺสติ อคารมสํสยํ โส; ()

๖๑. หิตฺวา สสตฺตรตนํ จตุทีปรชฺชํ
โส ปพฺพชิสฺสติ สเจ ภวนา’ภิคนฺตฺวา,
พุโทฺธ ภวิสฺสติ ธุวํ จตุสจฺจพุโทฺธ
อิจฺจพฺรุวึสุ สุปินตฺถวิทู วิทู เต; ()

๖๒. สา คพฺภภารวฐริกตมชฺฌภาคา
คนฺตุํ สกํ กุลฆรํ กุลกญฺชหํสิ,
อิจฺฉามหนฺติ ปฎิเวทยิ เทวิ รโญฺญ
โส สมฺปฎิจฺฉิ วจนํ กรวีกวาณฺยา; ()

๖๓. ตมฺหา มหานครโต นครงฺคปุณฺณํ
โส ยาว เทวทหนามิกราชธานี,
มุตฺตา’วทาตปุฬินตฺถรเณหิ ราชา
ลาโชปหารวิธินา กมลุปฺปเลหิ; ()

๖๔. สนฺตีรปุปฺผกลเสหิ สมปฺปิเตหิ
มนฺทาติเลริตปฎาก ธชาวลีหิ,
การาปยี กนกรูปิยโตรเณหิ
อทฺธานมคฺคสมลงฺกรณํ’ตขิปฺปํ; ()

๖๕. วนฺที’ภิคีตถุติมงฺคลคีติกาหิ

ปญฺจงฺคิเกหิ ตุริเยหิ กตุปหารํ,
ตสฺมิํ สุมณฺฑิตปสาธิตมญฺชสมฺหิ
ทิพฺพวฺจราสิริวิฑมฺพนรูปโสภํ; ()

๖๖. เทวิํ สุวณฺณสิวิกาย สุสชฺชิตาย
อาโรปยิตฺว ขจิตาย มณีหิ นานา,
เปเสสิ ภุปติ ปุรกฺขตญาติสงฺฆํ
สทฺธิํ สหสฺสสจิเวหิ สุเขธิตํ โส; ()

๖๗. สมฺฤลฺลปุปฺผผลปลฺลววตฺตภาร-
รุกฺขากุลํ ฆนสุนีลลตาวิตานํ,
หินฺตาลตาลนฬิกีจกนาฬิเกร-
สนฺนีรปูคติณปาทปปนฺติสาลิํ; ()

๖๘. เสวาลนีลสลิลานิลสีตเลหิ
โอติณฺณกหํสวิสเรหิ สมฺลฺลสตฺตํ,
ฌงฺการราวมฺขราลิกุลากราล-
กิญฺชกฺขชาลภริตมฺพุรุหากเรหิ; ()

๖๙. ปุปฺผาภิคนฺธสุรภีกตคนฺธวาหํ
อทฺทกฺขิสพฺพชนโลจนปียมานํ,
นินฺทนฺตนนฺทนวนํ วนชายตกฺขี
สา ลุมฺพินีวนมนงฺควิมานภูติํ; ()

๗๐. สา ราชินี นวทลงฺคุลิปนฺตีจารุ-
สาขาภุโชปหิตมญฺชริจามเรหิ,
สนฺนทฺธโกมลลตาวนิตานมเคฺค
อตฺตุปหารกรณาย กตาวกาสา; ()

๗๑. เสนาย จารุจรณมฺพุรุโหทฺธเฏหิ
เรณูหิ ธูสริตมคฺคมนกฺกมนฺติ,
สทฺธิํ สกาย ปริสาย ตโตตริตฺวา
ตํ ลุมฺพินีวนมฺปาวิสิ รามเณยฺยํ;()

๗๒. ตํ ราชินิํ วนวธุ ชิตหํสคามิํ
อาโมทมนฺทมลยานิลหตฺถเคหิ,
สมฺภาวยิตฺถ มฺขราลิกุลาภิกิณฺณ-
เรณุปฺปพนฺธหริสงฺขสเตหิ มเคฺค; ()

๗๓. คจฺฉนฺติยา จรณนูปุรนาทปาส-
พทฺธานมุนฺนตสิโรมิคโปตกานํ,
อุมฺมีลิตายตวิโลจนปนฺติปเกฺข
ทเสฺสสิ นีลนลินีวนราชิโสภํ; ()

๗๔. อุทฺธํ สมคฺคสิขเรหิ กตาวกาส-

มคฺคนฺตเรหิ กลิกากุสุมากุเลหิ,
นานาลตากุลมหิรุหโตรเณหิ
อุยฺยานภุมิ อุปหารรเต’ว ภุย; ()

๗๕. อุกฺขิตฺตปิญฺฉภรมนฺตสิขณฺฑิมาลา-
กีฬาหิ โกกิลกุลงฺนิกาหเฬหิ,
อุยฺยานภุมิ มกรงฺชรงฺคภุมิ-
ลีลํ ภชิตฺถ ภมรทฺธนิวลฺลกีหิ; ()

๗๖. นิจฺจํ วสนฺตสมยสฺสิริมุพฺพหนฺตํ
ตํโขวนํ วนวธูหทยานุตาปี,
ปโตฺต นิทาฆสมโยปิ ชเนสิ ตุฎฺฐึ
ตสฺสา สิริสกุสุมาลิกุลาวตํโส; ()

๗๗. ตสฺมึ นิทาฆสูริยาตปตาปิตามฺภํ
ริตฺตาลวาฬมิวกาลมกาลเมโฆ,
จินฺตาตุรํ หทยมตฺตสขีชโนปิ
ปีเณสิ คพฺภปริปากภรํ วาหนฺตฺยา; ()

๗๘. กฎฺฐาวสิฎฺฐตรโว ปริหีนปตฺตา
ตสฺสาธรกฺขิทสนชฺชุติสงฺคเมน,
อาสุํ นวงฺกุรปลาสวิกาสปุปฺผ-
สํเวลฺลิตา’ว รมณียวนปฺป เทเส; ()

๗๙. คิมฺหาภีตาปปริปีฬิตงฺธลฺลิกานํ
คมฺภีรราวมุขรีกตทายราชิ,
ทุกฺขาตุรพฺพิรหินีปมทาชนสฺส
อาสิ วิลาปพธิรีกฬิเต’ว สาฬํา; ()

๘๐. ตสฺมึ วิกาสกลิกาวลิหาริหารา
กิญฺจาปิ ปกฺกผขลวลฺลริกณฺฐภุสา,
นาสกฺขิ ปูคตรุปนฺติ สุมณฺฑิตาย
มายาย ตาย สิริมาภริตุํ ฆฎนฺตี; ()

๘๑. อุยฺยานมุพฺภมิตมตฺตมธุพฺพเตหิ
จเมฺปยฺยปุปฺผมกุเลหิ สมากุลํตํ,
อุทฺธุตธุมปฎเลหิ มโนภวสฺส
ทีเปหิ วาสภวกนํ’ว ลสนฺตมาสิ; ()

๘๒. คพฺภูปคํ ภมรเกสกลาปภารา
พุทฺธงฺกุรํ ปริณตงฺกุรโลมหํสา,
วนฺทนฺติโย วิย ตหึ ถพกญฺชลีหิ
มนฺทานิเลริตลตาวนิตา กนตา’สุํ; ()

๘๓. คพฺภูปคสฺส ปริปกฺกผเลหิ นานา

ปุญฺญานุภาวปภโวตฺสมฺพฺภเวหิ,
มายาย คพฺภพลิกมฺมนิ ตปฺปเร’ว
อุยฺยานภุมิ ชนตํ ภวิ ตปฺปยนฺติ; ()

๘๔. คพฺภูปคสฺส หิ มหาปุริสสฺส คพฺภ-
วุฏฺฐานมงฺคลมหุสฺสววาสรมฺหิ,
อุยฺยานภุมิ สกโลตุสมฺพฺภเวหิ
อาสิ วิกาสกุสุเมหิ สมาภิกิณฺณา; ()

๘๕. สาลุมฺพินีวนสิรึ กลหํสโฆสํ
สมผุลฺลปุปฺผสุรภึผลสมฺภโวชํ,
ปญฺจินฺทฺริเยหิ คิรินิชฺฌรสิตวาตํ
ปจฺจกฺขปญฺจวิธกามรสํอวินฺทิ; ()

๘๖. นิยฺยาสสารสุรหึผขลปลฺลเวหิ
ฌํการิตาลิกุลกุชิตโกกิเลหิ,
สมฺผุลฺลปุปฺผนิกเรหิ สมาภิกิณฺณ
มทฺทกฺขิสายฺวติมงฺคลสาฬสาลํ; ()

๘๗. สมฺผุลฺลสาฬกลิกํตยตาลิมาลา
สญฺจุมฺพิตํกฺวลยามลโลจนาย,
สาขํสุโกมลกรงฺคุลิปลฺลเวหิ
มายามเหสิสมลงฺกริ วิตมายา; ()

๘๘. ภาโรนตา’ว รุจิรงฺคุลิปลฺลวานํ
ฌงฺการราวมฺขราลิกุลาภิรามา,
สาขา วิกาสกุสุเมหิสมากุลา สา
โอลมฺพยฏฺฐิ ภวิ คพฺภภราตุราย; ()

๘๙. ตสฺสา จลิตฺถ ปวโน จลโลจนาย
กมฺมฺพฺภโว วรติโรกรเณหิ ตาว,
เทวึ นิรูปมสิรึ สุปริกฺขิปิตฺวา
ตมฺหา ปฏิกฺกมิ ชโน กฬิตาวกาโส; ()

๙๐. พฺรหฺมามราสุรนโรรคปูชนียํ
พตฺตึสลกฺขณสมุชฺชลรูป สารํ
นิโทฺธตชาติมณิสนฺนิภสุทฺธคตฺตํ
สตฺตุตฺตมํ สปทิ เทวิ ฐิตา วิชายิ; ()

๙๑. ทุคฺคนฺธมุตฺตมลโสณิตมกฺขิตงฺคา
ชายนฺตฺย’เสสมนุชา มนุเชสฺเน’วํ,
จโงฺคฏกมฺหิ ชินธาตุริวาธิวาโส
ถูปมฺหิ โสณฺณปฏิมาริว มาตุคพฺภํ; ()

๙๒. นิเสฺสณิโตว ปุริโส รตนาสนมฺหา

เถโรว ธมฺมกถิโก ฐิตโก’ตรโนฺต,
สมฺมา ปสาริย อุโภ มุทุปาณิปาเท
โส นิกฺขมิตฺถ กุณเปหิ อมกฺขิตโงฺค; ()

๙๓. ตโตฺรปคมฺม จตฺุโร จตฺุรานนา ตํ
ชาเลน กญฺจนมเยน วิสุทฺธจิตฺตา,
อาทาย มาตฺุปุรโต ตนยํ ฐเปตฺวา
จนฺทานเน ภวตุ นนฺทมนา’ตฺย’โวจฺุ; ()

๙๔. อาทิจฺจวํสกมลากรภากรสฺส
พุทฺธงฺกุรสฺส สุภสีตลวาริธารา,
นิกฺขมฺม ตาว นภสา นิชมาตฺุยา จ
คาหาปยํุ อุตฺุมฺุโภสฺุ กเลพเรสฺุ; ()

๙๕. เตสํ กเรหิ จตฺุโร สุรราชปุตฺตา
คณฺหิํสฺุ สณฺหสุขุมาย’ชิณปฺปเวณฺยา,
เตสญฺหิ ปาณิตลโต ปณิปาตปุพฺพํ
คณฺหิํสฺุ ตํ ทุกุลจุมฺพฎเกน’มจฺจา; ()

๙๖. เตสํ กเรหิ ปถวิตลโมตริตฺวา
ฐตฺวา ปุรตฺถิมทิสํ อสโม วิปสฺสิ,
อุทฺธํ อโธ จตุทิสานุทิสา จ เอวํ
เอกงฺคนํ ภวิตทา’ขิลโลกธาตุ; ()

๙๗. ตฺุเมฺหหิ อุตฺตริตโร ภุวเส ตีสฺุ
นตฺถีติ มตฺถกชฎามกุฎปฺปิเตหิ,
กตฺวานิชญฺชลิปุเฎหิ นิปจฺจการํ
พฺรหฺมามราสุรนรา ตมภิตฺถวิํสฺุ; ()

๙๘. โสจ’ตฺตนา สมมทิสฺว ทิสาสฺุ ตาสู
ตปฺปาทวีติหรเณน ปทานิสตฺต,
คนฺตฺวาน อุตฺตรทิสา’ภิมฺุโข อวนฺยา
อพฺภุคฺคตมฺพุรฺหมฺุทธนิ ติฎฺฐมาโน; ()

๙๙. อโคฺค’หมสฺมิ อหมสฺมิ ชนสฺส เชโฎฺฐ
เสโฎฺฐ’หมสฺมิ อยมนฺติม’ชาติ มยฺหํ,
ธีโร มเมตรหิ นตฺถิ ปุนพฺภโว’ติ
นิจฺฉาริตาสภิวโจ นทิ สีหกนาทํ; ()

๑๐๐. เวสาเขมาเส สุหกฺชทิเน ปุณฺณมายํ วิสาเข
นกฺขเตฺตโยเค สุรคฺุรฺุคเต โส กฺุพีรวฺหราสิํ,
สญฺชาโต นาโถ ปรมกรฺุณาภาวนาภาวตโตฺต
มายากุจฺฉิมฺหา กุสุมิตลตาเวลลิตฺุยฺยานภุมฺยา; ()

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกล กวิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป อวิทุเรนิทาเน ปจฺฉิมภวิก มหาโพธิ สตฺตุปฺปตฺติ ปวตฺติปริทีโป ฉฏฺฐสโคฺคฯ

๑. อถรมฺมตรา'สิ ชาติเขตฺต-
ปริยาปตฺต'วกาสโลกธาตุ,
กมลุปฺปล (มาลภาริณี) หิ
ตทุปฏฺฐานคตาหิ เทวตาหิ; ()

๒. กมลาสนเทวทานวานํ
ภุวเน'กตฺถ สมาคโม ตทา'สิ,
ชินจกฺกปฏิคฺคหสฺส ฐานํ
อวิวาเทน สเทวมานุสานํ; ()

๓. ปฏิลาภนิมิตฺตมาทิสนฺตี
วต สพฺพญฺญุตญาณสมฺปทาย,
ทสสงฺขสหสฺสิโลกธาตุ
อภิกมฺปี ปหเฏ'ว กํสปาตี; ()

๔. ชนนฺสฺสววาสรมฺหิ ตสฺมึ
นิชเทหชฺชุติปิญฺชโร'ทปาทิ,
ทสสงฺขสหสฺสจกฺกวาฬ-
กุหราโลกกโร มหาวภาโส; ()

๕. อปตาฬิตจมฺมนทฺธเภรี-
วิกตีนํ สยเมว วชฺชนมฺปิ,
ตทนุตฺตรธมฺมเทสนาย
ภวิ ฐานํ อนุสาวณสฺส โลเก; ()

๖. ฆณกาหฬิวํสสงฺขวีณา-
ภรณานํ สยเมว วชฺชนมฺปี,
อนุปุพฺพวิหารภาวนานํ
ปฏิลาภาย นิพนฺธนํ พภูว; ()

๗. ปริมุตฺติวรตฺตปาสการา-
ฆร,โยสงฺขลิกาทิพนฺธเนหิ,
มิคปกฺขินรานมสฺมิมาน-
วิคมสฺสา'สิ นิทานมาทิภุตํ; ()

๘. ภุวเนสุ มหาชนสฺส โรคา-
ปคเมนา'ทิสนํ อโหสุขนฺติ,
จตุราริยสจฺจทสฺสเนน
ภวิ ฐานํ จตุสจฺจเทสนาย; ()

๙. วิวิธพฺภุตรูปโคจรานํ
ภุวิ ชจฺจนฺธชนสฺสโลจนานํ,

ปภโว ปภโว’สิ ทิพฺพจกฺขุ
ปฏิลาภาย ติโลกโลจนสฺส; ()

๑๐. ฤตคีติสุธารสสฺส ปานํ
พธิรานํ สวณญฺชลีปุเฏหิ,
อติมานุสทิพฺพโสตธาตุ-
ปฏิเวธาย นิทานมาสิ ตสฺส; ()

๑๑. ภุวิ ชาติชฬาทิปุคฺคลานํ
ตทเห’นุสฺสติยา สุปาตุภาโว,
ภวิ ปุพฺพมุปฏฺฐิตสฺสติสฺส
สติปฏฺฐานนิโพธนาย ฐานํ; ()

๑๒. วิสิขาจรณํ สโรชจารุ-
ปทวิญฺญาสวเสน ปงฺคุลานํ,
ปุริมํ จตุริทฺธิปาทเวค-
ปฏิลาภาย นิมิตฺตมาสิ โลเก; ()

๑๓. มธุเรน สเรน ชาติมูคา
ฤติคีตานฺย’วทึสุ วนฺทิโน’ว,
ภุวิ ขุชฺชชโน’ชุคตฺตลาโภ
กุฏิลตฺตา’ปคมาย ฐานมาสิ; ()

๑๔. สรณํ ปุริสาสโภ สิยาโน
ภวโต ทุคฺคติโต วิมุตฺติยา’ติ,
กริโน’ปิ กรึสุ กุญฺจนาทํ
ตุรคา เหสมกํสุ ปีติเย’ว; ()

๑๕. วิสทา ปฏิสมฺภิทา จตโสฺส
ปฏิวิชฺฌิสฺสติ จา’ยตึ สจา’ยํ,
สกปฏฺฏนเมว ตนฺนิทานา
ตรณี สีฆมุปาคมุํ วิเทสา; ()

๑๖. สยเมว วิโรจนํ ตทานิ
รตนานํ ภุวนากรุพฺภวานํ,
รวิวํสรวิสฺส ธมฺมรํสี
วิสรสฺสุ’ชฺชลนาย ฐานมาสี; ()

๑๗. ตุริยานิ สกํสกํ นินาทํ
อกรุํ ตคฺคุณทีปกานิวา’ตุร,
วิวฏา วิทิสาทิสา สกิตฺติ-
วิสโรกาสกเต’ว’หิปฺปสตฺตา; ()

๑๘. สกลสฺส กิเลสปาวกสฺส
ปรินิพฺพานสภาวทีปเนน,

นิรเยสุ หุตาสชาลมาลา
ตทเห นิพฺพุติมาป ชาติเขเตฺต; ()

๑๙. ปริสาสุ วิสารทสฺส ตสฺส
จตุเวสารทญาณลาภเหตุ,
ภุวเนสุ ตทามหานทีนํ
อนภิสฺสนฺทนมาสิ กุนฺนทีนํ; ()

๒๐. อุทปาทิ ปภา นิราករิตฺวา-
พิลโลกนฺตริเยสุ อนฺธการํ,
หตโมหตม'คฺค มคฺคญาณ-
ชุชฺติลาภาย นิพนฺธนํ ตมาสิ; ()

๒๑. สฺวิมุตฺติรโส สิยา'ว ตสฺส
จตุราสิตสหสฺสธมฺมขนฺธ,
มธุรํ จตุโรทธีนมาสิ
สลิลํ สนฺตตรํ ตรงฺคริตฺตํ; ()

๒๒. วิทิสาสุ จตุทฺทิสาสุ จณฺฑ-
ปวนสฺสา'ปิ อวายนํ ตทานิ,
ภวิ ปุพฺพนิมิตฺตมตฺตโน'ปิ
ภฏฺฐิฏฺฐฺยาภวทฏฺฐิเภทนาย; ()

๒๓. นวปลฺลวปตฺตเสขรานํ
วิฏปีนํ กุสุมาหิกิณฺณภาโว,
ภวิ ปุพฺพนิพนฺธนํ วิมุตฺติ
กุสุเมหา'ตุมเทหภูสณาย; ()

๒๔. กุมุทากรโพธกสฺส จนฺท-
กิรณสฺสา'ติวิโรจนํ ตทาสิ,
สติพุทฺธสุธากโร'ทยมฺหิ
ชนสโนฺทหมโนปสาทเหตุ; ()

๒๕. วิมลตฺตมนุณฺหตา นิทาฆ-
สูริยสฺสู'ปสโม นิมิตฺตมคฺคํ,
ภวิ เจตสิกสฺส กายิกสฺส
ปฏิลาภาย สุขสฺส ตมฺหิชาเต; ()

๒๖. คคนา'คนคาทิโต'ตริตฺวา
ปถวิสงฺกมณํ ตทา ขคานํ,
สรณาคมนสฺส ฐานมาสิ
ชินธมฺมํ สุนิสมฺม สชฺชนานํ; ()

๒๗. นภสา'ภิปวสฺสนํ ตทานิ
จตุทีเปสุ อกาลวาริทานํ,

ปริสาสุ อขณฺฑธมฺมวุฏฺฐิ-
ปตนสฺสา’สิ นิพนฺธนํ ชินมฺหา; ()

๒๘. ฉณมงฺคลกีฬนํ ตทานิ
ติทสานมฺปิ สเกสเก วิมาเน,
อุปคมฺม ตหึตหึ อุทาน
สมุทานสฺสนิทานมา’สิ โพธึ; ()

๒๙. วิวฏา สยเมว มนฺทิรานํ
ปิหิตญฺจารกวาฏวาตปานา,
ภวทุกฺขนิโรธคามิมคฺค-
ปฏิลาภาย นิมิตฺตมาหรึสุ; ()

๓๐. ตทเห มธุรามิสสฺส เปตฺตี-
วิสเยสฺวาหรณํ ขุทาตุรานํ,
ภวิ กายคตาสตามตสฺส
ปฏิลาภาย นิมิตฺตมตฺตโน’ปิ; ()

๓๑. ทิวเส ชนนฺสฺสเว ปิปาสา-
วิคโม ทีนชนสฺส เปตโลเก,
สฺขิตตฺตสฺส อุเปจฺจพุทฺธภาวํ; ()

๓๒. ปฏิปกฺขชนสฺส เมตฺติลาโภ
ตทเห วายสวายสารินมฺปิ,
ภวิฐานมนนฺตสตฺตโลก-
วิสยพฺรหฺมวิหารภาวนาย; ()

๓๓. สติมคฺคผลุพฺภเว ยเถว
ภวภีตฺยาปคโม ตถาคตานํ,
สติ ชาตมหามเห ภยํ วา
นติรจฺฉานคตานมาสิ ตาโส; ()

๓๔. ปิยภาวุปสงฺกโม ปชานํ
หทยานนฺทกราย โข คิราย,
ชินธมฺมกถาย สาวกานํ
วิย สามคฺคิรสสฺส ปาตุภาโว; ()

๓๕. สิตกิตฺติลตาย โรปิตาย
ภวโต’สฺมึ ภุวนาลวาฬคเพฺภ,
วิย นิมฺมิตยนฺตวาริธารา
ชลธารา ธรณีตลุฏฺฐหึสุ; ()

๓๖. ภมราวลิภารปญฺจวณฺณ-
กมลจฺฉนฺนมหีตลํ รราช,
ชลชํ ถลชํ ปราคหารํ

ภุวิ สพฺพตุถ อปฺปฺผิ ปฺปฺผชาตํ, ()

๓๗. วิฏปีสุ ลตาสุ ขนฺธสาขา-
สตปตฺตานิ ตทา สุปุปฺผิตานิ,
นรวีร’ภิรูปทสฺสนาย
ภูสมฺมฺมีลิตโลจนานิ’วาสุํ; ()

๓๘. อุปรูปริ สตฺตสตฺต หุตฺวา
สตปตฺตานิ สีลาตลุพฺภวานิ,
ตว อพฺภุทโย สุทุลฺลโภติ
กถยนฺติวิ’ห กปาตุภาวโต โน; ()

๓๙. นิชปารมิตาลตาย กตฺติ-
ลตยา’ลงฺกตปุปฺผหาสรูปา,
สมลงฺกริ ยาวตา ภวคฺคํ
ธชมาลา ชนนฺสุสเว ติโลกํ; ()

๔๐. อวกุชฺชสโรรุหาภิรามํ
นภวโมฺภชวนสฺสิริํ พพนฺธ,
ภุวิ โปกฺขรวสฺสมีทิสนฺติ
วทมานํว ปวสฺสิ ธมฺมวสฺสํ; ()

๔๑. รมณี รมณียรูปโสภา
อจรุํ ธมฺมมนงฺครงฺคภูมิ,
มธุปา มธุปานมนฺทิรานิ
ตทเห นาวสริํสุ ธมฺมกามา; () (อพฺยเปต ปฐมทุติย ปาทาทิยเมกํ)

๔๒. กมลา กมลาลยา วิเวส
ภวนํ ภูรินวาวตารหารี,
ธรณี ธรณีธราวตํสา
อุปหาราติภราตุเรว กมฺปิ; () (อพฺยเปต ปฐมทุติย ปาทาทิยมกํ)

๔๓. รุจิรํ รุจิรงฺคนา ตทานิ
อกรุํ กีฬมเนกจนฺทิกาสุ,
สุวีรํ สุจิรํสิกิณฺณตารา-
นิกโร’ภาสตโร’สิ ภากโร’ว; () (อพฺยเปต ปฐมทุติย ปาทาทิยมกํ)

๔๔. ปวโน’ปวโน’ปวายมาโน
ปวิโนเทสิ ปริสฺสมํ ชนสฺส,
วนทา วนทาหวฺปสนฺติํ
อกรุํ สพฺพธิ สสฺสสมฺปทญฺจ; () (อพฺยเปต ปฐมทุติย ปาทาทิยมกํ)

๔๕. วิสทา วิสทา สกิตฺติรามา
มุขรงฺคาลย มาปโกวิทานํ,
สุชนา’สุชนา ภชิํสุ ตสฺส

จรณานุยงฺกิตจกฺกลกฺขณานิ; () (อพฺยเปต ปฐมทุติย ปาทาทิยมกํ)

๔๖. วสุธํ วสุธมฺปตี สมคฺคา
ทสธเมฺมน'นุสาสยุํ ตทานิ,
หทยํ ยทยงฺคมาย วาณฺยา
อสตํ มิตฺตทฺหี วิธานยึสุ; () (อพฺยเปต ปฐมทุติย ปาทาทิยมกํ)

๔๗. ติมทา'ติมทา คชาธิปาปิ
มิคราชูหิ ตทา สมาจรึสุ,
ปพลา'ปพลา มิคา ตทเญฺญ
ปฏิสตฺถารมกํสุ อญฺญมญฺญํ; () (อพฺยเปต ปฐมทุติย ปาทาทิยมกํ)

๔๘. ภุวเน ภุวเนกโลจนสฺส
ชนนสฺมึ ทิวเส สมุชฺชลานี,
นิหนิตา'นิหิตายุธาติ ภิตึ
ชนยุํ ปาปิมโตว เนตเรสํ; () (อพฺยเปต ปฐมทุติย ปาทาทิยมกํ)

๔๙. ปริวาทิตทิพฺพเภริวีณา-
ตุริยํ ทสฺสิตทิพฺพนจฺจเภทํ,
คคนํ สุรรงฺคมณฺฑลาภํ
ติทสานํ อุปหารสารมาสิ; ()

๕๐. โสวณฺณวณฺณวธุยา ครุคพฺภคสฺมึ
ตํนนฺทนพฺพนสมานวนงฺคตสฺมึ,
ภุตฺพฺภุตนฺวิตมเห นยนญฺชนสฺมึ
ชาตมฺหิ ตมฺหิ ตนุเช ภวิ ภทฺทภตฺติ; () (มาลาพนฺธนํ)

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺทนนิทาเน ชินวํสทีเป อวิทูเรนิทาเน วิวิธปุพฺพนิมิตฺตปาตุภาวปฺปวตฺติ ปริทิโปฯ สตฺตโมสโคฺคฯ

๑. วิสุทฺธ (วํสฎฺฐ) มเสสพนฺธโว
กุมารมาทาย ติโลกโลจนํ,
อคํสุ ตมฺหา กปิลวฺหยํปุรํ
ปุรีวตํสํ สมลงฺกตญฺชสํ; ()

๒. ตทา อภิญฺญาสุ วสิสุ ปารโค
สมาธิวิกฺขมฺภิตสพฺพกิพฺพิโส,
วิหาสิ สุโทฺธทนภุมิภตฺตุโน
กุลูปโค เทวลนามตาปโส; ()

๓. ตโปธโน โส ปวิเวกกามวา
ทิวาวิหารตฺถมุปาคโต ทิวํ,
ตมตฺถมญฺญาตุมปุจฺฉิ เทวตา-
ปวตฺติตํ ปสฺสิยมงฺคลุสฺสวํ; ()

๔. ตเววุปฏฺฐายกภุมิภตฺตุโน
วโรรโส มาริย มารวาหินึ,
ปราชยํ ลจฺฉติ โพธิมายติํ
มหุสฺสโว ตมฺปติ วตฺตเต, พฺรวุํ; ()

๕. อิมาย วุตฺตนฺตกถาย โจทิโต
ตโปธโน อิทฺธิพเลน อิทฺธิมา,
สุราลเย อนฺตรธาน’นนฺตรํ
นิเกตเน ปาตุรโหสิ ราชิโน; ()

๖. กุมารนิชฺฌานมโนรโถก วสิ
ตหิํ สุปญฺญตฺตมหารหกาสเน,
นิสชฺช สุโทฺธทนราชิโน’พฺรุวิ
ตวตฺรชํ ทฏฺฐุมิธาคโตตฺย’หํ; ()

๗. นรินฺทจูฬามณิจุมฺพิตานฺย’ถ
ปทานิ วนฺทาปยิตุ ตปสฺสิโน,
วิภุสณาลงฺกตมตฺตสมฺภวํ
นราธิโป ราชกุมารมาหริ; ()

๘. ตทตฺตภาเวน’หิวาทนารห-
สฺส’ภาวโต ตสฺส รราช สูนุโน,
ปวฏฺฏยิตฺวา ชฏิลสฺส สมฺปติ
ชฏาสุ จกฺกงฺกิตปาทปงฺกชํ; ()

๙. กุมารมาทาย สมปฺปิตญฺชลิํ
วิธาย ปาเทสฺวนิสมฺมการิโน,
สเจ ฐเปยฺยุํ ชฏิลสฺส สตฺตธา
ผเลยฺย มุทฺธา ชฏิโตชฎาย’ปิ; ()

๑๐. สกาสนุฏฺฐาย อเถ’สิภูมิยา
นิหจฺจ โส ทกฺขิณชานุมณฺฑลํ,
อกา มหาการุณิกสฺส คารวํ
สิโรวิรูฬฺหญฺชลิ ปุปฺผมญฺชรี; ()

๑๑. อุทิกฺขมาโน วสินา สมปฺปิตํ
ตมญฺชลิํ ภตฺติภเรน ภูปติ,
อโถ’นเมตฺวา ตนุมีสกํ สกํ
ปวนฺทิ ปาทมฺพุรุหานิ สุนฺโน; ()

๑๒. สิยา’ว พุโทฺธ ปุริสาสโภ อยํ
นทสฺสนํ ตสฺส สิยา มมนฺตี โส,
นิรูปมํ รูปสิริํ สเมกฺขิย
ปยาสิ นิฏฺฐํ อุปธารยํ วสิ; ()

๑๓. ววตฺถยิเตฺววมุฬารพุทฺธิมา
วิติณฺณกงฺข หสมีสกํ รุทํ,
นรินฺทโมโรธปุรกฺขตํ วสี
ตทวสีทาปยิ สํสยณฺณเว; ()

๑๔. ตมาหริตฺวาน ปกวตฺติมพฺภุตํ
ปุรกฺขโต’โรธชนสฺส ราชิโน,
ยติสฺสโร สํสยสลฺลมุทฺธรํ
สพนฺธเว’นุสฺสริ กาลเทวโล;()

๑๕. สเกกุเล นาฬกนามทารโก
สยมฺภุโน ลจฺฉติ ทสฺสนํ อิติ,
ตมตฺถมญฺญา สมุเปจฺจ ตํกุลํ
ตฺวมาห ปพฺพชฺชิติ ภาคิเนยฺยกํ; ()

๑๖. นิรามยํ ปญฺจมวาสรมฺหิ โส
วโรรสํ วาสิตคนฺธวารินา,
ปวตฺตมาเน ภวเน มหามเห
นหาปยิ ภูปติ พนฺธุมชฺฌโค; ()

๑๗. ปสตฺถมนฺวตฺถภิธาน มตฺตโน
กุมารมาโรปยิตุํ ปโรสตํ,
สเวทเวทงฺคปเภทโกวิเท
ทฺวิเช นิมนฺตาปยิ โส นราธิโป; ()

๑๘. สุรินฺทรูโป สุรมนฺทิโรปมํ
ตมินฺทิราธารนรินฺทมนฺทิรํ,
ชนินฺทสีโห’ปคตา’วนีสุเร
อมนฺทปูชาวิธินา’ภิราธยิ; ()

๑๙. อเนนสิทฺธา สมตึสปารมี-
สทตฺถสมฺปตฺติปรตฺถการินา,
ตถา’ตฺถ สงฺขาตธนํ นิธานคํ
อิมมฺหิ สิทฺธํ สหชาติยา ยโต; (๕)

๒๐. ทฺวิเชหิ ตนฺติพฺพจนทฺวยารหํ
สมาสสํขิตฺตปทตฺถสํหิตํ,
สุตสฺส สิทฺธตฺถ’ภิธานมตฺตโน
ตโต’ภิโวหารสุขาย การยิ; ()

๒๑. สุยามรามทฺธชมนฺติลกฺขณ-
สุโภชโกณฺฑญฺญสุทตฺตสญฺญิโน,
อิเม ทฺวิชา ราชสุปูชิตา ตทา
วิจกฺขณาลกฺขณปาฐกา’ภวํ; ()

๒๒. สุภาสุภํ ปสฺสิย เทหลกฺขณํ
วิภาวยโวฺห อิติ เตสมพฺรุวิ,
สมุกฺขิปิตฺวา'งฺคุลิปลฺลวทฺวยํ
ชนาธิปํ สตฺตชนา'พฺรวุํ ทฺวิธา; ()

๒๓. สเจ มหาราช อคารมาวเส
วโรรโส เต ปริจาริตินฺทฺริโย,
สมงฺคิภุโต รตเนหิ สตฺตหิ
ภเวยฺย ราชา วตจกฺกวตฺย'ยํ; ()

๒๔. มหาทโย'ยํ กรุณาย โจทิโต
ฆรา'ภิคนฺตฺวา ยทิ ปพฺพชิสฺสติ,
ภเวยฺย พุโทฺธ'ขิลเญยฺยมณฺฑลํ
สยํ อภิญฺญาย นเห'ตฺถสํสโย; ()

๒๕. กณิฏฺฐภูโต วยสา ตทนฺตเร
ปสตฺถสตฺถา'วคเมน เชฏฺฐโก,
สมุกฺขิปิตฺวา'งฺกฺคุลิเมกมพฺรุวิ
อิตีห โกณฺฑญฺญสมญฺญภุสุโร; ()

๒๖. อิมสฺส เวเนยฺยชนากตญฺชลี
สมํ ผุสนฺตานิ วสุนฺธราตลํ,
สุภานิ โภปาทตลาติ สพฺพทา
ภชนฺติ ภตฺยา กมลานิวาลิโน; ()

๒๗.อิมสฺส เขมนฺตมเสสปาณิโน
ติปฏฺฐกนฺตารปถาวตารเณ,
สุสชฺชิตํ จกฺกยุคํว ปารมี
รถมฺหิ ปาทงฺกิตจกฺกลกฺขณํ; ()

๒๘. อิมสฺส โภ กมฺพลเภณฺฑุโกปมํ
สุมฏฺฐวฏฺฏายตปณฺหิมณฺฑลํ,
สทา ปทโมฺภชนิวาสลกฺขิยา
ตโนติ ปีนตฺถนปิณฺฑวิพฺภมํ; ()

๒๙. อิมสฺส ทีฆงฺคุลิปนฺติ วฏฺฏิต-
มโนสิลาลตฺตกวตฺติโกปมา,
วิภาติ โภ พาหุลตาย ปารมี-
ลตาย วา นูตนปตฺตปนฺติว; ()

๓๐. อิมสฺส ปาเรวฏปาท ปาฏลา
สปาณิปาทา ตฬุ๊ณาติโกมลา,
อุฬารปูชาวิธิสมฺปฏิจฺฉเน
ปวาฬปาติ'ว สมุลฺลสนฺติ โภ; ()

๓๑. อิมสฺสรูปสฺสิริมนฺทิโรทเร
สมปฺปมาณาภินวงฺคุลีหิ โภ,
ปทิสฺสเร ชาลกวาฏสนฺติภา
สปาณิปาทา ตตชาลลกฺขณา ()

๓๒. อิมสฺส อุสฺสงฺขปทสฺส โคปฺผกา
ปทมฺพุชานํ จตุรงฺคุโลปริ,
ปติฏฺฐิตา ปุณฺณฆเฏสุกนฺธรา-
วิลาสมาลิงฺคิย ราชภาสเร; ()

๓๓. อิมสฺส เทหชฺชุติวาริปูริต-
สรีรเกทารภวา ผลตฺถิโน,
สุรตฺตสาโลฺยทรสนฺนิภา สุภา
ทฺเวณิชงฺฆา อภิปีณยนฺตี โภ; ()

๓๔. อิมสฺส โภ ชานุยุคํ ปรามสํ
อโนนมโนฺต ฐิตโก มหาภุโช,
สหตฺตนา สมฺภวโพธิสาขิโน
วิสาลสาขาย วิลาสมาทิเส; ()

๓๕. อิมสฺส โกโสหิตวตฺถคุยฺหโก
อภินฺนโกกาสกโกสโกสโค,
อนญฺญสาธารณตาทินา’ยติํ
อนงฺคสงฺคามปรมฺมุโข สิยา; ()

๓๖. อิมสฺส โภ โคตมโคตฺตเกตุโน
กเลวเร กญฺจนสตฺติภตฺตโจ,
สุวนฺณวโณฺณ ชินจีวรสฺสปิ
ตโนติ โสภํ ฆนพุทฺธรํสิโน; ()

๓๗. อิมสฺส ชโมฺพนทีปิญฺชราย โภ
สิริสปฺปฺผสฺสุกุมารจาริยา
รโชนฺมตฺตํ ฉวิยา นลิมฺปเต
สโรชปเตฺตริว วาริพินฺทโว; ()

๓๘. อิมสฺส โลมานิ กเลวเร วเร
วิสุํ วิสุํ กูปคตานิ สูนฺโน,
วิลุมฺปเร รูปวิลาสลกฺขิยา
มโนรมํ โภ กมณิกญฺจุกสฺสิริํ; ()

๓๙. อิมสฺส อุทฺธคฺคมุขํ มฺขสฺสิริํ
ปทกฺขิณาวตฺต มเปกฺขิโน ยถา,
ติโรกเร โรมวิตาน มินฺทิรา-
นิเกตนินฺทีวรกานนสฺสิริํ; ()

๔๐. อิมสฺส โภราช สโรชโยนิโน
ยโถชฺคตฺตํ อุชฺคตฺตมายตึ,
อนญฺญสามญฺญคุณาวกาสโต
ปชาภิปูชาวิธิภาชนํ สิยา; ()

๔๑. อิมสฺส สตฺตุสฺสทลกฺขณํ สุภํ
สมํสมทฺทิฏฺฐสิราวลึ สทา,
ทธาติ โภ ปารมิธมฺมสิปกฺปิโน
สุธนฺตจามีกรปิณฺฑวิพฺภมํ; ()

๔๒. อิมสฺส ปุโณฺณภยกายภาคิมํ
มิคินฺทปุพฺพทฺธสรีรลกฺขณํ,
กุทิฏฺฐิวาทีภสิโรวิทารเณ
นรินฺทสามตฺถิยมุพฺพเห นกึ; ()

๔๓. อิมสฺสุ'เปโต ฆนมํสวฏฺฏิยา
จิตนฺตรํโส มุทุจารุปิฏฺฐิยํ,
ภวณฺณวา กญฺจนปจฺจริสิรํ
ตโนติ สตฺตุตฺตรเณ นราธิป; ()

๔๔. อิมสฺส นิโคฺรธมหีรุหสฺสิว
สมปฺปมาโณ ปริมณฺฑโลปฺย'ยํ,
กทาจิ ทุกฺขาตปขินฺนเทหินํ
ปริสฺสมํ โภ ปชเห ภวญฺชเส; ()

๔๕. อิมสฺส ราชิตฺตยรญฺชิโต'ตฺตรึ
กรียมานุ'ตฺตมธมฺมนิสฺสโน,
สุมฏฺฏวโฏฺฏ สมวตฺตขนฺธโก
มุติงฺคขโนฺธริว ราช ราชเต; () (สิเลส พนฺธนํ)

๔๖. อิมสฺส โภ สตฺตสหสฺสสมฺมิตา
ยถา'มตโชฺฌหรณาภิลาสิโน,
รสคฺคสา สนฺติ รสาทนุมฺมุขา
รสคฺคสคฺคี'ตฺย'ภิธียเต ตโต; ()

๔๗. อิมสฺส'นุพฺยญฺชนตารกากุเล
อนนฺตรูปายตนมฺพโร ทเร,
วิโรจเตพารสมีสสิริว
นรินฺทสีหสฺสหนูปมาหนู; ()

๔๘. อิมสฺส ตาฬีสติทนฺตปนฺติ โภ
ปหูตชิวฺหารถิกํ จรนฺติยา,
มนุญฺญวาณิวนิตาย ตตฺวเต
ปสตฺถมุตฺตาวลิลีลมายตึ; ()

๔๙. อิมสฺส ชวฺหาวรกณฺณิกาวเห
มุขมฺพุเช สจฺจสุคนฺธวาสิเต,
สมปฺปมาณา ทสนาวลี สุภา
วิภาติ กิญฺชกฺขตตีว ภูปตี; ()

๕๐. อิมสฺส โภ ขณฺฑิตสงฺขปณฺฑรา
ทฺวิชาวลี นิพฺพิวรนฺตรายติํ,
สมฺพฺภวายุตฺติลตาย ตายติ
มุขาลวาเฬ มุกุลาวลิสฺสิริํ; ()

๕๑. อิมสฺส ปีณานนจนฺทจนฺทิกา
สุสุกฺกทาฐาวลิ สจฺจวาทิโน,
ปทิสฺสเต ธมฺมตฬากกีฬเน
กตาภิลาสาริวหํสมาลินี; ()

๕๒. อิมสฺส จานุตฺตรธมฺมเทสนา-
ตรณฺยมาโลลลการรูปินี,
ปหูตชิวฺหา ภวสาครา’ยติํ
นรินฺท ปารํ ชนตา’วตารเย; ()

๕๓. อิมสฺส โภ พฺรหฺมสโรปโม สทา
สหสฺสธา’ยํ กรวีกราวโต,
มโนหรฏฺฐงฺคสมงฺคิสุสฺสโร
สโสตกานํ มณิกุณฺฑลายเต; ()

๕๔. อิมสฺส นีลํ นยนุปฺปลญฺจยํ
นิรูปเม รูปวิลาสมนฺทิเร,
นิโรปิตํ โภ มณิสีหปญฺชร-
ทฺวยํว ภาเส กุสเลน เกนจิ; ()

๕๕. อิมสฺส ปาฐีนยุคํ’ว ทิสฺสเต
วิสิฏฺฐรูปายตนาปคาสยํ,
สุภํ ควจฺฉาปวิโลจโนปมํ
มณิปฺปภํ โคปขุมทฺวยํ สทา; ()

๕๖. อิมสฺสา อุณฺณา ภมุกนฺตรุพฺภวา
ฬาฏมโชฺฌปคตา วิโรจติ,
ยทตฺถิ สญฺฌาฆนราชิมชฺฌคํ
สสงฺกหีนํ สสิมณฺฑลํ ตถา ()

๕๗. อิมสฺส อุณฺหีสกสีสลกฺขณํ
สธมฺมรชฺชิสฺสริยํ อนาคเต,
กริยมานสฺส หิ จกฺกวตฺติโน
ทธาติ อุณฺหีสกสิสวิพฺภมํ; ()

๕๘. อิมสฺส ภุมิสฺสร สุปกฺปติฏฺฐิต-
ปทงฺกิเต จกฺกยุคมฺหิ ทิสฺสเร,
อราสหสฺสานิ จ เนมินาภิโย
ติวฏฺฏเรขา สิริวจฺฉกาทโย; ()

๕๙. อิเมหิ พตฺตึสติลกฺขเณหิ โภ
อสีตฺยนุพฺยญฺชนลกฺขเณหิ'ปิ,
สมุชฺชลโนฺต ปุริสาสโภตฺยยํ
ภเวยฺย พุโทฺธ ภวพนฺธนจฺฉิโท; ()

๖๐. สโสตมาปาถคตาย ตาวเท
ทฺวิชสฺส วิตฺถารกถาย โจทิโต,
อปุจฺฉิ ราชา กิมยํ สเมกฺขิย
อนาคเต พฺราหฺมณ ปพฺพชิสฺสติ; ()

๖๑. กทาจิ อุยฺยานคโต มหาปเถ
ชรารุชามจฺจุวิรูปทสฺสนํ,
วิธาย นิพฺพินฺตมโน ภวตฺตเย
ตโปธนํ ปสฺสิย ปพฺพชิสฺสติ; ()

๖๒. อิติห วตฺวาน สกํสกํ ฆรํ
ตโต'ปคนฺตฺวา'ทฺธนิมิตฺตปาฐกา,
มหลฺลกา'ทานิ มยนฺติ สุนโว
ตมานุปพฺพชฺชิตุโมวทึสุ เต; ()

๖๓. ทฺวิเชสุ วุเทฺธสุ มเตสุ สตฺตสุ
อยํหิ โกณฺฑญฺญสมวฺหโย สุธี,
มหาปธานํ ปุริสาสโภ'ธุนา
กโรติ สุตฺวา กรุณาย โจทิโต; ()

๖๔. สมานลทฺธิหิ กุเลสุ เตสุ หิ
จตูหิ วิเปฺปหิ สห'นฺตปญฺจโม,
อโถ'รุเวลํ อุปคมฺม ปพฺพชิ
ภวึสุ เตปญฺจิ'ธ ปญฺจวคฺคิยา; ()

๖๕. กทาจิ ลทฺธา ปริยนฺตสาครํ
อิมํ จตุทฺทีปิกรชฺชมตฺรชํ,
ชิตาริวคฺคํ วิจรนฺตมมฺพเร
กโรมิ ปจฺจกฺขมหนฺติ จินฺติย; ()

๖๖. นิมิตฺตรูปกฺขิปถปฺปเวสนํ
นิวารณตฺถํ ตนิชราชสูนุนา,
นราธิโป โส ปุริเสหิ สพฺพถา
ทิสาสุ รกฺขาวรณํ อการยิ; ()

๖๗. อยํ กุมาโร ยทิ จกฺกวตฺติวา
ภเวยฺย สโมฺพธิปทํ ลเภยฺยวา,
สเกกุเล ขตฺติยพนฺธเวหิ โส
ปุรกฺขโตเยว จริสฺสตํ อิติ; ()

๖๘. กุมารนามฏฺฐปนมฺหิ วาสเร
สหสฺสมเตฺตสุ กุเลสฺว’สิติยา,
อทาสิ ปเจฺจกชโน ปฏิสฺสวํ
ปทาตุกาโมว วิสุํวิสุํ สุเต; ()

๖๙. อเสสโทสาปคตา สุเขธิ ตา
สุวณฺณกุโมฺภรุปโยธโร น ตา,
อเนกธาตี วรวณฺณคพฺพิ ตา
สปจฺจุปฏฺฐาปยิ ตงฺขเณปิ ตา; ()

๗๐. ตฬากตีรมฺหิ ตรงฺคภาสุเร
ยเถว หํสฺยา กลหํสโปตกํ,
มเหสิยา’เงฺก สยเน สิตตฺถเร
สุวาสเร ภุปติ ปุตฺตมทฺทส; ()

๗๑. อทิฏฺฐปุตฺตานนปงฺกชา จิรํ
ลหุํ ปริกฺขีณวโยคุณา อิโต,
จุตา’ว มายาชนนิ นิรามยา
อุปาวิสิ สตฺตมวาสเร ทิวํ; ()

๗๒. มเหสิมายาภคินี ตทา มหา-
ปชาปติโคตมินามราชินี,
นิชํ กุมารํ ภรณาย ธาตินํ
วิธาย ภารํ ปฏิชคฺคิ ตํ สยํ; ()

๗๓. ตทา’ภวุํ ทีปสิขา ชคนฺตเย
กเลพโร’ภาสลเวน สุนฺโน,
วินฏฺฐเตชาริว รงฺคทีปิกา
วิมานทิเปสุ กถาวกา’ตฺตโน; ()

๗๔. วิจิตฺตภุมฺมตฺถรเณ อภิกฺขณํ
สชนฺนุเกหา’จริ มนฺทิโรทเร,
มหาวนสฺมิํ มณิวาลุกาตเล
วิชมฺภมาโนริว สิหโปตโก; ()

๗๕. สุตสฺส กีฬาปสุตสฺส มนฺทิ เร
ภมนฺตพิมฺพํ มณิทปฺปโณท เร
นิพทฺธมทฺทกฺขิ จรนฺตมมฺพ เร
ยเถว จกฺกํ รตนํ มหีภุ โช; ()

๗๖. ตทงฺฆิวิญฺญาสวเสน ภุมิยา
วชนฺตมโงฺก’ปนิธาย ภุมิโป,
ตทา’ภินิจฺฉาริต มาสภิํ คิรํ
อิทานิ มํ สาวย ปุตฺตมพฺรุวิ; ()

๗๗. นิพทฺธมโนฺตมณิเวทิกาตเล
มุเขนฺทุพิมฺพุทฺธรเณ ปโยชยํ,
สยํ ปลเมฺภสิ อมจฺจสูนโว
วเยน มโนฺท’ปิ อมนฺทพุทฺธิมา; ()

๗๘. อุฬารโสกํ ปิตุจิตฺตสมฺภวํ
ติโลกทีโป นิชปุญฺญเตชสา,
ตโมปพนฺธํ ภวโน’ทรุพฺภวํ
นิรากริ พาลรวี’ว รํสินา; ()

๗๙. วิกิณฺณลาชากุสุมากุลญฺชเส
วิตานรงฺคทฺธชนิพฺภรมฺพเร,
ปุเร ตหิํ มงฺคลกิจฺจสมฺมตํ
กทาจิ รโญฺญ ภวิ วปฺปมงฺคลํ; ()

๘๐. สุคนฺธมาลาภรณาทิมณฺฑิต-
ปสาธิตา กาปิลวตฺถวา นรา,
สกิงฺกรา กมฺมกรา’ปิ กปฺปิตา
ตโต ตโต สตฺติปติํสุ ตํ กุลํ; ()

๘๑. มหจฺจเสนายปุรกฺขโตหิโส
อุฬารราชิทฺธิสมุชฺชลํตโต
ปยาสิกมฺมนฺตปเทสมตฺรชํ
กุมารมาทายปุรินฺทโทปโม; ()

๘๒. ฉณมฺหิ ตสฺมิํ มนุวํสเกตุโน
มโนรมํ มงฺคลนงฺคลาทิกํ,
สุวณฺณปเฏฺฏหิ ปริกฺขฏฺํก มหา-
ชนสฺส’ปิ รูปิยปฏฺฏฉาทิตํ; ()

๘๓. วิสาลสาขากุลชมฺพุสาขิโน
วิธาย เหฏฺฐา สยเน มหารเห,
นิชํ กุมารํ สชโน ชนาธิโป
สมารหี สมฺปติ วปฺปมงฺคลํ; ()

๘๔. กุมารรกฺขาวรณายุ’ปฏฺฐิตา
ตมุสฺสวํ ธาติชนา วิปสฺสิตุํ,
อปกฺกมิตฺวา พหิ สาณิโต ขณํ
ปมตฺตรูปา วิจริํสฺวิ’โตจิโต; ()

๘๕. ปริคฺคเหตฺวา’นมปาน มาสเน
นิสชฺช ปลฺลงฺก มลตฺถ พนฺธิย,
ชินงฺกุโร นีวรเณหิ นิสฺสฏํ
วิเวกชํ ฌานมคาธพุทฺธิมา; ()

๘๖. วิปสฺส ปุตฺตสฺสุ’ปเวสนํ ตหึ
ทุมสฺส ฉายาย นิวตฺตตํ ตถา,
ปวนฺทิ ราชา ปฏิหาริกากถา-
ปโจทิโตปุตฺตมุเปจฺจ ตงฺขเณ; ()

๘๗. กลาสุ วุชฺชาสุ จ ปุตฺตมตฺตโน
วิเนตุกาโม วินยกฺขมํ ปิตา;
ปสตฺถสตฺถนฺตรปารทสฺสินํ
กทาจิ วิปฺปาจริยํ กิรา’นยิ; ()

๘๘. สมปฺปิตํ ตํ คุรุโน กรมฺพุเช
สเทวโลกสฺส คุรุํ สคารวํ,
มหีสฺโร โส ชลพินฺทุนา ยถา
สุทุตฺตราคาธมโหทธีรสํ; ()

๘๙. สวณฺณเภทํ สนิฆณฺฏุเกฏุภํ
อถพฺพเพเทนิ’นิหาสปญฺจมํ,
ติเวทมุเทฺทสปเทน ทุทฺทสํ
ตถา กลาสิปฺปตํ นิโพธยี; ()

๙๐. อนญฺญสาธารณปุญฺญวาสนา-
วิธูตสโมฺมหวิสุทฺธพุทฺธิโน,
สมตฺตวิชฺชา สกลากลา ธิยา
กลมฺปิ นาลํ พหุภาสเนน กึ; ()

๙๑. น เกวลํ ตสฺส กเลพรํ พหิ
วิภาติ พตฺตึสติลกฺขเณหิ โภ,
ภุสํ ตทพฺภนฺตรวตฺถุ ทิปฺปเต
สุพุทฺธสตฺถนฺตรลกฺขเณหี’ปิ; ()

๙๒. ติโลจนสฺสา’ปิ ติโลกจกฺขุโน
อยํ วิเสโส นยเนหิ ทิสฺสเต,
ลลาฏเนตฺต ปุริโม นโสภติ
ปโร’ว อพฺภตฺตรญาณโลจโน; ()

๙๓. อนุพฺพชโนฺต นวโยพฺพนสฺสิรึ
ยโสปพเนฺธน สเก นิเกตเน,
ปวฑฺฒิ ธีโร สกลํ กลานฺตรํ
กลานิธี รํสิจเยนิ’ว’มฺพเร; ()

๙๔. อุปฑฺฒคณฺฑาหิตทาฐิกาย โส
ยโสธโน โสฬสวสฺสิโก ยทา,
กโปลผุฎฺฐญฺชนทานราชิยา
กริ ยถา พาลทสํ วฺยติกฺกมิ ()

๙๕. ตทา นริโนฺท สุรมนฺทิโร’ปมํ
อุตฺตุตฺตยานุจฺฉวิกํ มโนรมํ,
ปโยชยิตฺวาน ปวิณสิปฺปิเก
สุตาย การาปยิ มนฺทิรตฺตยํ; ()

๙๖. นิสิตสมฺพาธตลํ นิวาริต-
สโรนิลํ ผสฺสิตสิหปญฺชรํ,
มหิวตํสํ นวภุมิกํ ฆรํ
พภุว รมฺมํ ภฺวิ รมฺมนามิกํ; ()

๙๗. สสิกร’โมฺภธรราวนิพฺภร-
วิตาน มุคฺฆาฎกวาฎพนฺธนํ,
สุรมฺมนามํ หตฆมฺมมินฺทิรา-
นิวาสรมฺมํ ภวิ ปญฺจภูมิกํ; ()

๙๘. อหิณฺหสิตุณฺภคุเณหิ ปาวุเส
สุขานุโลมํ สมสตฺตภุมิกํ,
สุผสฺสิตา’ผสฺสิตสิหปญฺชรํ
สุภํ สุภํ นาม นิเกตนํ ภวิ; ()

๙๙. วโยนุปตฺตสฺส นรินฺทสุนุโน
อุฬารราชิทฺธิวิลาสทสฺสเน,
กตา’ภิลาโส ชนโก ชนาธิโป
ปทาตุกาโม นิชรชฺชสมฺปทํ; ()

๑๐๐. วสนฺติ เจ โยพฺพนหาริทาริกา
นรินฺทสเนฺทสหเรหิ เปสยิ
ส สากิยานํ สจิเวหิ สาสเน; ()

๑๐๑. นิเวทยุํ โยพฺพนคพฺพิตสฺส เต
นกิญฺจิสิกปฺปายตน’นฺตทสฺสิโน,
สุตสฺส ทาราภรณาย ธีตโร
กถนฺนุ ทสฺสาม มยนฺติ ขตฺติยา; ()

๑๐๒. สุเตน ตํ ราชสุเตน โจทิโต
ปิตา จราเปสิ ปุรมฺหิ เภริโย,
มม’ตฺรโช กาหติ สิปฺปทีปนํ
อิโตปรํ สตฺตมวาสเร อิติ; ()

๑๐๓. วโร กุมาโร หิ กุมารวิกฺกโม

กลาปสนฺนทฺธ กเลพโร ตทา,
วิปสฺสตํ พนฺธุชนานโมสริ
อนปฺปทโปฺป รณเกฬิมณฺฑลํ; ()

๑๐๔. ธนฺทฺธโร โส ปฐมํ สเก ภุเช
สหสฺสถามํ สสรํ สราสนํ,
วิธาย โปเฐสิ ชิยํ วสุนฺธรา-
วิทารณาการมหารวํ รวิ; ()

๑๐๕. จตุทฺทิสา’ธรธนฺทฺธรา มมํ
กโรนฺตุ ลกฺขํ นิชขาณปตฺติยา,
อิตีห วตฺวา สรวารเณน โส
อภุตปุพฺพํ สรสิปฺปมาหริ; ()

๑๐๖. จตุทฺทิสายํ จตุโร ธนฺทฺธเร
มเม’กพาเณน หณาม’หํ อิติ,
อกาสิ ตทฺทีปยมญฺญถา’พฺภุตํ
ส จกฺกเวธวฺหยสิปฺปทีปนํ; ()

๑๐๗. สเรหิ เวณฺยา’ยตยฏฺฐิรชฺชุกํ
สเรหิ จา’โรหณมณฺฑปาลยํ,
สเรหิ ปาการตฬากปงฺกชํ
สเรหิ วสฺสํ อิติสิปฺปมาหริ; ()

๑๐๘. มหาสโตฺต โลกปฺปภวมสมํ สิปฺปชาตํ ชนานํ
ตทา สํทเสฺสสิ มุทิตหทยา สากิยา ทาริกาโย,
อุปฏฺฐาเปสุํ ตา สุรติรติสงฺคามจตุรา
สหสฺสานํ ตาฬีสติปริมิตา นาฏิกา’สุํ ฆเรสู; ()

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺท ทานนิทาเน ชินวํสทีเป อวิทูเรนิทาเน ลกฺขณปฏิคฺคหณ กุมารสมฺภรณาทิ ปวตฺติ ปริทีโป อฏฺฐโม สโคฺคฯ

๑. อิติ วิหิเต สติ สิปฺปทีปนสฺมิํ
ตทภิมุเข’ตรขตฺติยา’ติสูรา,
อปคตมานมหาภวิํสุมโณฺญ
(ตรุณมิคินฺทมุเข)ว มตฺตทนฺติ; ()

๒. วิชฏิต สํสยพนฺธโน ปทาตุํ
สุมริย เทวทหมฺหิ สุปกฺปพุโทฺธ,
นรปวโร นิชธีตรํ กุมาริํ
สุวิมล โกลิยวํสกญฺชหํสิํ; ()

๓. ตหิมถมนฺติวเรหิ มนฺตยิตฺวา
นิขิลปวตฺตินิเวทนาย ทูเต,
ปหิณิ กวิวาหมเห วิธิยตนฺติ

ตว ตนฺเชน มมญฺหิ ธีตุกญฺญา; ()

๔. วลยิตตารมุปฏฺฐิโต’ทยํ เต
หิมกรพิมฺพมิโว’ปวิฏฺฐปีฐํ,
ปริวุตมนฺติคณํ ปณมฺม ราชํ
กปิลปุโรปคตา ตมตฺถมาหุ;

๕. อถ ปฏิลทฺธปฏิสฺสเวนฺ’ทคฺคา
ปทยุคมญฺชลิปุปฺผมญฺชรีหิ,
สุมหิย ตํ ปฏิเวทยิํสุ รโญฺญ
สกวิสยํ สมุเปจฺจ ราชทูตา; ()

๖. อุภยกุลมฺหิ มหีภุชา’ญฺญมญฺญํ
ปุนรปิ มนฺติวเรหิ มนฺตยิตฺวา,
วิสทมตีหิ นิมิตฺตปาฐเกหิ
นิยมิตมงฺคลวาสรมฺหิตมฺหา; ()

๗. กนกวิตานวินทฺธหาริหารํ
กุสุมสมากุลเหมปุณฺณกุมฺภํ,
ติทิววิมานสมานมุลฺลสนฺน-
รตนวิจิตฺตวิวาหมณฺฑปคฺคํ; ()

๘. คหิตวิตานสิตาตปตฺตเกตุ-
ทฺธชมณิวิชนิจรุจามเรหิ,
ปจุรชเนหิ กตุปหารมเคฺค
สุปริวุตํ จตุงฺคิรนิธชินฺยา; (๖)

๙. วิวิธวิภูสณภุสิตตฺตภาวํ
อภินวปีนปโยธราภิรามํ,
หริสิวิกาย ยโสธรํ กุมาริํ
มณิขจิตาย วิธาย จา’นยิํสุ; ()

๑๐. วลยิตมาลติทามเหมมาลา
ปริมลภาวิตกุนฺตลปฺปเวณิ,
วิรฬพกาวลิมปฺปวิชฺชุราชิํ
ชลธรมาลมเชสิ โกมลาย ()

๑๑. นิรวธิรูปนโภตลมฺหิ ตสฺสา
ชนมนกุนฺทวิกาสนํ พภาส,
กุฏิลตราลกกาลเมฆราชิ-
ชฏิตลลาฏตลทฺธจนฺทพิมฺพํ; ()

๑๒. มิคมทกุงฺกุมคนฺธปงฺกลิโตฺต
กุลวธุยา ติลโก ลลาฏมเชฺฌ,
มกรธเชน นิโรปิโตริ’วา’สิ

ติภุวนภุตชยาย ปุปฺผเกตุ; ()

๑๓. ชนนยนญฺชนรูปสมฺปทาย
กุลมปทาย รราช นิมฺมทาย,
ปรมสิริํ สรุสีรุหาภิรามํ
วทนมนงฺคสุวณฺณทปฺปณาภํ; ()

๑๔. มณิคณมณฺฑิตกุณฺฑเลหิ ตสฺสา
สวณยุคํ ฆฏิตาวคณฺฑภาคํ,
มนสิชสากุณิเกน ขิตฺตปาส-
ยุคลมิวกฺขิวิภงฺคมานมาสิ; ()

๑๕. สุวิมลกนฺติปพนฺธสนฺทนตฺถํ
นยนนทีนมุภินฺนมนฺตราเฬ,
กนกปณาฬิสมปฺปิเต’ว ตาย
วรวทนาย รราช ตุงฺคนาสา; ()

๑๖. นิรุปมรูปวิลาสมนฺทิรสฺมิํ
สชวนิกานิ’ว สีหปญฺชรานิ,
รุจิรวิลาสินิยา ลสิํสุ ปมฺภา-
วลิสหิตานิ สุนีลโลจนานิ; ()

๑๗. กนกกปาลนิภํ มโนภวสฺส
วิมลกโปลยุคํ สินิทฺธกนฺนิํ,
นวสสิมณฺฑลปุณฺฑรีกสณฺฑ-
สสิริมวรุนฺธิมโนหราธราย; (๖)

๑๘. สุจริตปารมิตาลตาย ตาย
ปริณตราคลตาย ภูลตาย,
อธรยุคํ ตรุณงฺกุรทฺวยํ วา
กิมิติ วิตกฺกหโต’ยมาสิ โลโก; ()

๑๙. กุลวธุยา วทนา’ลวาฬคเพฺภ
นวกลิกาวลิผุลฺลิเต’วกิญฺจิ,
สุมธุรวาณิลตาย มนฺทหาส-
ชุชุติธวลิ ทสนวลิ รราช; ()

๒๐. กุวลยนีลวิโลลโลจนาย
มุขกมลา’ลิกุลานุการินีภุ,
นยนมยูขคุเณห’ปางฺคภงฺค-
นิสิตฺสเรหิ อนงฺคจาปรูปา; ()

๒๑. กลรวมญฺชุคิรา ติวฏฺฏราชิ
ฆนกุจภทฺทฆฏาย กมฺพุคีวา,
มธุรคภีรวิราว รงฺคเลขํ

อชินิ สุวณฺณมุติงฺคเภริสงฺขํ; ()

๒๒. อภินวปีนปโยธโร’ปธานํ
สุขุมตรจฺฉวิโกชวาภิรามํ,
อุรสยนํ สมลงฺกตํ วิยา’สิ
นิชปติสงฺคมมงฺคลาย ตาย; ()

๒๓. กฺจกนกา’จลสมฺภวาย นาภิ-
กุหรตฏาภิมุขาย กนฺตินชฺชา,
ฉฐาวลิตฺตยมินฺทิโรปมาย
อวหริ ตุงฺคตรงฺคปนฺติกนฺตึ; ()

๒๔. มณิรสนาคุณมนฺตราย ตสฺสา
ฆนกฺจภารกิโส กิโสทราย,
หริสิริวจฺฉสุหชฺชมชฺฌภาโค
มทธนุมุฏฺฐิวิลาสมาหริตฺถ; ()

๒๕. สรสิชตนฺตุปเวสนาวกาส
มวหริ ปีนปโยธรนฺตราฬํ,
นิชคฬภาสุรหารนิชฺฌเรหิ
กนกทริมุขวิพฺภมํ ยุวตฺยา; ()

๒๖. อวิกลรูปวิลาสสินฺธุเวลา
วิรลวิลคฺคินิยาก วิสาลโสณิ,
ปริหริ ราชกุมาริกาย ตาย
กุสุมสราภวภุมิภาคโสภํ; ()

๒๗. กุลวธุยา กมลามลานนาย
กุวลยโกมลนิลโรมราชิ,
ภุสมภิจุมฺพิ คภิรนาภิคพฺภํ;
กมลวิวายตมตฺตภิงฺคราชิ ()

๒๘. รุจิรตโรรุยุคํ สุวณฺณ รมฺภา-
กริกรปีวรมินฺทิโรปมาย,
ภชิ มกรทฺธชรงฺคมนฺทิรสฺมึ
หริมยถมฺภยุคสฺสิรึ รมาย; ()

๒๙. มทรยรูปรสทฺวยํ ตุลาย
สุปริมิตาย จตุมฺมุเขน ตุลฺยํ,
นิชมิหชานุยุคํ ปวาฬปาติ-
ยุคลวิวาสิ อวมฺมุโขปนีตํ; ()

๓๐. วิสยวิตกฺกตมากุลํ ยุวตฺยา
มทนุปสงฺกมเณ มโนวิมานํ,
ชิตมทมตฺตมยูรกณฺฐภูติ

ชลิตปทีปสิเข’ว จารุชงฺฆา; ()

๓๑. มณิมยนูปุรภาสุเรหิ ตสฺสา
จรณตเลหิ ปราชิตานิ ถีนํ,
มุขปทุมานิว สงฺกุจนฺติ มเณฺฑ
ภมรภรมฺพุรุหานิ กณฺชนีนํ; ()

๓๒. กรจรณงฺคุลิปลฺล’วคฺคสาลี-
ชลลวปนฺตินิภา’ติโกมลาย,
อภินวตมฺพนขาวลี พภูว
มกรธชสฺส กเต’ว ปุปฺผปูชา; ()

๓๓. สปริชโน วนิตาย ตาย สทฺธึ
มณิคณมณฺฑิตมณฺฑปปฺปเทเส,
ทินกรวํสธชสฺส ราชปุตฺต-
สฺสุปคมนํ อปโลกยํ นิสีทิ; ()

๓๔. ปริวุตพนฺธุชเนหิ ราชปุโตฺต
ยถริว เทวคเณหิ เทวราชา,
สปทิ ตุรงฺครถํ สมาหิรูโฬฺห
ตทภิมุโข ยสสา ชลํ ปยาสิ; ()

๓๕. ตหิมุปคมฺม ฐิตสฺส มณฺฑปสฺมึ
ปริทหิตุ’ตฺตรสาฎเกน ตสฺส,
หริมณิมณฺฑนมณฺฑิต’ตฺตภาโว
หิมปฎเลน หิมาจโล ริวาสิ; ()

๓๖. มณิมกุเฎน นิวตฺถกาสิเกน
นรปติสูนุ สุมณฺฑิโต รราช,
สุรภวเนน จ ขีรสาคเรน
กนกสิเณรุคิรี’ว นิจฺจลโฎฺฐ; ()

๓๗. นภสิ สมากุลตารกาวลี’ว
อุรสิ วิราชิตตารหารปนฺตี,
นรปวโร ปิวิ ตาย รูปสารํ
อมตมิวา’ยตโลจน’ญฺชลีหิ; ()

๓๘. ตทหนิ ราชกุมารปุพฺพเสล-
ปฺปภววรานนจนฺทมณฺฑเลน,
มุกุฬิตโลจนนีลนีรชาย
อภวิมโนกุมุทากรปฺปโพโธ; ()

๓๙. ยุวตยุวานมเปกฺขตํ ชนานํ
อนิมิสโลจนนีลกนฺติคงฺคา,
รุจิรวธูหิ วิธูตจามเรหิ

อนิลวิโลลตรงฺคสาลินีว; ()

๔๐. คคนตโลปริ ตารกากุลมฺหิ
ยุวยุวตีนวจนฺทจนฺทิเกว,
นิจิตสุวณฺณกหาปเณ วเรชุ
อถมณิมณฺฑปเวทิกาตลมฺหิ; ()

๔๑. สกลกลากุสโล'ปคมฺมวิปฺปา-
จริยคโณ ชยมงฺคลาย เตสํ,
สุปริสมาปยิ สพฺพปุพฺพกิจฺจํ
สปทิ ปวสฺสิ อขณฺฑลาวุชฏฺฐิ; ()

๔๒. กรตลตามรเสสุ กุณฺฑิกาย
มณิขวิตาย ปุโรหิโต อุภินฺนํ,
สุภมภิเสกชลํ นิปาตยํ เต
ปุนหิปโยชยิ ปาณิปีฬณสฺมิํ; ()

๔๓. สุรธนุวิชฺชุลเต'ว วาริวาหํ
รถมภิรุยฺห คหีรมนฺทโฆสํ,
ปริวุตขตฺติยพนฺธเวหิ ตมฺหา
กปิลปุรา'ภิมุขาภวุํ อุโภต เต; ()

๔๔. อถ สมลงฺกตวีถิมชฺฌิคานํ
วิวฏนิเกตนสีหปญฺชรฏฺฐา,
อนิมิสโลจนปงฺกโชปหารํ
ภูสมกรุํ กปิลงฺคนา ปสนฺนา; ()

๔๕. คมนวิลาสมุทิกฺขตํ ชนานํ
รุจิรสิโรปหิต'ญฺชลีหิ ภตฺตฺยา,
มณิกลสปฺปิตปุปฺผมญฺชรีหิ
รจิตมิโวภยวีถิปสฺสมาสิ; ()

๔๖. ติขิณวิโลจนพาณลกฺขภาวํ
นิรุปมรูปินิ กามินีหิ นีเต,
ปติต'นุราคสเรหิเยว ตาสํ
หทยวิทารณมาสิ ตปฺผลํ'ว; ()

๔๗. กถมปิ กาปิลวตฺถวา อเหสุํ
ตทหนิ นิจฺจลโลจนุปฺปเลหิ,
กปิลปุรํ ติทสาลยาวติณฺณา
ติทสคณา'ว วิปสฺสนาย'ภินฺนํ; ()

๔๘. ติทิวปุรา นิชเวชยนฺตนาม-
สุรภวนํ'ว สุชมฺปตี สุชาตา,
กปิลปุรา ปุนราคมิํสุ ตมฺหา

ปติปตินี นิชราชมนฺทิรํ เทฺว; ()

๔๙. ธรณิปติสุโต ปตฺตรชฺชาภิเสโก
กปิลปุรวเร เตสุ ติสฺวาลเยสุ,
อปริมิตสุขํ ตาย พิมฺพาย สทฺธิํ
สุจิรมนุภวิ จนฺทพิมฺพานนาย; ()

๕๐. วิกจกมล (นนฺทีมุขิ) มญฺชุภาณี
ติวิธวยสิ ทิพฺพจฺฉรารูปโสภา,
อคมิ ขยวยํ สา'ปิ พิมฺพามเหสิ
สรถ สรถ สงฺขารธมฺมสฺสภาวํ; ()

อิติ เมฺพธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป อวิทูเรนิทาเน ปาณิคฺคหมงฺคลุสฺสวปวตฺติปริทีโป ฯ นวโม สโคฺคฯ

๑. คุณมณิมณิมา โส เทวราชา'ว ราชา
สุขมนุภวมาโน วาชิยาเนน เยน,
ภมรภริตมาลา มงฺคลุยฺยานภูมิ
ตทวสริ กทาจิ สาลินี (มาลินี) หิ; ()

๒. อุปคตสมโย'ติ พุชฺฌนตฺถาย โพธิํ
สุมริย สุรปุตฺตา โพธิสเตฺต วชเนฺต,
ภววิรติสมตฺถํ ทสฺสยุํ มาปยิตฺวา
ชรสกฎสรูปํ ชิณฺณรูปํก วิรูปํ; ()

๓. กิมิทมิติหปุโฎฐ ชิณฺณรูปํ วิปสฺส
วิมติปรวโส โส สารถิํ รูปสาโร,
นิชหทยนิธาเน เทวตาโจทิตสฺส
นิทหิ ธนมิวคฺฆํ ตสฺสธโมฺมปเทสํ; ()

๔. หริตนฬกลาปํ มงฺคลุยฺยานมเคฺค
ยถริว'หิมฺขฎฐา กุญฺชริ ภญฺชมานา,
ตถริว'ภิภวนฺตี สพฺพโยพฺพญฺญทปฺปํ
ขรตรชรตา สา อตฺตปจฺจกฺขภูตา; ()

๕. มุขกุกวลยคพฺภา ภฎฐกิญฺชกฺขโสภา
ภวิ กฐินชราริขณฺฑทนฺตฎฐิปนฺติ,
กุฎิลปลิตชาตํ ตญฺชรายา'ภิเสเก
สิรสิ รจิตเสตจฺฉตฺตโสภํ พพนฺธ; ()

๖. อวิรฬวลิโย ตา ชิณฺณรูปสฺส จเมฺม
ปภวพลวเตโชธาตุเวคฺฎฐิตา'สุํ,
ตรลสลิลปิเฎฐ เสยฺยถาโป'ทธิสฺส
ตรลสลิลปิเฎฐ เสยฺยถาโป'ทธิสฺส
ปลยปวนเวคฺ'ตฺตุงฺคกโลฺลลมาลา ()

๗. ฐิตมุปวนปเนฺถ วงฺกโคปาณสิ’ว
อนุชุกมุชุภุตํ ทณฺฑโมลุพฺภ ภุมฺยา,
นิชตรุณวิลาสํ ลกฺขมาปาทยนฺตํ
ธนุมิว สคุณํ ตํ รูปมทฺทกฺขิ ธีโร; ()

๘. ชินิอชครโภเค ชิณฺณนิโมฺมกภารํ
ติลกวิพตจมฺมํ ตนฺติโรชตฺตภาเว,
อปคตฆนมํโส ผาสุกฏฺฐิปฺปโนฺธ
อชินิติรวเลปํ กุฑฺฑทารุปฺปพนฺธํ; ()

๙. วิคตพลมทาทึ วิสฺสวนฺตํ สรีเร
นวฺหิ วณฺมุเขหิ คุถมุตฺตาทฺย’สุวิํ,
วลิวิสมกโปลํ กมฺปมานุตฺตมงฺคํ
สุวิสทมติโน ตํ ปสฺสโต ชิณฺณรูปํ; ()

๑๐. ภุวนมนวเสสํ ตสฺสุ’ปฏฺฐาสิ สมฺป-
ชฺชลิตมถ ชรายา’ทิตฺตเคหตฺตยํ’ว,
อหมปกิ อนตีโต ธมฺมเมตนฺติ วตฺวา
ภวนวนมคญฺฉิ ชาติยุ’กฺกณฺฐิตโตฺต; ()

๑๑. ปุนรุปวนมคฺคํ โอคหนฺตสฺส รโญฺญ
สุขมนุภวนตฺถํ เทวตามาปยิตฺวา,
ปรปริหรนียํ โฆรโรคาวติณฺณํ
อปรมปิ วิรูปํ ทสฺสยุํ วฺยาธิรูปํ; ()

๑๒. วิสทมติ วิมตฺยา สกฺยวํเสกเกตุ
กิมิมิวปลิปนฺนํ วจฺจปสฺสาวปเงฺก,
ปภวพลวทุกฺขํ ตํ ปราธีนวุตฺติํ
กิมิทมิติ ปทิสฺวา ปาชิตารํ อปุจฺฉิ; ()

๑๓. วรมติ วรธมฺมํ เตน สูเตน วุตฺตํ
อมตมิว ปิพโนฺต โสตธาตฺวญฺชลีหิ,
อคมปิ อนติโต พฺยาธิธมฺมนฺติ ตมฺหา
นิชภวนวนํ โสปา’ค สํวิคฺครูโป; ()

๑๔. ตทุปวนวิมานํ วาชิยาเนน นาเถ
วชติ สติ กทาจิ มาปยุํ เทวตาโย,
สุณขกุลลคิชฺฌาทีหิวา ขชฺชมานํ
นรกุณปสรีรํ อุทฺธุมาตํ ปฐมฺหิ; ()

๑๕. ปภวกิมิกุลานํ จาลยํ นีลวณฺณํ
วณวิวรมุเขหิ โลหิตํ ปคฺฆรนฺตํ,
สกุณคณวิตจฺฉิํ มกฺขิกามกฺขิตงฺคํ
สุมติ มตสรีรํ อทฺทสา สารหีนํ; ()

๑๖. อภิคมิ คมยโนฺต ภารตึ สารถิสฺส
นิชสวณยุคสฺมึ เหมตาฑงฺกโสภํ,
อหมฺปิ มรณํ โภ นาติวโตฺตติ วตฺวา
วนมิว มิคราชา สกฺยราชา วิมานํ; ()

๑๗. ปุนปิ สปริโส โส ยานมารุยฺห ภทฺรํ
กติปยทิวสานํ อจฺจเยนา’ธิราชา,
กปิลปุรวรมฺหา’นงฺครงฺคาลยาภํ
ตทุปวนมคญฺฉิ ปญฺจพาณาภิรูโป; ()

๑๘. คุณมณิ มณิวณฺณํ ปตฺตมาทาย ปเตฺถ
ปนสสรสราคํ วีวรํปารุปิตฺวา,
ฐิตมวิกลจกฺขุํ นิมฺมิตํ เทวตาหิ
สุมติ สมณรูปํ พุทฺธรูปํ’ว ปสฺสิ; ()

๑๙. ตทหนิ วิพุธา’ธิฎฺฐานโต ภาวนีโย
ยติปติริว สูโต อตฺถธมฺมานุสาสิ,
สมณคุณมเนกาทีนวํ ปญฺจกาเม
ตมวทิ คมนสฺมึ อานิสํสญฺจ เคหา; ()

๒๐. กุหนลปนมิจฺฉาชีวโมหาย กุจฺฉิ-
ปรหรณสมตฺถํ มตฺติกาปตฺตมสฺส,
กร กมกลคตํ โส ปารมีโจทิตโตฺต
วิสทมติ ปทิสฺวา สมฺปสาทํ ชเนสิ; ()

๒๑. วิกสิตกลิกาลงฺการมุทฺทาลสาล-
มิว สมณวิลาสํ จีวโรภาสมเคฺค,
นยนมธุกรานํ ภารมาธาย ธีโร
นิชมนสิ ชเนสิ จีวเร สมฺปสาทํ; ()

๒๒. ขณิกมรณทุกฺขาวฎฺฎมาพาธราสิ-
มกรนิกรภิมํ ตํ ชราวีจิเวคํ,
ภวชลธิมคาธํ ชาติเวลาวธึ โส
อยมิว ปฎิปนฺนา นิตฺตเรยฺยุนฺตฺย’เวทิ; ()

๒๓. สมณวทนปีนจฺจนฺทพิโมฺพทเยน
วิกสิตมนกุโนฺท นนฺทนุยฺยานโสภํ,
อุปวนมภีคนฺตุํ สนฺทนํ จารเย’ติ
ตทหนิ มนุชิโนฺท สนฺทนาจาริมาห; ()

๒๔. วลยิตนฬีตาพฬีตาลหินฺตาลปนฺตึ
มลยชตรุชายาสีตลํ นิมฺมลาปํ,
อุปวนมวติโณฺณ นนฺทนํ วาสโว’ว
อกริ ทิวสภาคํ สาธุกีฬํ สราชา; ()

๒๕. ทสสตกิรณสฺมึ ยสฺส กิตฺติปฺปพนฺธ-
สรทชลทราชิฉาทิตสฺมึ นภสฺมึ,
อุปริสิรสิ เสตจฺฉตฺตโสภํ ภชเนฺต
ตทิยจรณลกฺขฺยา’ลงฺกริ วาปิตีรํ; ()

๒๖. สรสิชวทเนหิ หํสปีนตฺถเนหิ
กุวลยนยเนหี นีลิกากุนฺตเลหิ,
มธุมทมุทิตาลีนูปุเรภา’วโรธ-
ชนมิว รมณียํ โอตริ โส ตฬากํ; () (สิเลสพนฺธนํ)

๒๗. วรยุวติชนานํ กุมฺภคมฺภีรนาภิ-
วิวรคหิตวาริ วาปิ สา ริตฺตรูปา,
ฆนถนชฆนานํ สงฺคเมเน’ตราสํ
ปุนรภวิ กปฺปุณฺณา ปีติวิปฺผารินีว; ()

๒๘. อภินวรมณินํ ชาตุลชฺชาตุรานํ
วิมุขนยนมีเน มีนเกตุปเมน,
อุปวธิตุมีวเคฺค ขิตฺตชาลพฺพิลาสํ
ขณมวหริ รณฺญา วิทฺธหตฺถมฺพุธารา; ()

๒๙. นวชลกณิกาลงฺการวตฺตารวินฺทา
ฆนกุจกลหํสา เกสเสวาลนีลา,
ปติมถิตตรงฺคากิณฺณสุโสฺสณิเวลา
สรสิ สรสิ’วา’สิ ตตฺร กีฬาตุเร’กา; ()

๓๐. สสิรูจิรมุขีนํ โขมวตฺถนฺตรีเย
สนิกมปนยเนฺต วิจีหเตฺถหิ รณฺญา,
รจิตนยนกนฺตี พฺยนฺต คมฺภีรนาภี-
สรสิชปริยนฺตา นาฬีปนฺตีริ’วา’สิ; ()

๒๙. นวชลกณิกาลงฺการวตฺตารวินฺทา
ฆนกุจกลหํสา เกสเสวาลนีลา,
ปติมถิตตรงฺคากิณฺณสุโสฺสณิเวลา
สรสิ สรสิ’วา’สิ ตตฺร กีฬาตุเร’กา; ()

๓๐. สสิรุจิรมุขีนํ โขมวตฺถนฺตรีเย
สนิกมปนยเนฺต วิวิภเณฺถหิ รณฺญา,
รจิตนยนกนฺตี พฺยนฺต คมฺหีรนาหี
สรสิชปริยนฺตา นาฬีปนฺติริ’วา’สิ; ()

๓๑. ปุนรปิ กุจกุมฺภญฺจนฺทหาเรนิวา’เป
นิชคฬีปริมาเณ สนฺนิมฺคฺคงฺคนานํ,
มลินกมลินี สา โลจเนหา’นเนหิ
อภวิ ภมรภาร’โมฺภชสณฺฑา’กุเล’จ; ()

๓๒. มธุมทมธุเปหิ คียมาเนหิ วิจิ-
ภุชสตปหฏฺาหิ โสณิเภรีหิ ถินํ,
ลลิตกมลสีเส นจฺจมานินฺทิราย
อชินิ ชลชินี สา ทิพฺพสงฺคีตสาลํ; ()

๓๓. ตุหินกรมุขีนํ ตนฺตฟาก'นฺตลิเกฺข
สุลลิตภุชวลฺลี วิชฺชุเลขาภิรามา,
กุวลยวนราชิ นีลชีมุตราชิ
ปตินยนมยูเร กีฬยนฺตี รราช; ()

๓๔. ผุฏฺกุวลยหตฺถํ ราชภํเสหิ ขิตฺตํ
วิวิธมธุปภุตฺตํ ธมฺมเวลาติวตฺตํ,
ยถริว คณิกํ ตํ กญฺชนึ โส ชนิโนฺท
ตทหนิ ปริภุตฺวา'มนฺทมานนฺวฺทมาป; () (สิเลสพนฺธนํ)

๓๕. จรณ'นฺวชมานพฺพีจิสโงฺขภตีรํ
ชหติ สติ ตฟากํ สาวโรเธ นริเนฺท,
สรสิวิรหินีสํรุทฺธนิสฺสาสรูโป
มุทุสุรภิสมีโร มนฺทมนฺทํ ปวายิ; ()

๓๖. ปริภวิ รวิพิมฺพํ ตงฺขณตฺถาจลฏฺฐํ
ตหิมุปลตลโฏฺฐ ภานุวํเสกภานุ,
อถ สรสิวธูนํ กิญฺจิสโงฺกวิตานิ
สรสิชวทนาติ โสกทีนานิวา'สุํ; ()

๓๗. อสิตนภสิ สญฺฌาเมฆมาลาวิลาสํ
อภิภวิย นิสิเนฺน ตตฺร สกฺยาธินาเถ,
ตฺวฏฺมุปคตา ตํ กปฺปกา'เนกวตฺถา-
ภรณวิกติหตฺถา ภูปตึ ภูสณตฺถํ; ()

๓๘. รวิกุลรวิโน โข ธมฺมเตชาภิภูโต
สุรปติ สุรปุตฺตํ วิสฺสกมฺมาภิธานํ,
สปทิ ปหิณิ สมฺมา ทิพฺพวตฺถาทินา โภ
ติภุวนสรณํ ตํ ภูสยสฺสู'ติ วตฺวา; ()

๓๙. คหิตมนุชเวโส โส'ปสงฺกมฺม สีเส
สุขุมปฏสเตหี เวฐนญฺจา'ปิ ทตฺวา,
มณิกนกมเยหิ ภูสยิ ภูสเณหิ
ตทหนิ ภวิ สโกฺก เทวราชา'ว ราชา; ()

๔๐. ติมิรหมรภาร'กฺกนฺตปาจีนปสฺสํ
มุกุลิตสตสญฺฌาเมฆปตฺตาวลีนํ,
คคนตลตฟากาธารมนฺทารนาฬํ
กมลมกุลโสภํ ภานุพิมฺพํ พพนฺธ; ()

๔๑. ปหิณิ ปิตุนริโนฺท สาสนํ ตาว ตสฺส
นิชตนุชกุมารุ’ปฺปตฺติมาโรจยิตฺวา,
ปมุทิตภทโย โส เลขณาโลกเนน
อวทิติ มม ชาตํ พนฺธนํ ราหุชาโต; ()

๔๒. ตทหนิปิตุรญฺญา วุตฺตวากฺยานุรูปํ
ตหิมขิลปทตฺถํ สทฺทสตฺถกฺกเมน,
กรหจี มนุชิโนฺท อยฺยโก สงฺคเหตฺวา
อวทิติ มมตตฺตา ราหุโลนามโหตํ; ()

๔๓. วนสุรวนิตานํ โลจนินฺทีวเรหิ
มหิตสิริสริโร ภทฺรมารุยฺห ยานํ,
สภวนมภิคนฺตุํ โอสริ นาคคราน
สุวิมลนยนาลีโตรณากิณฺณวีถึ; ()

๔๔. วิวฏมณิกวาโฏ’ปนฺติกฏฺฐา วิมาเน
ชิตสุรวนิตา’สิ ยา ปิตุจฺฉาย ธีตา,
นยนกรปุเฏหิ รูปสารํ นิปีย
สมิตรติปิปาสา สา กิสาโคตมี ถี; ()

๔๕. ชิตมนสิชรูปํ อีทิสํ เยสมตฺถิ
ตนุชรตนมทฺธา นิพฺพุตา สา’ปิ มาตา,
ปิตุชคติปตี โส นิพฺพุโต สีติภูโต
นิชปิยภริยา’ปิ นิพฺพุตา’เตฺย’วมาห; ()

๔๖. หทยคตกิเลเส นิพฺพุเต วูปสเนฺต
ยติปติริว ทิโฏฺฐ นิพฺพุโต โส’หมสฺมิ,
อิติ วรมติ สุตฺวา ตาย คาถํ สุคีตํ
วิวิธนยวิภตฺตํ ตปฺปทตฺถํ อเวทิ; ()

๔๗. อหมิติปทมสฺสา นิพฺพุตึ สาวิโต’สฺมิ
สุมริย ครุภตฺยา ตาย ลกฺขคฺฆมคฺคํ,
ธวลกิรณภารํ ภาสุรํ หาริหารํ
ปหิณิย ภวนํ โส ปาวิสิ สาวโรโธ; ()

๔๘. มยมิว วรโพธึ พุชฺฌมานสฺส ชาตุ
มนสิ วุปสเม’ติ ตฺยุหเมกาทสคฺคิ,
อุปคมุมุปสนฺตึ วฺยากโรนฺตี’ว ตาว
อปรทิสิ วินทฺธา’เนกสญฺญาฌนาลี; ()

๔๙. อตุลธวชฉตฺตํ โธตมุตฺตาวลีหิ
วลยิตมิว รโญฺญ ตสฺส สิหาสนสฺมึ,
อุทยสิขริสีเส ตาวตาราวลีหิ
ปริวุตมติโสภํ จนฺทพิมฺพํ พหาส; ()

๕๐. ฆนตรติมิเรหา’วตฺถรเตฺตหิ โลเก
มสิมลินวิลาสํ ตงฺขเณ ทสฺสยนฺติ,
รชนิกรกเรหิ วิปฺผุรเตฺตหิ ผีตา
กตนวปริกเมฺม’วา’สิ สา ราชธานิ; ()

๕๑. หิมกรกรภารกฺกตฺตรตฺตนฺธการ-
คลิตติมิรเลขาการมาวี กโรนฺติ,
ผุฏฺฐกุมฺท วเนสุ จาสิกุนฺทาฏวีสุ
สุมธุร มธุมตฺตา ภิงฺคมาลา ปมตฺตา; ()

๕๒. ชิตสุรปติเวโส ธมฺมจินฺตาปโร โส
ชลิต มณิปทีปาโลกภินฺนนฺธกาเร,
นิชสิริภวนสฺมึ เหมสีหาสนสฺมึ
นจิร มภินิสชฺชี ปญฺจกาเม วิรโตฺต; ()

๕๓. สปทิ ตุริยหตฺถา นีลชิมฺตเกสา
กุวลยทลเนตฺตา จนฺทเลขาลลาฏา,
วิกจกมลวตฺตา เมขลาภารโสณี
กุจหรวิรฬงฺคี จารุวาโมรุชงฺฆา; ()

๕๔. กุมุทมุทกโปลา กุณฺฑโลลมฺพกณฺณา
อวิวรทสนาลิมาลตีทามลิลา,
กนกรตนมาลาภารคีวา, ภิรามา,
อภินววนิตาโย นจฺจคีเตสุ เฉกา; ()

๕๕. รหทมิวปสนฺนํ นิจฺจลาสินมินํ
สุมติมุปนิสินฺนํ สํวุตทฺวารุเปตํ,
ตมภิรตินิราสํ พุทฺธภาวาภิลาสํ
อภิรมยิตุกามา โอตรุํ รงฺคภูมึ; ()

๕๖. มณิมยวสุมตฺยา ปาทสงฺฆฏฺฏเนน
กนกวกลยโฆสํ กาจิ นิจฺฉารยนฺตี,
จลกิสลยลีลา องฺคุลิ จาลยนฺติ
อนุลยมภินจฺจุํ เหมวลฺลีวิลาสา; ()

๕๗. นรปติมุขพิมฺพํก ลกฺขมาปาทยนฺตี
นยนขรสรานํ รงฺคสงฺคามภูมฺยา,
ชิตกลรววาณี กาจิ รามา ภิรามา
สวณสุภคคีตํ คายมานา วิภาสุํ; ()

๕๘. ชิตสุรลลนาโยกาวิ ปญฺจงฺคิกานิ
ตทหนิ ตุริยานิ วาทยุํ โลลปางฺคา,
สวณมธุรวีณา เภรินาเทหิ ตาสํ
คคนตล มิวา,สิ ปาวุเส รงฺคภูมิ; ()

๕๙. วรมติ รมณีนํ ตํ มหาภูตรูป-
ปฺปภวมิววิการํ นจฺจมทฺทกฺขิ ตาสํ,
วิสมภวกุฎีเร ราชโรคาตุรานํ
อสุนิตุริยราวํ คีตมฏฺฏสฺสรํ,ว; ()

๖๐. ภุสมนหิรโต โส นจฺจคีเตสุ ตาสํ
สิริสยนวรสฺมิํ สีหเสยฺยํ อกาสิ,
อิติคหิตวิเหสา ลทฺธนิทฺทาวกาสา
สปทิ มทนปาสา ตา นิปชฺชิํสุนารี; ()

๖๑. สหกุมุทินิยา โส สุตฺตมตฺตปฺปพุโทฺธ
นิชสิริสยนสฺมิํ สนฺนิสิโนฺน รชนฺยา,
คหิตตุริยภเณฺฑ ตตฺถตโตฺถ, ตฺถริตฺวา
ยุวติชนมปสฺสิ ทฬฺหนิทฺทาภิภูตํ; ()

๖๒. อนิลจลกโป ลา กาจิ ลาลํ คิลเนฺต
คลิตพหฬเข ฬา กาจิ ขาทนฺติ ทเนฺต,
ภคมปคตโจ ฬา กาจิ สํทสฺสย เนฺน
ขลิตวจนมา ลา กาจิ ยํยํ ลปเนฺต; ()

๖๓. ขิปิตมปิ กโรนฺตี กาจิ กาสนฺติกาจิ
อิติ ปจุรวิการํ นิสฺสิริกํ อสารํ,
ภวนมนวเสสํ ตสฺส, ปฏฺฐาสิ ทฬฺหํ
นรกุณปวิกิณฺณํ อามกาฬาหณํว; ()

๖๔. ตทหนิ ติภวํ จา,ทิตฺตเคหตฺตยํ,ว
สฺมริย วตโภ, ปสฺสฏฺฐโมปทฺทุตํ โภ,
อิติ ปรมมุทานํ กวตฺตยํ ตพฺพิมุตฺยา
มนสิ ปุริสสูโร สูรภาวํ ชเนสิ; ()

๖๕. สุรตจตุรรามารกฺขสิวาสภูเต
สิริภวนวนสฺมิํ โมหยนฺตมฺหิ พาเล,
อลมิติ มม วาโส หนฺท นิกฺขมฺม ตมฺหา
ติภวภยวิมุตฺติํ เอสยิสฺสามหํ,ติ; ()

๖๖. อุปกมิย วิมานทฺวารมุมฺมารุปเนฺต
สยนฺปริ นิปนฺนํ ฉนฺนมฏฺฐาปยิตฺวา,
ตมวทิ อภิคนฺตุํ กปฺปยิตฺวํ, นเยติ
ปพลชวพลคฺคํ วาชิราชํ สราชา, ()

๖๗. คตสติ หยสาฬํ ตงฺขเณ ฉนฺนมเจฺจ
สกปติคมนตฺถํ เอสมํ กปฺปนโตฺถ,
อคมิติ สหชาโต กตฺถโก วาชิราชา
อกริ วิปุลเหสาราวมานนฺทภาโร; ()

๖๘. ปวิสิย สิริคพฺภํ เตลทีปุชฺชลนฺตํ
รตนขจิตมเญจ คนฺธปุปฺผาภิกิเณฺณ,
ธรณิปตินิปนฺนํ เหมพิโมฺพปมานํ
นิชตนฺชกุมารํ ปสฺสิพิมฺพายสทฺธึ; ()

๖๙. ยทิ อหมปเนตฺวา เทวิยา หตฺถปาสํ
มม ตนฺชกุมารํ องฺกมาโรปยามิ,
วทนชิตสโรชา ราชินี วุฎฺฐหิตฺวา
วนมหีคมนํ เม วารเย ทุนฺนิวารํ; ()

๗๐. ตนฺชมุขสโรชํ พุทฺธภูโต สมาโน
นยนมธุกรานํ ชาตุ กาหามิภารํ,
สุมริย จรณํ โส อุทฺธรโนฺต,ว เมรุํ
อวตริ ภวนมฺหา อุกฺขิปิตฺวา ปรีโร; ()

๗๑. กุวลยทลเนตฺตญฺจนฺทมโมฺหชวตฺตํ
มทนรถรถงฺคาการสฺโสฺสณิภารํ,
กถมวตริ พิมฺพานามเทวึ ปหาย
นรปติ ภวนมฺหา เหมพิมฺพาภิรามํ; ()

๗๒. มรกตปฎิมาภํ สมฺภวํ สกฺยวํเส
สมฺปจิตสุปุญฺญํ ลกฺขณากิณฺณคตฺตํ,
ปชหิย สุกุมารํ ราหุลาขฺยํ กุมารํ
กถมวตริ ปาทมนฺทมุกฺขิปฺป ธีโร; ()

๗๓. ริปุคชมิคราชํ ชมฺพุทีปคฺคราชํ
ตทหนิ ปิตุราชํ ปุตฺตโสกณฺณวมฺหิ,
กถมมิตทโย โส นิทฺทโย ปกฺขิปิตฺวา
อวตริ ภวนมฺหาก อุทฺธริตฺวาน ปาเท; ()

๗๔. สกลปถวิจกฺกํ จกฺกวาฬาวธึ โส
อภิวิชิย อสโตฺถ สตฺตเม วาสรมฺหิ,
นรหริ กตปุโญฺญ จกฺกวตฺติ อหุตฺวา
กถมวตริ ตมฺหา อุกฺขิปิตฺวาน ปาเท; ()

๗๕. อวตริย วิมานา อชฺช มํ ตารยตฺวํ
ตฺวมปิติภวโต)หํ อุตฺตเรยฺย’นฺติ วตฺวา,
ตมภิรุหิ ชนิโนฺท วาชิราชินฺท’มฎฺฐา-
รสรตนปมาณํ โธตสงฺขาวทาตํ; ()

๗๖. ปวนตุริตเวโค กนฺถโก วาชิราชา
ยทหนิ ปทสทฺทํ จา’ปิ เหสํ กเรยฺย,
นนุ สกลปุรํ โส ยาติ อโชฺฌตฺถริตฺวา
ตทหนิ กตสทฺทํ วารยุํ เทวตาโย; ()

๗๗ภรกมลตเลสุ เทวตานิมฺมิเตสุ
ปนิหิตปทวารํ อสฺส มารุยฺห ธีโร,
ลหุมุปคมิ ฉนฺนํ วาลธึ คาหยิตฺวา
ถิรปิหิตกวาฏทฺวารปาการุปนฺตํ; ()

๗๘. ยทิ ปิหิตกวาฏ‌ุคฺฆาฏนํ นา'ภวิสฺสา
หยวรมปิ ฉนฺนามจฺจมาทาย โสหํ,
อสริ ปุริสสีโห อุปฺปเตยฺยนฺติ อฏฺฐา-
รสรตตปมาณุ'ตฺตุงฺคปาการจกฺกํ; ()

๗๙. ตถริว หยราชา ฉนฺนนาโม จ มนฺตี
วีริยพลสมงฺคี จีนฺตยุํ ตาวเทว,
วิวริ ตทธิวตฺถา เทวตา โจทิตตฺตา
ปุริสทสสเตนุ'คฺฆาฏิยํ ทฺวารพาหํ; ()

๘๐. มม วิสยมเสสํ เอสสิทฺธตฺถนาโม
อภิภวิย สุโพธึ ชาตุ พุชฺฌิสฺสตีติ,
อถ สุมริย มาโร ปาปิมา'ตีวกุโทฺธ
ปฏิปถมุปคญฺฉิ นิกฺขมิตฺวา วิมานา; ()

๘๑. ตุริตมหิวชเนฺต มารเวริมฺหิ มาโร
อสิตนภสิ ฐตฺวา อิตฺถมาโรจยิตฺถ,
วรปุริส อิโต โข สตฺตเม วาสรมฺหิ
ตฺวมหิวิชิย โลกํ เหสฺสเส จกฺกวตฺตี; ()

๘๒. สุขมนุภวมาโน จกฺกวตฺตี ภวิตฺวา
ฆรมธิวส จกฺกํ วตฺตยํ ยาวชีวํ,
อมิตมติ ตุวํ มา นิกฺขมสฺสู'ติ มาโร
อภิคมนนิเสธํ กาตุมิจฺจานุสาสิ; ()

๘๓. นมุวิลปิตวาจํ โสตธาตฺวญฺชลีหิ
สวิสมิว ปิพโนฺต ตํ ตุวํ โก'สิ ปุจฺฉิ,
ปวนปถฐิโต'หํ อิสฺสโร เทวตานํ
นรวร วสวตฺตี ปาปิมา'เตฺย'ว มาห; ()

๘๔. สุรนรสรโณ โส นิพฺภโย ทิพฺพจกฺก-
รตนชนนมทฺธา มารชานามห'นฺติ,
ปฏิวจนมทาสิ มาทิโส ทุปฺปสโยฺห
ภวติ ทสสหเสฺสหา'ปิ ตุมฺหาทิเสหิ; ()

๘๕. ยทิ มนสิ สิยา เต กามโทสพฺพิหึสา-
ปภุติปริวิตโกฺก ตาวชานาม'หนฺติ,
ปฏิฆปรวโส โส กิญฺจิโอตารเปโข
อนุปทมนุพนฺธิ ตสฺส ฉายายเถว; ()

๘๖. ปุนรภิวชโตวา’สาฬฺหิยา ปุณฺณมาย
กปิลปุรวิภูตึ ทฏฺฐุกามมฺหิ ชาเต,
วสุมติ ปริวตฺตี ทสฺสยิ อสฺสรโณฺญ
ปุรวรภิมุขโฏฺฐ เจติยฏฺฐานภุมึ; ()

๘๗. สปทิ ทสสหสฺสิจกฺกวาเฬสุ เทวา
ติภุวนสรณสฺสา’รกฺขเณ วฺยาวฏาสุํ,
มณิกนกมเยหิ ทณฺฑทีปาทิเกหิ
อนิมิสตนเย’เก มคฺคมาโลกยึสุ; ()

๘๘. สุรภิกุสุมทาโมลมฺพมานพฺพิตาน-
กนกกลสเสตจฺฉตฺตเกตุทฺธเชหิ,
ตทหิคมนมคฺคํ เทวตา’ลงฺกรึสุ
ภุวนกุหรมาสิ ปุปฺผปูชาภิรามํ; ()

๘๙. คคนมสนิโฆสจฺฉนฺตเมวฏฺฐสฏฺฐิ-
ตุริยสตสหสฺสารววิปฺผารมาสิ,
มหิตสุรภิปุปฺผากิณฺณมคฺคาวติโณฺณ
อตุริตมภิคนฺตฺวา โยชนนฺตึสมตฺตํ; ()

๙๐. วิมลสลิลปุณฺณํ เผณมาลาภิกิณฺณํ
วิกจกมลราชึ ตุงฺคกโลฺลลราชึ,
สสิรตรสมีรํ วาฬุกากิณฺณติรํ
สมุปคมิ อโนมานามคงฺคํ สวีโร; ()

๙๑. อสิตมณิตลาภา ฉนฺน กา นามิกา’ยํ
อิติ วรมติ ปุจฺฉิ โส อโนมานทีติ,
ตมวทิ ยทิ ตีเร เอตฺถ’หํ ปพฺพเชยฺยํ
อติวิย สผลา เม สา อโนมาสิยา’ติ; ()

๙๒. รวิกุลติลโก โส ปณฺหิยา วาชิราชํ
สชวมททิ สญฺญํ ตาย อโฏฺฐสภาย,
สุวิมลสลิลายา’โนมคงฺคาย ตีเร
ตรณิริว ฐิโต’สิ อุปฺปติตฺวา ตุรโงฺค; ()

๙๓. สิตปุลินตลโฏฺฐ ติณฺหธารา’สิหโตฺถ
วิสทมติ สโมฬึ จูฬมาทาย ทฬฺหํ,
อลุนิ สิรสิ เสสา ทฺวงฺคุลา นีลเกสา
น ตทุปริ ปรูฬฺหา ทกฺขิณาวตฺตยึสุ; ()

๙๔. อภวิ ตทนุรูปํ ทาฐิกา มสฺสุจา’ปิ
อยมุปริ สจา’หํ ฐาตุ พุโทฺธ ภเวยฺยํ,
นภสิ ขิปิ สิขํ ตํ อิจฺจธิฏฺฐาย ธีโร
ปริภวิย ฐิตา สา เมฆมาลาวิลาสํ; ()

๙๕. สปทิ สุรปุรมฺหา เทวราชาภิ’คนฺตฺวา
ตมภิหริย จูฬํ จาริจโงฺคฎฺเกน,
รตนมยมุฬารํ เจติยํ มาปยิตฺถ
สุรคณมหนียํ ตตฺร จูฬามณินฺติ; ()

๙๖. วิธิรภวิ สหาโย โย ฆฏีการนาโม
อททิ สมณกปฺปํ โส กปริกฺขารมสฺส,
คหิตสมณเวโส ปุพฺพพุทฺธา’ว นาโถ
นภสิ ขิปิ นิวตฺถํ สาฎกํ สํหริตฺวา; ()

๙๗. ตมภิหริย ทุสฺสํ ปกฺขิปิตฺวา สมุเคฺค
รตนมยมตุลฺยํ โยชนทฺวาทสุจฺจํ,
อกริ ปรหิตตฺถํ พฺรหฺมโลเกก วิธาตา
มกุฏมณิมริจีจุมฺพิยํ เจติยํโส; ()

๙๘. ปิตุนรปติโน ตฺวํ ภุสณาทีนิ ทตฺวา
อิติ มม วจเนนา’โรคฺยมาโรจยสฺสุ,
สจิวมนุปลพฺภา’ ทานิ ปพฺพชฺชิตุํ เต
ปหิณิ หยสหายํ โอวทิตฺวาน ฉนฺนํ; ()

๙๙. ปฐิปถมวติโณฺณ คนฺตุกาโม สรฎฺฐํ
ธรณิปติวิโยคา โสกนิพฺพิทฺธคโตฺต,
ตุรคปติ จวิตฺวา กนฺถโก เทวปุโตฺต
ภวิ กนกวิมาเน ตงฺขเณตาวตึเส; ()

๑๐๐. สกลวนสุรานํ อญฺชลิมญฺชริหิ
มหิตญฺจรณปีโฐ เยน ปพฺพชฺชิโต โส,
ตทวสริอโนมานามนชฺชา สมีเป
วนมนุปิยนามํ อมฺพรุกฺขาภิรามํ; ()

๑๐๑. โส นิกฺขมฺม อภินฺนขตฺติยกุลา เนกฺขมฺม ธมฺมาลโย
โภคกฺขนฺธมุฬารจกฺกรตนํ อุจฺจารภารํ วิย,
โอหายา’นุปิยมฺพนามวิปิเน สตฺตาหมชฺฌาวสํ
ปพฺพชฺชาปฎิลาภสมฺภวสุขํ เวเทสิ พุทฺธงฺกุโร; ()

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกล กวิชน หทยานนฺท ทานนิทาเน ชินวํสทีเป อวิทูเร นิทาเน มหาภินิกฺขมน ปวตฺติปริทีโป ทสโม สโคฺคฯ

๑. มนฺทานิเลริตตรุสณฺฑมณฺฑิเต
ตสฺมึ ตโปวนคหเณ ตโปธโน,
ภุตฺวา (ปภาวติ) วนเทวตา ยถา
ทิพฺพํ สุขํ สุขมนคาริยํ ตโต; ()

๒. โย เสนิโย นรปติ มาคโธ ตทา
ยสฺมึ ปุเร วสติ ปุรงฺคภาสุเร,

ราชคฺคหํ ตมหิปเวสนตฺถิโก
อทฺธานโมสริ สมตฺตํสโยชนํ; ()

๓. จกฺกงฺกิตสฺสิริจารโณ สุสณฺฐิโม
ทีฆณฺชสํ วสิ ตทเหน เขปยํ,
ราชคฺคหํ กปุรวรมินฺทิราลยํ
สมฺปาวิสิ ชิตคชราชคามิ โส; ()

๔. อินฺทาสุธาวลิวลยิกโต มหา-
มคฺคมฺหิ ชงฺคมฺมณิปพฺพโตริว,
ขตฺตึสลกฺขณสมลงฺกโต มหา-
วีโร ตโปนิธิ ยุคมตฺตทสฺสโน; ()

๕. โพธาปยํ พุธชนมานสมฺพุเช
อวฺหาปยํ ปถิกชน’กฺขิปกฺขิโน,
วิมฺหาปยํ นิชสิริยา สเทวเก
ตสฺมึ ปุเร จริ สปทานจาริกํ; ()

๖. ปิณฺฑาย คจฺฉติสติ รูปทสฺสน-
ปพฺยาวฏา’ขิลชนตาย โคตเม,
สโงฺฆภิตา’สุรมิสเรหิ สา ปุริ
ปเตฺต ยเถว’สุรปุริ ปุรินฺทเท; ()

๗. ขตฺตึสลกฺขณสุรจาปภาสุเร
รูปมฺพเร วรปุริสสฺส คจฺฉโต,
โลกสฺส โลจนสกุณาวลิตทา
อนฺตํ นปาปุณิ ปริสงฺกมนฺตีปิ; ()

๘. มณฺชีรปิญฺชรกร กนฺธรามณิ-
เกยูรภาสุรจรณา สิริมโต,
สีมนฺตินี ปรมสิรึ วิปสฺสิตุํ
ธาวึสุ นิชฺชิตกลหํสกามินี; ()

๙. นาริชนา มหิตุมิวา’ภิคจฺฉโต
รูปินฺทิราย’ นิมิสโลจนุปฺปเล,
ธมฺมิลฺลเวลฺลิตภุชจมฺปกาวลี
ธาวึสุ ปีวรกุจหารปีฬิตา; ()

๑๐. นิสฺสาสินี สมชลพินฺทุจุมฺพิต-
วตฺตมฺพุชา สิถิลิตกาสิกมฺพรา,
กาจิตฺถิโย สมณมุทิกฺขิตุํ ปเถ
ธาวนฺติโย กิมฺปติสงฺกิยา’ภวุํ; ()

๑๑. อุคฺฆาฏิตา’สิตมณิสิหปญฺชรา
รามาปสาริตวทนมฺพุชาก วสึ,

ทฏฺฐุํ ปภุชนภวเนสุ ตงฺขเณ
มนฺทากินิสรสิวิลาสมาหรุํ; ()

๑๒. อุจฺฉงฺคโตปติตสุตา’ภิรูปิโน
รูปปฺปลมฺหิตหทยาก ปูรีวธู,
ปสฺสนฺติโย ปถิกชนสฺสหตฺถเค
นากํสุ กึ อธิกรณา’ธิโรปณํ; ()

๑๓. เอเก ชนา ยติปติรูปทสฺสน-
โกตุหฬา สกปฏิภานมพฺรวุํ,
สีมนฺตินี มนกุมุทานิ โพธยํ
ปโตฺต’ตฺย’ยํ ปกตินิสาปตีนฺโข; ()

๑๔. สุตฺวาน ตํ สกลกลานฺตโรปคํ
พิมฺพํ ตทงฺกิตหริณงฺกมมฺพเร,
ตุเมฺห นปสฺสถ หิมรํสิโน อิติ
คพฺพาภิชปฺปิตวจนา’ปเรชนา; ()

๑๕. อเจฺฉรปงฺกชวิสรานิ จินฺติย
สญฺจุมฺพิตุํ ปุรลลนานน’มฺพุเช;
เวโรจโน อิธุปคมา วิรูปิมา
อิจฺจพฺรวุํ ปุนรนิสมฺมการิโน; ()

๑๖. สุตฺวาน ตํ คคนตลงฺคเน’ธุนา
เวโรจนสฺส’ภิจรโต นปสฺสถ,
จณฺฑาตปํ ถิรปริเวสมมฺพุช-
ปาณินฺติ คชฺชิตวจนา’ปเรชนา; ()

๑๗. อุตฺตุงฺคมนฺทิรมณิจนฺทิกาตเล
ทิพฺพจฺฉรานิภรมณิหิ วณฺจิโต,
เอยา’มราวตินคริติ จินฺติย
สโกฺก จเร นนุ สกวาทมปกฺปยุํ; ()

๑๘. สกฺกสฺส ทานววิชยา’ภิลาสิโน
ปาณิมฺหิ ทิสฺสติ วชิรายุธํ ขรํ,
สํวิชฺชเร ทสสตโลจนานิ’ปิ
โนตาทิโส อยมิติ ตพฺพิปกฺขิโน; ()

๑๙. ยา สาลวตฺย’ธิวจนา’ภิรูปินี
สโณฺจทิโต ชิตคิริชาย ตาย โห,
เกลาสปพฺพตนิภปณฺฑวาจล-
ญฺตฺตํ วชํ อยมิติอิสฺสโร’พฺรวุํ; ()

๒๐. ตุเมฺห นปสฺสถ ปรมิสฺสรสฺส กึ
นคฺคตฺตนํ ปสฺสยโน’ปเวสนํ,

ปาณึ กปาลกมธิกกฺขิมณฺฑลํ
อิตฺถํ ปเวทิตวจนา’ปเรชนา; ()

๒๑. เอสา’วลมฺพิตปุรขีรนีรธึ
ลกฺขึ สเมกฺขิย นิชลกฺขิสํสโย,
ปีตมฺพรํ ปริทหิย’ญฺชเส จรํ
นารายโน อิติ มติมปฺปยุํ สกํ; ()

๒๒. นารายโน กุวลยนีลวิคฺคโห
โกปนฺตโร’รคสยนินฺทิราธโน,
จกฺกายุโธ’ลฺลสิตกโร’ติวามโน
ตพฺพาทมทฺทนจตุเร’ตเร ชนา; ()

๒๓. เวทตฺตยํ วิพุธชนานมานเน
สฺว’ชฺฌายตํ วสตินฺโข สรสฺสตี,
สญฺชาตสํสย ชฏิโต ปิตามโห
ตสฺสาคเวสนปสุโต’ตฺยุ’ทีรยุํ; ()

๒๔. สุตฺวาน ตํ สรสิชโยนิโน สทา
ปาณิมฺหิ วิชฺชติ วรมตฺตโปตฺถกํ,
จตฺตาริจานนปทุมานิ ทิสฺสเร
คจฺฉํ อยํปน ปุริโส นตาทิโส; ()

๒๕. สุโทฺธทนวฺหยวสุธาธิป’ตฺรโช
พุโทฺธ ภวิสฺสติ อิติ เวทโกวิทา,
โกณฺฑญฺญภุสุรปมุขา ทฺวิชา ตทา
ปพฺยากรุํ ตนฺ พหุภาสเณน กึ; ()

๒๖. อุกฺกณฺฐิโต สกภวนา มหามตี
นิกฺขมฺม สตฺตมทิวโสติ วิสฺสุโต,
อาปาถคํ นิชสวณญฺชลิหิ โภ
ตํ พฺยปฺปถํ นปิวถ กึ ยถามตํ; ()

๒๗. เวทาคตํ วรปุริสงฺคลกฺขณํ
เทหมฺหิ วิชฺชติ สมณสฺส คจฺฉโต,
อนฺธา’ว โภ อปคตรูปทสฺสนา
ตุเมฺห’ปิ กึ ตลหถ รูปทสฺสนํ; ()

๒๘. นิกฺขมฺม ฉฑฺฑิตวิภโว มหากุลา
สุทฺธาสโย สุคหิย ปตฺตจีวรํ,
ปพฺพชฺชิยา’นหิรมิโต ภวตฺตเย
อตฺถาจรํ อนฺฆรมญฺชเส’ธุนา; ()

๒๙. สุโทฺธทนาวนิปติโน วโรรโส
เอโส สมุชฺชลสตปุญฺญลกฺขโณ,

วฺยาปาริโต กุสลพเลน โพธิยา
โหเต’ว โคตมสมโณ นสํสโย; ()

๓๐. ทิสฺวา ตโปธนมหิยนฺตมญฺชเส
เย มานวา สกสกวาทมปฺปยุํ,
ตพฺพาทพนฺธนวินิเวฐนา ปรํ
อิจฺจาหุ ปณฺฑิตปุริสา ยถาวโต; ()

๓๑. ทุตา ตทา สุรสิ สมปฺปิตญฺชลี
รโญฺญ ตมจฺฉริยปวตฺติมาหรุํ,
อทฺทกฺขิ ภุปติ จรมานมญฺชเส
ปิณฺฑาย’ถพฺพิวริย สิหปญฺชรํ; ()

๓๒. นา โค สิยา ปฐมินิมฺชฺชนํ ก เร
ยโกฺข สิยา สหยมทสฺสนํ ก เร,
เท โว สิยา คคนตลงฺคณญฺจ เร
โปโส สิยา ยทิ ปฎิลทฺธมาห เร; ()

๓๓. ทูเตนฺ’สาสิย มคธาธิโป อิติ
วีมํสิตุํ ปกติมนงฺคหงฺคิโน,
ปาเหสิ เต ปทมนฺคมฺม’ปาคมุํ
สทฺธิํ มหาสมณวเรน ปณฺฑวํ; ()

๓๔. วิกฺขาลยํ มุขกมลํ กุเล กุเล
ภิกฺขาฏเนน’ ภิหฏมิสฺสโภชนํ,
ลทฺธา ชิคุจฺฉิย วสิ ปณฺฑวาจล-
จฺฉายาย มารภิ สุนิสชฺช ภุญฺชิตุํ; ()

๓๕. ภตฺตมฺหี กุกฺกุรวมถูปเม มุหุํ
อโนฺตทรํ ปวิสติ ธีมโต สติ,
อนฺตานิ พาหิรกรณานิ’วา’ภวุํ
ตํโข สหี วสิสนิสมฺปชญฺญวา; ()

๓๖. ปพฺพชฺชิตํ สุคหิตปตฺตจีวรํ
ทิสฺวา รติํ ปชหิย ราชโภชเน,
สิทฺธตฺถ โน ตฺวมภิคมิตฺถ อตฺตนา
อตฺตานโมวทิย ปภุญฺชิ โภชนํ; ()

๓๗. ทูเตหิ โจทิตหทโย ทยาธโน
โส มาคโธ นรปติ เตน ปาวิสิ,
เยนา’สิ ปณฺฑวคิริ ภทฺรวาหนํ
อารุยฺห ทสฺสนรสเฌธโลจโน; ()

๓๘. อญฺญาย สากิยกุลสมฺภวํ วสิํ
ราชา ปสิทิย อริเย’ริยาปเถ,

มา กาหเส สข อิติ ทุกฺกรํ ขรํ
รเชฺชน ตํนรปวรํ ปวารยิ; ()

๓๙. รเชฺชน กึ ตว จตุรณฺณวาวธึ
รชฺชํ นิชํ ปชหิย อาคตสฺส เม,
โพธึ ปพุชฺฌิย ปฐมํ ตถาสติ
อาคจฺฉตํ มม วิชิตนฺตฺย’โวจ นํ; ()

๔๐. ทตฺวา ปฏิสฺสวมถ ภุมิภตฺตุโน
โลกสฺส โลจนมณิโตรณากุเล,
ทีฆณฺชเส วสิ ฐปิตงฺฆิปงฺกโช
อาฬ๎ารากํ อิสิปวรํ อุปาวิสิ; ()

๔๑. ปตฺวาน กึ กุสลคเวสิ โส วสิ
อาฬ๎ารกํ วิรชมุฬ๎ารฌายินํ,
อิจฺฉามหนฺติ’สิ ตว สนฺติเก’ธุนา
ธมฺมํ สมาจริตุมิธาคโต พฺรุวิ; ()

๔๒. สุตฺวาน ตํ ตติยมรูปิกํ วสิ
ฌานํ วิยากริ ปฏิลทฺธมตฺตนา,
ขิปฺปํ ตโปนิธิปคุณํ อกาสิ ตํ
ธมฺมํ สกาจริยนยา’วลมฺพิย; ()

๔๓. นา’ยํ วสิ ตนุตรสทฺธยา มมํ
ธมฺมํ สยํ สมธิคตํ วิยากเร,
โคสามิโก ยถริว ปญฺจโครสํ
อทฺธาผลํ อนุภวตีติ ตินฺติย; ()

๔๔. กาลาม เทฺว อธิคตฌานสมฺภวํ
ตฺวํ ยาวตาสุข มนุโภสิ มํ วท,
ปุฏฺฐสฺส ตสฺสิ’ติ นจกิญฺจิ ภาวิยํ
อากิญฺจนํ อวจ อกิญฺจนาลโย; ()

๔๕. สํวิชฺชเร มมปกิ อิมสฺสิ’เว’สิโน
สทฺธาสตีวีริยสมาธิพุทฺธิโย,
เอวํ วิตกฺกิย นจิรํ กตุสฺสโห
ฌานํ ลภี ตตียมรูปิกํ วสี;

๔๖. ยํ โข ตุวํ วิหรสิ ฌาตมปกฺปิโต
สมฺปชฺช สมฺปติ วิหรามหนฺติ ตํ,
อาฬ๎าริ’สิ วรปุริเสน สาวิโต
ลาภา’วุโสตฺยวจ สุลทฺธมาวุโส;

๔๗. ชานามิ ปาวจนมหํ ยถา ตุวํ
ชานาสิ ปาวจนมหํ ยถา ตุวํ,

ตฺวํ ตาทิโส อหมปิ ยาทิโส ภเว
ตฺวํ ยาทิโส อหมปกิ ตาทิโส ภเว;

๔๘. เอหา’วุโส สมณ มยํ อุโภ ชนา
กาหามิ’โต ปริหรณํ คณสฺสิ’ทํ,
วตฺวาน อาจริยสมานโก สกํ
สิสฺสํ อกา ตมสมมตฺตนา สมํ; ()

๔๙. ธโมฺมปฺย’ยํ นภวติ นิพฺพิทาย วา
โพธายวา นวุปสมาย เกวลํ,
อารุปฺปภุมิยมุปปตฺติยา สิยา
อิจฺจานลงฺกริย ตโต อปกฺกมิ; ()

๕๐. กาลมโต อุปริวิเสสมุทฺทโก
ชญฺญา’ตฺย’ยํ สุมริย รามปุตฺตโก,
ปตฺวา’สฺสมํ สมธิคตํ ตฺวยา’ป’หํ
ธมฺมํ สมาจริตุมิธาคโต’พฺรุวิ; ()

๕๑. ญตฺวา สกาจริยมตญฺหิ พุทฺธิมา
ธมฺมญฺจเร มม สมโย จ ตาทิโส,
วเตฺว’วมุทฺทกวสิ ขิปกฺปมตฺตโน
สิเกฺขสิ ปาวจนปเถ ตโปธนํ; ()

๕๒. สทฺธาย มํ สกสมยา’นุสาสโก
อทฺธา สมาธิชผลมาหเร’ตฺย’ยํ,
จินฺตาปโร วรปุริโส อรูปิกํ
ฌานํ วลญฺชสิ กตมนฺตฺย’ปุจฺฉิ นํ; ()

๕๓. สุตฺวา ตมุทฺทกวสิ สนฺตมานโส
สนฺตํหิ’ทํ ปรมมิทนฺติ ภาวิยํ,
สามํ วลญฺชนกมรูปภุมิกํ
ฌานํ จตุตฺถกมวิกมฺปมาหรี; ()

๕๔. สํวิชฺชเร มมปิ มโนนิเกตเน
สทฺธาทิสคฺคุณรตนานิ’มสฺสิ’ว,
เอวํสรํ นจิรมรูปิกํ วสิ
ฌานํ ลภี วีริยพเลนวา’นุตมํ; ()

๕๕. ลทฺธํ ตยา ยมธิคตนฺติ ตมฺมยา
อาโรจิเต สมณ วเร’สิปุงฺคโว,
อเมฺห คณํ สุปริหราม’โภ’ติมํ
วตฺวา ตมาจริยธุเรน มานยิ; ()

๕๖. นา’ยํ ปโถ ภวปริมุตฺติยา สิยา
อทฺธาภเว มมปกิ ภวคฺคปตฺติยา,

เอวํ ววตฺถิตหทโย มหาทโย
นิพฺพิชฺชโส ตทปคโต’นลํอิติ; ()

๕๗. โมเกฺขสโก ชิตวรวารณกฺกโม
เอโกจรํ วสิ มคเธสุ จาริกํ,
เสนานิวิสฺสุนฺนิคโม ยหึสิยา
ตํ ตาปสาลยมุรุเวลโมสริ; ()

๕๘. อทฺทกฺขิ โส หริณวิหงฺคมากุลํ
มนฺทานิเลริตตรุสณฺฑมณฺฑิตํ,
เนรญฺชราสลิลปวาหสิตลํ
ปาสาทิกํ ปรมตโปวนํ ตหึ; ()

๕๙. อโนฺตชฏํ ชฏิลชฏา’ลิวุมฺพิต-
ปาทมฺพุโช วิชฏยิตุํ ฆฏํ วสี,
อตฺตาหิตาปนปฏิปตฺติยา ตหึ
วิชฺชาธเร ชฏิลวเร ปสาทยี; ()

๖๐. สญฺจาริโต ชนปทจาริกํ ตทา

ปตฺวา ตโปวนมถ ปญฺจวคฺคิยา,

ภิกฺขุ มหาปุริสมุปฏฺฐหิํสุ ตํ

อารทฺธทุกฺกรกิริยํ ยถาพลํฯ ()

๖๑. ธีโร’ติทุกฺกรปฏิปตฺติปูรโก

ทนฺตานิ วีสติทสเนหิ วีสติ,

ตาลุํ นิรุมฺหิย รสนาย เจตสา

จิตฺตํ นิปีฬิยิ ปริตาปยิ ตหึฯ ()

๖๒. ปคฺคยฺห มุทฺธนิ พลวา’ติทุพฺพลํ

นิปฺผีฬเย ยถริว ธีมโต ตถา,
อตฺตาหิตาปนปสุตสฺส ปคฺฆรุํ
กจฺฉาทินา’ธีกตรเสทพินฺทโว; ()

๖๓. มโคฺคภวตฺย’ยมิติ โพธิสิทฺธิยา

อปฺปาณกํ ปฏิปท มาจรํ จิรํ,
วาสํ อกา วสิ มุขโต จ นาสโต
อสฺสาสมปฺปฏิปฏิโม’ปรุนฺธิย; ()

๖๔. รุเทฺธสุ เตสฺว' ปิหิตโสตรนฺธโต
วาโต'ภินิกฺขมิ อธิมตฺตนิสฺสโน,
กมฺมารคคฺคริมฺขโต รโว ภุสํ
นิคฺคจฺฉเต อภิธมเนน เสยฺยถา; ()

๖๕. ยาเวทนา ขรสิขเรน ชายเร
สีสสฺส วิชฺฌนสมเย สุขตฺถิโน,
เอวํ ตทา กฐินสิโรรุชา'ภวุํ
รุทฺธานิลสฺส หิ มุขกณฺณนาสโต; ()

๖๖. วาตาภิฆาตนสมเย สุธิมโต
สีเส'ภวุํ ปุนรปิสิสเวทนา,
ทเฬฺหน โย สิรสิ วรตฺตเกน ยํ
ทฬฺหํ ทเท ยถริว สิสเวฐนํ; ()

๖๗. สมฺมา นิรุมฺหิตมุขกณฺณนาสโต
ธีโร สมีรณมุปรุนฺธิจฺ'ตฺตริํ,
คพฺภนฺตรํ ขรตรเวทนา'ตุรํ
วาตา'ภิมนฺถิย ปริกนฺตยุํ ตโต; ()

๖๘. โคฆาตโก จตุรตโร วิกตฺตเย
กุจฺฉิํ ควํ ติขิณวิกนฺตเนน เจ,
รุทฺธาติเลห'นริยมคฺคคามิโน
ชาตา ตถา ขรตร กุจฺฉิเวทนา; ()

๖๙. อปฺปานกํ ปุนรปิ ฌานมาจรํ
วีโร สมีรณ มุปรุนฺธิ สพฺพถา,
จีนฺตุพฺภวํ สกมุขกณฺณนาสคํ
เตนา'สิ กายิกทรโถ ธิตีมโต; ()

๗๐. ทฬฺหํ อุโภ จรปุริสา มหพฺพลา
พาหาสุ คณฺหิย ปุริสํ'ติทุพฺพลํ,
องฺคารกาสุยมหิตาปยนฺติเจ
โส ตาทิสิํ อนุภวิ ทุกฺขเวทนํ; ()

๗๑. ขิตฺตํ กลิงฺครมิวกาวิเทวตา
รุทฺธานิลุพฺภวขรเวทนาตุรํ,
วีรํ วิโลกิย ปติตํ ตโปวเน
ปพฺยากรุํก วรปุริโส มโต อิติ; ()

๗๒. กาลํกโรตฺย'ยมิติ กาจิ เทวตา
โนจาหุกิํ ตทิตร เทวตา วตํ,
อเสฺส'ว โคตมสมณสฺส มาริสา
อาโรจยุํ วิหรณมีทิสํอิติ; ()

๗๓. ยํนูน’หํ ปฏิปทเหยฺยมายติํ
อาหารยาปนหรณาย สพฺพโส,
เอวํ สจินฺตยิ กรุณาย โจทิตา
ตา เทวตา ตุวฏฺฐุมุเปจฺจ โคตมํ; ()

๗๔. อาโรจยุํ ยทิปน นิจฺจโภชโน-
ปเจฺฉทนํ สมณตุวํ กริสฺสสิ,
กาหาม เต มยมิติโลมกุปโต
ทิโพฺพชโมกิริย สริรตปฺปณํ; ()

๗๕. ฆาสสฺสเฉทนวีริยํ กโรมิ เจ
ยาเปนฺติ ตา มธุร สุธารเสน มํ,
เตนา’ภิยาปนวิธิมิจฺฉโต สโต
ตํโขตปํ นภวติ กิํ มุสา มมํ; ()

๗๖. นาลนฺติ โส กุหนวเสน เทวตา-
วิมฺหาปเนติ’ห นิชเทหตปฺปณํ,
เอวํ อนุสฺสริย’นุวาสรํ วสี
อาหารมาหริ วิรสํ ปริตฺตกํ; ()

๗๗. สฺวาเจลโก วิจริกราปเลขโณ
อาจารมุตฺตฺย’ภวิ นเจหิติฏฺฐิโก,
อุทฺทิสฺสกํ อภิหฏกํ นิมนฺตนํ
นาสาทยิ ปิฏกกโลปิกุมฺภิกํ; ()

๗๘. โส ทณฺฑมฺคฺครมุสเล’ฬกนฺตรํ
ปายนฺติคพฺภินิปนิตีหิ จา’หฏํ,
สามกฺขิกาวิสย มฺหินฺนเมกิกํ
สงฺกิตฺติโนทนมปิ นาภิสาทยี; ()

๗๙. โสวีรกํ นปิวิ สุรํ นเมรยํ
สุกฺขามกํ ยทปิ ติโกวิสุทฺธิกํ,
โส มจฺฉมํสกวิกติํ ปฏิกฺขิปิ
อเปฺปกทา ตปสิ นิรามคนฺธิโก; ()

๘๐. โส สตฺตโตปฺปภุติ กเมน หาปยํ
ยาเวกมาหริ กพลํ พลตฺถิโก,
โส สตฺตโตปฺปภุติ กเมน หาปยํ
เอกํ กุลํ อุปคมิ ยาว ภิกฺขิตุํ; () (ยมกพนฺธนํ)

๘๑. เอกาย ทีหิปิ ติจตูหิ ปญฺจหิ
ทินฺนํ ปฏิคฺคหิ ฉหิ ทตฺติสตฺตหิ,
เอกาหิกปฺปภุติกมทฺธมาสิกํ
มูลํ สยํ ปติตผลํ ปภุญฺชิ โส; ()

๘๒. สามากตณฺฑุลมถสากมทฺทกํ
นีวารกุณฺฑกหฏททฺทุลาทิกํ,
ปิณฺญากโคมยติณ ฌามโกทนํ
วีโร มหาวิกฏมปานุภุญฺชิ โส; ()

๘๓. โถกํ ปิวิ ปกสตมิตํ หเรณุก-
ยูสํ ตถา จนก กุลตฺถมุคฺคชํ,
โส อปฺปโภชนปรโม สชีวิตํ
เอเกน ยาปยิ ติลตณฺฑุเลน’ปิ; ()

๘๔. สาณมฺมสาณ?ชิน’ชินกฺขิปจฺฉว-
ทุสฺสํ ติรีฏกุสวากจีรกํ,
โส เกสกมฺพลมปิวาฬกมฺพล
โมฬุกปกฺขิกผลกานฺย’ธารยิ; ()

๘๕. ทุพฺพณฺณนตฺตกมยมคฺคปุคฺคโล
อเปฺปกทา ปริทหิ ปํสุกูลกํ,
อตฺตนฺตโปวรณ ปรายโณ ภวิ
โส มสฺสุกุนฺตลตนุโลมโลจโก; ()

๘๖. อุพฺภฏฺฐโก’ภวิ ปริวชฺชิตาสโน
อุกฺกฏฺฐมุกฺกุฏิกวตํ อธิฏฺฐหี,
อุทฺธคฺคกณฺฏกวีสเม อปสฺสเย
เสยฺยํ อกา ตทุปริฐานจงฺกมํ; ()

๘๗. โส สายตติยกมุทกาวโรหณ-
ยุโตฺต ปวาหยิตุมฆํ สมุสฺส หี,
อาตาปยํ อิติ ปริตาปยํ สกํ
เทหํ จิรํ ปริหริ ปาปภีรุโก; ()

๘๘. โย เนกหายนคณิโก’ตฺถิ’ตินฺทุก-
รุกฺขสฺส โข ปปฏิกชาตขาณุโก,
เอวํ ตถา ปปฏิกชาตมตฺตโน
คตฺตญฺจ สนฺนิวิตรโชมลํ ภวิ; ()

๘๙. โสวา ปโร นตฺ ปริวชฺชยี รโช-
ชลฺลานิ กชฺชลมลินานิ ปาณินา,
เทหํ สุโภชนชหเนน ชชฺชรํ
เตลํ วิเลปิย รชสา’ภิถูลยี; ()

๙๐. โส เทฺว’กปสฺสยิกวตํ ปปูรยี
อาปานโก’ ภวิ ผลเก’ปิ ถณฺฑิเล,
เสยฺยํ อกาก วิหริ วิเวกกามวา
อโชฺฌคหํ อทุติยโก มหาวนํ; ()

๙๑. ปาเณ อิเม วิสมคเต’ติขุทฺทเก
นา’หํ วธิสฺสมิติ ปฏิจฺจ’นุทฺทยํ,
อุสฺสาวมทฺทนหิรภีรุตาย โส
นาโถ อภิกฺกมิ จ สโต ปฏิกฺกมิ; ()

๙๒. นินฺนตฺถลา วนคหนา วนาสโย
นินฺนตฺถลํ วนคหนํ มิโค ยถา,
หีโต วิปสฺสิย วิปีโนปเค ชเน
ตาสาภิภู ปปนติ เอวเมวโข; ()

๙๓. ทิสฺวาน ลุทฺทกวนกมฺมิกาทโย
โคปาลเก ติณนฬกฎฺฐหารเก,
มาจทฺทสํ อหมปิ เตตฺย’ยํชโน
มา มํ วิปสฺสตุ สมธิฎฺฐหํ วตํ; ()

๙๔. เอโกวสงฺคณิกวิหารภีติยา
นินฺนตฺถลา วนคหนา ตโปนิธี,
นินฺนตฺถลํ วนคหนํ ปปาต โส
ตสฺสาสิ ตาทิสิ ปวิวิตฺตตา ตทา; ()

๙๕. ยสฺมิํวเน จรตมวีตราคีนํ
โรมุคฺคโม จรณตลานิ กมฺปเร,
ทิสฺวาน ภิํสณกวนํ ตถาวิธํ
อโชฺฌคหํ วสิ ปวิเวกกามวา; ()

๙๖. อุสฺสาวปาตตสมเย’นฺตรฎฺฐเก
เหมนฺติเก สิสิรตราย รตฺติยา,
อพฺภาวกาสิก มภิปูรยิ วตํ
กิจฺฉํ วสิ วสิ วนสณฺฑโค ทิวา; ()

๙๗. คิโมฺหตุ ปจฺฉิมทิวสนฺตเร ทิวา
อพฺภาวกาสิกธุตธมฺมปูรโก,
รตฺติํ วเน วิหริ ชวฎฺฐิกานฺยุ’ป
นิสฺสาย โส อสยิ สุสานภูมิยํ; ()

๙๘. พุทฺธงฺกุรํ อุปคมิโย’ธุภนฺติ’ปิ
โอมุตฺตยนฺติปิ รชโส’กิรนฺติ’ปิ,
โคมณฺฑลา สวณขิเลสุ ทณฺฑกํ
ทตฺวา วทาปยิตุมุปกฺกมนฺติ’ปิ; ()

๙๙. โสวาธิวาสยิ สติมา อุเปกฺขโก
ตํเวทนํ กฎุกก มนญฺญเวทิยํ,
ทุเกฺข สุเข สุมติ ตุลาสริกฺขโก
พาเลสุ เตสฺว’ปิ นวิโกปยิมนํ; ()

๑๐๐อาหารตปฺปณวิธินา วิสุทฺธิ’ติ
เอเก วทนฺติ’ห สมณาญฺญติตฺถิยา,
โกลาทิโภชนวิกตึ ตถาวิธํ
อปฺปิจฺฉตาย’นุภวิ สุทฺธิกามวา; ()

๑๐๑อโปฺปชโภชนวิกตึ ปภุญฺชโต
ขตฺตึสลกฺขณสิริยา สมุชฺชลํ,
กาโย สุรทฺทุมรุจิโร’ธิมตฺตก-
สีมานมฎฺฐิกตจ มาปธีมโต; ()
ปพฺพานิวา อสิตลนาสฺว’สิติก-
วลฺลิสุ อุนฺนต’วนตานิ เสยฺยถา,
อาสุํ ตถา กรจรณาทิกานิ’ปิ
ตสฺสฺ’นฺนโตนต’วยวาติ วิคฺคเห; ()

๑๐๓โมเกฺขสิโน กรภปทํว นิสฺสิรึ
นิมฺมํส มานิสท มหู สิริมโต;
ตสฺสฺ’นฺตตาวนตกปิฎฺฐิกณฺฎโก
อาสิ ยถาวลยิตวฏฺฏนาวลิ; ()

๑๐๔โคปาณสิ สิถิลิตพนฺธนา ชร-
สาฬาย เหฎฺฐุปริฐิเต’ว ธีมโต,
นิมฺมํสโลหิตกกเลพเร ปฺย’ว-
ภคฺคา ภวุํ ปวิสมผาสุกาวลี; ()

๑๐๕อปฺปํ กุโภชนวิกตึ ปภุญฺชโน
ตสฺส’กฺขิกูปคยฺคลกฺขิตารกา,
โอกฺกายิกา อภวุ มคาธคา ตทา
คมฺภีรกุปคทกตารกาก วิย; ()

๑๐๖วาตาตเปน’ ภิผุสิโต ยถา’มก-
จฺฉิโนฺน’ภิสมฺผุฎนิ อลาพุ ติตฺตโก,
สีสจฺฉวี สุขุมฉวิสฺส โภชโน-
ปเจฺฉทเนน’ภิผุฏิตา ฐิตํ ตถา; ()

๑๐๗ตโสฺสทรจฺฉวิ ปน ปิฎฺฐิกณฺฎกํ
อลฺลิยิ โส มุนิ มลมุตฺตโมจโก,
โอกุชฺชิโต ปริปติ ปูติมูลก-
โลมานิ ตพฺพปุคลิตานิ ภูมิยํ; ()

๑๐๘โส ปิฎฺฐิกณฺฎกมวสงฺคปาณินา
กุจฺฉิจฺฉวึ ผุสิตุมิโต ปรามสิ,
โส ปิฎฺฐิกณฺฎกมวสงกฺคปาณินา
กุจฺฉิจฺฉวึ ผุสิตุมิโต ปรามสิ; () (ยมกพนฺธนํ)

๑๐๙. กาโลนฺโข วรปุริโส’ติ โน ตถา
สาโมนฺโข นปิ นนฺมงฺคุรจฺฉวิ,
อาสุํ ตทา กวิมติกถาปรา นรา
ทิสฺวา มลคฺคหิตมโสภนจฺฉวึ; ()

๑๑๐. เย สนฺตี สมฺปตี สมณา’ภวุํ ปุเร
อตฺตนฺตปา ตปสิ อนาคเต สิยุํ,
เต เวทนํ กฏุกมิโตธิกํ กิมฺ
เวเทนฺติ เวทยุ มภิเวทยิสฺสเร; ()

๑๑๑. อีหาย ทุกฺกรกิริยายิ’มาย’ปิ
เนว’ชฺฌคา ยมริยญาณทสฺสนํ,
อตฺตูปตาปนกสิรสฺส เกวลํ
ภาคี ภวิ อนริยมคฺคคามิโส; ()

๑๑๒. สํสาเร สาติสาเร พรตรทรเถ สํสรํ สจฺจสโนฺธ
เขเทเวเทสิ เทวาสิรนรสรโณเอสยํสตฺตสนฺตึ,
ธีโรวีโรวโรโยปภวภวภโยปาปตาปพฺพิปโตฺต
อาโยคํ โยคิโยคี ปริหริ หิริมาเอวเมวจฺฉวสฺสํ; () (มุตฺตาหาร พนฺธนํ)

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกล กวิชน หกยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป อวิทุเรนิทาเน มหาโพธิสตฺตสฺส มหา ปธานานุโยคปฺปวตฺติปริทีโป เอกาทสโมสโคฺคฯ

๑. กามํ กามสุขลฺลิกา’นุโยค
หีโน’นตฺถกโร’ตฺย’เน(’กรูปํ),
จิเนฺตตฺวาน ตโปวนํ วิมานา
ตฺวํ สิทฺธตฺถ’ปคมฺม กาหเส กึ; ()

๒. โกนาม’นฺตฺ’ปตาปนา’นุยุโตฺต
ปโตฺต โหติ สุขปฺปทํ กทาจิ,
ตสฺมา อตฺตฺ’ปตาปนา’นุโยโค
หีโน’นตฺถกโร’ติ จินฺตยสฺสุ; ()

๓. อตฺตานํ สยเมวโมวทิตฺวา
ปิณฺฑายา’นฺฒรํ จริตฺว ลทฺธํ,
ภตฺตํ ภุตฺตวโต สกมฺหิ กาเย
อาสุํ ปากติกานิ ลกฺขณานิ, ()

๔. หีนนฺตทฺวยวชฺชเนน ชาตฺ
ญาณุกฺกํสคตมฺหิ ตมฺหิ วีเร,
โพธายู’ปสมาย นิพฺพิทาย
อุกฺกฏฺฐํ ปฏิปตฺติมาจรเนฺต; ()

๕. ฉพฺพสฺสานฺย’นิทุกฺกรํ กริตฺวา
โพธึ นาชฺฌคโต สุโภชนานิ,

ภุญฺชโนฺต กิมุ กุพฺพเต’ ปธานา
วิพฺภโนฺต อิติ ปญฺจวคฺคิยายํ; ()

๖. มททิตฺวา สิกตํ สิเนหลทฺธา
เกวา’สุํ สมณํ หิ’มํ อุเปจฺจ,
โก มูโฬฺห’ธิคมาธิคนฺตุมิเจฺฉ
จิเนฺตตฺวา มิคทายโมตริํสุ; ()

๗. เสนานีนิคเม ตทานิ เสฏฺฐิ-
ธีตา สามิกุลํ อลงฺกตา’สิ,
ภาเรนา’วนตงฺคินี กุจานํ
หํสิวา’ลสคามินี สุชาตา; ()

๘. ชาเต ปตฺถิตปตฺถนาสมิเทฺธ
รุกฺขา’ธิคฺคหิตาย เทวตาย,
กาตุํ สาพลิกมฺมก มานยิตฺวา
เธนู ลฏฺฐิวโนปคา สหสฺสํ; ()

๙. ตาสํ ปญฺจสตานิ ทุทฺธขีรํ
ปาเยตฺวา กตปุน ยาวตา’ฌเธนู,
ขีรานํ ปริวตฺตนํ วิธาย
ปจฺจูสมฺหิ ทุโทห ตา’ฌเธนู; ()

๑๐. มิเสฺสตฺวา สยเมวว ทุทฺธขีรํ
ปายาสํ ปจิตุํ สมารภิตฺถ,
เทวา ตตฺถ สุธารสํ ขิปิตฺวา
อารกฺขาทิมกํสุ อุทฺธนสฺมิํ; ()

๑๑. ตสฺสา’สิ หิมาวาจโล’ปธานํ
ปลฺลโงฺก ปถวิตลํ อหู เจ,
หตฺถา ปจฺฉิมปุพฺพสาคเรสุ
ปาทา ทกฺขิณสาคเร ภวิํสู; ()

๑๒. อุคฺคนฺตฺวา ติณชาติ นาหิรนฺธา
ตสฺสา’หจฺจ ฐิตา นภํ อเสสํ,
ฉาเทสุํ จรณฺฏฺฐิตา’สฺส กณฺห-
สีสา’ชานุยุคา’ปฺย’กณฺหกีฏา; ()

๑๓. จตฺตาโร สกุณา จตุทฺทิสาหิ
ปตฺวา ตปฺปทปญฺชรํ วิวณฺณา,
เสตา’สุํ ปุถุมีฬฺหปพฺพตสฺส
สีเส จงฺกมิ โส อลิมฺปมาโน; ()

๑๔. อิเจฺจวํ สุมติ’ฎฺฐปากทานิ
ปสฺสิตฺวา สุปินานิ ปญฺจ นิฏฺฐํ,

ปโตฺต อชฺช ภวามหนฺติ พุโทฺธ
นิโคฺรธํ สมุเปจฺจ สนฺนิสีทิ; ()

๑๕. โสเธตํ สหิตา ตุ ปุณฺณทาสี
ปจฺจูเส วฏมูลปุพฺพเสเล,
ตํ โลเกกรวึ วิราชมานํ
ทิสฺวา’โวจ สุชาตเมตมตฺถํ; ()

๑๖. ลกฺขคฺฆํ หริปาติมาหริตฺวา
สา อาวชฺชยิ ปกฺกภาชนํ โส,
ปายาโส วินิวฏฺฏิโต ฐิโต’สิ
ตายํ โปกฺขรปตฺตโตว’โตยํ; ()

๑๗. สา อญฺญาย สุวณฺณปาติยา ตํ
ฉาเทตฺวา มุทิตา ปสนฺตจิตฺตา
คนฺตฺวา มณฺฑน มณฺฑิตา สสีเส
กตฺวา ปูชยิ โภชนํ สุชาตา; ()

๑๘. กาลํ เอตฺตกเมวโพธิสตฺตํ
นาติกฺกมฺม วิธาตุทินฺนปโตฺต,
สมฺปโตฺต’สิ อทสฺสนํ ตโต ตํ
ปาตึ โสณฺณมยํ ปฏิคฺคเหตฺวา; ()

๑๙. หํสาลิมลินีกตารวินฺท-
เรณุจฺฉนฺนสุนีลนีรปุรา,
ยา เนรญฺชรวิสฺสุตา’สิ ตาย
นชฺชาตีรมคญฺชิ สตฺตสาโร; ()

๒๐. ปายาสามิสปุณฺณโสณฺณปาตึ
กาสาวานิ ชินงฺกุโร ฐเปตฺวา,
ตีเร ตาย สวนฺติยา นหาตุํ
ติตฺถํ คนฺธคโชริโว’ตริตฺถ; ()

๒๑. โรลมฺพากุลนีลนีรเชหิ
เสวาเลหิ นทีชลํ สุนิลํ,
นิกฺขนฺตชฺชุติสญฺจเยหิ เทหา
โอติณฺณสฺส ชคาม ปิญฺชรตฺตํ; ()

๒๒. คงฺคากามินิ กญฺชเรณุคนฺธ-
จุณฺณํ ตุงฺคตรงฺคพาหุนา ตํ,
ภตฺตารํ สลิเลน สีตเลน
มเกฺขตฺวาสุนหาปยนฺตี’วา’สิ; ()

๒๓. ตุลฺยํ ตพฺพทนมฺพุเชน ลทฺธุํ
อายนฺตํ รวิรํสิสงฺคเมน,

หํสเสฺสณิ สโรชโกสราสึ
สํทูเสสิ อาวาริโย หิ ปาโก; ()

๒๔. ตีเร สารสจกฺกวากปกฺขี
โสสาย'สฺสวิสาริตํ'สปกฺขา,
คมฺภีรมฺภสิ มตฺตมาหรึสุ
มเณฺญ นิกฺกรุณาย เอตฺตกนฺตี; ()

๒๕. ตุเณฺฑ มณฺฑิตปุณฺฑรีกทโณฺฑ
ปเกฺข เกรวปณฺฑเร ปสารี,
นาถสฺสุ'พฺพหิ มตฺตหํสราชา
เสตจฺฉตฺตวิภุติมุตฺตมเงฺค; ()

๒๖. วตฺตโมฺหชปโลภิตาลิจกฺกํ
จกฺขวาปาถคตํ ชินงฺกุรสฺส,
สํทเสฺสสิ ปธานภฺุฐิตสฺส
นิลสฺมึ กสิณมฺหิ ภูติภารํ; ()

๒๗. เวยฺยาวจฺจกราริวาปคายํ
เสวาลาทิมลาปเนน มีนา,
ปาทญฺจนฺทคมีนลกฺขณสฺส
ตสฺส'เคฺค วิมลิกรึสุ วาริํ; ()

๒๘. อุตฺติณฺณสฺส วิสาลสาฬสาขี-
สาขาหตฺถปฺเฎหิ ปุณฺกฺนาย,
คตฺตํ มนฺทสุคนฺธคนฺธวาห-
วตฺถํ สาฬวนงฺคนา อทาสิ; ()

๒๙. โลกิโนฺท ปริมณฺฑลํ นิวโตฺถ
ฉาเทตฺวาน ติมณฺฑล'นฺตริยํ,
พนฺธิโตฺวปริ กายพนฺธนมฺปิ
กาสาวํ ปริธายิ ปํสุกูลํ; ()

๓๐. ปายาสสฺส นิรูทกสฺส อูน-
ปญฺญาสปฺปมิเต วิธาย ปิเณฺฑ,
ปาจีนาภิมฺโข นิสชฺช นชฺชา
ตีเร ตาย อกาสิ ภตฺตกิจฺจํ; ()

๓๑. ปายาโส มธุโร'ยมสฺส สตฺต-
สตฺตาหํ ปฏิวิทฺธโพธิโน หิ,
โอชาสมผรณาย ฐานมาสิ
ตสฺมา โส ปวิหาสิ นิพฺพิเหสํ; ()

๓๒. พุเชฺฌยฺยํ ยทิ โพธิมชฺช โสหํ
อุทฺธํโสตมยํ สุวณฺณปาติ,

คงฺคายํ ขิปกิ คจฺฉตูติ วตฺวา
ธีมา ทกฺขิณหตฺถคํ ตมคฺฆํ; ()

๓๓. โสตํ ภินฺทิย สา สวนฺติมเชฺฌ
ฐตฺวา ปาติ ยโต อสีติหตฺถํ,
อุทฺธํโสตมุเปจฺจ สนฺนิมุชฺชิ
ตสฺมา โส’ปิ นิมุชฺชิ ปีตินชฺชํ; ()

๓๔. นาคานํ ภวนํ อุเปจฺจ ติณฺณํ
พุทฺธานํ ปนิมมฺหิ ภทฺทกเปฺป,
สาปาติปริภุตฺตโสณฺณปาติ
ฆเฏฺฏตฺวาน ฐิตา กตานุราวา; ()

๓๕. ตํ ทีฆายุกกาลนาคราชา
สุตฺวา สทฺทมถชฺชเป’กพุโทฺธ,
อุปฺปโนฺนติ ชินํ อภิตฺถวโนฺต
อฎฺฐาสิ ถุติคีติกาสเตหิ; ()

๓๖. ฉายาพทฺธวิสาลสาฬสาลํ
ปตฺวาสาฬวนํ นทีสมีเป,
อาชีวฎฺฐมสีลสํวเรน
อาโทเยว วิสุทฺธกายวาโจ; ()

๓๗. กตฺวาฎฺฐารสปิฎฺฐิกณฺฎกานํ
โกฎีนํปฎิปาทนํ กเมน,
ปลฺลงฺกสฺสนิสชฺชพนฺธเนน
กมฺมฎฺฐานสตึ อุปฎฺฐเปตฺวา; ()

๓๘. อานาปานสตึปริคฺคเหตฺวา
นิพฺพเตฺตสิมลคฺคหีตปุเพฺพ,
รูปารูปสมาธโย’ฎฺฐปญฺจา-
ภิญฺญาโย วสิตาจ โส วสีโส ()

๓๙. ฌานสฺสาทรโต ทิวาวิหารํ
กตฺวา สาฬวเน สุราสุเรหิ,
ธีโร มคฺคมลงฺกตํ กรีว
คนฺตุํ โอตริยตฺรโพธิมูลํ; ()

๔๐. ลาชาทีกุสุเมหิวิปฺปกิโณฺณ
มุตฺตาปณฺฑรวาฬุกาตฺถโต โส,
มโคฺค ตุงฺคตรงฺค ภงฺคหาริ
ลกฺขีวาสปโยทธีริ’วา’สิ; ()

๔๑. มชฺฌา’โรปิตปงฺกชาภิรามํ
มุตฺตาทามสมากุลํ สมนฺตา,

กโฌฺณลมฺพสุวณฺณฆณฺฏมสฺส
เทฏฺา ทิพฺพวิตาน มุกฺขิปึสุ; ()

๔๒. โลกตฺถํ กรณาย โจทิตสฺมึ
ตสฺมึ โลกทิวากเร’กวีเร,
คจฺฉนฺเต สหชาตโพธิมูลํ
อาโลโก อุทปาทิ สพฺพโลเก; ()

๔๓. อายนฺตํ ติณฺหารโก ปถมฺหิ
ทิสฺวา โสตฺถิยนามภูสุโร ตํ,
ปาทาสิ ติณมุฏฺฐิโย’ฏฺฐมตฺตา
นาโถ ตานิ ติณานิ สมฺปฏิจฺฉิ; ()

๔๔. วตฺตเตฺต วรปาฏิหาริยมฺหิ
มเคฺค คนฺธคโช’จ ชมฺหมาโน,
สมฺปโตฺต กรุณากลตฺตภตฺตา
สโมฺพธาธิคมาย โพธิมูลํ; ()

๔๕. ตโสฺสสีทฺฐิตํ’ว จกฺกวาฬํ
เหฏฺฐา ทกฺขิณโต’ตฺตรานนสฺส,
ปณฺญายุ’ตฺตรจกฺกวาฬมุทฺธํ
ลงฺฆิตฺวานฐิตํ’ว อาภวคฺคํ; ()

๔๖. เอวํ ปจฺฉิมมุตฺตรํ ทิสมฺปิ
อฏฺฐานนฺติ ปทกฺขิณํ กโรโนฺต,
คนฺตฺวา ฐานวรํ ปุรตฺถิมสฺมึ
อฏฺฐาสิ วสิ ปจฺฉิมานโน โส; ()

๔๗. ธีมา ทกฺขิณปาณิปลฺลเวน
อเคฺค ตานิ ติณานิ สตฺถรี โส,
ตมฺหา จุทฺทสหตฺถมุปฺปติตฺวา
ปลฺลโงฺก สมลงฺกรี ทุมินฺทํ; ()

๔๘. ทโกฺข การุปวีณจิตฺตกาโร
กาตุํ วา’ลิขิตุํ ยถานสกฺกา,
อฏฺฐํสุ หริตานิ สนฺถตานิ
เอวํ ตานิ ติณานิ อุปฺปติตฺวา; ()

๔๙. มํสาที อุปสุสฺสเร นหารู
อฏฺฐีเจปฺยวสิสฺสเร สรีเร;
มุเญฺจยฺยํ จตุราสเวหิ ยาว
ภินฺทิสฺสามิ นตาวิมํ อหนฺติ; ()

๕๐. ทฬฺหํ จินฺติย ทฬฺหมานโส โส
ปาจีนาภิมุโข ทุมินฺทพนฺธํ;

กตฺวา ปิฏฺฐิคตํ นิสีทิ โพธิ-
ปลฺลงฺกมฺหิ ยุคนฺธเร รวี’ว; ()

๕๑. โลเกโส สสิมณฺฑลาวภาสํ
เสตจฺฉตฺตมธารยี ตทเญฺญ,
สุทฺธาวาสตลฏฺฐเทวตา ตํ
ปูเชสุํ มกุฏปฺปิตญฺชลีหิ; ()

๕๒. เย รูปาวจเร วสนฺติ เทวา
เต จ’ญฺญตฺร อสญฺญสตฺตเทเว,
สมฺปตฺวา วชิราสเน นิสินฺนํ
ปูเชสุํ กุสุมากุลญฺชลีหิ ()

๕๓. เอกเจฺจ ปรนิมฺมิตาทิโลกา
ปตฺวา ภตฺติภรา’มรา มหึสุ,
ปูชาภณฺฑสมาภิกิณฺณหตฺถา
มาราริํ ตหิมาป ปาปิมา กึ; ()

๕๔. เย นิมฺมาณรติมฺหิ นิชฺชรา เต;
ปตฺวา คนฺธกรณฺฑมณฺฑเลหิ,
สมฺปูเชสุมลงฺกตงฺฆิปีฐํ
นํ เสฏฺฐํ วิชยาสโนปวิฏฺฐํ; ()

๕๕. อฏฺฐาสิ ตุสิตาลยา สเสโน
ปตฺวา สนฺตุสิตวฺหเทวราชา,
วิเชโนฺต หริโมร ปิญฺฉปุญฺช-
โสภํ กญฺจนตาลวณฺฏปนฺติํ; ()

๕๖. ปตฺวา ยามสุราลยา สเสโน
สํวิเชสิ สุยาม เทวราชา,
ธีรํ โสณฺณปณาฬิกานิปาต-
ธาราสนฺนิภจารุจามเรหิ; ()

๕๗. เทวิโนฺท วิชยุตฺตราขฺยสงฺขํ
วีสํ หตฺถสตํ ธมีตทเญฺญ,
ปูเชสุํ ตมฺเปจฺจ โกวิฬาร-
ปุปฺผาทีหิ จ ตาวติํสเทวา; ()

๕๘. ยกฺขาทีหิ ปุรกฺขตา’ปิ เทว-
ราชาโน จตุโร จตุทฺทิสาสุ,
รกฺขํ สํวิทหึสุ เทวโลกา
ตํ ปตฺวาน วินฏฺฐโลมหฏฺฐํ; ()

๕๙. วาเทโนฺต สรมณฺฑลํ วิธาย
วีณํ ปญฺจสิโข’ปิ เพฬุวาขฺยํ,

ตํ สมฺปูชยิ กาลนาคราชา
โถเมโนฺต ถุติคีติกาสเตหิ; ()

๖๐. เอวํ กาหฬเภริสงฺขวีณา-
ฆณฺฏาวีชนิฉตฺตจามเรหิ,
นจฺจาทีหิจลาชปญฺจเมหิ
ทีปทฺธุปธเชหิ มานยุํ ตํ; ()

๖๑. สิทฺธโตฺถ ปฏิสิทฺธมารเธโยฺย
กตฺตุํ อตฺตวเส สเทวโลกํ,
สุตฺวา วายมตีติ โพธิมเณฺฑ
มาโร ตตฺร สมารภิตฺถคนฺตุํ; ()

๖๒. ตสฺมิํ โข สมเย ภยาวหานิ
มารโสฺส'ตรณาย การณานิ,
จกฺขจาปาถคตานิ ทุนฺนิมิตฺต-
รูปาทีนิ ติโลกโลจนสฺส; ()

๖๓. สุกฺข'โมฺหธรราวเภริราว-
วิปฺผาราพธิรีกตมฺพรมฺปิ,
ภีมํ วิชฺชุลตา'สิฆฏฺฏเณหิ
มารสฺสา'หวมฺพฺฑลาภมาห; ()

๖๔. มารสฺสา'คมนญฺชเส รโชว
วาชีนํ ขุรฆฏฺฏเณน ชาโต,
อุกฺกาปาตสตํ ชเนสิ ตสฺส
จกฺขวานิฏฺฐผลํ ทิสาสุ ฑาโห; ()

๖๕. เวหาเส วิจรุํ กพนฺธรูปา
กาโกลา พลิปุฏฺฐวายสารี,
อุนฺนาทิํสุ ขรานิโล ปวายี
อพฺภุฏฺฐาสิ รโช ทิสาสุ ธูโม; ()

๖๖. อาโลโก วิคโต ฆณนฺธกาโร
โอติโณฺณ มหิกาสมาภิกิโณฺณ,
อากาโส ปถวิ ภูสํ ปกมฺปิ
เมฆจฺฉนฺนทินํ ทินํ พภูว; ()

๖๗. สิทฺธตฺถญฺหิ อสิทฺธมตฺถเมตํ
กาตุํ อสฺสวมารกิงฺกราเม,
วเตฺว'ถา'ติ ปชาปตี สเสโน
ตเตฺถว'นฺตรธายิ ตาวเทว; ()

๖๘. สา เสตา ปุรโต ปชาปติสฺส
อาสี พารสโยชนํ วินทฺธา,

เอวํ ทกฺขิณวามโน จ โลก-
ธาตฺวนฺตาวธีมาสิ ปจฺฉโต’ปิ; ()

๖๙. อุทฺธํ สา นวโยชนปฺปมาณา
สโทฺท ภูมิวิทารโณริ’วา สิ,
โส’ปฆฺฒํ สตโยชนํ พภูว
อุจฺจํ โส คิริเมขโล คชิโนฺท; ()

๗๐. นาเหสุํ ปริสาสุ นิมฺมิตาสุํ
เทฺวโยธา สทิสายุธาทธานา,
ตพฺยาเสน อลญฺหิ โลมหํโส
ยสฺสา’นุสฺสรเณน เจ สิยา เม; ()

๗๑. มาเปตฺวา สหสา สหสฺสพาหุํ
คณฺหิตฺวา วิวิธายุธานิ เตหิ,
อารูโฬฺห คิริเมขลํ สเสโน
มาโร ปาตุรโหสิ พทฺธเวโร; ()

๗๒. เทเวโส ยสสา สมํ สเกน
เสตจฺฉตฺต มคณฺฉิ สํหริตฺวา,
เทเวโส ยสสา สมํ สเกน
สงกฺขํ ปิฏฺฐิคตํ วิธาย ธาวี; () (ยมกพนฺธนํ)

๗๓. สโงฺกจา’นนกาหโล ชคาม
ปาตาลํ ขลุ กาลนาคราชา,
วีณาโทณิสโข สขานเปโข
ตมฺหา ปญฺจสิโข กลหุํ ปลายิ; ()

๗๔. ทิสฺวา มารพลํ สโมสรนฺตํ
สมฺปตฺตา ชนตา ปลายิ ภีตา,
โสสีโห’ว วิหาสิ สกฺยสีโห
เอโก กมารกรินฺทกุมฺหเภที; ()

๗๕. ปสฺสิตฺวา’ธรกนฺติภารมสฺส
วตฺตโมฺหรุห มินฺทิราวิหารํ,
สิทฺธเตฺถน สโม นจตฺถิ โลเก
อิเจฺจวํ กลิมา’ห มารเสนํ; ()

๗๖. เอตสสา’ภิมุขา มยํ กทาจิ
โนสโกฺกม’ภิยุชฺฌิตุนฺติ ตาตา,
วตฺวา อุตฺตรปสฺสโต สมาโร
ขนฺธาวารมพนฺธิ พทฺธเวโร;

๗๗. ทิสฺวา’โชฺฌตฺถรมานมารเสนํ
อารกฺขาวรณํ ถิรํ วิธาย,

ขนฺธาวารมพนฺธิ โสปิ วีโร
เชตุํ ตํ ทสปารมี ภเฏหิ; ()

๗๘. มาโร ภุธรเมรุจกฺกวาเฬ
รุกฺขาทีนิ วิจุณฺณิตุํ สมตฺถํ,
โขเภตฺวา ภุวนตฺตยํ ทิสาสุ
อุฏฺฐาเปสิ สมีรณํ สุโฆรํ; ()

๗๙. วาโต ปารมิธามวาริโต โส
นิเตฺตชํ ปลยานิลสฺสโมปิ,
ปโตฺต จามรมนฺทมารุโตว
ตเนฺทโหตฺปริสฺสมํ ชหาสิ; ()

๘๐. ธาราเวควิหินฺนภูมิภาคํ
คมฺภีรา'สนิราวนิพฺภรา'ฆํ,
มาโร มาปยิ ตุงฺควีจิภงฺคํ
วโสฺสฆํ ปริปาตรุกฺขเสลํ; ()

๘๑. วีโร ปารมิปาฬิพนฺธเนน
รกฺขํ พนฺธิ นิชนฺตภาวเขเตฺต,
เตโน'โฆ วิปถงฺคโม วิปกฺข-
เสนายา'สิ ปวาหเณ นิทานํ; ()

๘๒. เตโชขณฺฑสมานมตฺตโน โส
ตตฺตํ ปชฺชลิตํ สโชติภูตํ,
มาเปโตฺว'ปลวสฺสมปฺปสยฺหํ
ฌาเปตุํ ตมฺปกฺกมิตฺถ มาโร; ()

๘๓. มารเสฺสว ปตนฺตมุตฺตมเงฺค
โฆรํ ปารมิวายุเวครุทฺธํ,
ตํวสฺสํ วชิราสนูปจาเร
ปูชาปุปฺผคุฬตฺตนํ ชคาม; ()

๘๔. อสฺสโทฺธ วิสทิทฺธติณฺหธารํ
อาทิตฺตํ ปิหิตมฺพโร'ทรํ โส,
มาเปสิ อสิสตฺติโตมราทิ-
วสฺสํ สพฺพทิสานิปาตมานํ; ()

๘๕. ตสฺมึ ปารมิวมฺมวมฺมิตสฺมึ
วิสฺสฏฺฐา'ยุธวุฏฺฐิ กุณฺฐิตคฺคา,
ปตฺวา สมฺปติ ปุปฺผวุฏฺฐิภาวํ
ตปฺปาทาสนมตฺถเก ปปาต; ()

๘๖. มาโร วิจฺจิฏฺจิจฺจิฏายมานํ
สํวฏฺฏานลขณฺฑวิพฺภมํ โส,

วสฺสงฺคารมยํ สวิปฺผุลิงฺคํ
อุฏฺฐาเปสิ ปลาสปกุปฺผวณฺณํ; ()

๘๗. ขิปฺปํปารมิมนฺตชปฺปเนน
องฺคารานินิวาริตานิตานิ,
ตํพุทฺธงฺกุรปุณฺณจนฺทพิมฺพํ
เสวนฺตานิวิกิณฺณภานิวาสุํ; ()

๘๘. ภสฺมีกาตุมลนฺติมารเวริํ
ธูมากิณฺณมนิคฺคตคฺคิชาลํ,
มาโรเภรวราวมุสฺสทาภ-
มพฺภุฏฺฐาปยิขารภสฺมวสฺสํ; ()

๘๙. เสตามฺทฺธนิวิปฺปกิณฺณภสฺมิํ
ตํวสฺสํจิตปารมีพเลน,
ปตฺวาจนฺทนคนฺธจุณฺณภาวํ
มาราริสฺสปาตปาทมูเล; ()

๙๐. อสฺมิํ คฺวลยาลวาฬคเพฺภ
สมฺปาตานลทฑฺฒวณฺณฺธารํ,
อุตฺตาสาวหมตฺตโน’ปิ กโณฺห
วสฺสาเปสิ อุฬารวณฺณฺวสฺสํ; ()

๙๑. ทิสฺวา’งกฺฆีนขราลิรํสิคงฺคา-
ตีรุสฺสาริตวณฺณฺราสิ มสฺส,
องฺคาโร’ว’ธิโกธปาวเกน
กโณฺห กณฺหตโร’สิ ฌาปิตโตฺต; ()

๙๒. ธูปายนฺตมวีจิมจฺจิมนฺตํ
สมฺผุฏฺฐํ ฆนเผณฌพุพฺพุเลหิ,
วสฺสํ ปงฺกมยํ ภุสํ นิมฺโคฺค
มาโร มาปยิ ปญฺจกามปเงฺก; ()

๙๓. ตสฺมิํปารมิสตฺตีสิติภูเต
ปเงฺก จนฺทนปงฺกภาวยาเต,
มาโร ปสฺสิย ผุลฺลปงฺกชาหํ
โกปา ปงฺกหตานโนริวาสิ; ()

๙๔. มาราริํ อิมินา หนามหนฺตี
โส โลกนฺตริยตฺธการโฆรํ,
มาโร สูวิวิทาริยํ ทิสาสุ
อุฏฺฐาเปสิฆนนฺธการขนฺธํ; ()

๙๕. โส’ยํ ปารมิชาตรํสิชาล-
ภินฺนา’เสสตโมชินงฺกุเรโณ,

ปลฺลโงฺกทยปพฺพโตทิโต’สิ
กามํ มารตฺสารโสสนาย; ()

๙๖. เอตํ คณฺหถ พนฺธถา’ติ วตฺวา
นิฎฺฐํ กปฺปมวณฺณิยํ กวีหิ,
สทฺธึ มารพเลนฺ’ปาคโต โส
กุโทฺธ ยุทฺธมกา ปมตฺตพนฺธุ; ()

๙๗. ตํ ทิสฺวา’จลนิจฺจลฏฺฐเมส
ปลฺลโงฺก นจปาปุณาติ ตุยฺหํ,
มยฺหํ เห’สฺ’ปกปกฺปเตว ตสฺมา
อสฺมา วุฏฺฐหถา’วุโสตฺย’โวจ; ()

๙๘. เอกา’ปิ สมตึสปารมีนํ
ปลฺลงฺกตฺถมปูริตา ตยา’ติ,
วุตฺเต โส ขิปิ นิชฺชิโต’รจกฺกํ
จกฺกํ จกฺกวรงฺกิตสฺส สีเส; ()

๙๙. ตํ จกฺกายุธมุชฺฌิตปฺปภาวํ
ยุเทฺธ ลทฺธชยสฺส มารชิสฺส,
อุสฺสิสมฺหิ วราสนูปจาเร
เสตจฺฉนฺตมิวุสฺสิตํ รราช; ()

๑๐๐. ตุยฺหํ สญฺจินนมฺหิ ปารมีนํ
โก สกฺขี’ติ อหญฺจ สกฺขิโหมิ,
สกฺขี’คนฺติ ปวตฺตมารเสนา-
โฆโส ภุมิวิทารโณริ’วาสิ; ()

๑๐๑. ทาเปโนฺตนิชสกฺขิมุคฺคเตโช
พาหุํตาวปสารยี ปวิโร,
สกฺขีหนฺตีวทํ’ว มารเสนํ
ตเชฺชโนฺต’ว พภูว ภุมิจาโล; ()

๑๐๒. มาตโงฺค คิริเมขโล ฉิตาริํ
วนฺทโนฺต’วปปาต ชนฺนุเกหิ,
มาโร ลทฺธปราชโย นิวตฺถ-
วตฺถสฺสา’ปิ อนิสฺสโร ปลายิ; ()

๑๐๓. โฆรมารพลวารณาธิป-
มานทปฺปนิภกุมฺภทารโณ,
โพธิมูลวชิราสโนปริ
เกสรีว วิรราช มารชิ; ()

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกล กวกิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป อวิทูเร นิทาเน เทวปุตฺต มารพล วิทฺธํสน ปวตฺติปริทีโป ทฺวาทสโม สโคฺคฯ

๑. นิขิลมารตฺสารวิโสสิโน
อถชินงฺกุรทีธิติมาลิโน,
รวิ กตาวสโร’ว’ปราจลํ
(ทุต’วิลมฺพิต) คามิมฺปาคมี; ()

๒. ชลธิวาริสิเนหสุปุริเต
อภวิ ปํสุมหีตลมลฺลเก,
ปณิหิตาปรภฺธรวตฺติกา-
ชลิตทีปสิเข’ว นโภมณิ; ()

๓. อุทยปพฺพตคพฺภสมฺพฺภวํ
สกยโสปฏิพิมฺพสมํสุภํ,
สปทิ ตปฺปมฺเข สสิมณฺฑลํ
กสิณมณฺฑลวิพฺภมมฺพฺพหิ; ()

๔. อรุณวณฺณสุธากร ภากรา
ทิวสสนฺธิวิลาสินิยา ขณํ,
ปริหริํสุ’ทยาปรภฺธร-
สวณคํ มณิมณฺฑน วิพฺภมํ; ()

๕. รวิธุรา วิธุรา สรสีวธุ
กมลโกมลโกสปุฏญฺชลี,
อุปวเน ปวเน’ริตภูรุหา
ปนมิตานมิตาว ตโปธนํ; () (ยมกพนฺธนํ;)

๖. อปรสาครมุทฺธนิ ภาสุรํ
ติมิรชาลปรํ รวิมณฺฑลํ,
มุกุลิตมฺพุรุหสฺสิริมาหริ
ภมรจกฺกภรํ สรสูปริ; ()

๗. ลวณวาริธิกาจสราวเก
อปรภูธร กูฏ ภุชปฺปิตา,
สูริยมณฺฑลปาติ นิมุชฺชิย
ปุริมยามมุขํนกิมาหริ; ()

๘. มณิปภารุณ ภากร มณฺฑลํ
ตมนุภุย มหมฺพุธิราหุนา,
มุขคตํวมิตํ วิยก โลหิตํ
ชลทราชิ รราช ทินจฺจเย; ()

๙. วิตตเมฆปภาหิ มุหุํ มุหุํ
กพิต ปาฏล ปลฺลว สมฺปทํ,
วนฆฏํ วิฏปนฺตรคํ กมา
ผุฏฺตโมปฏลํปริณามยี ()

๑๐. สุภชเนภชเนนิรเปกฺขินี
วิปตินี ปตินีว รชสฺสลา,
สุมธุเป มธุเป ปริวชฺชยุํ
กมลินีมลินีกตนิรชา; () (ยมกพนฺธนํ;)

๑๑. มธุมทาลิกุลา มกุลาวลี
อนิลภงฺค ตรงฺค ภุเชริตา,
ปทุมินี รมณีหิ สิริมโต
สุมหิตามณิกิงฺกิณิเสณิว; ()

๑๒. รสิกปกฺก ผลาผล สาลิสุ
ตรุสิเรสุ สโมสรมานกา,
ติมิรขณฺฑนิภา พธิรีกรุํ
รวิปถํ วิรุเตหิ วิภงฺคมา; ()

๑๓. กุมุทินีปมทา’ถสุธากร-
กรสเตหิ ปรามสนาปรํ,
กุสุมหาสวิลาสธรา ภุสํ
ภุวนวนฺทิรคพฺภมลงฺกริ; ()

๑๔. หิมกโร หริณญฺชนหารินา
นิชกเรน นิรากริ ตงฺขเณ,
สกลโลก’วิโลจน สมฺภวํ
ฆนตโมปฏลํหิสโช ยถา; () (สิเลสพนฺธนํ)

๑๕. สปทิปารมิตารมิตาสโย
นวม’นุสฺสติยาสติยา ปรํ,
อธิกตา’ธิ สมาธิ สมาหิโต
ปุริมชาติภเว ติภเว สริ; () (ยมกพนฺธนํ)

๑๖. สุมติปาทก ฌาน สมุฏฺฐิโต
ปุริมขนฺธสมูหมนุกฺกมํ,
อสริโส’ปนิสินฺนชยาสน-
ปฺปภุติ ยาวสุเมธภวาวธิํ; ()

๑๗. อิธภเว สมนนฺตรชาติยํ
ตทิยขนฺธปพนฺธมนุสฺสริ,
ติจตุปญฺจฉสตฺต นว’ฎฺฐปิ
ทสปิ วิสติติํสติ ชาติโย; ()

๑๘. ลหุมนุสฺสริตาฬิส ชาติโย
ปภว ขนฺธวเสน ตหิํตหิํ,
ภวสตํภวุปฑฺฒสตํภว-
ทสสตํภวลกฺขมถาปรํ ()

๑๙. อปริมาณ ยุคนฺตคชาติโย
อปริมาณ วิวฎฺฎคชาติโย,
อปริมาณ ยุคนฺต วิวฎฺฎคา
อปริมาณ คุโณ สริชาติโย; ()

๒๐. จตุสุโยนิสุสตฺตมนฏฺฐิติ-
ติภวปญฺจคตีสุปริพฺภมึ,
กสิรภารวโห อหมญฺชเส
สกฎภารวโห ควโชยถา; ()

๒๑. อิติสมญฺญ ธโร’สิมมุตฺร’หํ
อิติ นิหีนปสตฺถ กุโล ภวึ,
อิติ ภวึ อภีรูปวิรูปิมา
อิติปิ ภตฺต ผขลาผล มาหรึ; ()

๒๒. อนุภวึกุสลากุสลารหํ
วิวิธทุกฺขมทุกฺข มทุกฺข ขํ,
ทสสตายุ สตายุมิโตภวึ
อิติภวํติภวํสมนุสฺสริ; () (ยมกพนฺธนํ)

๒๓. อิติห ยาวสุเมธ ภวํ สุธี
สุมริยา’ติคตา’มิตชาติโย,
อสริ โสปฏิโลมวสา ตโต-
ปฺปภุติ ยาว อิโต ตติยํ ภวํ; ()

๒๔. ปุนรมุตฺร ตโตภวโต จุโต
สมุปปชฺชิ มนนฺตรชาติยํ,
ตหิมหํตุสิเต ติทสาลเย
ภวิมติชฺชุติ สนฺตุสิตาภิโธ; ()

๒๕. ตุสิตเทวนิกายสมตฺวโย
ปรมรูป วิลาสธโร’ภวึ,
สุมธุรามตมาหริ มิทิสํ
อนุภวึสุขมินฺทฺริย โคจรํ; ()

๒๖. สมุปชีวิมมานุสหายน-
จตุสหสฺส มหํตุสิตาลเย,
มรุคณมฺพฺรุหาสนยาจนํ
อิห ปฏิจฺจ ตโต ภวโต จุโต; ()

๒๗. ชนนิราชินิยา มณิเจติเย
สุคตธาตุมิวา’สมกุจฺฉิยํ,
รวิกุเล ปฏิสนฺธิมหํ ปิตฺร-
นรปตึ อธิกิจฺจ สมปฺปยึ; ()

๒๘. อิติห รูปมรูปมนาทิกํ
วิปริวตฺตติ วตฺตติ นาปรํ,
วิสติยา สติ ยาว ธิยา’สนํ
วิหตโมหตโม’สิ ภเว สุธี; () (ยมกพนฺธนํ;)

๒๙. จุตุปปตฺติปพนฺธวเสนหิ
อวสวกตฺตนธาตุปรมฺปรา,
ชลิตทีปสิเข’ว ปวตฺตติ
นยิธปุคฺคลเวทกการโก; ()

๓๐. ปุริมขนฺธปพนฺธมเนกธา
อิติววตฺถยโต หิ กุทิฏฺฐิโย,
อปคตา’ตฺตนิ วีสติวตฺถุกา
ตมิหทิฏฺฐิวิสุทฺธิ’ติ วุจฺจติ; ()

๓๑. สติมโต รวิมณฺฑลสนฺติภา
สกฏฺฐมคฺคนิภา’ยมนุสฺสติ,
ปุริมชาติสุ นาภิวิรชฺฌติ
สรวเย สรภงฺคสโร ยถา; ()

๓๒. อจุติยาจุติยามติ มาสเน
สุตวตี’ตวตี’หติ พุชฺฌิตุํ,
สมุทิเต’มุทิเต กุมุทานิ’ม
นกมลา กมลานิ อลงฺกริ; () (ยมกพนฺธนํ;)

๓๓. รุจิรจนฺทมริจิวิเลปินี
กุมุทสณฺฑวิกาสวิหาสินี,
รชนิมชฺฌิมยามวิลาสินี
ตทธิสีลธนํ วิชาภาสิ กิํ ()

๓๔. ฆนสุนีลวิสาลตโปวนํ
อนลภาสุรกีฏกุลากุลํ,
รชนิราชินิยา กุสุมากุลา-
วิรฬิเกสกลาปสิริํ ภชี; ()

๓๕. ตทุปหารรตายิ’ว โกมุที-
ภุชลตาย วิภาวริภีรุยา,
คหิตลาชกภาชนวิพฺภมํ
ผุฏิตเกรวกานน มาหริ; ()

๓๖. ติภุวเนกรวิํ รวิภตฺตริ
อปรทีปคเต สรสีวธู,
รชนิยา วิหิตาวสรา’ปิ กิํ
ปริจริํสุ ปติพฺพตมพฺภุตํ; ()

๓๗. ปริลสิํสุ ภุสํ ภุวเน’วุ โภ
รวิปเถ วิตตา, วิตตารกา,
อนิมิเส หิ มหาย มหิมโต
ชลิตทีปสิขาจ มหีตเล; ()

๓๘. มกรเตนเกตนสนฺติภา
ตุหินทีธิติทีธิติ มชฺฌิเม,
นิสิ ททาร สทารสราคินํ
หทยเกรวเกรวกานนํ; () (ยมกพนฺธนํ)

๓๙. อถ ภวาภวทิฏฺฐิวิเภท นํ
วิมติ โมห ตโมปฺปุฏปาฏ นํ,
จุตุปปาตปภุติ วิชาน นํ
กถมลตฺถ สทิพฺพวิโลจ นํ; ()

๔๐. กุสลกมฺมปภาวสมุพฺภวํ
สุขุมทุรคตานิ’ปิ โคจรํ,
อนิมิสาน ปสาทวิโลจนํ
รุธิรเสมฺภมกลาปคตํก ยถา; ()

๔๑. ตถริว’กฺขิสเมน สุธาสินํ
วิมติทิฏฺฐิมิโสธนเหตุนา,
หตมโนปกิเลสมเลน โส
วิคตมานุสเกนหิ จกฺขุนา; ()

๔๒. กรตลมฺพุรุโหปริจกฺขุมา
ยถาริวา’มลกีพทรีผลํ,
จุตุปปตฺติคเตปิ ตถาคเต
ติภุวนมฺหิ ยถิจฺฉิต มทฺทส; ()

๔๓. นวุปปาตขเณจ จุติกฺขเณ
วิสยภาวมุเปนฺติ ตถาคตา,
ตทุปจารวเสนิ’หทสฺสนํ
ขมติ อฏฺฐกถาจริยาสโภ; ()

๔๔. อุปธิหีน’ธิหนีนตถาคเต
อนปนีตปณีต ตถาคเต,
อนภิรูป’ภิรูปตถาคเต
สุคติ ทุคฺคติ ทุคฺค มุปาคเต; () (ยมกพนฺธนํ;)

๔๕. ติริยมุทฺธมโธปติตีย โส
มติปหํ อภิปสฺสิ ยถารหํ,
นิจิตกมฺมปเถจ ตถาคเต
อุปริ ปาทกฌานสมุฏฺฐิโต; ()

๔๖. อกุสลานิ กริํสุ อิเม ติธา
สุจริตานิ กริํสุ ติธา อิเม,
อริยมคฺคผเลหิก สมงฺคิโน
นสมณา’ติปิ อนฺติมวตฺถุนา; ()

๔๗. คุณนิราภรเณน อสาธโว
อุปวทิํสุ นสนฺติ คุณา’ติ’เม,
อปิจสปฺปุริสา’ริยปุคฺคเล
ตทนุรูปคุเณหิ ปสํสยุํ; ()

๔๘. วิตถลทฺธิปรามสนา อิเม
ปรมลทฺธิปรามสนา อิเม,
คหิตลทฺธิวเสน ตหิํตหิํ
นิจิตกมฺมปถา ชนตา อยํ; ()

๔๙. จตุรปายมปายมปายติํ
อุปคตา สุคติ สุคติํอิติ,
ยติ สมาหิตวาหิตวา’ ทฺทส
อนิมิสกฺขิสมกฺขิสมนฺวิโต; () (ยมกพนฺธนํ)

๕๐. สมฺมาสมฺมสโตสโต สติมโต กมฺมาทิเหตุพฺภวํ
รูปารูปมนาคตงฺนิ มหา โมหนฺธกาโร ธิยา,
อพฺภตฺถงฺคมิ ยาย โสฬสวิธา กงฺขาจเตกาลิกา
สากงฺขาตรณพฺพิสุทฺธุ ทฺติเยยาเม ปวตฺตา มติ; ()

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนนยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป อวิทุเร นิทาเน ปุเพฺพนิวาสญาณทิพฺพจกฺขุญาณาธิคม ปวตฺติปริทีโป เตรสโม สโคฺคฯ

๑. สุธากเร วิกสิตเกรวากเร
กเมนฺ’ ปาสติ สติ ปจฺฉิมํ ทิสํ,
วิหาวรี สสิรุจิรานนํ ชินํ
ภชนฺติ ปจฺฉิมมถยาม โมตริ; ()

๒. ขณํ นิสาปติ วิรหาตุเรว’ยํ
นิสาวธู มลินปโยธรมฺพรา,
จตุทฺทิสายตนยเนหิ สมฺปติ
มุโมจ สีกรนิกรสฺสุพินฺทโว; ()

๓. กิเลสนาสนปสุโต สมาธินา
ปุถุชฺชโน ตทนุสยํ ยถุพฺพเห,
ตถํ’สุนา ภุวนกลงฺกโสธโน
นเห กลานิธิ สกลงฺก มุพฺพหี; ()

๔. ปรุตฺถิเม นภสิ วิกิณฺณ ตารกา-
ปพนฺธนิพฺภรติมิรํ วิยากรี

นิสาวธุ วลยิตหารภาสุร-
สุนีลโกมลนวกุนฺตลสฺสิริํ; ()

๕. วิปสฺสนาพลวิมลีกตนฺตโร
ชินงฺกุโร ทุริตมลํว จนฺทิมา,
มริจิสญฺจยธวลีกตมฺพโร
ตโมจยํ ตมนุจรํ นิรากรี; ()

๖. ปวายิ สีตลมลยานิโล ภุสํ
ทิสงฺคนา สิสิรตุสารพินฺทโว,
มุโมจ สา วิจริ นิสา นิสากร-
มรีจิมญฺชริปริจุมฺพิเต ภุวิ; ()

๗. นิรงฺคเณ นิรุปกิเลส นิจฺจเล
มุทุมฺหิ กมกฺมนิยวิสุทฺธิภาวเค,
สมาหิเต มนสิ วิปสฺสนามนํ
อถาสวกฺขยมติยา’ ภินีหริ; ()

๘. สพารสงฺคิกภวจกฺก มชฺฌคา
อนุกฺกเมน’ปิ ปฏิโลมโต สุธี
ววตฺถยํ ยมริยญาณทสฺสนํ
วิสุทฺธิยา วิสทฺธิยา ตทุจฺจเต; ()

๙. ขเณน โย สรติ สหสฺสโลจโน
ยถาวโต ทสสตมตฺถ มสฺสปิ,
วิธาตุโน นิชจรณงฺคุลิปฺปภา-
วิภุสิตา’ขิลภุวโนทรสฺส’ปิ; ()

๑๐. อเสสนีวรณตุสารโสสิโน
สมาธิสมฺภว’ ขิลฌานลาภิโน,
ชคตฺตยํ กรพทรํ’ว ทสฺสิโน
นยสฺส กสฺสจิ วิสยตฺต มาคตํ; ()

๑๑. อทิฏฺฐ มปฺปฏิ วิทิตํ สยํปุรา
อนุตฺตรํตมริยญาณทสฺสนํ,
อิมสฺส โคตมสมณสฺส สิชฺฌเต
ครูปเสวนวิรหสฺส อพฺภูตํ; ()

๑๒. ภเวภเว ปริวิตทานปารมิ-
พเลน’หู วิชฏิตโลภพนฺธโน,
สเมตฺติขนฺตฺยนุคตสีลปารมี-
ชเลน นิพฺพุตปฏิฆาทิปาวโก; ()

๑๓. ภเวภเว ภวิ ถิรญาณปารมี-
ปรํสิตา’ขิลวิปรีตทสฺสโน,

วินายกปกฺปภุติ ครูปเสวน-
วเสน ปุจฺฉิย หตโมหสํสโย; ()

๑๔. ภเวภเว พุธชนปุชนาทินา
ครูภิวาทนพหุมานนาทินา,
ชนาปจายนวิธินา วิโนทยิ
สทปฺป มุนฺนติ มภิมาน มุทฺธฎํ; ()

๑๕. ภเวภเว วิภวรติํ รติํภเว
อนงฺคสงฺคมรติ มงฺคนารติํ,
ฆรา’ภินิกฺขมิย’นคาริยํรโต
อปานุฑี ปฎิลภิ ฌาน มตฺตนา; ()

๑๖. ภเวภเว ส’วีริย สจฺจปารมี-
ปรายโณ อธิกุสเลสุ จารติํ,
ชหํ วจีทุริตมลํ จตุพฺพิธํ
วิโสธยี นิชหทยญฺจ ปคฺคหี; ()

๑๗. ภเว ภเว อิติ สมติํสปารมี-
วิสุชฺฌิตา’ กุสลมโนมลิมโส,
กเมน อินฺทฺริย ปริปากตํ คโต
นจญฺญสมฺปท มหิปตฺถยี สุธี; ()

๑๘. ภเว ภเว อคณิตเมว โพธิยา
ทยาย โจทิตหทโย’หิ กปตฺถนํ,
อกา จตุพฺพิธผลสมฺปทา ตโต
ปทิสฺสเร นิรวสรา ริว’นฺตนิ; ()

๑๙. ภเว ภเว สกปณิธานสตฺติยา
ติธา’หิสงฺกฺขตกุสลํ อิมสฺส โภ,
นสาธเย กิมริยญาณทสฺสนํ
อนญฺญปุคฺคลวิสยํ นสํสโย; ()

๒๐. อนิจฺจโต’ทยวยตาย ทุกฺขโต
สทุกฺขตายปิ อวิเธยตาทินา,
อนตฺตโต วรมติ ขนฺธปญฺจกํ
ปุนปฺปุนํ สมฺปปริกฺข มุสฺสหี; ()

๒๑. กลาปสมฺมสนมุเขน พารส-
วิเธ อนาทิกภวจกฺกนิสฺสิเต,
กเมน สตฺตสุ อนุปสฺสนาสุ โส
ชินงฺกุโร ตทวยเว’ภินีหริ; ()

๒๒. อนิจฺจโตภุสมนุปสฺสมุทฺธริ
อเสสสงฺขตคตนิจฺจสญฺญิตํ,

อนตฺตโต สมนุวิปสฺส ทุกฺขโต
สสงฺขเตปชหิ สุขตฺตสญฺญิตํ; ()

๒๓. วิโนทยี สุมติ วิราคนิพฺพิทา-
วเสน สงฺขตคตราคนนฺทิโย,
นิโรธนิสฺสชนวสา'นุปสฺสิย
ตโถทยาทิยนมเสสงฺฆเต; ()

๒๔. วิธายทุพฺพิธมนุปสฺสโต กสโต
อเสสสงกฺขตมปิ นามรูปโต,
นิทานโต ปุนขณโต'ทยพฺพยํ
อุปฏฺฐหิ ทฺวิคุณิตปญฺจวิสธา; ()

๒๕. สุธีมโต ตรุณวิปสฺสนายิ'เม
วิปสฺสกสฺสิ'ติ ทสุปกฺกิเลสกา,
ภวุํปภาสติมติปีตินิจฺฉโย
สุขี'หนาสมถนิกนฺตฺยุเปกฺขนา; ()

๒๖. ปสนฺนโลหิต ปริปุณฺณวิคฺคหา
วินิคฺคตา นิรวธิโลกธาตุสุ,
วิปสฺสนาพลปภวา'ภิปตฺถริ
สุธนฺตกญฺจนรสปิญฺชรปฺปภา; ()

๒๗. อยํปโถ นภวติ ตปฺปภาทโย
วิสตฺติกาปภุติกิเลสวตฺถุกา,
ปุโนทยพฺพย มนุปสฺสโต ตโต
ปโถ สมุพฺภวิ ทสุปกฺกิเลสคํ; ()

๒๘. ปถาปถํ สมุปปริกฺขโตอิติ
สุธีมโต ตรุณวิปสฺสกสฺสยา,
สมุฏฺฐิตา นิสิตวิปสฺสนามติ
ปถาปถิกฺขณกวิสุทฺธิ วุจฺจเต; ()

๒๙. นราสโภ อธิคตญาตตีรณ-
ปริญฺญวา อุปริปหาณสงฺขยา,
ปริญฺญยา อุภย วิสุทฺธิสิทฺธิยา
ติสจฺจทสฺสนปสุโต สมารภี; ()

๓๐. อนิจฺจลกฺขณมปกิ ทุกฺขลกฺขณํ
อนตฺตลกฺขณมถ สพฺพสงฺขเต,
ยถาวโต นสมนุปสฺสิ สนฺตติ-
ริยาปเถหิจ ปิหิตํฆเณนโส; ()

๓๑. วิโสธยํ มติมุทยพฺพเย ตโต
ลหุํ ติลกฺขณวิสทตฺตโค ภุสํ,

วิปสฺสนาปถปฏิปนฺน มตฺตนา
อลตฺถภงฺคธิภยญาณมาทิกํ; ()

๓๒. สยมฺภุโน อุปรินวานุปสฺสนา-
วิภาวนา นวคุณวณฺณนายิธ,
วิธียเต นววิธญฺณภาวนา
ปวุจฺจเต สปกฏิปทาวิสุทฺธิติ; ()

๓๓. มตีหิติหิปิ จตุสจฺจฉาทก-
ตโมวิธํสน สมนนฺตรํ ถิรํ,
นิโรธโคจรมลภิตฺถ โคตฺรภุ-
มตึ สุธี อนริยโคตฺตพาหิรํ; ()

๓๔. ปสตฺถโคตฺรภุมติทินฺนสญฺญกํ
สมูลมุทฺธฎกลุสตฺตยํ สุธี,
วิพนฺธทุคฺคติวินิปาตนาทิกํ
อถาทิมํปฎิลภี ญาณทสฺสนํ; ()

๓๕. ยเทวนนฺตรผลทนฺติ ปณฺฑิตา
วทนฺติตปฺผลมปิ ปจฺจเวกฺขณํ,
อลตฺถ โส ปุน ทุติยาย ภุมิยา
วิปสฺสนํ สมธิคมาย ภาวยี; ()

๓๖. ภุโสวิโสสิต ภวทุกฺขกทฺทมํ
อกาลิกํ ตนุกตกิพฺพิสตฺตยํ,
อนุตฺตรํ ทุติยมลตฺถ ตปฺผลํ
สปจฺจเวกฺขณมถ ญาณทสฺสนํ; ()

๓๗. วิปสฺสนํปุนรปิภาวยํ สยํ
สมุทฺธฎาลยปฏิฆํ ภวาปหํ,
สปจฺจเวกฺขณผลญาณมชฺฌคา
อนุตฺตรํ ตติยก ญาณทสฺสนํ; ()

๓๘. ติลกฺขณํ ถิรมติมา’ภิปตฺติยา
สุภาวยิก อุปริ จตุตฺถภุมิยา,
อวาริยาสนิริว ตาลมตฺถเก
กิเลสมุทฺธนิรนิหจฺจจารินํ; ()

๓๙. นิวาริตาขิล ภวจกฺกวิพฺภมํ
สวาสนาปริมิต ปกาปนาสนํ,
อนญฺญโคจร วรญาณทสฺสนํ
อลตฺถ ตปฺผลมปิปจฺจเวกฺขณํ; ()

๔๐. ตทาสวกฺขยมติคฺญาณทสฺสน-
วิสุทฺธิวุจฺจติ อรหตฺตปตฺติยา,

สเหวจฺทฺทสวิธ พุทฺธพุทฺธิโย
ชิโน จตุพฺพิธ ปฏิสมฺภิทาลภี; ()

๔๑. อสาธารณํ ญาณฉกฺกํพลานิ
ทส’ฎฺฐารสาเวณิกา พุทฺธธมฺมา,
จตุทฺธาวิสารชฺชมิทฺธานุภาวา
สมิทฺธาสเหจารหเตฺตน ตสฺส; ()

๔๒. อภิเญฺญยฺยธเมฺม อภิญฺญาย สามํ
ปริเญฺญยฺย ธเมฺม ปริญฺญาย สามํ,
ปหาตพฺพ ธเมฺม ปหนฺตฺวาน สามํ
สนิพฺพานมคฺคปฺผลํ สจฺฉิกตฺวา; ()

๔๓. สิยายาวตาเญยฺย ธมฺมปฺปวตฺติ
สิยาตาวตา ตสฺส ญาณปฺปวตฺติ,
อภิญฺญาย สพฺพญฺญุตาญาณ มาสิ
สเหวารหเตฺตน สพฺพญฺญุ พุโทฺธ; ()

๔๔. มหาโมหนิทฺทาปโคมคฺคญาณ-
ปฺปพุโทฺธ’หิสโมฺพธิยา โสภมาโน,
มุนิโนฺท ทินินฺทํ’ สุสโนฺทหหาสิ-
’นฺทิรามนฺทิรินฺทิวราภํอหาสิ; ()

๔๕. สุพุทฺธาภิสโมฺพธิปุพฺพาจลมฺภา
สเหวารุโณ พุทฺธสูโรทเยน,
สมุฎฺฐาสิ เวเนยฺย พนฺธูหิสทฺธึ
ปพุชฺฌึสุ อพฺภุคฺคตโมฺหชโกสา; ()

๔๖. อุฬาราวภาโส ตทา ชาติเขเตฺต
ภุสํปาตุภุโต มหีสมฺปเวธิ,
สิฬาสาฬเสฬาวตํสา สุภานิ
นิมตฺตานิ พตฺตึสชาตาติโลเก; ()

๔๗. ตโมชาลวิทฺธํสนาทีนิ โลเก
กโรโนฺตว จตฺตาริกิจฺจานิ’มานิ,
สมุฎฺฐาสิ ตสฺมึขเณ รํสิมาลิ
ริวาทิจฺจวํสุพฺภโว พุทฺธสูโร; ()

๔๘. มหีลาชวุฎฺฐีหิ สญฺฉนฺนภุตา
นภํ กนิพฺภรํ คนฺธธุปทฺธเชหิ,
ฉโณฺหกุลา เกวลํ โลกธาตุ
มหามงฺคลาวาส กลีลาวลมฺพึ ()

๔๙. ตทาตปฺปทโมฺภช ปูชาคตานํ
สิโร ภตฺติภารญฺชลีนํ สุรานํ,

นิราลมฺพมากาส รนฺธํ พภาส
ปภาสาร จูฬ้ามณิหกา’กราพํ; ()

๕๐. คุโณนาม สกฺขนฺธสนฺตาน สุทฺธิ
สโกสุทฺธขนฺวฺธปฺปพนฺธหิ พุโทฺธ,
นโมพุทฺธภุตสฺส นิปฺผนฺตญาณ-
ปฺปหาณานุภาวาหิรูปสฺสตสฺส; ()

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนนยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป อวิทุเร นิทาเน มหา โพธิสตฺตสฺส อริยมคฺคญาณาภิสโมฺพธิ สมธิคม ปวตฺติปริทีโป จุทฺทสโม สโคฺคฯ

ชินวํสทีเป อวิทุเร นิทานภาโค ทุติโยฯ

๑. อเสฺสว ปกลฺลงฺกวรสฺสการณา
สีสกฺขิมํสานิ จ ทารสุนโว,
ทตฺวา จิรสฺสํ อกรินฺติ ทุกฺกรํ
โส (อินฺทวํสา’)ภิธโช วิจินฺตยี; ()

๒. ปลฺลงฺกโต ตาว นวฺฏฺฐหํ ตหิํ
ปลฺลงฺกมาธาย นิสชฺช สตฺตหํ,
สงฺกปฺปปุโณฺณ’ธิสมาธโย มุนิ
สมฺมา สมาปชฺชิ อเนกโกฏิโย; ()

๓. นา’ยํ ชหาเต วิชยาสนา’ลยํ
ยํกิญฺจิกิจฺจํ กรณิยมสฺสหิ,
สํวิชฺชเต ทานิปิ กาจิ เทวตา
สงฺกาภิฆา’ตาภิวิตกฺกยุํ อิติ; ()

๔. ตาสํ วิทิตฺวาน วิตกฺกมาสนา
อพฺภุฏฺฐิโต โส คคนงฺคณํ ขณํ,
สํทสฺสยโนฺต ยมปาฏิหาริยํ
นิสฺสํสโย สํสยสลฺลมุทฺธรี; ()

๕. นิสฺสาย ปลฺลงฺกมิมํ มหีรุหํ
สมฺปตฺตสโมฺพธิปโท’สฺมิ จินฺติย,
โอรุยฺห ปกลฺลงฺกฐิตปฺปเทสโต
ปุพฺพุตฺตรานญฺหิ ทิสาน มนฺตรา; ()

๖. สตฺตาห มินฺทิวรจารุโลจน-
ปญฺจปฺปภาสารนิเสจเนน โส,
สมปูชยโนฺต ชยโพธิมาสนํ
อฏฺฐาสิ โลเกกวิโลจโน ชิโน; ()

๗. คนฺตฺวา ฐีตฏฺฐานชยาสนนฺตรา

ปุพฺพาปรสฺสํ ทิสิ สตฺตวาสรํ,
นิกฺขิตฺตจกฺกงฺกิตปาทปงฺกโช
โส จงฺกมี นิมฺมิตรตนจงฺกเม; ()

๘. โส โพธิโต อุตฺตรปจฺฉิมนฺตรา
เทเวหิ นานารตเนหิ นิมฺมิเต,
สตฺตาหมตฺตํ มณิมนฺทิเร มุนิ
สมฺมาภิธมฺมํ ปวิหาสิ สมฺมสํ; ()

๙. มนฺถาจเล’นมฺพุนิธึ’ว เกสโว
วิญฺญาณกณฺฑาทิฎฺสา จตุพฺพิธํ,
ตสฺมึ นิสิโนฺน มุนิ ธมฺมสงฺคณิ-
มาโลลยี ญาณพเลน ทุทฺทสํ; ()

๑๐. เวภงฺคิยํ ขนฺธวิภงฺคมาทิกํ
คมฺภีรมฏฺฐารสธา สุทุพฺพุธํ,
โส มารภโงฺค’ถ วิภงฺคสาครํ
สํโขภยี คฺญาณยุคนฺตวายุนา; ()

๑๑. โส ธาตุสุญฺญตฺตปชานโน ชิโน
นิสฺสตฺตนิชฺชีวสภาวธาตุโย,
วิตฺถารยโนฺต ตทนนฺตรํ วรํ
นานานยํ ธาตุกถํ ววตฺถยี; ()

๑๒. ขนฺธาทิปญฺญตฺติวเสน ฉพฺพิธา
ปญฺญตฺติโย’ติ สุวิภตฺตมาติกํ,
ปญฺญาย สพฺพญฺญุชิโน’ถ ปุคฺคล-
ปญฺญตฺติ มาโลลยิ อคฺคปุคฺคโล; ()

๑๓. วาทีภสีโห สกวาทมณฺฑลํ
โอรุยฺห สมฺมา ปรวาทมณฺฑลํ,
สุตฺตานิ สงฺคยฺห สหสฺสมฏฺฐธา
สํขิตฺต มาโท มฺขวาทยุตฺติกํ; ()

๑๔. ญาเณน วิตฺถาริยมาน มตฺตโน
กิญฺจาปฺย’นนฺตาปริยนฺต มุตฺตมํ,
ตกฺกีหิ นกฺกาวจรํ นเกหิจิ
นาโถ กถาวตฺถุ มถา’ภิสมฺมสิ; ()

๑๕. ยํ มูลขนฺธาทิวสา ทสพฺพิธํ
อุเทฺทสนิเทฺทสปทา’นุรูปโต,
นิฏฺฐานโต สํสยโต วิภาคิยํ
คมฺภีรญาเณน’ถ สาครูปมํ; ()

๑๖. สนฺตํ ปณิตํ นิปุณํ สุทุทฺทสํ

คุฬฺหํ อตกฺกาวจรํ อจินฺติยํ,
นานานยํ ตํ ยมกํ สุสณฺญูโม
ธมฺมสฺสโร สมฺมสิ นิปฺปเทสโต; ()

๑๗. นานานยุ’ตฺตุงฺคตรงฺคนิพฺภรํ
เนยฺยตฺถนีตตฺถมณิหิ มณฺฑิตํ,
ธมฺมนฺตราวฏฺฏสตํ อถาปรํ
สทฺธมฺมขโนฺธทกขนฺธปูริตํ; ()

๑๘. สตฺถา จตุพฺพิส ติมตฺตปจฺจย-
เวลํ ปริเจฺฉทวิสาลปฏฺฐนํ,
คมฺภีรปฏฺฐาน มหณฺณวํ กถํ
อาโลลยํ สมฺมสิ ญาณเมรุนา; ()

๑๙. นิสฺสงฺคญาโณ มุนิ เหตุปจฺจโย
อิจฺจาทินา’โรปิตมาติการหํ,
นิทฺทิฏฺฐนิเทฺทสปทํ ปปญฺจิต-
เญยฺยํ จตุพฺพีสวิธํ สุทฺพฺพุธํ; ()

๒๐. นิสฺสาย พาวีสวิเธ ติเก ติก-
ปฏฺฐาน มโนฺตคธนามรูปิเก
นิสฺสาย นิเสฺสสเก ตถา ทุก-
ปฏฺฐาน มโนฺตคธนามรูปิเก ()

๒๑. พาวิสมตฺตา ติกมาติกา ทุเก
ปกฺขิปฺป ปฏฺฐานวิทํ ทุกนฺติกํ,
พาวีสมตฺตาย ติเก สตํทุเก
ปกฺขิปฺป ปฏฺฐานมิทํก ติกทฺทุกํ; ()

๒๒. กตฺวา ติเกเสฺว’ว ติเก ทุวีสติ
ปฏฺฐาน มโนฺตคติเก ติกตฺติกํ,
กตฺวา ทุเกเสฺว’ว ตถา สตํทุเก
ปฏฺฐาน มนฺตาเคติเก ทุกทฺทุกํ; ()

๒๓. อิจฺจานุโลเม ชนยานิ ปกฺขิปํ
ฉ ปฺปจฺจนีเย’ปิ นยานิ ปกฺขิปํ,
เอวํ ขิปิตฺวา อนุโลมปจฺจนิ-
เยจา’ปิ ฉ ปฺปจฺจนิยา’นุโลมเก; ()

๒๔. คมฺภีรปฏฺฐานมโหทธิํ อิติ
สโงฺขภยํ สมฺมสิ ญาณเมรุนา,
ตํ สมฺมสนฺตสฺส สวตฺถุกํ ฉวิ-
วโณฺณ ปสโนฺต’สิ ปสีทิ โลหิตํ; ()

๒๕. ตสฺมิํขเณ จตฺตชวณฺณธาตุโย

อฏฺฐํสุ ฐานมฺหิ อสิติหตฺถเก,
อญฺญตฺร'ธิฏฺฐานพลํ สรีรโต
ฉพฺพณฺณรํสี วิสรา'หินิจฺฉรุํ; ()

๒๖. เสวาลกาลินฺทินทิ'นฺทิราปติ-
นิลมฺพริ'นฺทิวรวณฺณสนฺติภา,
เกส'กฺขิมสฺสูหิก วินิคฺคตา ภุสํ
นีลปฺปภา'เสสทิสา อลงฺกรุํ; ()

๒๗. ตาสํ วสา' เสสทิสาวิลาสินี
อาสุํ ยถา ปารุตนีลกมฺพลา,
ตา จกฺกวาฬาติ ปปูรยนฺติโย
ธาวิํสุ นิโลปลจุณฺณสนฺนิภา; ()

๒๘. นิเสฺสสโลกํ หริตาลกุงฺกุม-
จุเณฺณหิ โสวณฺณรเสหิ มิสฺสกํ,
อาเลปยนฺตีวิย ปีตรํสิโย
ยา นิคฺคตา กญฺจนสนฺนิภตฺตจา; ()

๒๙. ตาสํ วเสนา'สิ สิเณรุปพฺพต-
ราชา วิลิโน'ว มหณฺณเว ชลํ,
สํกปฺปิตา'ว'ฏฺฐ ทิสาคชา'ภวุํ
นิทฺธนฺตจามีกรกปฺปนาทินา; ()

๓๐. ลาขารสานํ ปริเสจนํ วิย
นินฺทูรจุโณฺณ'กิรณํ'ว ยาทิสิ,
สญฺฌาปภารตฺตสุรตฺตรํสิโย
นิกฺขมฺม ธาวิํสุ สมํสโลหิตา; ()

๓๑. ตาสํ วเสนา'ขิลภูมิกามินี
อาสี นิมุคฺคาริว อุตฺตรณฺณเว,
อโมฺภชราเคหิ สุนิมฺมิตานิ'ว
สพฺพานิ ทพฺพานฺย'ภวุํ ชคตฺตเย;()

๓๒. ยากุนฺทโสคนฺธิกจนฺทจนฺทิกา-
กปฺปูรขีโรทธิวีจิปณฺฑรา,
อฏฺฐีหิ ทาฐาหี วิตสฺสฏฺา ภุสํ
โอทาตรํสี ธวลีกรุํ ทิสา; ()

๓๓. ตาสํ วเสนา'สิ ยถา มหีวธุ
โอทาตวเตฺถหิ นิวตฺถปารุตา,
ตา ขีรธาราปริเสกพนฺธุรา
ธาวิํสุ พุทฺธสฺส ยโสนิภาปภา; ()

๓๔. สพฺพาทิสาโย'ขิลโลกธาตุโย

มญฺชิฏฺฐปเงฺกหิ วิเลปยนฺติ’จ,
นิกฺขมฺม มญฺชิฏฺฐปภา ตโตตโต
ธาวึสุ สญฺจุณฺณปวาฬสนฺติภา ()

๓๕. นีลาทิธาตุสฺสรเสหิ ปญฺจหิ
วเณฺณหิ ปุเปฺผหิ มณีหิสตฺตหิ,
สมฺปูรยนฺตี’ว ปภา ปภสฺสรา
นิกฺขมฺม โลกํ สกลํ อลงฺกรุํ; ()

๓๖. ตา รํสิโย พฺยาปิย เมทินึ มหี-
สนฺธารกํ วาริ มโถ สมีรณํ,
เหฏฺฐา’ชฏากาสตลํ ตถูปริ
คณฺหึสุ โลกํ ติริยํ นิราวธึ; ()

๓๗. เทวทฺทุมฺ’ยฺยานวิมานภุสณ-
จนฺท’กฺกตารานิกรา’มรา ตโต,
สณฺฐานมเตฺตหิ วิชานิยา’ภวุํ
ตา นิคฺคตา อชฺชตนา’ปิ ธาวเร; ()

๓๘. ตมฺหา’ภีคนฺตฺวา ฆนนีลสาขิโน
นิโคฺรธสาขิสฺส’ชปาลสญฺญิโน,
มูเล นิสชฺชา’ธิสุขํ วิมุตฺติชํ
สตฺถา’นุโภโนฺต ปวิหาสิ สตฺตหํ; ()

๓๙. โอรุยฺห ตสฺมึสมเย วิมานโต
ทานาทโย ปารมิโย ภวาภวํ,
ธาวํ อสาธารณญาณสิทฺธิยา
เอโส’ว นา’หํ อภิสงฺขรึ อิติ; ()

๔๐. โอตารเปโข นวิปสฺส เอตฺตกํ
กาลํ กลงฺกํ อกลงฺกรูปิโน,
โสกา’กุโล อจฺฉิ ฌมาย โสฬส-
เลขา วิเลขํ กลิมา อวมฺมุโข; ()

๔๑. กสฺมา นปญฺญายติ’ทานิ โนปิตา
โอโลกยนฺติ กฺว คโต’ติ ทุกฺขิตํ,
โสเกน เลขา ลิขมาน มญฺชเส
ทิสฺวา นิสินฺนํ ปิตรํ สุทุมฺมุขํ; ()

๔๒. ตโตฺร ปคนฺตฺวา วสวตฺติธีตโร
ปุจฺฉึสุ ตณฺหา อรตี รคา ลหุํ,
กึ ตาต กึ ตาต กิเมตฺถ ฌายสิ
โก เต ปโร เกน ปราชิโต ตุวํ; ()

๔๓. สุโทฺธทนสฺสา’วนิปสฺส โอรโส

ปตฺวา’หิสโมฺพธิปทํก มุเข มสึ,
มเกฺขสิ เม ฉินฺทิตมารพนฺธโน
ตสฺมา’นุโสจามิ กเถสิ ปาปิมา; ()

๔๔. อานีย ตํ มตฺตคชํ’ว มารชึ
ราคาทิปาเสหิ มยํ สุพนฺธิย,
ทสฺสาม โว ปสฺสถ ตาต โน พลํ
มาโสจิ มาฌายิ’ติ ธีตโร’พฺรวุํ; ()

๔๕. สิงฺคารสงฺคามธรา’วตารินี
ภฺภงฺคพาณาสนมตฺตธารินี,
อาโรปิตา’ปางฺคสรา’ปฺย’นิสฺสรา
กามาริมาราริสรวฺยทารเณ; ()

๔๖. เสวาลนีลามลกุนฺตลากุลา
พาลินฺทุเลเข’วลลาฏมณฺฑลา
นิลุปฺปลกฺขี จลเหมกุณฺฑลา-
ลงฺการกณฺณา’ลิกลาปภา’ลกา ()

๔๗. วาณิลตาเวลฺลิตผุลฺลมาลตี-
ทนฺตาวลี ปลฺลวปาฎลาธรา,
กนฺทปฺปกีฬาลยเหมกาหฬ-
สงฺกาสนาสา กมลามลานนา; ()

๔๘. วิชฺชุลฺลตา จารุภฺชา จลาจล-
ลีลาวลมฺพตฺถนหํสมณฺฑลา,
จามีกราลิงฺควิลาสกนฺธรา
ลาวณฺณ วลฺลิทลโกมลงฺคุลี; ()

๔๙. นิเมฺมขลาลินวิลคฺคภาคินี
กีฬานทีกุลวิสาลโสณินี,
กนฺทปฺปทปฺปานลธูมกชฺชล-
โรมาวลิเวลฺลิตนาภิมณฺฑล; ()

๕๐. ปีโนรุชงฺฆา กลิกานขาวลี
ตา’นงกฺครงฺคงชหาริวิคฺคหา,
มารงฺคนา ยตฺร นิรงฺคโณ ชิโน
ตตฺรา’คมฺุ ราคสฺรามทา’ตฺรา; ()

๕๑. องฺคีรสสฺสา’นนโสณฺณทปฺปเณ
ตา สุนฺทรี พิมฺพิตโลจนินฺทิรา,
กนฺทปฺปกีฬากลหํ วิธาตเว
กาโลยมิจฺจาหุ ตุวํ ยทิจฺฉสิ; ()

๕๒. วฺยาปาริตา เต ปริจาริกา มยํ

เอตฺถาคตา โหม มโนภุนา’ธุนา,
วตฺตมฺพุชานํ ปริจุมฺพเน อยํ
กาโลนุ โภโคตม กึนฺยิจฺฉสิ; ()

๕๓. โภ ปุณฺณกุเมฺภ’ว ตโว’รมนฺทิเร
อุทฺธคฺคโลมฺ’สฺสิตนีลเกตเน,
กามาหิเสกุสฺสวมงฺคลาย โน
สเชฺชถิ’เม ปีนปโยธเร นกึ; ()

๕๔. วตฺตมฺพุเช โน อธรํ’สุพนฺธุเร
เนตฺตาลิมาลา นหิวุมฺพเร ตว,
อเมฺหสุเยวา’ภิปตนฺติ โภมุนิ
กนฺทปฺปพาณา กรุณา กุหึ ตวํ ()

๕๕. ตฺวํ โยพฺพโน สามิ มยญฺจ โยพฺพนี
กาโล วสโตฺต วิปินํ มโนรมํ’
มนฺทานิโล วายติ กึ จิรายเต
ตุยฺหํ อนโงฺค’ว นิรงฺคโณ’สิ กึ; ()

๕๖. ทิพฺพานิ วตฺถาภรณานิ’มานิ’ปิ
ลชฺชาย สทฺธึก สิถิลิภวนฺติ โน’
อเมฺหสฺวนเงฺคน สมํ อนงฺคณํ
ทพฺหตฺต มายาติ มนํ ตว’พฺภุตํ; ()

๕๗. อิจฺจานิคมฺมํ หทยงฺคมํ คิรํ
วตฺวาน ทิเพฺพน สเรน มญฺชุนา,
กามาตุรานนฺติ ปุมานมาสยา
อุจฺจาวจา จินฺติยมารธีตโร; ()

๕๘. กญฺญาวิลาสาทิวเสน วิคฺคเห
นิมฺมาย ปเจฺจกสตํ ปทสฺสิย,
ปาเท มยํ โภ ปริจารยาม เต
วตฺวา ตมาราธยิตุํ ปรกฺกมุํ; ()

๕๙. คาถา อิมา ธมฺมปเท มหามุนิ
สงฺคายิ ตาสํ ตมนงฺคภงฺคีนํ,
วตฺวา นสโกฺกม มยํ ปกโลภิตุํ
ตา ริตฺตหตฺถา ปิตรํ อุปาคมุํ; ()

๖๐. คนฺตฺวา ตโต โส มุจลินฺทสญฺญิโน
รุกฺขสฺส มูเล มุจลินฺทโภคิโน,
โภคาวลิคนฺธกุฏึก สมปฺปิโต
สตฺตาหมชฺฌาวสิ ฌานมุตฺตมํ; ()

๖๑. มุลมฺหิ ราชายตนสฺส สาขิโน

ปลฺลงฺก มาธาย นิสชฺช สตฺตหํ,
ตมฺหาภิ’คนฺตฺวา ภวพนฺธนจฺฉิโท
สตฺถา วลเญฺชสิ วิมุตฺติชํ สุขํ; ()

๖๒. สตฺถา เอวกํ วสโนฺต ปรหิตติรโต สตฺตสตฺตาหมตฺตํ
ยํกิญฺจาหารกิจฺจํ ธุวปริหริยํ กิจฺจมุจฺจาวจมฺปิ;
นากาสิ ฌานมคฺคปฺผลสุขมขิลํ สมฺผุสโนฺต วิภาสิ
ปาทาสิ ทนฺตโปโณทก มคท’ภยํ ตสฺส เทวนมิโนฺท; ()

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป สนฺติเกนิทาเน ภควโต สตฺตสตฺตาหวิติกฺกมปฺปวตฺติ ปริทีโป ปณฺณรสโม สโคฺคฯ

๑. มูเล ราชายตนวิฏปจฺฉายามโน (หาริณิ)
วิกฺขาเลตฺวา ภควติ มุขํ ตสฺมึ นิสิเนฺน สติ,
วาณิชฺชตฺถํ นิช ชนปทา เทฺว ภาติกาก วาณิชา
คจฺฉนฺตา มชฺฌิมชนปทํ ตํฐาน มโชฺฌตรุํ; ()

๒. พุทฺธํ ทิสฺวา นิรุปมสิรึ สทฺธาย สโญฺจทิตา
สมฺปาเทตฺวา มธุริวมธุํ มนฺถํ มธูปิณฺฑิกํ,
ภเนฺต ตุเมฺห อนุภวถ โน ภิกฺขํ ปฏิคฺคณฺหิย
เอวํ วตฺวาตทุภยชนา อฏฺฐํสุ พทฺธญฺชลี; ()

๓. สเพฺพ พุทฺธา นหิ กรตลโมฺภเชสุ คณฺหนฺติ โข
สงฺกเปฺปตฺตสฺสิ’ติ ภควโตกิสฺมึ ปฏิจฺฉามหํ,
จิตฺตาจารํ สุมริย สิลาปเตฺต ปมาณุปเค
ปาทาสุํ สมฺปติ จตุมหาราชา กุเวราทโย; ()

๔. เอกํ กตฺวา สมฺติ จตุโร ปเตฺต อธิฏฺฐาย เต
ภุตฺวา’หารํ ภุวนนยโน ภุตฺตานุโมทํ กริ,
พุทฺธํ ธมฺมํ สรณมคมุํ เต เตนุโห’วาณิชา
ชาตา โลเก สกลปฐมํ เทฺววาจิโก’ ปาสกา; ()

๕. เตสํ ทฺวินฺนํ สฺปริหริยํ เทถา’ติ สํยาจตํ
ชาลงฺกา’ลงฺกตกรตโล รุปินฺทิรา มนฺทิเร,
สีสํ นิโลปลมณิฆฏีลีลาวิลาสํ ผุสํ
เสวาลิ’นฺทีวรทลสิรึ โส เกสมุฏฺฐึ อทา; ()

๖. ปตฺวา เตสํ ชนปทมุโภ ปกฺขิปฺป ตา ธาตุโย
ชีวนฺตสฺมึ ภควติ มหาถูปํ ปติฏฺฐาปยุํ,
วิมฺหาเปโนฺต วนสุรคณํ ยตฺรา’ชปาลาภิโธ
นิโคฺรโธ’สิ ตหิมุปคมี มุฏฺฐาย ตมฺหา ชิโน; ()

๗. สฺวา’ยํ ธโมฺม สยมธิคโต ทุโพฺพธโนทฺทฺทโส
อิเจฺจวํ โส สมภิวิวินํ ธมฺมสฺส คมฺภีรตํ,
อโปฺป’สฺสุโกฺก’ภวิ ภควโต จิตฺตํ วิทิตฺวา มหา-

พฺรหฺมา’คนฺตฺวา สยมธิคตํ เทเสตุมายาจี ตํ; ()

๘. คณฺหิตฺวา โส ภุวนสรโณ อโชฺฌสนํ พฺรหฺมุโน
เทเสยฺยํ โข ปฐมมสมํ ธมฺมํ อิมํ ทุทฺทสํ,
กสฺสา’หนฺติ สุมริย วสี อาฬารโกจฺทฺทโก
อพฺภญฺญาตุํ วต ปฏิพลาเตสํ จุตึ อทฺทสํ ()

๙. อาวเชฺชโนฺต มุนิกตวิทู เต ปญฺจวเคฺค ภวา
ภิกฺขุ ธเมฺม กตปริจยา กุตฺรา’ธุนา วิชฺชเร,
พารานสฺยํ อิติสิปตเน ญตฺวาน อาสาฬฺหิยา
มาเส ปญฺจทฺทสิย มสโม พาราณสึ ปาวิสิ; ()

๑๐. อาคจฺฉนฺตํ สมุนิ อุปกํ อาชีวกํ อนฺตรา-
มเคฺค ทิสฺวา คมนสมเย พุทฺธตฺตนํ อตฺตโน,
อาจิกฺขิตฺวา วิมติ มตรี สญฺญาย ตํ ทูรโต
นิพฺพินฺทิตฺวา กติก มกรุํ วคฺคา สมคฺคา วสี; ()

๑๑. ญตฺวา เตสํ มนสิ วิกตึ โอทิสฺสกํ สมฺผริ
เมตฺตํ จิตฺตํ นรหริ ตโต ผุฏฺฐาสมานา วสี,
นาถํ นตฺวา ทสนขสโมธาน’ชลีหา’คตํ
ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ตหิมหิหรุํ ปโปฺผฐยิตฺวา’สนํ; ()

๑๒. มาโข ตุเมฺห ปริหรถมํ เอยา’วุโสตฺยา’ทินา
สญฺญาเปตฺวา สมุนิ สมเณ สพฺพญฺญุตํ อตฺตโน,
โกฏีห’ฏฺฐารสหิ นวุโต พฺรเหฺมหิ จา’ลงฺกริ
พาราณสฺยํ ปนิ’สิปตเน ปญฺญตฺตพุทฺธาสนํ; ()

๑๓. สํวเตฺตตฺวา ปรหิตกโร โส ธมฺมจกฺกํ ชิโน
โกณฺฑญฺญาขฺยสฺสมณปมุเข โกฏีนมฏฺฐารส,
พฺรหฺมาโน เต ปฐมกผเล สมฺมา ปติฏฺฐาปยิ
กมฺปิตฺถา’ยํก วสุมติวธู สุตฺตาวสาเน ภุสํ; ()

๑๔. วปฺปเตฺถโร ทุติยทิวเส’ เตฺย’วํ ทินานุกฺกมํ
โสตาปนฺนา ตทิตรวสี อาตปฺปมนฺวาย เต,
สเพฺพเถรา ภณิตสมเย วิตฺถาริตสฺสุญฺญเต
สุตฺตตฺตสฺมึ วิคตทรถา อาสุํ ปหิณาสฺวา; ()

๑๕. นิพฺพินฺทิตฺวา นิขิลวิสเย นิกฺขนฺต มาวาสโต
ทิสฺวา สตฺถา ยสกุลสุตํ ปโกฺกสยิตฺวาน ตํ,
ตายํ รตฺยํ ปฐมกผลํ รตฺยาวสาเน ทิเน
ปพฺพาเชสิ อุปริมขิลํ มคฺคปฺผลํ ปาปยํ; ()

๑๖. ปพฺพาเชตฺวา ยสกุลสุตสฺสมฺภตฺตมิเตฺต ชเน
สมฺปาเปสิ อธิกจตุโร ปญฺญาส มคฺคปฺผลํ,
เอวํ ขีณาสววสิคเณ ชาเต’กสฏฺฐฺยา ภุวิ

วสฺสาน’เนฺต ปหิณิ มุนิ เต ภิกฺขุ ทิสาจาริกํ; ()

๑๗. คจฺฉโนฺต โส หริริว มหาวีโร’รุเวลํ สยํ
ทิสฺวา กปฺปาสิกวนฆเฏ ตึสปฺปมาเณ ชเน,
ปพฺพาเชสิ กตวินยนา เต ภทฺทวเคฺคยฺยกา
ภิกฺขูมคฺคปฺผลรสมุทา อนฺวาจรุํ จาริกํ; ()

๑๘. เนตา เชตา วิชฏิตชโฏ ปโตฺต’รุเวลํ ตโต
สํทเสฺสตฺวา วิมติหรณํ โส ปาฏิหีรํ วรํ,
ปพฺพาเชตฺวา ชฏิลปวเร เตภาติเก’เนกธา
ฉินฺทาเปตฺวา วินยมกา อโนฺตพหิทฺธชฏํ; ()

๑๙. ปพฺพาเชตฺวา ปจฺรชฏิเล กเตฺว’ตเร นิชฺชเฏ
สทฺธึ เตหี ทสสตมหาขีณาสเวหา’สโม,
นิจฺฉาเรโนฺต ทิสิทิสิ ภุสํ ฉพฺพณฺณรํสึก สุภํ
รโญฺญ วาจํ สุมริย ปุรํ ราชคฺคหํ ปาวิสิ; ()

๒๐. ตตฺรา’สเนฺต วสติ สุคเต ลฏฺฐิพฺพนุยฺยานเค
วุตฺตนฺตํ ตํ สวณสุภคํ อุยฺยานปาโลทิตํ,
สุตฺวา พทฺธญฺชลิสิรสิเช ปาทาสเน ปูชยี
ภุนาโถ พารสหิ นหุเตหา’คมฺม โส มาคโธ ()

๒๑. เภตฺวา ทิฏฺฐึ จิรปริจิตํ เต กสฺสปาที วสี
ทิสฺวา ราชา ภควติ ตทา ธมฺมํจรเนฺต ตหึ,
นิกฺกโงฺข โส สุมธุรตรํ ปิตฺวาน ธมฺมามตํ
สทฺธึ เอกาทสหิ นหุเตหา’โทผลํ ปาปุณิ; ()

๒๒. ลทฺธสฺสาโส ทรถวิคมา หุตฺวา มโหปาสโก
เสฺวเมภิกฺขํ กสฺคตปมุโข สงฺฆาธิวาเสสฺสตุ,
อายาจิตฺวา นมิย จรณทฺวนฺทารวินฺททฺวยํ
ปจฺจุฏฺฐายา’คมิ สปริโส โส พิมฺพิสาราภิโธ; ()

๒๓. ปาโต ราชคฺคหนครโต โกฏีนมฏฺฐารส
ทฏฺฐุํ พุทฺธํ นิรุปมสิรึ ลฏฺฐีวเน นาครา,
ราสิภูตา ทุติยทิวเส เอกสฺส ภิกฺขุสฺส’ปิ
สมฺพาธตฺตา นหิปวิสโนกาโส’สิ ทิฆญฺชเส; ()

๒๔. อาวเชฺชตฺวากิมนภิมตํ สโกฺก นิสินฺนาสนํ
อุณฺหาการํ ชนยิ’ติ ตทา หุตฺวา นโว มาณโว,
มโคฺค’ติโณฺณ อภวิ ปุรโต คาถาหิ วตฺถุตฺตยํ
สํวเณฺณโนฺต ภวตุ ภควา มาฉินฺตภโตฺต อิติ; ()

๒๕. ทานํ ทตฺวา สุคตปมุขสฺสงฺฆสฺส ราชคฺคหํ
สมฺปตฺตสฺสา’วนิปติปุรํ อญฺญตฺรวตฺถุตฺตยา,
ภเนฺต โสหํ กถมิหวเส เวลาย’เวลายปิ

อากเงฺขยฺยํ ตฺวทุปคมิตุํ อิเจฺจวมาโรจยี; ()

๒๖. สนฺทจฺฉายํ วิชนปวนํ ยํ เวฬฺุทายวฺหยํ
อุยฺยานํ เม ชิตสุรวนํ ตํ นาติทุรนฺติเก,
สมฺปูเชโนฺต ชินกรตเล ชาลาวนเทฺธ หริ-
ภิงฺกาเรนา’หริยก สลิลํ ปาเตสิ ตํ ปตฺถิโว; ()

๒๗. โลกาโลกาจลตฏกฏี วิญฺญาฏวีโลจนา
คงฺคาปางฺคา ทนกสิขริพาหา ติกฺุฏตฺถนา,
อุโคฺฆเสนฺตี ชลธิวสนา ปุญฺญานุโมทนฺติว
สาธู’ตฺยา’ยํ วสุมติวธู สงฺกมฺปิ ตสฺมึขเณ; ()

๒๘. อารมํ ตํ ปรม รุจิรํ สตฺถา ปฏิคฺคณฺหิย
ธมฺมํ วตฺวา’คมิ ปริวุโต ภิกฺขูหิ วุฏฺฐา’สนา,
ตสฺมึ กาเล ปรมมมตํ เย ทฬฺหมิตฺตา อุโภ
ตํ ตํ คามํ นิคมนครํ อเนฺวสมานา’จรุํ; ()

๒๙. อาหิณฺฑนฺตํ ตหิมนุฆรํ ปิณฺฑาย เตสฺว’สฺสชิ-
เตฺถรํ ทิสฺวา สมิตทมิตํ วิโปฺป’ปติสฺสา’ภิโธ,
ลโทฺธ’กาโส ปทมนฺวชํก สุตฺวาทฺวิ คาถาปทํ
โสตาปโนฺน’ ภวิ วิชฏยํ สํโยชนาหํ ตยํ; ()

๓๐. คาถํ สุตฺวา อมตมธุรํ ตํ สาริปุโตฺต’ทิตํ
โมคฺคลฺลาโน กอปนฺทิตถาสํโยชนานํ ตยํ,
ปพฺพชฺชิตฺวา ตทุภย ชนา เนตฺวา ปริพฺพาชเก
ปตฺวารามํ อมตปรมา สตฺถารมาราธยุํ; ()

๓๑. สตฺตาเหเน’ว’ธิคมิ มหาภุเต ปริคฺคณฺหิย
โมคฺคลฺลาโน วสิ ตทิตรํ มคฺคตฺตยํ ตปฺผลํ,
มาสสฺส’ทฺธํ กตวีริยวา สุตฺตํ ปรโสฺส’ทิตํ
สุตฺวา ธมฺมํ อธิคมิ วสี ตํ ธมฺมเสนาปตี; ()

๓๒. ธมฺมสฺสามี กรหจิ อุโภ เต สาวกานํ มมํ
อคฺคํ ภทฺทํ ยุคมิติ อิเม ปพฺยากโรโตฺต มุนี,
อคฺคฏฺฐาเน ปุริมจริตํ ญตฺวา ปติฏฺฐาปยี
สมฺปิเนโนฺต สกลปริสํ จโนฺท’ว กุนฺทาฏวึ; ()

๓๓. สุตฺวา สุโทฺธทนนรปติ ปุโตฺต มมํ สมฺปติ
พุโทฺธ หุตฺวา ปทหิย จิรํ นิสฺสาย ราชคฺคหํ,
อุตฺตาเรโนฺต สกลชนตํ สํสารกนฺตารโต
สํวเตฺตโตฺต วสติ สิวทํ สทฺธมฺมจกฺกํอิติ; ()

๓๔. ชิโณฺณวุโทฺธ ปริณตวยปฺปโตฺต’ หมสฺมฺยา ธุนา
ชีวโนฺตเยวหิ มมสุตํ อิจฺฉามิ ทฏฺฐุํ ภเณ,
เอวํวตฺวา’ธิกทสสตํ เอกํ อมจฺจํ ตหึ

อุโยฺยเชสิ นยนวิสยํก ปุตฺตํ กโรหีติ เม; ()

๓๕. คนฺตฺวา’มโจฺจ จตุปริสตึ ธมฺมํ ภณนฺตํชินํ
ทิสฺวา พทฺธญฺชลิ สปริโส ตเตฺร’กมนฺตํ ฐิโต,
สุตฺวาธมฺมํ ปรมมธุรํ ปตฺวา’คฺคมคฺคปฺผลํ
ปพฺพชฺชิตฺวา หทยกมลํ กสโงฺกจยี ราชิโน; ()

๓๖. อฏฺฐกฺขตฺตุํ ปุน สปริเส ปาเหสิ ราชาปเร
อฏฺฐา’มเจฺจ ตถริว คตา’มจฺจา นปจฺจา’คตา,
ปพฺพชฺชิตฺวา อธิคตผลา เตจา’ปิ รโญฺญมนํ
นา’ราเธสุํ สุนิสิตธิยา สญฺฉินฺตสํโยชนา; ()

๓๗. ทุชฺชาโน เม มรณสมโย ชิโณฺณ’สฺมิ ตาตา’ธุนา
ตสฺมา ปุตฺตํ นยนวิสยํ กาตุํ สมโตฺถ’สิกึ,
เอวํ วตฺวา กปุน สปริสํ โสกาผทายึ ตหึ
ทิโนฺนกาสํ ปหิณิ สจิวํ ปพฺพชฺชิตุํ ภุภุโช; ()

๓๘. ปตฺวา’รามํ ปริวุตชโน สจฺจทฺทเสโน’ทิตํ
สุตฺวา’มโจฺจ ถิรมติ จตุสฺสจฺจา’นุปุพฺพิกถํ,
ปพฺพชฺชิตฺวา หตภวภโย หุตฺวาน ขีณาสโว
อคฺคฏฺฐานํ ปฏิลภิ กุลปฺปาสาทิกานํ อิธ; ()

๓๙. พาราณสฺยํ เกสิปตนโต ปตฺตสฺส ราชคฺคหํ
สมฺพุทฺธสฺสา’ธิกทินกตี ปเญฺจวมาสา’ ภวุํ,
เหมนฺตา’ตุสมยวิคมา สเนฺต วสเนฺต มณิ-
ภุสาการา อุปวนวธู จูตงฺกุรา’ ลงฺกรุํ; ()

๔๐. กาลํ ญตฺวา กปิลนครํ กาลญฺญุโน สตฺถุโน
คนฺตุํ กาโล’ยมิติ อธุนา โส กาลุทายิ วสี,
สํวเณฺณโนฺต คมนสมยํ กาตุํ อลํ สงฺคหํ
ญาตินนฺตี สุมธุรสโร คาถาภิคายี ปุถุ; ()

๔๑. มนฺทํมนฺทํ สุรภิปวโน สิโต’ธุนา วายติ
ปุปฺผากิณฺณา วิปินวิฏปี มตฺตาลิมาลากุลา,
คงฺคาวาปี วิมลสลีลา สมฺผุลฺลกญฺชุปฺปลา
สายํก ปาโต อหนิ วิวฏา สพฺพาทิสา ปากฏา; ()

๔๒. ภเนฺต มเคฺค นวทลสิขา ชาโล’ชฺชลา มญฺชรี-
ภสฺมจฺฉนฺนา ภมรวิสรทฺธุมนฺธการา ภุสํ,
ฌาเปนฺนา’เป’ตรหิ วิรหี สมฺผุลฺลจูตาฏวิ-
ทาวคฺคี เต ลวมปิ มโนตาปาย วตฺตนฺติ กึ; ()

๔๓. กามนฺธานํ ภทยมธุนา โสจาปยตฺตา ภุสํ
สาขจฺฉินฺนา วิคลิตทลา มเคฺค อโสกทฺทุมา,
อญฺญตฺรา’ปี วนจรวธู ปาทปฺปหารา’ตุรํ

ตตฺวเนฺต เต กรกิสลยโสฺสภํก วิรูฬฺหงฺกุรา; ()

๔๔. ปิตฺวา จุตทฺทุมผลรสํ สมฺมตฺตปุโงฺกกิลา
สํกุชเนฺต สรสมธุรํ เวตาฬิกา’ว’ญฺชเส,
เสณีภุตา ชนปทวธู เต ปาทปีเฐ มุนิ
สมฺปูเชตุํ นวสรสิเช หิโยฺย’วินเนฺต ธุนา; ()

๔๕. อามุลคฺคา ทลิตวิฏปิ ปุปฺผญฺชลิหกา’ธุนา
อาคจฺฉนฺตํ ตฺวมหิมหิตุํ สํทิสฺสเร’โว’นตา,
วาโตทฺธุตา ภมรมุขรา กิญฺชกฺขปุญฺชา’ญฺชเส
อาตตฺวเนฺต ตวปริมฺเข โสวณฺณสงฺขสฺสิริํ; ()

๔๖. ภเนฺต อโนฺตกลลสลิลาวาเสน กาลํ จิรํ
อโมฺภชานํ มุกุลวิกตี สิเตติ’วา’กุญฺจิตา,
เอสนฺตี’เว’ตรหิ สรณํ เต ปาทภทฺทาสเน
อุคฺคจฺฉเนฺต ปชหิย มโนตาปํ วสนฺตาตปํ; ()

๔๗. ปาเถยฺย’โมฺภรุหกุวลยา’ลงฺการตุณฺฑา กลํ
สงฺกุชนฺตี ปวนปทวิํ อุฑฺฑียมานา’ธุนา,
หํสเสฺสณิก สิรสิ วชโต เต ภุยเต กิงฺกิณิ-
โฆสากิณฺณํ กุสุมวิกติจฺฉนฺนํ วิตานํ ยถา; ()

๔๘. สมฺปูเชนฺติ รตนกนกาลงฺการภารญฺชลี
มโคฺค’ติณฺณา วนสฺรวธู เต ลาชวุฏฺฐีหิ’ว,
กิญฺชเกฺขหิ จรณยุคลํ กมนฺทาติลโนฺทลิตา
วลฺลี ภิงฺคาวลิกิสลยา’ลงฺการสาขาวลี; ()

๔๙. สมฺมารูโฬฺห ปวนตุรคํ กามากโร มญฺชริ-
ตุณิเรสู มธุกรสเร สนฺธานยโนฺต’ธุนา,
จเมฺปยฺยาทีกุสุมกลิกาสนฺนาหสมฺภาสุโร
นโฎฺฐ โลโก พหุชนมโนสงฺคาม โมคาหติ;()

๕๐. ยสฺมา สุโทฺธทนนรปภุ อาทิจฺจวํสทฺธโช
ชิโณฺณ วุโทฺธ มมิหปหิณิ ตฺวํ ทฏฺฐุกาโม ปิตา,
ตสฺมา ภเนฺต กปิลนครํ เวเนยฺยสตฺตากรํ
กนฺตฺวา รโญฺญ หทยมกุลํ โพเธตุ โสกากุลํ; ()

๕๑. สาธุ’ทายิ สวิสยมหํ ปตฺวา นราธิสฺสรํ
อุตฺตาเรยฺยํ ปิตรมิตเร พนฺธู’ปิ ทุกฺขณฺณวา,
เอวํวตฺวา รทนกิร ณาลงฺการพิมฺพาธโร
ธมฺมสฺสามิปริวุตวสีราชคฺคหานิกฺขมิ; ()

๕๒. ปตฺวา รโญฺญ อุปริภวนํ โสกาลุทายิ’ทฺธิยา
ภุตฺตา’หาโร ตทุปคมนํ อตฺวาห มาโรจยํ,
สมฺพุทฺธตฺถํ ปิตุรุ’ปหฏํ ภิกฺขํก ปกฺฏิคฺคณฺหิย

อสฺสาเสนฺต วชติ นภสา โสกากุลํตํ กุลํ; ()

๕๓. ตํ ภุญฺชนฺต ทิวสทิวเส โส โยชนํ โยชนํ
สเงฺขเปนฺต ปรมกรุณารามาย สโณฺจทิโต,
เนตฺวา ขีณาสวยติวเร วีสํ สหสฺสํ ชิโน
ลกฺขีวาสํ กปิลนครํ มาเสหิทฺวีโห’ตริ; ()

๕๔. นานุปฺปเตฺต ภควติ ปุรํ โน ญาติเสฏฺฐํ กุหึ
ปสฺสิสฺสามา’ตฺย’ชหิตมโนโกตุหฬา สากิยา,
อาราโมยนํ วิชนปวโน นิโคฺรธสกฺกสฺส ตํ-
สารุโปฺปติ ตหิมภินเว เสนาสเน มาปยุํ; ()

๕๕. ปจฺจุคฺคนฺตฺวา สุรภิกุสุมากิณฺณญฺชลิห’ญฺชเส
อาคจฺฉนฺตํ สุมหกิย ชินํ ราชิทฺธิยา’ลงฺกเต,
เกตฺคฺคาเห ทหรทหเร กตฺวา กุมาเร ปุเร
ราชา’มจฺจา ปรมรุจิรํ อาราม โมตารยุํ; ()

๕๖. ปลฺลเงฺกโน’ทยคิริสิเร จโนฺท’ว ตาราวุโต
นานาขิณาสวปริวุโต ปญฺญตฺตพุทฺธาสเน,
อาสิโน’ยํ มนกุมุทุนึ สกฺยานมุนฺนิทฺทยํ
นิโสฺสโก โส มุนิ ปริหริ โสกนฺธการํ ปิตุ; ()

๕๗. สิทฺธโตฺถ’ยํ ปรมทหโร อเมฺหหิ วุทฺธา มยํ
ชามาตา’ยํภวติ ตนุโช นตฺตานุโช โน อิติ,
มานตฺถทฺธา ทหรทหเร สกฺยา กุมาเร’พฺรวุํ
ตุเมฺหคนฺตฺวา ปณมถ ชินํ โว ปิฏฺฐิตาโหมฺ โน; ()

๕๘. อาวเชฺชตฺวา สกลปริสํ ญตฺวา ตทชฺฌาสยํ
มานุมฺมตฺตา วิภวมทิรามตฺตา อิเม ขตฺติยา,
มุทฺธาพทฺธญฺชลิกิสลยา ยสฺมา นวนฺทนฺติ มํ
วนฺทาเปตุํ อลมิติ ตโต ฌานํ สมาปชฺชิย; ()

๕๙. ปตฺตา’ภิโญฺญ นิชปทรโชรํสิหิ สญฺจุมฺพิเต
เตสํ จูฬามณิคิริสิเร สมฺพุทฺธสุโร ลสํ,
สํทเสฺสนฺต ยมกมสมํ มานนฺธการํ หรํ
โพธาเปสิ วทนกมเล คณฺฑมฺพมูเล ยถา; ()

๖๐. ทิสฺวา สุโทฺธทนนรวโร ตํ ปาฏิหีรํ วรํ
ปาทโมฺภเช ปณมิ สิรสา อานนฺทภาโรนโต,
จกฺกงฺกาลงฺกตปทรโช สมฺผุฏฺฐมุทฺธาญฺชลิ
ราชญฺญานํ กมลกลิกาสณฺฑสฺสิรึ วฺยากรุํ; ()

๖๑. สญฺฌาเมฆาวลิปริวุโต สุโรริว’ตฺถาจลํ
ขมฺหา ภทฺทาสนมวตรี โสวณฺณวโณฺน ชิโน,

สุพฺภฺชิเญฺฉ นยนพริหี เกฬายนํ โปกฺขร-
วสฺสํ วสฺสิ นิชนขรุจึ เตสํ สมาเช สติ; ()

๖๒. สุตฺวา วุตฺตํ ปุริมจริตํ เวสฺสนฺตราขฺยํ ตโต
ปกฺกนฺตานํ ผุสิย สิรสา ตปฺปาทจูฬามณึ,
ภเนฺต ภิกฺขํ สุคตปมุโข สโงฺฆธิวาเสตุ โน
อิเจฺจ’โกปิ ปฐมทิวเส นากาสิ อเชฺฌสนํ; ()

๖๓. นานาขีณาสวปริวุโต โลกานุกมฺปาปโร
โลกาธิโส ทุติยทิวเส อาจิณฺณกปฺปารหํ,
สมฺพุทฺธานํ กปิลนคเร ปาโต’ว ลขฺยากเร
หีนุกฺกฏฺฐํ กุลมวิชหํ ปิณฺฑาย สมฺปาวิสิ; ()

๖๔. อาหิณฺฑตฺตํ ตหิมนฺฆรํ ปิณฺฑาย สนฺตินฺทฺริยํ
สตฺถารํ ตํ นิรุปมสิรึ ฉพฺพณฺณรํสุชฺชลํ,
ปาสาทฏฺฐา’นิมิสนยนโมฺภเชหิ สมฺปูชยุํ
อุคฺฆาเฏตฺวา หริมณิมยํ ชาลาวลึ นาครา; ()

๖๕. โอหาเรตฺวา กุสุมสุรภีสงฺขารสมฺภาวิเต
เกเส มสฺสุํ รชนมลินํ กาสาววตฺถํ ขรํ,
อจฺฉาเทตฺวา กปณปุริโส’ว’โยฺย คเหตฺวา สีฬา
ปตฺตํ ปโตฺต กปิลนครํ ปกิณฺฑาย อาหิณฺฑติ; ()

๖๖. วุตฺตนฺตํ ตํ สวณกฏุกํ สุตฺวาน พิมฺพาธรา
พิมฺพาเทวี มรกตสิฬาชาลนฺตรา วิถิยํ,
อาหิณฺฑนฺตํ ปริวุตคณํ มเตฺตภคามึ ชิตํ
โอโลเกนฺตี นยนมณิเก อสฺสูหิ สมฺปูรยิ; ()

๖๗. จุมฺพนฺติ สาตนฺชรตนํ ตนฺทสฺสนพฺยาวฏา’-
สิตฺยา’นุพฺยญฺชนวิลสิตํ พฺยามปฺปภาลงฺกตํ,
รูปํ รูปสฺสิริ นิรุปมํ สงฺคายิ คาถฏฺฐกํ
สํวเณฺณตฺวา จรณตลโต ยาว’สฺส อุณฺหิสโต; ()

๖๘. อีสํ กาลํ อลสคมนํ สา กาลหํโสปกริ
โอโรเปนฺติ อภินวกุจนฺทา’ติภาราตุรา,
คนฺตฺวา สีฆํ ขพิตวจตา ปุโตฺต มหาราช เต
ปิณฺฑาย’สฺมึ จรติ นคเร ราชานมิจฺจพฺรุวิ; ()

๖๙. ราชา เสนาปริวุตสโม เตโชนฺภาวาทินา
ตํ สุตฺวาํ’เส สุขุมวสนํ กตฺวา นวํสาฏกํ,
อจฺฉาเทตฺวา นิหิตมกุโฏ นิกฺขิตฺตขโคฺค ภุสํ
ลชฺชาปโนฺน ตุวฏตุวฏํ คนฺตฺวา ตทเคฺค ฐิโต; ()

๗๐. โกฏฺฐคารานฺย’ปิ ปิตุกุเล ริตฺตานิ กิมฺมญฺญสิ
กสฺมา ลชฺชาปยสิ ปิตรํ ตฺวํ ภานุวํสุพฺภโว,

ภเนฺต ตุยฺหํ ปกริวุตวสีสงฺฆสุสิ’โต โภชนํ
มา กปิณฺฑายา’จริ อนุทินํ ทเชฺชยฺย มิจฺจพฺรุวิ; ()

๗๑. ตุยฺหํ วํโส อนริยปโท อาทิจฺจวํโส สิยา
มยฺหํ วํโส สทริยปโท สมฺพุทฺธวํโส สิยา,
อสฺมึวํเส อนุวิจรณํ ปิณฺฑตฺถ มนฺวาลยํ
จาริตฺตํ โภปุริมสุคตา’จิณฺณนฺติ กวตฺวา ชิโน; ()

๗๒. อุตฺติฏฺฐาทึ อวทิ กสฺคมํ คาถํ ฐิโต วีถิยํ
โสตาปนฺนต’วนิปติ ภวี โสตาวธาเนน โส,
คาถาธมฺมํ สุณิย มธุรํ ธมฺมํจเร’ตฺยา’ทิกํ
ปโตฺต มคฺคํ ทุติยมวีรํ ธมฺมานุธมฺมํ จรํ; ()

๗๓. สุตฺวา ราชา จริยมปรํ โย ธมฺมปาลวฺหยํ
ปโตฺต มคฺคํ ตติยมขิลํ กามาลยํ จาลยํ,
เสตจฺฉตฺตุ’ลฺลสิตสยเน’นุฏฺฐานเสยฺยุ’ปโค
สงฺขารานํ วิสทมติยา โย ลกฺขณํ สมฺมสิ; ()

๗๔. วิทฺธํเสตฺวา นมฺวิปริสํ สํเกลสมาราทิกํ
สุโร รมฺหาวนมิว’สินา โส อคฺคมคฺคาสินา,
ตุโฏฺฐ มคฺคปฺผลสุขสุธาปาเนน เวริสเม
ปญฺจกฺขเนฺธ วิชย มลฺภี นิพฺพานรชฺชสฺสิรึ; ()

๗๕. อาโรเปตฺวา อุปริภวนํ ปตฺตํ คเหตฺวา ตโต
ราชา สงฺฆํ สุคตปมุขํ ขเชฺชน โภเชฺชน จ,
สนฺตเปฺปตฺวา ปุน สปริโส นีเจ นิสชฺชาสเน
สารานียํ กถยมวสิ สโมฺมทนียํ กถํ; ()

๗๖. อิตฺถาคารํ หทยสรสิมเชฺฌ นิมุคฺคตฺถน-
หํสํ ทินานนสรสิชํ โสเก’ณตาเปนิว,
พุทฺธํ พทฺธญฺชลิหรสิโรกุเมฺภหิ สมฺปูชยี
ตํ วาตพฺภาหตหริลตาลีลํ ชคาโม’นตํ; ()

๗๗. อโนฺตคเพฺภ นยนสลลํ สมปฺปุญฺฉมานา ชินํ
พิมฺพาเทวี สปริชนตาวฺยาปาริตา วนฺทิตุํ,
อปฺปตฺวา เม ยทิคุณธนํ อตฺถ’ยฺยปุโตฺต สยํ
ตํ กมํ ทฏฺฐุํ นนุปวิสตี’เตฺว’วํ วทนฺตี ฐิตา; ()

๗๘. รญฺญา สทฺธึ ปุริสนิสโภ ตายินฺทิรามนฺทิรํ
อโนฺตคพฺภํ มณิคณปหาภินฺนนฺธการํสทา,
อาทาย’คฺคํ ยติปติยุคํ ปตฺวา’จฺฉิ ภทฺทาสเน
ปญฺญเตฺต โส’ทยคิริสิเร พาลํสุมาลี ยถา; ()

๗๙. ทิสฺวา ปีนตฺถนภรนตา สา ราชธีตา ชินํ
ปตฺวา มาลา กนกรตนาลงฺการหีนา ลหุํ,

หํสิมเณฺญ สรสิชวนํ ปาเท ยถาชฺฌาสยํ
สญฺจุมฺพนฺตี ปณมิ สิรสา อาทายโคปฺผทฺวยํ; ()

๘๐. ปาสาท’โนฺตวรกสรสิ ธมฺมิลฺลเสวาลเก
โอมุชฺชนฺตี นิชภุชลตาลีลาตรงฺคากุเล,
นาถสฺส’งฺฆีตลนขสิขากนฺติปฺปพนฺธามฺภสิ
ลทฺธสฺสาสา จิรวิรหชํ ตาปํ วิโนเทสิ สา; ()

๘๑. สุตฺวา เนสา กนกรตนา’สํธารณํ ธารณํ
กาสาวานํ ตวหิริธนา’วิสฺสชฺชนํ สชฺชนํ,
นา’ชฺฌาจาเร อนภิรมณํ อุจฺจาสเน จา’สเน
ราชา’โวจ ตฺวมนุกุรฺเต เสฺนโหทยา’โหทยา; ()

๘๒. สุตฺวา ตสฺสานิรวธิคุณาธาราย’นูนํ คุณํ
อาวีกตฺวา’คมิ ภวปฏิจฺฉนฺนาปทานํ ชิโน,
เนตฺวา เคหปฺปวิสนกรคฺคาหา’ภิเสกฺสฺสเว
สํวตฺตเนฺต ทุติยทิวเส นนฺทาขฺยราชตฺรชํ; ()

๘๓. คจฺฉโนฺต’ปี สห ภควตา โส ปญฺจกลฺยาณิยา
สีฆํ ชาลํ วิวริย ถิยา วีถึ วิโลเกนฺติยา,
ภงฺคาปางฺคายตภุชลตาสงฺกฏฺฏฺฏฺฏิตพฺภนฺตโร
ปตฺตํ ภเนฺต หรถ วจนํ ภตฺยา น ตํ วฺยากริ; ()

๘๔. ปพฺพาเชตฺวา วิสยมทิรามตฺตาย ตสฺสา คีรํ
สุตฺวา นนฺทาปหนหทยํ นนฺทํ นรินฺทตฺรชํ,
อิจฺฉาเปตฺวา กกฺกฏจรณิทิพฺพจฺฉราลิงฺคเน
ญาเยนา’นุตฺตรสุขมหารเชฺช ปติฏฺฐาปยี; ()

๘๕. พิมฺพาเทวิ สุขปริภตํ กีฬาปรํ ราหุลํ
อาลิงฺคิตฺวา ตนฺชรตนํ สา สตฺตเม วาสเร,
อุคฺฆเฏตฺวา รตนขจิตํ ชาลํ วิมาโนทเร
อาคจฺฉนฺตํ ปุริสติสภํ นิชฺฌายมานา ฐิตา; ()

๘๖. นานากูฏาจลวลยิโต เทวินฺทจาปากุโล
อาคจฺฉโนฺต กนกสิขรีราชาก ยถา ชงฺคโม,
ตตา ขีณาสวปริวุโต ชพฺพณฺณภานุชฺชโล
เอโส ตุยฺหํ นรหริก ปิตา อิจฺจากห ปกสฺสาหิ นํ; ()

๘๗. เอตสฺสา’สุํ วิวิธนิธโย ปุญฺญานุภาวุฏฺฐิตา
นาหํช กปกสฺสาม’ภิคมนโต ปฏฺฐาย เตโชนิธี,
ภูสาเปตฺวา ตนฺชรตนํ สา สตฺตวสฺสายุกํ
ยาจสฺสู’ติ ปหิณิ ปิตุโน ญตฺตํ ธนํ เปตฺติกํ; ()

๘๘. อุปฺปาเทตฺวา ปิตริ พลวํ เปมํ ชเลวุ’ปฺปลํ
ปุโตฺตตฺยา’หํ ตฺวมสิชนโก ฉายา’ปิ เตเม สุขา,

อฒาเส’วํ ลปิตวจโน วุฏฺฐาย ภทฺทาสนา
ภุตฺตาหาโรก ปริวุตวสิ คนฺตุํ ชิโนจา’รภี; ()

๘๙. ทายชฺชํ เม สมณ ททตํ อโตฺถธเนนา’ติ เม
ยาจํ ยาจํ ชินมนฺวชํ สารงฺคราชกฺกมํ,
สีหจฺฉาโปริว ภควโต ทฬฺหํ สุรตฺตงฺคุลี-
มาลายาลงฺกริ ภุชลตํ โภคินฺทโภคายตํ; ()

๙๐. สํยาจนฺนํ วิภว กมนฺคํก วฌฺฌานฺคํ ราหุลํ
ปพฺพาเชตฺวา’ริยธนนิธิํเทมีติ จินฺตาปโร,
ปตฺวา’รามํ อชหิตสุโต สทฺธมฺมราชา อิมํ
ปพฺพาเชหิ’ตฺย’วทิ สุมฺขํ ตฺวํ ธมฺมเสนาปติ; ()

๙๑. เฉตฺวา นีลุปฺปลทลมุทุํ จูฬากลาปํ มหา-
โมคฺคลฺลาโน กวสิ อภินวํ กาสาวมจฺฉาทยี,
ตโสฺส’วาทํ อกริ ธุตวา เถโร มหากสฺสโป
ปพฺพาเชสิ ตนฺชรตนํ ตํ สาริปุโตฺต วสิ; ()

๙๒. สิกฺขากาโม อปรสมเย เถโร มหาราหุโล-
วาทํ สุตฺวา’ธิกตรคุณํ สมฺปาปุณี ราหุโล,
สุตฺวา กสุตฺตํ ปุน ตทิตรํ สิกฺขาครูนํ ครุ-
ฏฺฐานํ ปโตฺต ติภวมตริ ปตฺวา’คฺคมคฺคปฺผลํ;ก ()

๙๓. ตสฺมิํ สุโทฺธทนนรวโร ปพฺพชฺชิเต นตฺตริ
อโชฺฌคาโฬฺห รวิกุลธโชนิสฺสีมโสกณฺณเว,
ทิโนฺน’กาสํ กมปิตนยํ มาตาปิตูหา’ยติํ
ปพฺพาเชยฺยุํ อลมิติวรํ สํยาจิ โวสาวกา; ()

๙๔. รโญฺญ ทตฺวา วรมติ วรํ ภุตฺตาสโน อาสนา-
วุฏฺฐาย’โนฺตภวนวนโต นิกฺขมฺม มนฺทานิลํ,
รุกฺขจฺฉายาวิรฬสรสีตีรํ วิเวกกฺขมํ
สีตํ สิตพฺพนมวสรี ฉทฺทนฺตทนฺตี’วโส; ()

๙๕. ตสฺมิํกาเล คหปติกุเล ชาโต มหาเสฏฺฐิปิ
ปโตฺต ราชคฺคหปุรวรํ สโทฺธ สุทตฺตาภิโธ,
พุโทฺธก หุตฺวา ยมธิวสเต’ตฺย’โสฺสสิ สุโทฺธทนี
ปจฺจูสสฺมิํ อมรวิวฏทฺวาเรน ตตฺรา’คมา; ()

๙๖. อเปฺปตฺวา’งฺกุฬีรตนผลเก ขิตฺตณฺชลีมณฺชริํ
ภตฺยาจูฬารชตกลสํ จิตฺตปฺปสาทาวหนํ,
ธมฺมํ สุตฺวา ปฐมทิวเส ลทฺธาทิมคฺคปฺผโล
ทานํ ทตฺวา สุคตปมุเข สเงฺฆ สุทโตฺตธนี; ()

๙๗. ภเนฺต ลกฺขีกมกลมลกา สงกฺกาสมตฺถาย โน
อิทฺธํ ผขีตํ สุชนภชิตํ สาวตฺถิสงฺขํ ปุรํ,

ธมฺมสฺสามิ วชตุ กรุณาฉายาสกหาโย ลหุํ
ลทฺธสฺสาโส สวิสยมคาเอวํ กตเชฺฌสโน; ()

๙๘. พุทฺธตฺถํ โส คหปติ มหามเคค สมเคค ทิวา-
รตฺติฏฺฐานปฺปภุติสุภเค ปเจฺจกลกฺขํ ธนํ,
วิสฺสเชฺชตฺวา ปจุรวิภโว ทฏฺฐพฺพสาเรปฺเร
กาโรเปสิ อมรภวนากาเรก วิหาเร วเร; ()

๙๙. โกฏีห’ฏฺฐารสหี อสมํ ภูมิํ กิณิตฺวา สมํ
โกฏีห’ฏฺฐารสหิ ปจุรํ มาเปตฺว เสนาสนํ,
โกฏีห’ฏฺฐารสหิ ปรมํ อารามปูชามหํ
สเชฺชตฺวา โส คหปติ นวํกมกฺมํ สุนิฏฺฐาปยิ; ()

๑๐๐. เอวํ เชตวนํ วิหารปวรํ การาปยิตฺวา มหา-
วีรสฺสา’คมนาย ทูตปฺริเส เปเสสิ เสฏฺฐิสฺสโร,
เตสํ สีสหรณฺชลิหิ มหิโต สุตฺวาน ตํ สาสนํ
สมฺพุโทฺธ ชลิติทฺธิมา สปริโส ราชคฺคหา นิกฺขมิ; ()

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกล กวิชน หทยานนฺททาน นิทาเน ชินวํสทีเป สนฺติเกก นิทาเน ภควโต ปกิณฺณก จริตปฺปวตฺติ ปริทีโป โสฬสโม สโคฺคฯ

๑. สตฺถุ เชตวนนามมินฺทิรา-
ราม โมตรณมงฺคลุสฺสเว,
รามลกฺขณภคี (รโถทฺธตา)
เสฏฺฐิปุตฺตปมุขา สุมณฺฑิตา; ()

๒. ปญฺจมตฺตสตมาณวา นวา
ปญฺจวณฺณธชภาสุร’ญฺชลี,
ปญฺจขาณสิริยุ’ชฺชลา’ภวุํ
ปญฺจมารชินราชิโน ปุเร; ()

๓. เหมกุมฺภกุจกุมฺภวิพฺภมา
เสฏฺฐิธีตุปมุขา กุมาริกา,
ปุณฺณกุมฺภสตนิพฺภร’ญฺชลี
ตสฺส สตฺถุ ปุรโต ตโต ภวุํ; ()

๔. เสฏฺฐิปาทปริจาริกาสขี
มนฺถรา’วชิตหํสเธนุโย,
ปญฺจมตฺตสตนาริโย’ภวุํ
ปจฺฉโต คหิตปุณฺณปาติโย; ()

๕. เสตวตฺถสุนิวตฺถปารุโต
ปญฺจเสฏฺฐิสตมตฺตเสวิโต,
โลกนายก มนาถปิณฺฑิโก
เสฏฺฐิ ปีติเอริโต ตมนฺวคา; ()

๖. นีลปีตปภูตีหิ มารชี
เทหรํสิวิสเรหิ โชตยํ,
อญฺชสํ สหจราจรํ ภุวิ
ชงฺคโม กนกภูธโรริว; ()

๗. มคฺคเทสกชนสฺส ปิฏฺฐิโต
ภิกฺขุสงฺฆปริวาริโต ยหึ,
เชตนามวนโมตรี ตหึ
โลกโลจนนิปียมานโก; ()

๘. ปุจฺฉิตสฺส ปฏิปชฺชนกฺกมํ
ตาย เชตวนปูชนาย โส,
เทหิ พุทฺธปมุเข ตโปวนํ
ภิกฺขุสงฺฆวิสเย’ติ ปพฺรุวิ; ()

๙. ทมฺมิ พุทฺธปมุเข ตโปวนํ
ภิกฺขุสงฺฆวิสเย’ติ ภินฺทิย’
พฺยปฺปถํ ถิรมนาถปิณฺฑิโก
เสฏฺฐิ โธตกรปงฺกโชก สทา; ()

๑๐. ชาลลกฺขณวิจิตฺรโกมฬ-
ปาณิปลฺลวตเลสุ สตฺถุโต,
ทกฺขิโณทกมทาสิ กญฺจน-
กุณฺฑิกาย สุรภิปฺปวาสิตํ; ()

๑๑. สิตมุณฺหมนิลาตปํ ปฏิ-
หนฺติ ฑํสมกเส สิรึสเป,
สฺวา’นุโมทนมกา ชิโน ปฏิ-
คฺคยฺห เชตวนเมวมาทินา; ()

๑๒. โส สุทตฺตวิสุโต สมาปยิ
วตฺรภูปมปภูวิภูสโณ,
เสฏฺฐิ เชตวนปูชนามหํ
จตฺตโกฏิธนสญฺจโย สทา; ()

๑๓. อินฺทิราย สุรมนฺทิโรปมา
จนฺทนาครุสุคนฺธพนฺธุรา,
ตตฺร คนฺธกุฏิ ภาติ เมทินี-
สุนฺทริสิรสิ เสขโร ยถา; ()

๑๔. ตาย คนฺธกุฏิยา’ธิโรหิณี
ธมฺมราชจรณินฺทิรา’ธรา,
สคฺคโมกฺขภวนปฺปเวสนิ-
เสฺสณิปทฺธติริวา’ติ โนมติ; ()

๑๕. ตพฺพิหารปริโต สุธามณิ-
พทฺธมาวรณจกฺก มาหเร,
สตฺถุ กิตฺติสิริขีรสาครุ-
ตฺตุงฺควีจิวลยสฺสิรึ สทา; ()

๑๖. ตพฺพิหารปริเวณโมสธิ-
ตารกาธวลวาฬุกากุลํ,
วฺยากโรติ ชินกุนฺทพนฺธุโน
สงฺคเมน สรทมฺพรสฺสิรึ; ()

๑๗. ตตฺถรตฺตมณิเกตุสํหตี-
รํสิภินฺนติมิรมฺพเร น กึ,
โกวิเทหิ รวิจนฺท ตารกา
โชติริงฺคนนิภา’ติ วุจฺจเร; ()

๑๘. ภาติ ผุลฺลวนราชิลกฺขิยา
รตฺตกมฺพลมิวา’หิสนฺถตํ,
จจฺจรํ จรณสมฺปฏิจฺฉเน
สตฺถุโน กุสุมเรณุ นิพฺภรํ; ()

๑๙. ภิงฺคปนฺติมณิตนฺตุสิพฺพิตํ
มนฺทมารุตถรุสฺสิตํ ตหึ,
ปุปฺผเรณุปฏลพฺพิตาน มา-
ภาติสตฺถุ’ปริ วาริตาตปํ; ()

๒๐. ราชรุกฺขกณิการสาขิโน
ผุลฺลิตา ปริสมนฺตโต ตหึ,
สตฺถุ ธมฺมสวเณน ทิสฺสเร
จีวรานิ’ว นิวตฺถปารุตา; ()

๒๑. อุคฺคตา’ลิกุลธูมกชฺชลา
นิพฺพิกาสกลิกาสิขาวลี,
จมฺปกทฺทุมปทีปสาขิโน
อุชฺชลนฺติ สตวณฺฏวตฺติกา; ()

๒๒. ฌายตํ กมธุรธมฺมภารติ-
นิชฺฌเรหิ สิขริทฺริ ตหึ,
สมฺมเวคปริโสสิตา ท’ปิ
กึ นวูปสมยนฺติ สาธโว; ()

๒๓. กุชิตาลิกุลโกกิลา ตหึ
ผุลฺลิตคฺคสหการสาขิโน,
ติพฺพราคจริเต’ปิ มูลเค
ภาวนาสุ นรมาปยนฺติ กึ; ()

๒๔. ลาชปญฺจมกปุปฺผสนฺถตํ
ตนฺตโปวนปเวสนญฺชสํ,
วีตราคจรณงฺกสชฺชิตํ
สคฺคมคฺคมปหาสเต สทา; ()

๒๕. นาริวามจรณาตุรา’ปิ เย
สงฺคเมน วิคตงฺคณงฺคินํ
โลมหํสชนิเต’ว ปีติยา;
ตตฺร’โสกตรุราชิ ราชเต, ()

๒๖. กึสุกาทิกุสุเมหิ ภาสุรํ
ตํ ตโปวน มนาลยาลยํ,
เตส มุคฺคตปเตชสา ภุสํ
อคฺคิปชฺชลิตเมว ทิสฺสเต; ()

๒๗. อุทฺธวณฺฏคฬิเตหิ ผุลฺลเส-
ผาลิกากุฑฺมเลหิ สาลินี,
มาลกา รชตเวทิกา กวิย
วิทฺทุเมหิ ขวิตา วิราชเต; ()

๒๘. ปีต จุต มกรนฺท พินฺทโว
ตตฺร กีรกรวิกสาริกา,
กึก หรนฺติ มธุรํ รวนฺติปิ
มญฺชุภาณีมุนิภารติสฺสิรึ; ()

๒๙. เหมกูฏมกุเฏหิ นิชฺฌร-
ภารภาสุรตโฎ’รปีวรา,
ภุริภุริธรภุภุชา ตหึ
จุมฺพเร ชินสุต’งฺฆิปงฺกเช; ()

๓๐. จารุจญฺจุปุฏตุงฺคจฺุจุกา
จกฺกวากกุจมณฺฑลา ตหึ,
นีลิกากจกลาปสาลินี
นีลนีรชวิโลลโลจนา; ()

๓๑. เสณิพทฺธกลหํสเมขลา-
ทามภารตฎปีนโสณินี,
ภิงฺคจกฺกรตนงฺคทาวลี
ภงฺควีจิกณหารภาสุรา; ()

๓๒. กณฺณิกาคฬิตกญฺชเกสร-
ปิญฺชรมฺพุวิมลมฺพรา สุภา,
คนฺธวาหสุขผสฺสทา สิริ-
มนฺทิรา กุมุทมนฺทหาสินี; ()

๓๓. เกสราลิรทนา สโรชินี-
กามินี วิกจปงฺกชานนา,
วีตสพฺพทรเถหิ เสวิตา
ทิพฺพโปกฺขรณิโย นเชนติกึ; ()

๓๔. มุทฺทิกาปภุติวลฺลิเวลฺลิต-
ชิณฺณจีวรกุฏีหิ ฌายตํ,
ปิญฺฉาสาริตสิขณฺฑิมณฺฑลา-
ขณฺฑตณฺฑวสุมณฺฑิตํ วนํ; ()

๓๕. สตฺถุ กสาวกสเตหิ ภาวนา-
สตฺติภินฺนติมิสาติ กตฺถจิ,
ทิสฺสเร นิรจกาสโต ตหึ
คพฺภโร’ทรสโมสรานิ’ว; ()

๓๖. กาลกา ธุตปิสงฺควาลธี
มาฬเกสุ กลวิงฺกสาฬิกา,
ภตฺตสิตฺถมนุภูย นิพฺภยา
ธมฺมราวมนุกูชเร ตหึ; ()

๓๗. วิตมจฺจุภยภนฺตโลจนํ
อาลวาลชลปานโทหฬํ,
สตฺถุ มญฺชุสรปาสนิจฺจลํ
ทิสฺสเต หริณมณฺฑลํ ตหึ; ()

๓๘. หตฺถเวลฺลิตลตาหิ วารณา
วานราจ มณิวิชนีหิ’ว,
วิชยนฺติ ภวตาปภีรุเก
รุกฺขมูลคตฌายิโน ตหึ; ()

๓๙. เมฆวณฺณวนราชิราชินี
กนฺทมูลผลโภชเนหิ สา,
ทานปารมิรเต’ว ปีณเย
ภิกฺขูสงฺฆสหิตํ ตถาคตํ; ()

๔๐. ธมฺมมณฺฑปวิตานมุทฺธติ
ลมฺพมานมณิพุพฺพุโลทเร,
นิจฺจปชฺชลิตวิชฺชุราชิโย
ภนฺติ นิชฺชิตรวินฺทุตารกา; ()

๔๑. รุกฺขโกฏรกุลาวโกทเร
กุชิเตหิ สกุเณหิ ตํวนํ,
เชติ สงฺขฆณวํสวลฺลกี-
ราวสารสุรรงฺคภุสิรึ; ()

๔๒. อินฺทนีลมณิโตรณิปฺปภา-
ภินฺทิตพฺพติมิโรปมํ ตหึ,
จนฺทจณฺฑกรมณฺฑลทฺวยํ
วินฺทเตว อสุรินฺทวิพฺภมํ; ()

๔๓. ขีรสาครตรงฺคปณฺฑรา
เนกจงฺกมนมาลกา ตหึ,
ผุฏฺฐจารุจรณินฺทิรา ภุสํ
ภนฺติ ฌานปสุตาน มสฺสเม; ()

๔๔. ภาวนาย ปวนานิ ปาวนา
เทสนาย รสนา วิภูสนา,
เสวกา ทนวกา สสาวกา
มานยนฺตี กวิกนยํ สุขานยํ; () (ยมกพนฺธนํ;)

๔๕. กีจกา ตฺยนิลกูช กีจกา
วาจกา ริวคณสฺส วา จกา,
โมจกา นวผลสฺส โมจกา
เมจกา จมณิถมฺภ เมจกา; () (ยมกพนฺธนํ;)

๔๖. กูชิตา'ลิ ภชิตา'ปรากชิตา
ราชิตา'ลกชิตา หิ ปูชิตา,
คารวา'กรรวายเกรวา
เกรวากรรวา สคารวา; () (ยมกพนฺธนํ;)

๔๗. เกตกี กุสุมหนฺตจาตกี
อมฺพเร ณฺกณิกา'วลมฺพเร,
วุณฺจิตา อุตุนิยามยญฺชิตา
รามภุมิ ปรมาภิรามภู; () (ยมกพนฺธนํ;)

๔๘. ตาสทา หวิสทาน มาสทา
โย สทาติย สทา กม ตํ สทา,
โส ตโม ทหตโม หิ ตตฺตโม
วีตโม มุหตโม หี โคตโม; () (ยมกพนฺธนํ;)

๔๙. สาลกา นนวิลาสปา ลตา
มาลกา วลิสุภาสมา ลกา,
มาฬกา วลิสุภาสมา ลกา
สาฬกา นนวิลาสปา ลกา; () (ยมกพนฺธนํ)

๕๐. วาเนว ชาโต วิชิโต วเนว
ชิโนว'เนโช กวนชานโน โน,
เนตา วิเนตา วิชนานุ วาเต
วนี ชนํ เชตวเน วิเนนฺต; () (จตุรกฺขริก จิตฺต ยมกํ;)

อิติ เมธานนฺทาภิธานนยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป สนฺติเก นิทาเน เชตวน วิหาราลงฺการ ปริทีโป สตฺตรสโม สโคฺคฯ

๑. ภฺวิก ยสฺส ชินสฺส ตาทิโน
วิทุรานํ มฺขรงกฺคมนฺทิเร,
อรหาทิ คฺณาติ สุนฺทรี)
ลสเต กิตฺติ วิลาส สุนฺทรี; ()
มิคทายตโปวเน อิสิ-ปตเน โคตม โคตฺต เกตฺโส,
นรสารถิ วสฺส มาทิมํ
วสิ พาราณสิราชธานิยํ; ()

๓. ปุน เวฬุวเน วินายโก
นคเร ราชคเห คิริพฺพเช,
ทุติยํ ตติยํ จตุตฺถกํ
อวสิ วสฺสมนุทฺทยาปโร; ()

๔. มุนิ ปญฺจมวสฺส มินฺทิรา-
ลยเวสาลิ ปุรํ มหาวเน,
ปวิหาสิ ปุรงฺคปีวรํ
อุปนิสฺสาย ยเถว เกสริ; ()

๕. ติมิราปหโร’สธีลตา-
ชลิเต สีตล นิชฺฌรากุเล,
มุนิฉฏฺฐมนาลโย สุขํ
วสิ วสฺสํ ปุถุมงฺกุลาจเล; ()

๖. ติทสาลยโค สุทุพฺพุธํ
อภิธมฺมํ กถยํ สิลาสเน,
สุนิสชฺช สวีตินามยี
สุคโต สตฺตมวสฺส มนฺวหํ; ()

๗. หริจนฺทนคนฺธปาวน-
ปวเน เภสกลาภิเธ วเน,
สนรามร โลกนายโก
มุนินาโค วสิ วสฺสมฏฺฐมํ; ()

๘. มธุรสฺสรภาณิ โฆสิต-
วิสฺเต โฆสิต เสฏฺฐิการิเต,
นวมํ วสิ วสฺสมสฺสเม
วรโกสมฺพิ ปุเร มุนิสฺสโร; ()

๙. มุนิเกสริ ปาริเลยฺยก-
กรินาชีวิตทานโต ภโต,
ทสมํ วสิ ปาริเลยฺยเก

วนสเณฺฑ ตรุสณฺฑมณฺฑิเต; ()

๑๐. วรธมฺมสุธารเสน ส-
ชฺชน เมกาทสมํ สมํ ชิโน,
ทฺวิชคามวเร’ภิปีณยํ
วสิ นาฬาวิทิเต นิราลโย; ()

๑๑. ธรณีสุรคาม มาสทา
ปุนเวรญฺช มนิญฺชโน ชิโน,
ปุจิมนฺททุมินฺทมูลโค
อสโม พารสมํ สมํ วสี; ()

๑๒. วิกจปฺปลจารุโลจโน
มุนิราชา วชิราจลาจโล,
สิขรากุลจาลิยาจเล
อวสี เตฬสมํ คุณาลโย; ()

๑๓. สลิลาสยสีตเล มุทุ-
ปวเน เชตวเน ตโปวเน,
วสิ จุทฺทสมํ สมํ มหา-
สมโณ อสฺสมณา’ปสาทโน; ()

๑๔. กปิลวฺหยราชธานิยา
อวิทูเร นรราหเสยฺยเก,
ปวิหาสิ ติปญฺจมํ สมํ
มุนิ นิโคฺรธตโปวเน สุเภ; ()

๑๕. ขร มาลวกญฺจ รกฺขสํ
ทมยํ ภูธร ปีวโรทรํ,
รุจิราลวิราชธานิยํ
วิหรี โสฬสมํ สมํ ชิโน; ()

๑๖. ปุน เวฬุวนํ ตโปวนํ
อุปนิสฺสาย คิริพฺพชํ ปุรํ,
ทส สตฺตม วสฺส มาวสี
มุนิสีโห หตมารวารโณ; ()

๑๗. ภวทุกฺขรุชาหิ โมจยํ
ชนตํ ธมฺมกถา’คเทน โส,
วสิ จาลิยปพฺพตาลเย
ชินเวชฺชาจริโย ทสฏฺฐมํ; ()

๑๘. ตทนนฺตรวสฺส มุคฺคติ
วิปุเล จาลิยปกพฺพเต’ว โส,
วสิ วีสติมํ คิริพฺพเช

นคเร เวฬุวเน ตโปวเน; ()

๑๙. อนิพทฺธวิหารโต อิติ
วิหรนฺต ภควา ตหึตหึ
มณิโชติรโส’ว กามโท
สรเท วีสติ วีตินามยี; ()

๒๐. มุนิ เชตวเน ตโปวเน
ภวเน จา’ปิ มิคารมาตุยา,
มหิเต วสิ ปญฺจวีสติ-
มิตวสฺสานิ ติพทฺธวาสโค; ()

๒๑. อนิพทฺธนิพทฺธวาสโต
วสโต ตสฺส สโต ตหึ ตหึ,
นนุ วิชฺชติ กิจฺจปญฺจกํ
กตกิจฺจสฺส กถนฺนุวาสรํ; ()

๒๒. อรุณุคฺคมเน สมุฏฺฐิโต
ตทุปฏฺฐากชนสฺส’นุคฺคหํ,
มุนิรานนปาทโธวนํ
ปวิธายา’ขิลกิจฺจ มตฺตโน; ()

๒๓. สุนิสชฺช สุสชฺชิตา’สเน
สปทานาจรณาย ยาวตา,
สมโย สมยญฺญุ วินฺทติ
นจิรํ ฌานสุขํ รโหคโต; ()

๒๔. ปริพนฺธิย ตายพนฺธนํ
สุนิวตฺถนฺตรวาสโก’ปริ,
อรหทฺธชฉาทิตงฺคิมา
มณิวโณฺณปลปตฺต มุพฺพหํ; ()

๒๕. อภิสงฺขตปุญฺญสตฺติยา
วิวฏทฺวารวิหารคพฺภโต,
คิริคพฺภรโต’ว เกสรี
พหินิกฺขมฺม กทาจิ เอกโก, ()

๒๖. วลยิกตตารกาวลี
นวจนฺทริว วาริโททรา,
ยติสงฺฆปุรกฺขโต ตโต
พหิ นิกฺขมฺม กทาจิ โส มุนิ; ()

๒๗. ปกตีคติยา’ปิ ภิกฺขิตุํ
คติยา สปฺปฏิหาริยา’ยปิ,
ยุคมตฺตทโส สมาจเร

นิคมคฺคามปุรีสุ กตฺถจิ; ()

๒๘. จรโต วรปาฏิหาริยํ
สมธิฏฺฐาย กทาจิ ภิกฺขิตุํ,
วิมลีกฺรุเต มหีตลํ
ปุรโต มนฺทสุคนฺธมารุโต; ()

๒๙. ปุรโต’ปสเมนฺติ ธูลิโย
จรโต จารุตรญฺชเส สิเร,
วิลสนฺติ วิตาน วิพฺภมา
นวเมฆา ผุสิตานิ มุญฺจเร; ()

๓๐. กุสุมานิ สมีรณา’ปเร
วิปิเนนา’หริโย’กิรนฺติปิ,
นิชปาทตลํ’ว ภูตลํ
สมตํ ยาติ ปเถ ปทปฺปิเต; ()

๓๑. มุทุกา สุขผสฺสทา มหี-
วนิตา ตปฺปทสงฺคเม’กทา,
กมลานิปิ จุมฺพเร’กทา
ปถวึ เภชฺช ตทงฺฆิปงฺกเช; ()

๓๒. จรณกฺกมิตา’รวินฺทช-
มกรนฺทา’ติ สุคนฺธพนฺธุรา,
ชินคนฺธคชินฺท มาสิรํ
ปริวาเสนฺติ สโมกิรนฺติปิ; ()

๓๓. มกรนฺทปพนฺธวิพฺภมํ
ชุติ สินฺธูรวิจุณฺณพนฺธุรา,
อภิภูย สุปิญฺชรายเต
จรโต โลกมิมํ จราจรํ; ()

๓๔. กลหํส มยูรสาริกา
กรวีกา’ปิ สกํสกํ รวํ,
ทฺวิปทา’ปิ จตุปฺปทา’ปเร
วชโต ตสฺส นปูชยนฺติ กึ; ()

๓๕. ตุริยานิ วิภูสณานิ’ปิ
สยเมวา’ภิรวนฺติ ตงฺขเณ,
ตมุทิกฺขิย ปาฏิหาริยํ
สุคเต โกก หิ นสมฺปสีทติ; ()

๓๖. วิวิธพฺภุตปาฏิหาริย-
กตสญฺญาย มหาชโน ชิโน,
ชนยํ ชนตาย’นุทฺทยํ

อิธปิณฺฑตฺถมุปาคโต อิติ; ()

๓๗. กุสุมาทิยมากุลญฺชลี
สทเนห’นฺตรวิถิ โมตเร,
ชินรํสิ ปพนฺธ กมฺพล-
สตสญฺฉนฺน วิวณฺณวิคฺคหา; ()

๓๘. ชนตา นขราลิทีธิติ-
นิกรากาสนทีนิมุชฺชิตา,
อภิวนฺทติ วนฺทนารหํ
มุนิโน ปาทยุคํ ปโมทิตา; ()

๓๙. ทสวิสติวา มหาชโน
ชินปาโมกฺขยตี สตมฺปิวา,
อภิยาจติ เทถ โนอิติ
ภควนฺตํ วิภวานุรูปโต; ()

๔๐. อธิวาสนมสฺส ชานิย
ชนตา’ทาย ชินสฺส หตฺถโต,
ตมธิฏฺฐิตปตฺต มินฺทิรา-
สทนํ ทานฆรํ ปเวสเย; ()

๔๑. จตุชาติกคนฺธภาวิเต
ภุวิ ปญฺญตฺตวราสโนปริ,
อหตาหตวตฺถชาติเต
สุนิสินฺนํ สุคตํ สสาวกํ; ()

๔๒. ปฏิยตฺตปณีตโภชน-
วิกตีเห’ว สหตฺถปงฺกชา,
อภิตปฺปยเต มหาชโน
ปติมาเนติ จ จีวราทินา; ()

๔๓. สรณาคมเน’ปิ ปญฺจยุ
อธิสีเลสุ ปติฏฺฐหนฺติ เย,
จตุมคฺคผเลสุ กตฺถวิ
ตทภิญฺญา’นุสยาสยาทิโต; ()

๔๔. ภควา กตภตฺตกิจฺจวา
อนุรูปาย กถาย ธมฺมิยา,
รวิพนฺธุ วิเนยฺย พนฺธุนํ
หทยโมฺภชวนํ ปโพธเย; ()

๔๕. หริเมรุคิริ’ว ชงฺคโม
ปรินฺทฺธินฺทสราสนาวลี,
วิสเต สตปุญฺญลกฺขโณ

มุนิรุ’ฎฺฐาย วิหารมาสนา; ()

๔๖. วรมณฺฑลมาฬเก ตหึ
มุนิ ปญฺญตฺตมหารหาสเน,
ขณมาคมยํ นิสีทติ
ยมินํ โภชนกิจฺจสาธนํ; ()

๔๗. มณิวมฺมสุวมฺมิตา วิย
กริโน ปารุตปํสุกูลิกา,
ยตโย ยติราชยูถปํ
ปริวาเรนฺติ อุเปจฺจ ตงฺขเณ; ()

๔๘. สมยํ สมยญฺญุโน ตโต
ตทุปฏฺฐากวโร นิเวทเย,
ชินคนฺธคโช สุวาสิตํ
วิสเต คนฺธกุฏึ สุคนฺธินา; () (ปุเรภตฺตกิจฺจํ)

๔๙. อถคนฺธกุฏีมุเข ชิโน
วิรโช ปาทรโช นจตฺถิปิ,
ปริโธตปทานิ นิกฺขิปํ
มณิโสปาณตเล ขณํ ฐิโต; ()

๕๐. อุทโย’ปิ ชินสฺส ทุลฺลโภ
ขณสมฺปตฺติสมิทฺธิ ทุลฺลภา,
มนุเชสุ’ปปตฺติ ทุลฺลภา
ชินธมฺมสฺสวณมฺปิ ทุลฺลภํ; ()

๕๑. สมณตฺต มเป’ตฺถ ทุลฺลภํ
ติวิธํ สาสน มปฺปมาทโต,
ยตโย’วทตา’นุสาสติ
อภิสมฺปาทยถา’ติ ภิกฺขเว; ()

๕๒. อภิวนฺทิย เกจิ ภิกฺขโว
ภควนฺตํตก ปฏิปตฺติปูรกา,
อถ สมฺปฏิปาทนกฺกมํ
ปฏิปุจฺฉนฺติวิปสฺสนาทิสุ; ()

๕๓. ปททาติ วิปสฺสนาทิสุ
มุนิ เตสํ จริยานุรูปิกํ,
ปฏิคณฺหิย สตฺถุสาสนํ
มณิทามํ วิย มกณฺฑนตฺถิโก; ()

๕๔. ปวิธาย ชินํ ปทกฺขิณํ
อถ เต ภตฺติสมปกฺปิตญฺชลี,
ปวิสนฺติ ยตี สกํสกํ

วสติํ สนฺตนิวาตวุตฺติโน; ()

๕๕. วตปพฺพตปาทกนฺทร-
ปฏตีสฺว’ญฺญตรํก ปธานิกา,
ปวิสนฺติ สุราสุโรรค-
ครุฬานํ ภวเนสุจา’ปเร; ()

๕๖. อถ คนฺธกุฏึ ยทิจฺฉติ
ปวิสิตฺวา ปวิเวกกามวา,
มุนิ ทกฺขิณปสฺสโต สโต
สยนํ กปฺปยตี’สกํ ทิวา; ()

๕๗. วุปสนฺตสริรชสฺสโม
มุนิรุ’ฎฺฐาย อเนกโกฏิโย,
อนุภูยก สมาธโย ขณํ
ภุวนํ ปสฺสติ พุทฺธจกฺขุนา; ()

๕๘. สมถมฺหิ วิปสฺสนายวา
ธุรนิเกฺขปกเต ตถาคเต,
ตหิมิทฺธิพเลนฺ’ปฏฺฐิโต
ปุน วุฎฺฐาปยเต ทยานิธิ; ()

๕๙. อิติ ปญฺจสตมฺปิ สาวเก
อติขิปฺปํ กภควา’นุสาสิย,
ปทุมานิว เต ปโพธยํ
นภาสา ยาติ วิหาร มตฺตโน; ()

๖๐. ชินสินฺธวปาทวิกฺกมํ
ชินฉทฺทนฺตคชินฺทกุญฺจนํ,
ชินเกสรสีหคชฺชนํ
อภิปสฺสาม สุโณม โน อิติ; ()

๖๑. วิหเรยฺย ยหิํ ชิโน ตหิํ
อปรเณฺห กุสุมากุลญฺชลี,
สุนิวตฺถสุปารุตา ภุสํ
มุทิตา สนฺนิปตนฺติโข ชนา; ()

๖๒. อถ ทสฺสิตปาฏิหาริโย
ปวิสตฺวา วรธมฺมมณฺฑปํ,
สูริโยว ยุคนฺธโร’ปริ
สุนิสชฺชา’สนมตฺถเก ชิโน; ()

๖๓. กรวิกวิราวหารินา
มธุโร’ทารสเรน โสตุนํ,
จตุรา’ริยสจฺจมีรเย

อนุปุพฺพาย กถาย นิสฺสิตํ; ()

๖๔. ปฏิคณฺหิย ธมฺมมาทรา
นิชโวหาร’นุรูปโคจรํ,
อภิยาติ ปทกฺขิเณน สา
ปริสาตํ สิรสา’ภิวนฺทิย; () (ปจฺฉาภตฺตกิจฺจํ)

๖๖. วรวารณกุมฺภทารโณ
มิคราชาว กุฑิฏฺฐภญฺชโน,
อถ นิฏฺฐิตธมฺมคชฺชโน
มุนิรุ’ฏฺฐายุ’ปเวสนา’สนา; ()

๖๕. กมลํ’ว กเลวรํ วรํ
วิมลํ วิตรโชมลํ ชิโน,
อวสิญฺจิตุกามวา สเจ
ปวิสิตฺวาน นหานโกฏฺฐกํ; ()

๖๗. ตทูปฏฺฐิติเกน ภิกฺขุนา
ปฏิยตฺตนฺทเกน วิคฺคเห,
สมิโตตุปริสฺสโม มุหุํ
ปุนราคมฺม นิวตฺถจีวโร; ()

๖๘. สุนิสชฺช สิน’สฺสเม สเม
ปริเวเณ ฐปิตาสโนปริ,
อนุโภติ มุหุตฺต มตฺตนา
สุวิมุตฺต’ปิ วิมุตฺติชํ สุขํ; ()

๖๙. ตทุปฏฺฐิติปจฺจุปฏฺฐิตา
อภินิกฺขมฺมตโตตโตยตี,
มหิตญฺชลิปุปฺผมญฺชรี
ปริวาเรนฺติติโลกนายกํ; ()

๗๐. ปฏิปตฺติปปูรณกฺกมํ
ปฏิปุจฺฉนฺติ วิปุจฺฉนานิ’ปิ,
ยตโย หิ วิสุํวิสุํ ชินํ
สวณํ ธมฺมกถาย ยาจเร; ()

๗๑. ภควา กรุณาย โจทิโต
ตทธิปฺปาย มเวจฺจ พุทฺธิยา,
อภิสาธย มตฺถมุตฺตมํ
ปุริมํ ยามมติกฺกเม อิติ; () (ปุริมยามกิจฺจํ)

๗๒. ภควนฺต มนนฺตทสฺสินํ
สิรสา เตสฺคเตสฺ ภิกฺขุสุ,
อภิวนฺทิย ชาติเขตฺตโต

ลภมานา’วสรํ สุราสุรา; ()

๗๓. อุปคมฺม ตโปวนงฺคณํ
กุรุมานา ฉวิวณฺณปิญฺชรํ,
มณิโมฬิมริจิสญฺจย-
ปริจุมฺพิกพิตํ สิริมโต; ()

๗๔. นขเกสรมงฺคุลีทลํ
จรณโมฺภชยุคํก ปวนฺทิย,
จตุรกฺขริกมฺปิ ปุจฺฉเร
วรปญฺห’นฺตมโส’หิสงฺขตํ; ()

๗๕. สิวโท วทตํอนุตฺตโร
มุนิ วิสฺสชฺชติ ตพฺพิปุจฺฉนํ,
อถ วิตกถงฺกถิ ตท-
พฺภนุโมทนฺติ อภิตฺถวนฺติปิ; ()

๗๖. นิชธมฺมปทีปเตชสา
ชนสโมฺมห ตโมวิธํสโน,
อิติ มชฺฌิมยาม มนฺวหํ
กตกิโจฺจ มุนิ วีตินามเย; () (มชฺฌิมยามกิจฺจํ)

๗๗. อภิภุตสรีรชสฺสโม
กตกิเจฺจหิ’ริยาปเถหิจ,
อถ จงฺกมเณน ปจฺฉิเม
ปฐมํ ภาค มติกฺกเม มุนิ; ()

๗๘. ปฏิวาต’นฺวาต วายิต-
คุณคเนฺธหิ สุคนฺธิตงฺคิมา,
มณิทีปปภาสมุชฺชลํ
สุคโต คนฺธกุฎิํก อุปาคโต; ()

๗๙. สยโนปริ สมฺปสารยํ
ปฏิมารูปสรูปวิคฺคหํ,
สยนํ กุรุเต’ว เกสรี
ทุติยสฺมิํ สติสมฺปชญฺญวา; ()

๘๐. อสมิทฺธกิเลสมิทฺธวา
ภควา ภงฺคภวงฺคสตฺตติ,
สุนิสชฺช ปพุชฺฌิโต มหา-
กรุณาฌาน มุเปติจา’สเน; ()

๘๑. ปุริเมสุ ภเวสุ ปาณิโน
ยทิ วิชฺชนฺติ กตาธิการิโน,
รวิรํสิวิกาสนูปค-

ปทุมานี’ว ปโพธนารหา; ()

๘๒. กรุณาย สมุฏฺฐิโต ตโต
กรุณาสีตลมานโส มุนิ,
อภิปสฺสติ พุทฺธจกฺขุนา
ภุวิ เต มคฺคผโลปนิสฺสเย; ()

๘๓. อิติ ปจฺฉิมยาม มนฺวหํ
ตติยํ ภาค มติกฺกเม ชิโน,
ปฺริโมทิตกิจฺจการิโน
กตกิจฺจสฺส อจินฺติยาคุณา; () (ปจฺฉิมยามกิจฺจํ)

๘๔. ปสิทนฺติ รูปปฺป มาณปิ พุเทฺธ
ปสิทนฺติ โฆสปกฺป มาณปิ พุเทฺธ
ปสิทนฺติ ฟุ์ขปฺป มาณปิ พุเทฺธ
ปสิทนฺติ ธมฺมปฺปมาณปิ พุเทฺธ ()

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนนยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป สนฺติเก นิทาเน ปญฺชวิธพุทฺธกิจฺจ ปริทีโป อฏฺฐารสโมก สโคฺคฯ

๑. นิรวธิภฺวนาลวาลคเพฺภ
สุจริตมูลวิรูฬฺหกิตฺติวลฺลี,
นวคุณนิยโมตุ สงฺกคเมน
ภควตมาสิยเถว (ปฺปุปฺผิตคฺคา); ()

๒. สุวิสทมติมา สวาสเนหิ
สกล กิเลส มเลหิ จารกาโย,
อิติปิ ภควโต พุธาภิคีโต
ภุวิวิสุโต อรหนฺติ กิตฺติโฆโส; ()

๓. คหิต นิสิต มคฺคญาณ ขโคฺค
วรมติ ทุจฺจริตารโย อฉินฺทิ,
อิติปิ ภควโต หตาริโนโย
ภุวิวิสุโต อรหนฺติ กิตฺติโฆโส; ()

๔. ติภวรถสมปฺปิตํ อวิชฺชา-
ภวตสิณามยนาภิก มาสวกฺขํ,
วิจิตฺปจิตกมฺม สญฺจายา’รํ
ชฏิตชรามรเณรฺเนมิ วฏฺฏึ ()

๕. อวิทิต ปริยนฺต กาลสีมํ
ปริภมิตํ ภวจกฺกมตฺถิ ตสฺส,
ถิรวีริยปเทหิ โพธิมเณฺฑ
สุวิมลสีลมหีตเลฏฺฐิโต โย; ()

๖. หนิวิหนิ อเร วิสุทฺธสทฺธา-
กรกมเลน สมาธิสาณปิเฎฐ,
สุนิสิต มสมํ นิหนฺติ กมฺม-
กฺขยกรญาณกุฐาริมาทธาโน; ()

๗. หตภวรถ วิพฺภมสฺส มคฺค-
รถมภิรุยฺห สิวํปุรํ คตสฺส,
อิติปิ ภควโต หตารกสฺส
ภุวิวิสุโต อรหนฺติ กิตฺติโฆโส; ()

๘. อวิทิต ปริยนฺต ทุกฺข วฏฺฏํ
อถภวจกฺกก มิตฺจฺจเต อวิชฺชา,
ตหิมุปหิตนาภี มูลกตฺตา
ภวติชรามรณํ ตทนฺตเนมิ; ()

๙. ฆฏิต ตทุภยนฺตรา อราสฺสุ
ทส อภิสงฺขรณาทิเสส ธมฺมา,
กสิรสมุทเย นิโรธ มเคฺค
ภวติ ปชานมชานนํ อวิชฺชา; ()

๑๐ ภวติ ติวิธภุมิกา อวิชฺชา
จตุวิธ สจฺจสภาว ฉาทกา’ยํ,
อภิวิจินน เจตนาน มทฺธา
วิวิธนเยน ภวตฺตเย นิทานํ; ()

๑๑. สกสก ปฏิสนฺธิจิตฺตเหตุ
ทฺวย มภิสงฺขต กมฺมเมว กาเม,
จิต กุสล มรูป รูป คามิํ
ตทุภยภุปฏิสนฺธิเหตุ โหติ; ()

๑๒. กุสลมกุสลํ ติธา วิภตฺตํ
ปุริมภเวนิจิตํ ยถานุรูปํ,
นภวติ ปฏิสนฺธิโตปรํ กิํ
ติภว ปวตฺติ วิปาก จิตฺต เหตุ; ()

๑๓. สมุทยมย กามรูปปากา
สติ ปฏิสนฺธิ ปวตฺติยํ ภวนฺตี,
สก สก ภวนาม รูปเหตุ
วิวิธ นิทานวเสน จานุรูปํ, ()

๑๔. ตถริว จตุโร อรูปปากา
สกสกภุมิกนามปจฺจยาว,
สมฺปจิต มนํ อสญฺญสเตฺต
นภวติกิํก ภุวิ รูปมตฺตเหตุ; ()

๑๕. ตทุภย มวิปาก จิตฺตโตปิ
ปภวติ ตีสุภเวสุ จา’นุ รูปํ,
สุคติ ทุคติยํ ปทํหิ กาเม
ภวติ สฬายตนสฺส นาม รูปํ; ()

๑๖. ภวติ ปทก มสญฺญิ วชฺชรูป-
ภุวิ ติวิธายตนสฺส นาม รูปํ,
หวติ สมุทโย ภเว อรูเป
สุขุม มนายตนสฺส นาม มตฺตํ; ()

๑๗. อิติ ติวิธภเว ภวนฺติ ตํ ตํ-
ภว ปภวายตนาติ ผสฺสเหตุ,
ตถริว กมโต ภวานุ รูปํ
ติวิธภเวสุ ฉผสฺสเวทเนชา; ()

๑๘. วิวิธ ภวคติฏฺฐิตีสุ ตํ ตํ
ฉฏิต ชฏา คหณสฺส เหตุ โหติ,
ปุนรุภย ภวสฺส ทฬฺหคาโห,
ภวติ ภโวติภวมฺหิ เหตุชาตฺยา; ()

๑๙. ติวิธ ภวุ’ปปตฺติชาติเรสา
ภวติ ชรามรณาทิ ทุกฺข เหตุ,
สกลกสิรุปทฺทวา’สวานํ
สมุทยเหตุตโตสิยา อวิชฺชา; ()

๒๐. ถิรคหณวเสน โยหิ โกจิ
สุจริต ทุจฺจริตํจเรยฺย ตสฺส,
สุคติ ทุคติ คามิ กมฺมเมตฺถ
กถยติ กมฺมภโว’ติ กมฺมวาที; ()

๒๑. วิจิตฺปจิต กมฺมสตฺติชาตา
วทตุปฺปตฺติ ภโว’ติ ปญฺจขนฺธา,
ตทภิชนน มาหชาติ เตสํ
จุติจวนํ ปริปากตาชรา’ติ; ()

๒๒. ปหวผลปพนฺธโต ฐีตานํ
สรสคภีรปฏิจฺจ สมฺภวานํ,
กยิรติ วิสทาย ยาย ธมฺม–
ฐิติมตินามธิยา ปริคฺคหํสา; ()

๒๓. อิธปน จตุโรสิยุํสมาสา
ปุริมภโว’ทย โมห กมฺมเมโก,
ภวติหนภวจิตฺตนาม รูปา-
ยตน ฉ ผสฺส ฉ เวทนาติ เจโก; ()

๒๔. อปิ ภวติ ภโว นิกนฺติ คาโห
ชนน ชรามรณํ อนาคเต’โก,
ปภว ผลวเสน สมฺภวานํ
อิติ จตุ สงฺขิปนํ สิยาติยทฺธํ; ()

๒๕. อิธ ยถริว’ตีตเหตุปญฺจ
อภิรติคาหภเวหิ กมฺมโมหา,
ตถริว สห โมหกมฺมุนาปิ
อภิรติคาหภวา อิทานิ เหตู; ()

๒๖. นภวติ ผลปญฺจกํ กิเมต-
รหิปฏิสนฺธิก มนาทิปญฺจ ธมฺมา,
ภวติ ผขลมนาคเต ตเถว
ชนน ชรามรณาทิ ปญฺจ ธมฺมา; ()

๒๗. ภวติ ภวุปฺปตฺติย’นฺตเร’โก
อภิรติ เวทยิตาน มนฺตเร’โก,
ตถริว จิตเจตนามนานํ
อิติ ภวจกฺกติสนฺธโย ภวนฺติ; ()

๒๘. สุวิสทมติวีสตา’ กตารํ
ส’ติปริวฏฺฏ ติสนฺธิกํ ติยทฺธํ,
ตทวคมิยตาย ธาตุ ธมฺม-
ฐฺฐิติมติยา จตุสงฺคหํ ทฺวิมูลํ; ()

๒๙. หนิวิภนิ ชคตฺตเย ภวนฺต-
ภวรถ จกฺกสมปฺปิตาขิลาเร,
อิติปิ ภควโต พุธาหิคีโต
ภุวิ วิสุโต อรหนฺติ กิตฺติโฆโส; ()

๓๐. ภควติ อุทิเต มหานุภาโว
ตมหิมเหยฺย ภุสํ สเทวโลโก,
ตทหิมหิ กทาวิ เนรุ มตฺต-
มณิรตนาวลิยา สหมฺปตีปิ; ()

๓๑. ปจุรสุรนรา พลานุรูปํ
ยมภิมหึสุ อนาถ ปิณฺฑิโกปิ,
คหปติ ตมฺปาสิกาวิสาขา
สปริส โกสลพิมฺพิสารภูปา; ()

๓๒. ภควติ ปรินิพฺพุเต อโสก-
วหยธรณีปติ ทีปจกฺกวตฺติ,
ทสพลมสมํ ปริจฺจชิตฺวา
อภิมหิ ฉนฺนวุติปฺปมาณโกฏี; ()

๓๓. อคณิต วิภวํ ปริจฺจฉิตฺวา
อิหรตนาวลิ เจติยํ วิธาย,
สุรนรสรณสฺส ธาตุเทหํ
นรปติมานยิ ทุฏฺฐคามินี’ปิ; ()

๓๔. ทสพลมภิปูชยึสุ ปูชา-
วิธิพหุมานน ภาชนํ ตทเญฺญ,
อิติชน มหนีย จีวราที-
จตุวิธปจฺจย ปูชนาก วิเสสํ; ()

๓๕. คุณชลธิ ยทคฺค ทกฺขิเณยฺย
อรหติ จาหุณ ปาหุณา รหสฺส,
อิติปิ ภควโต กวิปฺป สโตฺถ
ภุวิ วิสุโต อรหนฺติ กิตฺติโฆโส; ()

๓๖. อิธปรมนิปจฺจการ คิทฺธา
สมณก ภุสุรกา วิภาวิมานี,
รหสิ อกุสลํ สิโลกกามา
น กิมสิโลกภเยน สญฺจินนฺติ; ()

๓๗. นจกรหจิ กิญฺจิเทว ปาปํ
กยิรติ เรสรโหปิปาปภีรู,
อิติปิ ภควโต รหาปคสฺส
ภุวิวิสุโต อรหนฺติ กิตฺติโฆโส; ()

๓๘. อนุปสมิต ราคโทส โมหา
ถิรมนภาวิต กายจิตฺต ปญฺญา,
อริยปฏิปทาย เย วิปนฺนา
อนริย ธมฺมจรา นราธมาเต; ()

๓๙. สุคหิต สุคตารหทฺธชนฺตา
ชินมนุพนฺธิย สนฺติเกก วราปิ,
อิติปิ ภควโต ภวนฺติ ทุเร
ภุวิวิสุโต อรหนฺติ กิตฺติโฆโส ()

๔๐. ตถริว สุวิทุร ภาวมาป
มุนิรปิเตหินิหีน ปุคฺคเลหิ,
อิติปิ ภควโต สตมฺป สโตฺถ
ภุวิวิสุโต อรหนฺติ กิตฺติโฆโส;ก ()

๔๑. วิหต สกลสํกิเลส ธมฺมา
สตต สุภาวิต กาย จิตฺตปญฺญา,
อริยปฏิปทํ ปปูรการี
อนริยธมฺมปถารกาก สุธีรา; ()

๔๒. สตทสสต โยชเนหิ ทูเร
ยทิวิหรนฺติ ชินสฺส อารกาเต,
อิติปิ ภควโต น ตาว ทูเร
ภุวิ วิสฺโต อรหนฺติ กิตฺติโฆโส; ()

๔๓. ตถริว อวิทูร ภาวมาป
มุนิรปิ สปฺปุริสาน มีทิสานํ,
อิติปิ ภควโต ภวนฺตคสฺส
ภุวิวิสฺโต อรหนฺติ กิตฺติโฆโส; ()

๔๔. พุธ ชน รหิตพฺพ ปาปธมฺมา
ปวูรมนตฺถกราก รหาวทนฺติ,
อิติปิ ภควโต รหา น ยสฺส
ภุวิวิสฺโต อรหนฺติ กิตฺติ โฆโส; ()

๔๕. ครหิย รหิตพฺพตา’ริเยหิ
ปรมปุถุชฺชน ปุคฺคเลหิ ยสฺมา,
อิติปิ ภควโต นจ’ตฺถิ’มสฺส
ภุวิวิสฺโต อรหนฺติ กิตฺติโฆโส; ()

๔๖. อปิจ ภควตา นเตกทาจิ
วิครหิยา รหิตพฺพกา ภวนฺติ,
อิติปิ ภควโต รหานยสฺส
ภุวิวิสฺโต อรหนฺติ กิตฺติโฆโส; ()

๔๗. คมน มิหรโหติ วุจฺจเต ตํ
ติภวปริพฺภมณํ รโห น ยสฺส,
อิติปิ ภควโต คตสฺส ปารํ
ภุวิ วิสฺโต อรหนฺติ กิตฺติโฆโส; ()

๔๘. นิรติสย’ธิสีลจิตฺตปโญฺญ
ปรม วิมุตฺติ วิมุตฺติ ญาณลาภี,
อสนฺทิส คุณ ภาชโนก อเนโช
อสมสโม อสโม อนุตฺตโร’ติ; ()

๔๙. กุสลพล สมิทฺธรูปวาติ
วิวิธคุเณหิ สิยา ปสํ สิโย โย,
อิติปิ ภควโต ปสํสิยสฺส
ภุวิวิสฺโต อรหนฺติ กิตฺติโฆโส; ()

๕๐. อิมินา อิมินาปิ การเณน
ภควา โคตม โคตฺต เกตุภูโต,
อรหํ อรหนฺติ กิตฺติราโว
ทกเตลํวตตาน สตฺตโลเก; ()

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนนยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป สนฺติเก นิทาเน ภควโต อรหนฺตินามปญฺญตฺติยาอภิเธย ปริทีโป เอกูนวีสติโมก สโคฺคฯ

๑. สมฺมา สามํ สพฺพธมฺมาน มทฺธา
พุทฺธตฺตา ปญฺญานุภาเวน ตสฺส,
สมฺมา สมฺพุโทฺธติ อพฺภุคฺคตาย
อาสิกิตฺยา(สาลินี) โลก ธาตุ; ()

๒. โย จา ภิเญฺญยฺย ปริเญฺญยฺย ธเมฺม
ภาเวตเพฺพ สจฺฉิกาตพฺพ ธเมฺม,
สมฺมาสามํ พุชฺฌิ ตสฺมาส พุโทฺธ
สมฺมา สมฺพุโทฺธติ วิขฺยาสิ โลเก; ()

๓. ตตฺรา’ภิเญฺญยฺยา จตุสฺสจฺจ เมว
ทุกฺขํ สจฺจํ โข ปริเญฺญยฺย ธมฺมา,
ภาเวตพฺพา มคฺค สจฺจํ นิโรธ-
สจฺจํ ตจฺฉํ สจฺฉิกา ตพฺพ ธมฺมา; ()

๔. ตณฺหาปเกฺข สมฺภวํ ธมฺม ชาตํ
มคฺคานํวชฺฌํก ปหาตพฺพ ธมฺมา,
สทฺธึ ชาตฺยาทีหิ ทุเกขหิ ปญฺจุ-
ปาทานกฺขณฺธา สิยา ทุกฺข สจฺจํ; ()

๕. ยายํ ตณฺหา กาม ตณฺหาทิเภทา
ทุกฺขานํ สาเหตุ สจฺจํ ทฺวิติยํ,
พนฺธานํ ยตฺราปฺย’ภาโว นิโรธ-
สจฺจํ ยญฺจา คมฺม ตณฺหาย จาโค; ()

๖. สมฺมาทิฏฺฐาทฺยฏฺฐมคฺคงฺค ธมฺมา
นิพฺพานํ สมฺปาปกา มคฺค สจฺจํ,
เตสํ ธมฺมานมฺปิ สมฺพุชฺฌินตฺตา
สมฺมา สมฺพุโทฺธติ วิขฺยาสิ โลเก; ()

๗. จเกฺขว’หํ ทุกฺขํ ตทุปฺปาท เหตุ
ตณฺหา เนสานํ อภาโว นิโรโธ,
มโคฺค โพธูปาย ปญฺญาติ ตสฺส
เอวํ ปเจฺจกํ ปทํ โจทฺธริตฺวา; ()

๘. อาโรเปตฺวา สจฺจ ธเมฺมสุ สจฺจ-
สนฺธาตา โย สจฺจทสฺสี ส พุโทฺธ,
สมฺมา สามํ ติกฺขปญฺญาย พุชฺฌิ
สมฺมา สมฺพุโทฺธติ วิขฺยาสิ โลเก; ()

๙. ฉนฺนํ ทฺวารานญฺจ ฉารมฺมณานํ,
ฉนฺนํ จิตฺตานญฺจ ฉเพฺพท นานํ,

ฉนฺนํ สญฺญานํ ฉ สเญฺจตนานํ
ฉนฺนํ ผสฺสา นํ วิตกฺกาทิ กานํ; ()

๑๐. เอวํ ฉนฺนํ รูป ตณฺหาทิกานํ
ตณฺหากายานํ สมาโรปเณน,
สมฺมา สามํ พุชฺฌิ สเจฺจสฺ ตสฺมา
สมฺมา สมฺพุโทฺธติ วิขฺยาสิ โลเก; ()

๑๑. ปญฺจนฺนํ ขนฺธาน มฎฺฐารสนฺนํ
ธาตูนํ จกฺขาทินํ พารสนฺนํ,
สมฺมา สามํ พุชฺฌิตตฺตา สยมฺภุ
สมฺมา สมฺพุโทฺธติ วิขฺยาสิ โลเก; ()

๑๒. รูปชฺฌานานํ จตุนฺนํ อรูป-
ชฺฌานานญฺจานุสฺสตีนํ ทสนฺนํ,
ขตฺติ สาการ’ปฺปมญฺญาสุภานํ
กมฺมฎฺฐานานํ นวนฺนํ ภวานํ; ()

๑๓. พุทฺธตฺตา สํสาร จเกฺก อวิชฺชา-
ทฺยงฺคานํ สเจฺจสฺจาโรปเณน,
สมฺมาสามํ เอส นิสฺสงฺค ญาเณ
สมฺมา สมฺพุโทฺธ วิขฺยาสิ โลเก; ()

๑๔. ปจฺจุปฺปนฺนานาคตาตีต ธเมฺม
นิพฺพานํ นิเสฺสส ปณฺณตฺติ ธเมฺม,
สามํ อพฺภญฺญาสฺย’นโญฺญป เทโส
สมฺมา สมฺพุโทฺธติ วิขฺยาสิ โลเก; ()

๑๕. สพฺพํเญยฺยํ ตสฺส ญาณนฺติ กํหิ
ญาณเมฺปวํ เญยฺย ธมฺมนฺติกํหิ,
เญยฺยนฺตฎฺฐาโนมญาณสฺสลาภา
สมฺมาสมฺพุโทฺธติ วิขฺยาสิ โลเก; ()

๑๖. เกฺลสานํ ยาวาสนาสตตีตาย
สทฺธิํโยก สโมฺมหนิทฺทาย สมฺมา,
สามํพุโทฺธ มคฺค ญาเณน ตสฺมา
สมฺมา สมฺพุโทฺธติ วิขฺยาสิ โลเก; ()

๑๗. สตฺตาธีโส ปารมีโจทิตโตฺต
ปลฺลเงฺกนาสชฺชโย โพธิมฺเล,
อโมฺภชํก ภานุปฺปหาก สงฺคเมน
โสภคฺคปฺปตฺตํ ปพุทฺธํ’ว สามํ; ()

๑๘. สามํ สมฺมา’นญฺญ สาธารณคฺค-
มโคฺคภาเสนปฺปพุโทฺธ สมาโน,

สมฺปโตฺต สพฺพญฺญุตาญาณ โสภํ
สมฺมา สมฺพุโทฺธติ วิขฺยาสิ ตสฺมา; ()

๑๙. เอวํ สเพฺพสํ ธมฺมานํ
สมฺมา สามํ พุทฺธตฺตา โส,
สมฺมา สมฺพุโทฺธ พุโทฺธติ
สโทฺท โลเก อพฺภุคฺคญฺชิ; ()

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนนยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป สนฺติเกก นิทาเน ภควโต กสมฺมาสมฺพุโทฺธติ นามปญฺญตฺติยา อภิเธย ปริทีโป วีสติโม ส โคฺคฯ

ตํ โข ปน ภวนฺตํ
โคตมํ เอวํ กลฺยาเณ กิตฺติสโทฺท อพฺภุคฺคโต
อิติปิ โส ภควา วิชฺชาจรณ สมฺปโนฺนติ;

๑. สมฺปนฺนวิชฺชาจรเณ อวิชฺชา-
ฆณนฺธการํ ภิทุโร ปวีโร,
ราช วิชฺชาจรณฺพฺภวาย
อุฬารกิตฺติสฺสิริยา กถํ ตํ; ()

๒. อสงฺขกเปฺปปิ นิวุตฺถขเนฺธ
เปยฺยาลปาฬึ วิย ญาณคตฺยา,
กณฺฐีรวสฺสุ’ปฺปตนํ ยเถว
สงฺกิปฺป ขิปกฺปํ วิสยาวลมฺพํ; (๑)

๓. สโร’ติสูโร สรภงฺคก สตฺถุ-
ขิโตฺต สรวฺยมฺหิ วิรชฺฌเต กึ
เอวํ อติเตสุ ภวนฺตเรสุ
อสชฺชมานํ อวิรชฺฌมานํ; ()

๔. ยถิจฺฉิตฎฺฐาน มติตขนฺธ-
สงฺขาต มาหจฺจ ปวตฺตมานํ,
ปุเพฺพนิวาสานุคตญฺหิ ญาณํ
อนญฺญสาธารณมาสิ ยสฺส; ()

๕. ปหีณ’วิชฺชานุสโย ชิโน โส
วิชฺชายุ’เปโต ปฐมาย ตาย,
อิจฺจสฺส ทณฺฑาหตกํสปาติ-
สโทฺทว สมฺปตฺถริ กิตฺติสโทฺท; ()

๖. หนีนปฺปณีตาทิ ปเภท วเตฺต
อุปฺปชฺชมาเน จ นิรุชฺฌมาเน,
สเตฺต ยถากมฺมุ’ปเค คตีสุ

ปสาทจกฺขา’วิสเย จ รูเป; ()

๗. อนญฺญ สาธารณ ทิพฺพจกฺขุ-
สงฺขาตญาเณน ปหสฺสเรน,
ทิเพฺพน จา’โลก ปริคฺคเหน
เยนา’หิชานาติ ชิโน อเนโช; ()

๘. จุตุปปาตพฺพิสยาย สตฺถา
วิชฺชายุ’เปโต ทุติยาย ตาย,
อิจฺจสฺส สมฺปตฺถริ เหม ฆณฺฏา-
ฏงฺการโฆโสริว กิตฺติโฆโส; ()

๙. ทุกฺขญฺจ ทุกฺขปฺปภโว นิโรโธ
มโคฺค จ ทุกฺขสฺส นิโรธโก’ติ,
จตฺตาริ สจฺจานิ ยถาสภาวํ
ปเวทิ ญาเณน สยมฺภุ เยน; ()

๑๐. เยจา’สวา อาสวสมฺภโว โย
เตสํ ขโย ยวา’สวนาสุปาโย,
ตํ สพฺพมญฺญาสิ สยมฺภุ ญาณ-
พเลน เยนา’สว วิปฺปมุโตฺต; ()

๑๑. ขีณ’ติ ชาตี วุสิต’นฺติ เสฏฺฐ-
จริยํ กตํ’ตี กรณิย มทฺธา,
นจา’ปรเนฺตฺย’ว มนนฺตญาโณ
ญาเณน’ภิญฺญาย วิหาสิ เยน; ()

๑๒. สยมฺภุ สพฺพาสว สงฺขยาย
วิชฺชายุเปโต ตติยาย ตาย,
อิจฺจสฺส วิปฺผารคหีรเตริ-
ราโว’ว สมฺปตฺถริ กิตฺติราโว; ()

๑๓. วิชฺชาหิเหฏฺฐา คทิตาหิ ตีหิ
สมงฺคิ ภุตสฺส ตถาคตสฺส,
ตทฺพฺภวํ กิตฺติ สรีร พิมฺพํ
สตํมโนทปฺปณคํ วิภาติ; ()

๑๔. จาตุมฺมหาภูติกรูปิโก ยํ
มาตาปิตุนฺนํ กรชมฺหิ ชาโต,
โย ภตฺตกุมฺมาสหโตปิ กาโย
อนิจฺจวิทฺธํสนเภท ธโมฺม; ()

๑๕. ปริตฺตกามาวจรมฺหิ ภุโต-
ปาทาย เภทมฺหิ ตทตฺตภาเว,
ยํ นิสฺสิตํ เวทยิตตฺต สญฺญา-

สงฺขาร วิญฺญาณ ปเภทนามํ; ()

๑๖. โย วิปฺปสนฺน มณิวํส วโณฺณ
ตตฺราวุตํ สุตฺตมิวกฺขิมา ตํ,
ญาณกฺขินารูป มเวกฺขิ เยน
สจกฺขุมา ตตฺรสิตญฺจ นามํ; ()

๑๗. สีตาทินา รุปฺปณลกฺขณนฺติ
รูปญฺจ นามํ นติลกฺขณนฺติ,
ตทฺตฺตริํ เวทกการโก วา
อตฺตาตฺตภาวี ปรมตฺถโต น; ()

๑๘. อโญฺญญฺญสมฺพนฺธวเสน ยนฺตี
นาปงฺคุลนฺธา ปุถเคว ยนฺติ,
ตถา’ญฺญมโญฺญ’ปนิธาย นาม-
รูปานิ วตฺตนฺติ’ห โนวิสุนฺติ; ()

๑๙. ววตฺถยนฺตสฺสิ’ติ นามรูปํ
นิสฺสตฺตนิชฺชีวสภาว มสฺส,
ยา ทิฎฺฐิ ทุทฺทิฎฺฐิวิโสธเนน
สมุฎฺฐิตา ทิฎฺฐิ วิสุทฺธิสงฺขา; ()

๒๐. อวิชฺชุ’ปาทานนิกนฺติกมฺม-
เหตุพฺภวํ รูปมรูปมาโท,
ปกวตฺติยํ เหตุจตูหิ รูปํ
วตฺถาทิเหตุปฺปภวา’นฺติ นามํ; ()

๒๑. สพฺพตฺถ สเพฺพสุ สทา สโม น
นา’เหตุกํ เตน นนิจฺจเหตุ,
เอวํ ตทุปฺปาทก ปจฺจยานํ
ปริคฺคหํ ยาย ธิยา อกาสิ; ()

๒๒. อหํ นุ โข’สิํ นนุโข อโหสิํ
อิจฺจา’ทฺย’ตีตาทิปเภท ภูตา,
กงฺขา’สฺส กงฺขาตรณพฺพิสุทฺธิ-
สงฺขาตปญฺญาย วิคญฺฉิ ยาย; ()

๒๓. ขนฺธา อตีตาทิ ปเภทวโนฺต
ปริกฺขยเฎฺฐน อนิจฺจ ธมฺมา,
ภยาวหเฎฺฐน ทุขา อนตฺตา
อสารกเฎฺฐนิ’ติ สมฺมสโนฺต; ()

๒๔. ตาฬิสธา ลกฺขณปาฎวตฺถํ
ขนฺธาน เมสํ นวธา’ถ นาโถ,
ติกฺขินฺทฺริโย โส ภย สตฺตกานํ

วเสน สมฺมทฺทิตนามรูโป; ()

๒๕. ปญฺญาสธา พนฺธุทยพฺพยานํ
ปริคฺคหํ ยายธิยา อกาสิ,
ยทา'สฺส ตารุญฺญวิปสฺสนาย
อุปกฺกิเลสา ทส ปาตุภูตา; ()

๒๖. ญาณกฺขิณา เยน ติลกฺขณํ โส
อทฺทกฺขิ ธเมฺมสุ ตทา'ปิ เตสุ,
ชหาสุ'ปเกลสปทุฎฺฐมคฺคํ
วิปสฺสนา โสธิตมคฺคคามิ; ()

๒๗. ววตฺถเปตฺวาน ปถาปเถ'วํ
วิปสฺสนาวีถิ มโนกฺกมิตฺวา,
ยา มคฺค'มคฺคิกฺข วิสุทฺธิ นาม
สมฺพฺภวา ตีรณติกฺข พุทฺธิ; ()

๒๘. อนนฺตรํ ตีรณฺณปารํ
ปโตฺต ปริญฺญาย ปริกฺขยาย,
นิปฺผตฺติยา โย นวญาณฺเปตํ
วิสุทฺธิ มากงฺขิ วิสุทฺธิกาโม;

๒๙. ปพนฺธโต เจ'ริยโต ฆเนน
ฉเนฺนสุ ธเมฺมสฺว'นุปฎฺฐหเนฺน,
ติลกฺขเณ เยนฺ'ทยพฺพเยน
ปุนาปิ โส สมฺมสิ นามรูปํ;

๓๐. อุปฺปาทภงฺคฎฺฐิติโต ยทา'สฺส
วิวฎฺฎยิตฺวาน วิปสฺสโต ยํ,
สงฺขารภเงฺค'ว ปวตฺต มฎฺฐ-
วิธานิสํสํภวิ ภงฺคญาณํ; ()

๓๑. วิปสฺสโต ภงฺคมหิณฺหมสฺส
หุตฺวา ภยํ วาฬมิคาทโย'ว,
อุปฎฺฐิตา'ตีตภวาทิเภท-
ภวตฺตยํ ยํ ภยญาณมาสิ; ()

๓๒. อถ'สฺส ขนฺธายตนาธิ ธมฺมา
อุกฺขิตฺตขคฺคา มธกาทโย'ว,
อุปทฺทวาทีนวโต วิภุตา
ปตฺวา ยทาทีนวญาณ มาสุํ; ()

๓๓. สุวณฺณหํสาทิ'ว ปญฺชเรสุ
ภเวสุ ทิฎฺฐาทินเวสุ ตีสุ,
นิพฺพินฺทิตโตฺต ภุวเนกเนโตฺต

ยํ นิพฺพิทาญาณ มลตฺถ ติพฺพํ; ()

๓๔. ปาสาทิโต ปาสคเต’ว สตฺตา
วิมุตฺติกามสฺส ภเวหิ ตีหิ,
นิเสฺสสสงฺขาร วิโมกฺข กามํ
พภฺว ยํ มุญฺจิตุกาม ญาณํ; ()

๓๕. อนิจฺจทุกฺขา’สุภโต จ ขเนฺธ
อนตฺตโต ภาวยโต อภิณฺหํ,
ตสฺสา’สิ สงฺขารวิโมกฺขูปาย-
สมฺปาทกํ ยํ ปฏิสงฺขญาณํ; ()

๓๖. อเตฺตน วา อตฺตนิเยน สุโญฺญ
ทฺวิธาตฺย’ยํ สงฺขต ธมฺมปุโญฺช,
เอวํ จตุทฺธา พหุธา ฉธา’ปิ
วิปสฺสโต พุทฺธิมโต อภิณฺหํ; ()

๓๗. ยา โข สิขาปฺปตฺตวิปสฺสนาขฺยา
วุฏฺฐานคามีนิจ สานุโลมา,
สามุทฺทกากีริว กูปยฏฺฐึ
ติลกฺขณลมฺพนิกา พภูว; ()

๓๘. นหารุททฺทูลฺล มิวคฺคิปตฺตํ
สงฺขารธมฺมํ ปฏิลิยมานํ,
วิสฺสฏฺฐทารํ’ว อุเปกฺขกสฺส
สงฺขารุเปกฺขา’สิ มเหสิโนยา; ()

๓๙. อาโคฺรตฺรภุญาณ มเสสขเนฺธ
ติลกฺขณ’โรปณ นินฺนโปณํ,
วิปสฺสนาญาณ มเนกเภทํ
ยเท’ตฺถ สเงฺขปนเยน วุตฺตํ; ()

๔๐. วิชฺชาย โส มารชิ ตาย ตาย
วิปสฺสนาญาณคตายุ’เปโต,
อิจฺจสฺส สํวฑฺฒิต กิตฺติวลฺลิ
โลกาลวาลมฺหิ วิกาส มาป; ()

๔๑. มุญฺชา อิสิกํ อสิโกสิยา’สึ
ยถา กรณฺฑา ผณิ มุทฺธเรยฺย,
สพฺพงฺค ปจฺจงฺคิก มินฺทฺริยคฺคํ;
มโนมยํ รูปิมิโต สรีรา; ()

๔๒. อญฺญํ สรีรํ อภินิมฺมิณิตฺวา
มหิทฺธิมา อิทฺธิมตานุ รูปํ,
เจโตวสิปกฺปตฺตวสิปฺปธาโน

ยุวากาสิ เวเนยฺยชนานมตฺถํ; ()

๔๓. มหิทฺธิโก ตายมโนมยิทฺธิ-
สงฺขาต วิชฺชาย สมนฺวิโต โส,
อิจฺจสฺส อพฺภุคฺคตกิตฺติราโว
นิเสฺสสโลกํ พธิรีกริตฺถ; ()

๔๔. เอโกปิหุตฺวา พหุธาจ โหติ
โย โหติเจ'โก พหุธาปิ หุตฺวา,
กเร ติโรภาว มถาวิภาวํ
มหิทฺธิโก อิทฺธิมตํ จริโฏฺฐ; ()

๔๕. ยถา นิราลมฺพนโภตลมฺหิ
โย อิทฺธิมา วิณฺณวสิ วสิโนฺท,
วเช ติโรปพฺพต เคหภิตฺติ-
ปาการ มจฺฉิทฺท มสชฺชมาโน; ()

๔๖. กโรติ อุมฺมุชฺชนิมุชฺชนิทฺธึ
โย วาริปิเฏฺฐริว ภุมิปิเฏฺฐ,
อเภชฺชมาโน สลิเล สลีลํ
ปทปฺปิโต ยาติ ยถา ปถวฺยา; ()

๔๗. ปกฺขี'ว โย สงฺกมเต นภมฺหิ
ปลฺลงฺก มาภุชฺช มหานุภาวํ,
มหิทฺธิมนฺตํ รวิจนฺทพิมฺพํ
สปาณิผุโฏฺฐ ปริมชฺชเต โย; ()

๔๘. อาพฺรหฺมโลกาปิ กเลพเรน
วสํ ปวเตฺตติ มหิทฺธิมา โย,
สุวณฺณกาโรวิย ยํยเทว
อิจฺฉานุรุปาภรณพฺพิเสสํ; ()

๔๙. ยถิจฺฉิตํ ปจฺจนุโภติ ชาตุ
นานาวิธํ อิทฺธิวิธํ ชิโน โย,
โส ตาย วิชฺชายปิ สงฺคโต'ติ
อพฺภุคฺคโต ตสฺส ยโสปพโนฺธ; ()

๕๐. โสตปฺปสาทพฺพิสยํ ยเถว
อทฺธานมคฺคํ ปฏิปนฺนโปโส,
วิสุํวิสุํ กาหฬสงฺขเภริ-
วีณาทิสทฺทํ วิวิธํ สุเณยฺย; ()

๕๑. ทูรนฺติเก มานุสเก จ ทิเพฺพ
อุโภปิสเทฺท สุขุเม อุฬาเร,
วิสุทฺธนิมฺมานุสเกต เยน

โส ทิพฺพโสเตน สุณาติ นาโถ; ()

๕๒. สมงฺคิภูโตติ สทิพฺพโสต-
สงฺขาตวิชฺชาย ชิตาริ ตาย,
อพฺภุคฺคโต ตสฺส กวีภิคีต-
สิโลกสโทฺท’ว สิโลกสโทฺท; ()

๕๓. สราคจิตฺตมฺปิ วิราคจิตฺตํ
สโทสจิตฺตมฺปิ อโทสจิตฺตํ,
สโมหจิตฺตมฺปิ วิโมห จิตฺตํ
สํขิตฺตวิกฺขิตฺตคตมฺปิ จิตฺตํ; ()

๕๔. มหคฺคตมฺปิ อมหคฺคตมฺปิ
โสตฺตรํ จิตฺต มนุตฺตรมฺปิ,
สมาหิตมฺปี อสมาหิตมฺปิ
วิมุตฺตจุตฺตมฺปฺย’วิมุตฺตจิตฺตํ; ()

๕๕. สกํ มุขงฺกํวิย ทปฺปณมฺหิ
อโจฺฉทเก มณฺฑนชาติโก โย,
ปริจฺจ เจโต ปรปุคฺคลานํ
เยนา’ภิชนาติ วิมุตฺตเจโต; ()

๕๖. โส ตาย เจโตปริยาภิธาน-
วิชฺชายุ’เปโตติ ทยานิธาโน,
ติโลกคเพฺภ’ก วิตานโสภา
ตตาน ตสฺสุ’พฺภวเสตกิตฺติ; ()

๕๗. วิชฺชาตฺตเยน’ฏฺฐวิธาหิ’มาหิ-
วิชฺชาหุ’เปต’สฺส ตถาคตสฺส,
เวเนยฺย กุนฺทากรจนฺทิกาภํ
วิภาติ ยาวชฺช ยโสสรีรํ; ()

๕๘. สุมณฺฑิโต สํวุตปาติโมกฺข-
สงฺขาตสีลาภรเณน เยน,
อิรียเต โย กรุณ นิธาโน
ตโปธโน สีลวตํ ปธาโน ()

๕๙. เวฬุปกฺปทานทิวเสน จาฏุ-
กเมฺมน ทุเตยฺยปเหนเกน,
โส ปาริภเฏฺยนปิ มุคฺคสูปฺย-
สเมน สจฺจาลิกภาสเณน; ()

๖๐. อโคจรฏฺฐาน มุปาสเนน
วิโกปเย กิมฺปน ปาติโมกฺขํ,
หิตฺวา อนาจารมโคจรํ ตํ

จเร สทาจารสุโคจรํ โส; ()

๖๑. อนุปฺปมาเณสุปิ สพฺพทสฺสิ
สาวชฺชเมฺมสุ ภยานุปสฺสิ,
ลทฺธคฺคมคฺคปผลสิทฺธสีล-
สิกฺขาย สิกฺขาครุ สิกฺขเต โส; ()

๖๒. เขมํ ทิสํ สญฺจรตี'ติ ปาติ-
โมกฺขาธิสิกฺขาจรเณน เตน,
อพฺภุคฺคโต ตจฺจรณนฺ พโนฺธ
อาทิจฺจพนฺธุสฺส ยโสปพโนฺธ; ()

๖๓. กนฺตมฺปิรูปายตนาทิ ฉกฺกํ
จกฺขาทินา โส วิสยีกริตฺวา,
นิมิตฺต'นุพฺยญฺชนคาหิ นาโถ
นโหติ เยนิ'นฺทฺริยสํวเรน; ()

๖๔. จกฺขาทิฉทฺวาร มสํวริตฺวา
ราคาทิธมฺมา วิหรนฺต เมนํ,
อตฺวาสฺส เวยฺยุํ สติสํวเรน
ตสฺสํวรตฺถํ ปฏิปชฺชิ เยน; ()

๖๕. เขมํทิสํ โส จรเณน เตน
ชิตินฺทฺริโย อินฺทฺริยสํวเรน,
อพฺภุคฺคโต สํจรตีติ ตสฺส
ติโลกนาถสฺส สิโลก สโทฺท; ()

๖๖. เย ลาภสกฺการสิโลกกามา
ปาปิจฺฉเก'จฺฉาปกตาสมานา,
เกวิ'ธโลเก จตุปจฺจยานํ
ปฏิกฺขิปิตฺวา ปฏิเสวเนน; ()

๖๗. สามนฺตชปฺปาย จตุพฺพิธสฺส
อิริยาปถสฺสา'ฐปนาทินาจ,
กุหายเนนา'ลปนาทินาจ
สจฺจํ หิยา'นุปฺปิย ภาสเนน; ()

๖๘. อตฺตา'วจฎฺฐานฺ'ปโรปเณน
มุคฺคสฺส สูเปฺยนว ปาริภฏฺยา,
เนมิตฺต กตฺตาทิวเสน มิจฺฉา-
ชีเวน ทฺชฺชีวิก มาจรนฺตี; ()

๖๙. ยเถว เต โน ภควา กทาจิ
โกหญฺญวุตฺยา'ลปนาทินาจ,
เนมิตฺต นิเปฺปสิกตาย กิญฺจิ

ลาเหน ลาภํก นิชิคึส เนน; ()

๗๐. นิมิตฺตสตฺถา’ทิปกาสเนน
อาชีวสีลํ อวิโกปยิตฺวา,
นมณฺฑนตฺถํ น วิภุสณตฺถํ
ทวาย วา เนว มทาย เนว; ()

๗๑. อนุปฺปพนฺธฎฺฐิติยา อิมสฺส
กายสฺส จา’พาธ นิเสธนตฺถํ,
ปวตฺติยา ปคฺคหนาย เสฎฺฐ-
จริยสฺส โปราณ ขุทาปเนตุํ; ()

๗๒. นูปฺปาทนตฺถญฺจ นวํ ชิฆจฺฉํ
ยาตฺราย กายสฺส’นวชฺชตาย,
สุขํ วิหาราย จ โภชนมฺหิ
มตฺตญฺญุโก ภุญฺชติ ปิณฺฑปาตํ; ()

๗๓. ติโลกนาโถ จรเณน เตน
มตฺตญฺญุภาเวน หิ โภชนมฺหิ,
เขมํ ทิสํ สญฺจรตีติ โลเก
อพฺภุคฺคโต ตสฺส สิโลก สโทฺท; ()

๗๔. ทิวา นิสชฺชาย จ จงฺก เมน
ตถา รชนฺยา’วรณีย ธมฺมา,
สุทฺธนฺตโร ทฺวีหิ’ริยาปเถหิ
สปจฺฉิเมวา ปฐมมฺหิ ยาเม; ()

๗๕. วุฎฺฐานสโญฺญ สติสมฺปชโญฺญ
ส’มชฺฌิมสฺมึ มุนิ ทกฺขิเณน,
ปเสฺสน กเปฺปติ จ สีห เสยฺยํ
ปาเท ปทํ โถกก มติพฺพิธาย; ()

๗๖. องฺคีรโส ชาคริยานุโยค-
ธเมฺมน สมฺมาจรเณน เตน,
เขมํทิสํ สญฺจรตีติ ตสฺส
อพฺภุคฺคโต อพฺภุตกิตฺติ โฆโส; ()

๗๗. สโมฺพธิยา สทฺทหนา สมิทฺธ-
วิสุทฺธสทฺธาจรเณน เตน,
เขมํทิสํ สญฺจรตีติ ตสฺส
อพฺภุคฺคโต อพฺภุตกิตฺติ โฆโส; ()

๗๘. คุถํยถา ปาป ชิคุจฺฉเนน
อริเยน ลชฺชาจรเณน เตน,
เขมํทิสํ สญฺจรตีติ โลเก

อพฺภุคฺคโต ตสฺสสิโลกสโทฺท; ()

๗๙. ปาปาสมุตฺตาสนลกฺขเณน
โอตฺตปฺปสงฺขาจรเณน เตน,
เขมํ ทิสํ สญฺจรตีติ โลเก
อพฺภุคฺคโต ตสฺส สิโลก สโทฺท; ()

๘๐. อนญฺญ สาธารณ พาหุ สจฺจ-
ธมฺมน ธีมา’จรเณน เตน,
เขมํทิสํ สญฺจรตีติ ตสฺส
สมฺพุภโว’ทาต ยโสสธีโส; ()

๘๑. ถาเมน ทเฬฺหน ปรกฺกเมน
วีริเยน วีโร จรเณน เตน,
เขมํทิสํ สญฺจรตีติ ตสฺส
สมฺพุภโว’ ทาต ยโสสธี โส; ()

๘๒. จิรกฺริยานุสฺสรเณ’ติสูร-
ตราย สตฺยา’จรเณน สตฺถา,
เขมํทิสํ สญฺจรตีติ ตสฺส
ยโสปพโนฺธ วิสริพภุว; ()

๘๓. อนญฺญสามญฺญคภีรญาโณ
อริเยน ปญฺญาจรเณน เตน,
เขมํทิสํ สญฺจรตีติ ตสฺส
ยโสปพโนฺธ วิสรีพภุว; ()

๘๔. โย ทิฏฺฐ ธมฺมมฺหิ สุขาวหสฺส
วินิสฺสฏฺสฺสา’จรเณหิ ยสฺส,
จตุกฺกฌานสฺส นิกามลาภี
อกิจฺฉลาภี ภควา’สิ พุโทฺธ; ()

๘๕. นิกามลาเภหิ จตูหิ รูป-
ชฺฌาเนหิ นาโถ จรเณหิ เตหิ,
เขมํทิสํ สญฺจรตีติ โลเก
อพฺภุคฺคโต ตสฺส ยโส ปพโนฺธ; ()

๘๖. ตีห’ฏฺฐหิ วิชฺชาหิ
ติปญฺจจรเณหิ’เมหิ สมฺปนฺตสฺส,
วิชฺชาจรณ วิสุทฺธํ
ยโสสรีรํ วิราชเต ยาวชฺช ()

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนนยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป สนฺติเก นิทาเน ภควโต วิชฺชาจรณ สมฺปโนฺนติ นามปญฺญตฺติยาอภิเธย ปริทีโป เอกวีสติโม สโคฺคฯ

ตํโข ปน ภวนฺตํ โคตมํ เอวํ กลฺยาโณ กิตฺติสโทฺท อพฺภุคฺคโต อิติปิ โส ภควา สุคโตติฯ

โสภนคมนตฺตา สุคโตติฯ

๑. คมน มาหุ คตนฺติ สุโสภนํ
อริยมคฺคคเตน สิวํทิสํ,
(ทุตวิลมฺพิต)ตา’ปคโต คโต
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๒. คมน มาจริยา ย มนุตฺตร-
วิภวทํ ปวทนฺติ’ห โสภนํ,
ตทริเยน คเตน คโต ยโต
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๓. มุนิ ติมณฺฑลฉาทนตปฺปโร
สุปริมณฺฑล มนฺตรวาสกํ,
กนกกตฺตริยา สุนิวาสเย
นวทลํ กมลํ’ว วิกนฺตยํ; ()

๔. กนกทามวเรน ปริกฺขิปํ
ปทุม หตฺถ มิโว’ปริ พนฺธติ,
สมุนิ ถาวรวิชฺชุลตาสิริ-
มุสิตจาริกเลพรพนฺธนํ; ()

๕. สิริฆโณ ฆนกญฺจนเจติเย
รตนกมฺพลวตฺถ มิวา’หตํ,
ตรุณภานุปภารุณจีวรํ
สิริสรีรวเร ปฏิเสวติ; ()

๖. สมุนิ ชาลวินทฺธมโนหร-
กรตเลหิ สุนีลมณิปฺปภํ,
อุปลปตฺต มลงฺกุรุเต ยถา
ภมรมมฺพุรุเหหิ สโรวโร; ()

๗. วชติ โสภน มินฺทสราสน-
ชฏิตชงฺคมเมรุริว’ญฺชเส,
สมณมณฺฑนมณฺฑิตวิคฺคโห
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๘. สุรคโช’ริว นนฺทนกานนา
มณิคุหาย หรี’ว ยุคนฺธรา,
นวรวินฺทุริ’วา’มรวาปิโต
สมทหํสวโร’ว’หินิกฺขมํ; ()

๙. วนคุหาทิตโปวนโต สุภํ

วชติ นิกฺขมิยา’สมรูปิมา,
นิรุปมสฺสิริยา ภุส มุลฺลสํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๑๐. วิสรวิปฺผุริตา’มิตรํสินา
สุปริเสกสุวณฺณรเสนิ’ว,
วชติ ปิญฺชริโต วสุธมฺพรํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๑๑. กริวโร’ว กรีหิ ปุรกฺขโต
สกลปาปมลา’ปคโต สยํ,
วชติ วิตมเลหิ นิเสวิโต
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๑๒. อสมพุทฺธวิลาสลเวน โย
อภิภวํ สนรามรวิพฺภมํ,
ปฏิปถํ ปฏิปชฺชติ โสภนํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๑๓. ปุริมปจฺฉิมทกฺขิณวามโต
ปภวเทหปภาหิ ปหาสยํ,
รตน’สีติมิตํ วชเต ภุวิ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๑๔. นิคมคามปุริสุ จ จาริกํ
จรติ โย กรุณาปริจาริโก,
อมิตสตฺตมโนรถ มาวหํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๑๕. กุมุทปงฺกช จมฺปกมาลติ-
กุสุมวุฏฺฐิสุผสฺสิตวิคฺคโห,
วชติ จารุตรํ ชลิติทฺธิมา
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๑๖. ตครกุงฺกุมโลหิต จนฺทน-
สุรภิจุณฺณวิกิณฺณมหาปเถ,
วชติ คนฺธคโช วิย โสภนํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๑๗. ตุริยราว สตานุคตตฺถุติ-
ปทสเตหิ อภิตฺถุตสคฺคุโณ,
วชติ หํสวิลาสิตคามิโย
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๑๘. สุรนราทิวิโลจนภาชน-

ปิวิตรูปวิลาสสุธารโส,
วชติ สีหวิชมฺภิตวิกฺกโม
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๑๙. จรณตามรสสฺสิริภารตํ
อนธิวาสินิ'วา'วนิกามินี,
วชติ ตมฺหิ ปเวธติ กมฺปติ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๒๐. สุขุมกุนฺถกิปิลิลิกมกฺขิกา-
มกสกีฏปฏงฺคค มนุทฺทโย,
วชติ โย อวิเหฐย มญฺชเส
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๒๑. ฐปิตจกฺกวรงฺกิตทกฺขิณ-
จรณ ปงฺกช ปิญฺชริตญฺชโส,
วชติ โย ปฐมํ ยทิ นิกฺขิปํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๒๒. อนุปลิตฺต มเลหิ สมํ ผุสํ
กมลโกมลปาทตเลหิ โย,
วชติ ธูตมลํ วสุธาตลํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๒๓. ภวติ เภริตลํ'ว ปกสาริต-
จรณตามรเสหิ สุทฺคฺคมํ,
อวนตุนฺนตฐาน มปาวนี
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๒๔. ปถวิตฺ'พฺภวปงฺกชมุทฺธนิ
ฐปิตโกมลปาทตลมฺพุโช,
วชติ เรณุปิสงฺคสุภงฺคิมา
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๒๕. วชติ อนุตมโส'ปลสกฺขรา
สกลิกากเฐลา'ปิ สกณฺฏกา,
อปวชนฺติ ปถา ทิปทุตฺตเม
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๒๖. นิชปทํ อติทุร มนุทฺธรํ
อติสมีป มนิกฺขิป มญฺชเส,
วชติ โคปฺผกชานุ มฌฎฺฐยํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๒๗. อติลหุํ สนิกํ สมิตินฺทฺริโย

น จรเต จรเต ชุติยุ’ชฺชลํ;
ภุวิ สเม วิสเม อสโม สมํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๒๘. อนวโลกิย อุทฺธมโธทิสํ
อนุทิสญฺจ จตุทฺทิส มณฺชเส,
วชติ โย ยุคมตฺต มเปกฺขโก
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๒๙. ติมทพนฺธุรสินฺธุรเกสรี-
คติวิลาสวิฑมฺพนวิกฺกโม,
วชติ ปาทตลงฺก มทสฺสยํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๓๐. นิรุปมชฺชุติยา ปุริสาสโภ
วสภราชปราชิตวิกฺกโม,
วชติ สญฺชนยํ ชนสมฺมทํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๓๑. สูริยรํสิ สเมติ ปวายติ
กุสุมคนฺธสุคนฺธสมีรเณ,
วชติ ตพฺพิมลญฺชสมชฺฌโค
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๓๒. ชลธรา ปุรโต ชลพินฺทโว
นรมรู กุสุมาติ กิรนฺติปิ,
ตทุปสตฺตรชมฺหิ ปเถ วเช
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๓๓. รุจิรจามรฉตฺตธรามรา-
สุรนเรหิ’ปิ คจฺฉติ สกฺกโต,
ครุกโต มหิโต ปติมานิโต
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๓๔. ยทิ มิคินฺทคชินฺทตุรงฺคม-
มิควิหงฺคมนาทสุปูชิโต,
วชติ ปุปฺผวิตานธโร สิเร
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๓๕. นยนโตรณจารุตร’ญฺชเส
ปริลสนฺติ คเต ชินกุญฺชเร,
สกสกา’ภรณานิ’ปิ ปาณินํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๓๖. ภวติ อจฺฉริยพฺภุตมงฺคล-

ฉณมหุสฺสวเกฬินิรนฺตรํ,
ติภุวนํ สุคเต สุคเต ปเถ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๓๗. สิว มสงฺขตธาตุ มนุตฺตรํ
ปรมสุนฺทรฐาน มนาสวํ,
วิคตชาติชรามรณํ คโต
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๓๘. มุรชทุนฺทุภิฉิทฺท มิโว'ปริ
นภสิ ยาวภวคฺค มสํวุฏํ,
วิวฏ กเมติ ยทุพฺภวปงฺกช-
ปมิติยา ชินสงฺข มปาทิเส; ()

๓๙. ยทปิ มณฺฑนภุมิ สุโพธิยา
อจลฐาน มนญฺญวลญฺชิยํ,
ลลิตปิญฺชกลาปนิโภ ยหึ
วิชยโพธิ อิทานิ'ปิ ราชเต; ()

๔๐. ปฐม มุพฺภว มนฺตปภงฺครํ
วสุมตียุวติหทโยปมํ,
ตท'ปิ กสุนฺทรฐาน มุปาคโต
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๔๑. ยทปิ โพธิปทนฺติ ปวุจฺจติ
อริยญาณมิหคฺค มนุตฺตรํ,
ยท'ปิ ญาณ มนาวรณํ ตถา
นิขิลเญยฺยปถา'นติวตฺตนํ; ()

๔๒. ปุริมชาติสุ ปูริตปารมิ-
พลวปจฺจยสนฺติปรายโณ,
ตท'ปิ สุนฺทรฐาน มุปาคโต
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๔๓. อริยมคฺคจตุกฺกปหีณกํ
นปุนเร'ติ กิเลสคตํ สตํ,
อปุนราคมนํ สุคโต ยโต
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๔๔. สุมติ สุฐุคโต ปณิธานโต
ปฺปภุติ ยาว ชยาสนุปาสนํ,
ติทสปารมิโย ปริปูรยํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๔๕. ตทุภยนฺตภวาภวทิฏฺฐิโย

อนุปคมฺม คโต หิตมาวหํ,
ปฏิปทาย หิ สุฏฺฐุตราย โย
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๔๖. รุจิรภารติภตฺตุติโภจตุ-
ปริสมชฺฌคโต วิยเกสริ,
คทติ วีตภโย คิรมาสภึ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๔๗. สุรภินา มุขตามรเส วจี-
สุจริตปฺปภเวน สุภาสิตํ,
คทติ ธมฺมสภํ ปริวาสยํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๔๘. รติกรํ กรวีกวิราวโต
ปฏุตรํ สุตรํ สรสํ คิรํ,
คทติ โสตรสํ ปริสตฺตเร
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๔๙. คทติ สพฺพวจีทุริเตหิ โย
ปวิรโต อภิสนฺธิย ภินฺทิย,
อวิตเถน ตถญฺจ กถํกถา
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๕๐. ถิรกถํ นกทาวิ วิสํวโท
คทติ ปจฺจยิกํ อจลาจลํ,
ปริสโค จตุสจฺจทโส สทา
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๕๑. สหิตภินฺนชเนสุทยาปโร
อนุปทานิยเมว’ภิสนฺธิยํ,
คทติโยวจนํปฏิคณฺหิยํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๕๒. ปิยกรํ สุกุมารตรํ คิรํ
สุติสุขํ สุคมํ หทยงฺคมํ,
คทติ เนล มเนลคลํ ยโต
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๕๓. วิหิตวาณิวิลาสินิสงฺคโม
สุมติ สามยิกํ สมยํ วิทู,
คทติ ภุต ปวตฺติ มนญฺญถา
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๕๔. คทติ เญยฺยปทตฺถวิโท สทา

ชนหิตตฺถ มนตฺถปนูทนํ,
คทิต มตฺถคตํ อุภยตฺถทํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๕๕. สกลสงฺขตธมฺมวิมุตฺติยา
คทติ ทมฺม มสงฺขธาตุยา,
อริยมคฺคผเลหิ’ปิ นิสฺสิตํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๕๖. วินยวาทิ วิเนยฺยชเน ยโต
วินยนตฺถ มนตฺตนยตฺวิตํ,
วินยนิสฺสิตกํ คทเต กถํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๕๗. หทยโกสนิธานวติํ สทา
สทฺปมํ ปริยนฺตวติํ กถํ,
คทติ มญฺชุคโท วทนํ วโร
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๕๘. มุนิ รสงฺกุวิตานนปงฺกโช
ปุริมเมว คิรํ ปริสนฺตเร,
คทติ อฏฺฐวิธงฺคิกก มาสภิํ
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๕๙. อวิตถํ วิตถมฺปิ นิรตฺถก-
มปิ กถํ สุณตํ ปิย มปฺปิยํ,
นหิวทนฺติ กทาจิ ตถาคตา
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๖๐. อวิตฺถํ สุณตํ ปกิย มปฺปิยํ
อภิวทนฺตี สทตฺถสิตํ กถํ,
ย’ทหิโวหรเณ สมยญฺญุโน
อิติปิ โส สุคโต สุคโต สิยา; ()

๖๑. ตาย ตาย’ภิสาวยํ ชนตํ สกาย นิรุตฺติยา
เอหิสาคตวาทิ โคตมโคตฺตเกตุ ตถาคโต,
มูลมาคธิภาสยา คทเต สภํ กปริโตสยํ
เตน โส ภุวนตฺตเย สุคโต สิยาติ สุวิสฺสุโต; ()

๖๒. โลกํ โลกปฺปภวํ
โลกนิโรธญฺจ โลกโมกฺขูปายํ,
จตุภี อภิสมเยหิ
นาโถ สมฺมา คโต ตโต โส สุคโต; ()

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนน ยตินาน วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป สนฺติเกก นิทาเน ภควโต สุตโคติ ปญฺญตฺติยา อภิเธย ปริทีโปฯ พาวีสติโม สโคฺคฯ

ตํโข ปน ภวนฺตํ โคตมํ เอวํ กลฺยาโณ กิตฺติสโทฺท อพฺภุคฺคโตฯ อิติปิโส ภควา โลกวิทูติฯ

๑. ตสฺส ส (โทธก) ลกฺขณจารฺ-
จกฺกวร’งฺกิตปาทตลสฺส,
โลกวิทู’ติปิ ยาว ภวคฺคา
เอกสิโลกรโว อุทปาทิ; ()

๒. ลกฺขณมูลนิโรธนิโรโธ-
ปายวเสน ปกิ โลกกมเสสํ,
โย ปฏิวิชฺฌิ ติโลกหิโต กโฆ
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๓. โลกมิเธว กเลพรมเตฺต
โลกนิทานนิโรธมเวทิ,
โลกนิโรธกรํก ปฏิปตฺตึ
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๔. โลกมหมฺพุธิปารคุ สตฺต-
สงฺขตภาชนโลกปเภทํ,
โส ภควา’นวเสสมเวทิ
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๕. โส หิ ภวาภวทฏฺฐิสภาว-
ญาณนุโลมิกขนฺติปเภทํ,
อาสยธมฺม มพุชฺฌิ ปชานํ
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๖. ปาตุภวํ สติ การณลาเภ
สตฺตวิธานุสยมฺปิ ชนานํ,
โส ปฏิวิชฺฌิ วิจฏฺฏิตโลโก
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๗. รชฺชนทุสฺสนมุยฺหนสทฺธา-
พุทฺธิวิตกฺกวิมิสฺสวเสน,
โส จริตํ ปฏิวิชฺฌิ ปชานํ
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา, ()

๘. หีนปณีต’ธิมุตฺติวเสน
ทุพฺพิธเมว’ธิมุตฺติ มเวทิ,
โลกนิรุตฺติวิโท ชนตาย
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๙. อปฺปรชกฺข มนุสฺสทปาปํ
อุสฺสทปาป มุฬ๎ารรชกฺขํ,
ทุพฺพิธโลกมพุชฺฌิ ยโตโส
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๑๐. อินฺทฺริยปุพฺพปโรปริยตฺติ-
ญาณปโภ ติขิณินฺทฺริยโลกํ,
โส ปฏิวิชฺฌิก มุทินฺทฺริยโลกํ
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๑๑. วฏฺฏวิวฏฺฏปติฏฺฐ มสาธุ-
สาธุสภาวคตํ ภควา โส,
ทฺวากฺติเก'ตรโลก มเวทิ
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๑๒. สาธุปสตฺถสทตฺตนิยามํ
ญาปยิตุํ สุกราสุกรมฺปิ,
สตฺตนิกายมเวทิ ยโต โส
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๑๓. กมฺมกิเลสวิปากวิพนฺธ-
มุตฺตฺยวิมุตฺติคเต ปฏิวิชฺฌิ,
ภพฺพชเนย มภพฺพชเน โส
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๑๔. นิปฺผลตาย นวุตฺตมนนฺต-
สตฺตปมาณ มนาวรเณน,
ญาณพเลน สยํ วิทิตํหิ
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๑๕. วุตฺตนเยนิ'ห โส มุนิ สตฺต-
โลกมเนกวิธํ ปฏิวิชฺฌิ
สตฺตนิกายสโรชวเน'โณ
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๑๖. ปจฺจยสณฺฐิติกํ ปฏิวิชฺฌิ
สงฺขตโลกมสงฺขตทสฺสิ,
เอกวิธมฺปฺยวโรปิตโลโก
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๑๗. รุปฺปณลกฺขณโต'ขิลรูปํ
นามสลกฺขณโต จตุนามํ,
ทุพฺพิธโลก มเวทิ มุนินฺท
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๑๘. โลกหิโต สุขทุกฺขมุเปกฺขา-
เวทยิตตฺติกโต สุวิภตฺตํ,
โส ภควา กปฏิวิชฺฌิ ติโลกํ
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๑๙. ปญฺจวิธํก มุนิ พนฺธวเสนา-
หารวเสน จตุพฺพิธโลกํ,
โลกปทีปนิโภ ปฏิวิชฺฌิ
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๒๐. อทฺวยวาทิ สฬายตนาขฺย-
ฉพฺพิธโลกมเวทิ ชิโน โส,
สตฺตวิธมฺปิ มนฏฺฐิติโลกํ
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๒๑. ลาภปภุติก มฏฺฐวิธมฺปิ
โลกสภาวมเวทิ ยโต โส,
สกฺยมุนี นวสนฺตนิวาเส
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๒๒. โส ทสพารสธา’ยตนานํ
เภทวเสน ติโลกปทีโป,
โลกมเวทิ ติลกฺขณเวที
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๒๓. ธาตุวเสน ยโต สุวิภตฺตํ
โลก มถ’ฏฺฐทสปฺปริมาณํ,
สงฺขตโลกภิโท ปฏิวิชฺฌิ
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๒๔. โส มณิกญฺจนรูปิยมุตฺตา-
สงฺขปวาลสิลากฐลาทึ,
โลกมเวทิ อตินฺทฺริยพทฺธํ
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๒๕. รุกฺขลตาผลปลฺลวปตฺต-
ปุปฺผปกราคปเภทวเสน,
โส สุขุมนฺตรโลกมเวทิ
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๒๖. ยตฺตกเมวุ’ตุชฏฺฐกลาป-
รปคตํ อิหภาชนโลเก,
วิชฺชติ ตมฺปฏิวิชฺฌิ อเสสํ
โลกวิทูติ ปวุจฺจติ ตสฺมา; ()

๒๗. โส ภควา หิมวตฺต ปมาณํ
อฏฺฐมหานิรยาทิ ปมาณํ,
นาคสุปณฺณวิมาน ปมาณํ
พฺรหฺมสุราสุรโลก ปมาณํ; ()

๒๘. ปํสุชลานิลภูมิ ปมาณํ
ทีปสวนฺติสมุทฺท ปมาณํ,
เมรุมหิธรกูฏ ปมาณํ
กปฺปตรูรวิจนฺท ปมาณํ; ()

๒๙. ปจฺจยสงฺขตธมฺมสมุหํ
ภาชนโลกคตํ สกลมฺปิ,
อุทฺธมโธติริยํปฏิวิชฺฌิ
โลกวิทูติ ปวุจฺจติตสฺมา; ()

๓๐. โลกาโลกกโร ติโลกติลโกโส สตฺตโลกํ อิมํ
พุชฺฌิตฺถา’นุสยาสยาทิวิธินา สงฺขารโลกํ ตถา,
อาหาราทิปมาณตาทิวิธินา โอกาสโลกํ ยโต
ตสฺมา โลกวิทูติ วุจฺจติ ชิโน สงฺขารโลก’นฺตโค; ()

อิติเมธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป สนฺติเกนิทาเน ภควโตโลกวิทูติ นามปญฺญตฺติยา อภิเธยปริทีโป เตวีสติโมสโคฺคฯ

ตํโข ปน ภวนฺตํ โคตมํ เอวํ กลฺยาโณ กิตฺติสโทฺท อพฺภุคฺคโต อิติปิ โส ภควา อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถีติฯ

๑. อภาวโต ปรมตรสฺส กสฺสจิ
ชนสฺส สคฺคุณวิสเรหิ อตฺตนา,
สมาสนิพฺพจนนเยน โส มุนิ
อนุตฺตโร สสิ (รุจิรา)’นนมฺพุโช; ()

๒. ตถาหิ โส นรหริ สีลสมฺปทา-
คุเณนิ’มํ อภิภวเต สเทวกํ,
สมาธินา วรมติยา วิมุตฺติยา
วิมุตฺติทสฺสนคุณสมฺปทายปิ; ()

๓. ยโต นวิชฺชติ อธิสีลสมฺปทา-
สมาธิธิปภุติคุเณหิ ตสฺสโม,
กุโตนุ วิชฺชติ’ห ตทุตฺตรีตโร
สิยา ตโตปฺปิย’ย มสโม มหามุติ; ()

๔. นิรูปโม อสมมุนีหิ โสมุนิ
ยโต สโม อสมสโม สิยา ตโต,
ตถาคตสฺสิ’ห ทุติยสฺส กสฺสจิ

อภาวโต อทุติยโก ตถาคโต; ()

๕. ยโต นวิชฺชติ ปฏิมาปิ ตสฺสมา
สโม ตทา’สมตนุสมฺปทายปิ,
สหายโก นหิ ปฏิวิทฺธโพธิยา
ตโต ยมปฺปฏิม’สหายโก มุนิ; ()

๖. กเลพเรนปิ อภิรูปหารินา
คุเณหิ ตปฺปฏิสมปุคฺคโล นหิ,
นจตฺถิ ปาวจนวิภาคกปกฺปเน
สยํ วินา ภุวิ ปฏิภาคปุคฺคโล; ()

๗. อนญฺญโคจรวรโพธิสิทฺธิยา
ส’หํ สยมฺภุติ ปฏิปุคฺคโลนหิ,
ปฏิญฺญมปฺปยิตุ มลํ สยํ วินา,
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๘. สุทนฺตปุคฺคลทมิตพฺพปุคฺคเล
ทเมติ สารยติ อทนฺตปุคฺคเล,
ยโต ชิโน วินยนุปายโกวิโท
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๙. ยถา หเย มุทุกคุเณขน สารถิ
ตถาคโต สุคติกถาย ธมฺมิยา,
ทเมติ สารยติ ตถา ตถาคเต
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๑๐. ยถา หเย ผรุสคุเณน สารถิ
อปายตชฺชนวิธินา ตถาคโต,
ทเมติ สารยติ ตถา ตถาคเต
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๑๑. อทมฺมิเย มุทุผรุเสน สารถิ
ยถา’ภิมารยติ ตถา ตถาคโต,
ชหาตฺย’โนวทิย นจานุสาสิย
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๑๒. กรี’ภิธาวติ ทมเกน สาริโต
ปุรตฺถิมาทิสุ ทิสเมว เกวลํ,
อนุตฺตเรน หิ นรทมฺมสารถิ-
ชิเนน สาริตปุริสานตาทิสา; ()

๑๓. นิสชฺช กตฺถจิ สยนาสนมฺหิ เต
ทิสาสุ อฏฺฐสุ อติสงฺคจาริโน,
วิธาวเร ตุริตมนุตฺตรํ ทิสํ

อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๑๔. ปติฏฺฐิเต มุนิ’รธิสีลสิกฺขยา
วสี’นุสาสิย อธิจิตฺตสิกฺขยา,
ยถารหํ ทมยติ ภพฺพปุคฺคเล
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๑๕. สมาหิเต มุนิ รธิจิตฺตสิกฺขยา
วิปสฺสนาย’ปิ สมเณ’นุสาสิย,
ยถารหํ ทมยติ โพธนารเห
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๑๖. ตถุปรูปริ ปฏิเวธปตฺติยา
ยถากฺกมํ อนริยเสกฺขปุคฺคเล,
ทเมติ โส วินยติ โลกนายโก
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ ()

๑๗. วิเนยฺยพนฺธวมนกุนฺทจนฺทิมา
วิเนสิ โกสลมคธาธิปาทโย,
อเนกขตฺติยปุริเส วินายโก
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๑๘. กุทิฏฺฐิกุญฺชรหริ กูฏทนฺตภุ
สุราทิภูสุรปุริเส วิภาวิโน
ชินาสโภ วินยิ ยโต’นุสาสิย
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๑๙. อุปาลินามิกปมุเข ทุราสเท
วินายโก คหปติปณฺฑิเต ปุถุ
วิเนสิ โส อุปนยนกฺขเม ยโต
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๒๐. อสจฺจทิฏฺฐิกมปิ สจฺจกวฺหยํ
อนญฺญเวนยิกนิคณฺฐนายกํ
วิเนสิ ตปฺปภุติทิคมฺพเร ชิโน
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๒๑. ชินาสโภ สภิยสุภทฺทสญฺญิโน
ตปฺปสฺสิโน ติมิสภิโท สธมฺมิยา
กถายิ’โตพหิ สมเณปิ สิกฺขยิ
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๒๒. ทเมสิ โสมุนิ อุรุเวลกสฺสป-
คยาทิกสฺสปชฏิลาทิเก ยโต,
ชฏาธเร วิชฏิตชาลินีชโฏ

อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๒๓. ปหาณสํวรวินยุตฺตโร มุนิ
อเนกขตฺติยสมเณปิ สาสเน,
วิเนสิ สารถิริว อุตฺตรุตฺตรึ
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๒๔. มนุสฺสโสณิตปิสิตาสเนหิ โส
วิเนสิ ปีวรชฐรํ นิสาจรํ,
สุโฆรมานวก มเนกรกฺขเส
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ, ()

๒๕. วินายโก สุวินยิ ราหุนามิกํ
มหตฺตภาวิก มสุราธิปํ ยโต,
สุราธิปปฺปภุติสุเร ตถา’สุเร
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๒๖. ปชาปตึ นิขิลปชานุกมฺปโก
พกาภิธานิกมฺปิ ตุจฺฉลทฺธิกํ,
วิเนสิ โส นทิตรนีรชาสเน
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๒๗. กสงฺกุเสหิ’ปิ อวิเนยฺยเก ยโต
ติรจฺฉชาติกปุริเส นราสโภ,
วิเนสิ โส ติสรณสิลสํวเร
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๒๘. กโปลเสจนมทกณฺณจามรํ
หุตาสนาสนิริวภึสนํ ยโต,
ทเมสิ มารชิ ธนปาลกุญฺชรํ
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๒๙. วิเนสิ โสมุนิ หิมวนฺตวาสินํ
ปตาปปชฺชล มปลาลโภคินํ,
ขรํ ภยงฺกร มรวาลโภคินํ
อนุตฺตโร’ติปิ นรทมฺมสารถิ; ()

๓๐. นโนฺท’ปนนฺทุ’รคปตึ มโหทร-
จูโลทโรรคปมุเข จ นิพฺพิเส,
ธุมสฺสิขา’นลสิขโภคีโน อกา
เตนา’ปฺยนุตฺตรนรทมฺมสารถิ; ()

๓๑. ทมนุปายโกวิโท หิ โพธเนยฺยพนฺธเว
อริยมคฺควีถิภาสุรํ วรํ สิวมปกุรํ,
ปฏิปทารเถน สารยิ ยเถว สารถิ

ปุริสทมฺมสารถีติ วุจฺจเต อนุตฺตโร; ()

อิติเมธานนุทาภิธาเนน ยตินา วรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺท ทานนิทาเน ชินวํสทีเป สนฺติเกนิทาเน ภควโต อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถีติ นาม ปญฺญตฺติยา อภิเธย ปริทีโป จตุพฺพีสติโมสโคฺคฯ

ตํโข ปน ภวนฺตํ โคตมํ เอวํ กลฺยาเณกิตฺติ สโทฺท อพฺภุคฺคโต อิติปิ โสภควา สตฺถา เทวมนุสฺสานํติฯ

๑. กนฺตารํ ขรตกฺกรํ นิรุทกํ กตฺตารโมตาริมํ
กนฺตารํ มิคราชกุญฺชรมหา (สทฺทุลวิกฺกีฬิตํ),
กนฺตารํ อวตารภุริชนตํ โย สตฺถวาโห สุธิ
ตาเรตฺวา นยเต ทยาปรวโส เขมนฺตภุมิํ ยถา; ()

๒. อิเจฺจวํกรุณานิธานหทโย สํสารทุกฺขาตุเร
สเตฺต ชาติชราวิการมรณโสฺสกาทิกนฺตารโต,
ตาเรตฺวา ทสสํกิเลสคหนา ปาเปสิ เขมํปุรํ
ตสฺมา สตฺถุปสตฺถกิตฺติวิสโร สตฺถา’ติ สมฺปตฺถรี; ()

๓. อตฺถา’นตฺถวิจารณา’ติจตุโร โลกุตฺตรเตฺถน’ปิ
ยสฺมา สาสติ โลกิเยน อุภเยน’เตฺถนโลกํ อิมํ,
สพฺรหฺมํ สนรามรํ สสมณํ สพฺราหฺมณํ โยหิ โส
สตฺถา’เตฺวว ปสตฺถกิตฺตินิกโร สตฺถารมพฺภุคฺคโต; ()

๔. ภีติํ ชาติชรารุชาทิกสิรํ นิสฺสาย ชาตํหิ โย
สตฺถา สตฺถธโรริวา’ริวิสรํ นิกฺขิตฺตสโตฺถ สทา,
สตฺตานํ ตสฺสเต วิหิํสติ ธิยา สิทฺธตฺถสาโร ตโต
โส สตฺถา’ติ ยโสสรีรสุรภี โลกตฺตยํ วฺยาปยี; ()

๕. โลกตฺถาภิรโต อนตฺถวิรโต ชาตฺยาทิกนฺตารโต
อุตฺตาเรติจ สตฺถวาหสทิโส โย อตฺถธเมฺมนวา,
สเตฺต สาสติ หิํสตี’ติ ชนตาสนฺตานชาตํ ภยํ
วุตฺตา’นฺวตฺถวเสน โสหิภควา สตฺถาติ วณฺณียเต; ()

ตํโข ปนภวนฺตํ โคตมํ เอวํกลฺยาเณ กิตฺติสโทฺท อพฺภุคฺคโต อิติปิโส ภควา พุโทฺธติฯ

๖. โย สงฺขารวิการลกฺขณปโรสงฺขารปญฺญตฺติสุ
เญยฺยเตฺถสฺว’นุสฺสุเตสุ ปุริมํ จตฺตาริ สจฺจานิ’ปิ,
พุชฺฌิตฺวา’จริโยปเทสรหิโต ตเตฺถว สพฺพญฺญุตํ
ปโตฺต ญาณพเลสุ ปาปุณิ วสีภาวํ สยมฺภุก สยํ; ()

๗. โพเธตา’ติ ปชาย นิพฺพจนโต สจฺจานิ โส พุชฺฌิตา
สจฺจานีติ’ปิ สจฺจวาทิ ภควาก นิเสฺสสเญยฺยสฺสปิ,
มตฺยา พุชฺฌนสตฺติยา มหติยา ยสฺมา สมงฺคี ตโต
พุโทฺธ นามสิยาติ กิตฺติวิสโร ตมฺพุทฺธมพฺภุคฺคโต; ()

๘. เยสํช โพธนวสตฺติยา สุมติยา จา'นญฺญเนยฺย สยํ
พุทฺธตฺตา จ ยถาวิกาสปทุมํ โส พุชฺฌนเฎฐนปิ,
นานาพุทฺธคุณสฺส วิสฺสวนโต พุโทฺธติ สุโทฺธทนี
อพฺภุคฺคณฺฉิ ติพุทฺธเขตฺตภวเน ตํกิตฺติคีตสฺสโร; ()

๙. ราคสฺสาธิคตคฺคมคฺคมติยา โทสสฺส โมหสฺสปิ
ฉินฺนตฺตา จ สมูลฆาตมขิลเกลสาริวคฺคสฺสปิ,
โส ขีณาสวตาย โจปธิปริจฺจาเคน พุโทฺธตฺยยํ
อุจฺจาริยติ จาริกิตฺติรจนา วิญฺญูหิ ยาวชฺชปิ; ()

๑๐. ธมฺมสฺสามิ ยถา ปพุทฺธปุริโส โอกฺกนฺตนิทฺทกฺขยา
นาโชฺฌ'ติณฺณกิเลสมิทฺธวิธมา โพธาปิโต เกนจิ,
พุทฺธโมฺภชติภานโน หี ภควา สามํ ปพุโทฺธ ยโต
พุโทฺธนามสิยาติ ตพฺภวยโสโฆโส วิภุสายเต; ()

๑๑. คตฺยตฺถาวคมตฺถธาตุสมตาสพฺภาวโต วา คโต
เยเนกายนมคฺคมุคฺคมติมา เอโก, หีสมฺพุชฺฌีโส,
สโมฺพธึ ชยโพธิมูลมุปโค สตฺตุตฺตโร'นุตฺตรํ
พุโทฺธตี'ธ ชคตฺตเย นิชยโส ยาวชฺช วิชฺชุมฺภเต; ()

๑๒. ขีณตฺตา ปรมาย มคฺคมติยา ทุพฺพุทฺธิยา พุทฺธิยา
ลทฺธตฺตาปิ กอนฺตฺตรุตฺตรคุณาลงฺการสามคฺคิยา,
โส สโมฺพธิปรายโณ สิริฆโณ พุโทฺธติ สุโทฺธทนี
โลกโมฺภธิมลงฺกริ นิชยโสกโลฺลลมาลาหิ'มํ; ()

๑๓. สมฺพุโทฺธ'ติ'มินาปเทน มุนิโน สจฺจาวโพธาวหํ
ญาณํ ตปฺปฎิเวธญาณ มนฆํ นา'เญฺญหิสาธารณํ,
พุโทฺธ'ตี'ธ ปเทน สตฺถุ กรุณาปุพฺพงฺคมํ เทสนา-
ญาณํ เญยฺยปทตฺถโพธนกรํ ญาณญฺจ ทสฺสิยเต; ()

๑๔. ตํ สพฺพญฺญุตญาณโถมนวสา สมฺมาทิสมฺพุทฺธิ'ติ-
สทฺทสฺสา'ริยมคฺคกิตฺตนวสา พุโทฺธติสทฺทสฺสจ,
โยโค'เป'ตฺถกโต'ตฺย'ภาสิ วิพุโธ โส ธมฺม ปาลาภิโธ
พุทฺธานุสฺสติวณฺณนาวิวรเณ วิญฺญาตสตฺถาคโม; ()

อิติเมธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป สนฺติเกนิทาเน สตฺถาเทวมนุสฺสานํ พุโทฺธติ นามปญฺญตฺตีนํ อภิเธย ปริทีโป ปญฺจวีสติโม ส โคฺคฯ

ตํโข ปน ภวนฺตํ โคตมํ เอวํ กลฺยาเณ กิตฺติสโทฺท อพฺภุคฺคโต อิติปิ โสภควา ภควาติฯ

๑. กวิภารติปทฺธติฉนฺทสิ ต-
คฺคุณโถมน (โตฎก) วุตฺย'ภวิ,
ภควา'ติ วิภตฺตปทตฺถวตี

มธุรา สุณตํ สุรตํ มธุรา; ()

๒. อธิสีลสมาธิมติปฺปภุติ-
คุณราสิวิสิฏฺฐตรสฺส ตโต,
ภควา’ติ สเทวมนุสฺสปชา-
ปวรสฺส สคารวนาม’มิทํ; ()

๓. ภควาวจเนน ปวุจฺจติ โย
สนิรุตฺตินโย วจนตฺถวโร,
ส’หิ คารวเสฏฺฐวิสิฏฺฐตโร
ภควาติ นิมิตฺตกนามมิทํ; ()

๔. ปริปาจิตสญฺจิตปารมิตา-
มิตภาคฺย มนุตฺตริยุ’ตฺตริยํ,
ยทิ วิชฺชติ’มสฺส อนญฺญสมํ
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๕. ยทิ มารพลํ ปพลํ สกลํ
กทลี ทฺวิรโทริว ตาลวนํ,
อสนี’ว กิเลสมภญฺชิ ตโต
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๖. ยทิ ภคฺคมกา’ขิลโลภมปา-
ขิลโทสมปา’ขิลโมหมปิ,
วิปรีตมโนกณญฺจ ตโต
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๗. ยทิ โกธุ’ปนาห มุสุยนม-
จฺฉริยํ อหิริกฺกนิโรตฺตปนํ,
อปิ มกฺขปลาส มภญฺชิ ภวา-
ภวทิฏฺฐิ มนชฺชว’มทฺทวตํ; ()

๘. ขรผารุสตา กรณุตฺตริยํ
ยทิ มาน’ภิมาน’ปมาทมทํ,
สฐผารุสตา กรณุตฺตริยํ
สฐมายมภญฺชิ’ติ โมหชฏํ
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๙. ติวิธา’กุสลํ ติวิธพฺพิสมํ
ติวิตกฺกติมูลติสญฺญมปิ,
ติมลํ ติปปญฺจ มภญฺชิ ตโต
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๑๐. จตุโรฆ จตุพฺพิธโยค จตุ-
พฺพิธคนฺถ จตุพฺพิธคาห มปิ,

จตุราสวธมฺม มภญฺชิตโต
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๑๑. วินิพทฺธ มโนขีล นีวรณา-
นฺย’ภีนนฺทนมจฺจริยานิ ตโต,
ยทิ ปญฺจวิธานิ’ปิ ภคฺคมกา
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๑๒. ฉวิวาทปทานิ’ปิ สตฺตวิธา-
นุสเยหิ กุสิตกวตฺถุ’มโต,
ย มภญฺชิ’ตราติ’ปิ อฏฺฐวิธํ
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๑๓. นวธา’ลยมุล มภญฺชิ ตถา
ทสธา’กุสลํ ทสกมฺมปถํ,
สกลานิ กุทิฏฺฐิคตานิ ตโต
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๑๔. ปริฬาหทรํ วิวิธ’ทฺธสตํ
ภวกเนตฺติวิจาร มหญฺชิ ตโต,
สตมตฺตสหสฺสกิเลสคตํ
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๑๕. อณิมา ลฆิมา มหิมา วสิตา-
ปภุติ’สฺสริย’ฏฺฐภเคหิ ยโต,
สุภเคหิ สมงฺคีพฺภูว ตโต
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๑๖. อณุโน นนฺโน’ นนฺโนกรณํ
กรณํ ลหุโน’ลหุโน อณิมา,
ลฆิมา มหิมา มหิมากรณํ
กรณํ วสิตา วสิตาย ตหึ; ()

๑๗. สย มิจฺฉิตฐาน มุปาคมนํ
ลหุ วิจฺฉิตการิยสาธนตา,
อภิปตฺติ ปกมฺย มเสสวสี-
กรเณ’สิกตา ปรมิสฺสรตา; ()

๑๘. นภสา ปทสา คมนาทิวสา
วชโต ปรินิฏฺฐิตการิยตา,
นิชกาม’วสายิกตาติยหึ-
ปรมิสฺสริยาขฺยภคา’ฏฺฐวิธา; ()

๑๙. จตุมคฺค จตุปฺผลสนฺติปทา-
ริยธมฺมสมุหภเคหิ ยุโต,

วินลีกตปาปมเลหิ ตโต
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๒๐. จรณทิคุณ’ติสยาธิคตา-
สมกิตฺติสรีรภเคต ยุโต,
ภุวนตฺตยวิปฺผุริเตน ตโต
ภควาติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๒๑. ชนโลจนนีหรณาย นิรู-
ปม รูปสรีรคตาย ตโต,
นิขิลาวยวสฺสิริยา สพิโต
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๒๒. อภิปตฺถิต มิจฺฉิต มตฺตหิตํ
ปรสตฺตหิตมฺปิ สมิชฺฌติ ยํ,
อิติ ตาทิสกามภเคน ยุโต
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๒๓. ยทนุตฺตริเยน จ ปารมิตา-
วีริเยน ปยตฺตภเคน ยุโต,
ครุภาวปทปฺปภเวน ตโต
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา;

๒๔. ปรมิสฺสริยายมธมฺมยโส-
สิริกามปยตฺตภาคา ฉยิเม,
ยทิ ยสฺส ชินสฺส ภวนฺติ ตโต
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๒๕. สุภเคน อนญฺญสเมน นิรู-
ปมรูปวิลาสภเคน ยุโต,
สตปุญฺญสมุชฺชลิเตน ตโต
ภควาติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๒๖. นิชธมฺสสรีรวิภูติ ยถา
นิชรูปสริรวิภูติ ตถา,
อิห วุจฺจติ ภคฺคสุภาคฺยมิติ
อปิ เตหิ สมงฺคิ ชิโน ภควา; ()

๒๗. กุสลาทิปเทหิ วิภตฺตมกา’-
ยตนาทิวเสน จ พนฺธวสา,
วต ธมฺมสมุหสภาว มโต
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๒๘. จตุธา จตุธา จตุธา จตุธา
จตุสจฺจทโส’ริยสจฺจมฺปิ,

วิภชี วิภชี วิภชี วิภชี
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; (ยมกพนฺธนํ)

๒๙. ยทิ ทิพฺพวิหาร มเสวิ ภชิ
สุรเชฏฺฐวิหาร มนญฺญสมํ,
อริยญฺจวิหาร มนญฺญสมํ,
อริยญฺจ วิหาร มเสวิ ตโต
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๓๐. ยทิ กายวิเวกสุขํ อภชี
ภชิ จิตฺตวิเวกสมาธิสุขํ,
อุปธีหิ วิเวกก มเสวิ ตโต
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๓๑. ภชิ วฏฺฏคตญฺจ วิวฏฺฏคตํ
สย มุตฺตริมานุสธมฺม มปิ,
ติวิธญฺหิ วิโมกฺข มเสวิ ตโต
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๓๒. ปุนราคมนาวรเณน ภเว
ภวเนตฺติสมญฺญ มิทํ คมนํ,
ยทิ วนฺตมกา’ริยมคฺคมุโข
ภควา’ติ ปวุจฺจติ โส ภควา; ()

๓๓. ภควา’ติ วิสิฏฺฐ’ภิธานมิมํ
น’จ มาตุปิตุปฺปภุติหิ กตํ,
สหโพธิปทาธิคเมน คตา
ตถสมฺมุติ ตสฺสชินสฺส’ภวิ; ()

อถมหานิเทฺทสาคตนโย วุจฺจเตฯ

๓๔. โลกุตฺตราย มติยา
ราคํ ภคฺคํ อกาสิ โทสํ โมหํ,
ยสฺมา กณฺฏกมานํ
กิเลสมารํ ตโตปิ พุโทฺธ พควา; ()

๓๕. ยสฺมา วิภชฺชวาทิ
ภชิ วิภชิ ปวิภชี สธมฺมกฺขนฺธํ,
โลกุตฺตรญฺจ กตวา
ภวานมตฺตํ ตโตปิ พุโทฺธ ภควา; ()

๓๖. ยสฺมา ภาวิตกาโย
ภาวิตสิโล สทา สุภาวิตจิโตฺต,
ภาวิตปโญฺญ สพฺภิ
สุภาวนีโย ตโตปิ พุโทฺธ ภควา; ()

๓๗. ภควา กวนปตฺตานิ
ปฏิสลฺลานพฺพิหารสารุปฺปานิ,
ชนวาตาปคตานิ
วนานิ เสนาสนานิ โย ปนฺตานิ; ()

๓๘. ภุธรกนฺทรเลณํ
คุรุหมูลํ ปกลาล มโพฺภกาสํ,
สิวถิกํ ภชิ ยสฺมา
ติณสตฺถารํ ตโตปิ พุโทฺธ ภควา; ()

๓๙. จตุพฺพิธานํ สทฺธา-
เทยฺยานํ จีวราทิสมฺภารานํ,
สุภโร ยสฺมา ภาคี
ปรมปฺปิโจฺฉ ตโตปิ พุโทฺธ ภควา; ()

๔๐. อตฺถรสสฺส สุภาคี
ธมฺมรสสฺส จ ยโต วิมุตฺติรสสฺส,
อธิสีลสฺส’ธิจิตฺต-
สฺส’ธิปญฺญายจ ตโตปิ พุโทฺธ ภควา; ()

๔๑. รูปารูปาวจร-
ชฺฌานาน จตุนฺน มปกฺปมญฺญานมฺปิ,
วิทฺธํสิตีวรโณ
ยสฺมา ภาคี ตโตปิ พุโทฺธ ภควา; ()

๔๒. อฏฺฐนฺนญฺจฏฺฐนฺนํ
วิโมกฺขธมฺมาน มาภิภายตนานํ,
อนุปุพฺพวิหารานํ ภาคินวนฺนํ ตโตปิ พุโทฺธ ภควา; ()

๔๓. ทสกสิณสมาปตฺติ
ทสสญฺญาภาวนาน มปิ ภาคีวา,
อสุภสมาปตฺยา’นา-
ปานสฺสติยา ตโตปิ พุโทฺธ ภควา; ()

๔๔. สมฺมปฺปธาน ปภุติ-
สติปฏฺฐานิ’ทฺธิปาทธมฺมานมฺปิ,
จตุธา สุวิภตฺตานํ
ภาคี ยสฺมา ตโตปิ พุโทฺธ ภควา; ()

๔๕. ปญฺจนฺนมฺปิ พลานํ
ยสฺมา ปญฺจนฺน มินฺทฺริยานํ ภาคี,
ตสฺมา ทสพลธารี
ชิตินฺทฺริโส โย ตโตปิ พุโทฺธ ภควา; ()

๔๖. ยสฺมา โพชฺฌงฺคานํ

อริยสฺส’ฏฺฐงฺคิกสฺส มคฺคสฺสาปิ,
ตถาคตพลานํ โย
ภาคิ ทสนฺนํ ตโตปิ พุโทฺธ ภควา; ()

๔๗. จตุเวสารชฺชานํ
ยทิ จตุปฏิสมฺภิทาน มทฺธภาคี,
ฉพุทฺธธมฺมานมฺปิ
ฉฬภิญฺญานํ ตโตปิพุโทฺธภควา; ()

๔๘. ภควา’เตฺย’ตํ นามํ
นกตํ มาตาปิตูหิ ภาตุภคินีหิ,
สกมิตฺตามเจฺจหิ
น ญาติสาโลหิเตหิวา ปญฺญตฺตํ; ()

๔๙. สมเณหิ ภฺสฺเรหิ
น เทวตาหิ จ นน เยน เกนจิ รจิตํ,
อุฏฺฐฏกิพฺพิสมูเล
สุโพธิมูเล สุพุทฺธสโมฺพธีนํ; ()

๕๐. ปฏิลาภเหตุ เตสํ
ภควนฺตานํ อนาวรณญาณสฺส,
ปวิโมกฺขนฺติกเมตํ
ยทิทํ ภควาติ สจฺฉิกาปญฺญตฺติ; ()

อตฺถีกาคตนโยวุจฺจเตฯ

๕๑. นิรติสยาสีลาทิ-
สคฺคุณภาคา อนญฺญสามญฺญา เย
ยสฺสุ’ปลพฺภนฺติ ตโต
ภควา’ตฺย’ภิธียเต สพุโทฺธ ภควา; ()

๕๒. ตถาหิ สีลํ สมาธิ
ปญฺญา วิมุตฺติ วิมุตฺติทสฺสนญาณํ,
หิริ โอตฺตปฺปํ สทฺธํ
วีริยํ สติ สมฺปชญฺญ เมเต ธมฺมา; ()

๕๓. สีลวิสุทฺธิ จ ทิฏฺฐิ-
วิสุทฺธิ กุสลานิ ตีณิ ตมฺมูลานิ,
ตโย วิตกฺกา สมฺมา
ติโสฺส ธาตฺวานวชฺชสญฺญา ติโสฺส; ()

๕๔. จตุสติปฏฺฐานิ’ทฺธิ-
ปฺปาทา สมฺมปฺปธานธมฺมา จตุโร,
ปฏิสมฺภิทา จตโสฺส
จตุโร มคฺคา ผลานิโข จตฺตาริ; ()

๕๕. จตฺตาโร, ริยวํสา
โยนิปริเจฺฉทกานิ จตุญาณานิ,
จตุเวสารชฺชานิ
ปธานิยงฺคานิ ปญฺจ ปริมาณานิ; ()

๕๖. ปญฺจงฺคิโก'ปิ สมฺมา
สมาธิ ปญฺจินฺทฺริยานิ ปญฺจพลานิ,
นิสฺสารณียธาตุ
ปญฺจวิมุตฺติปริปาจนิยา ธมฺมา; ()

๕๗. ปญฺจ วิมุตฺตายตน-
ญาณานิ ฉคารวา ฉพหุลวิหารา,
ฉา'นุสฺสติฐานานิ
นิสฺสารณิยา ฉธาตุ ฉลภิญฺญาโย; ()

๕๘. ฉพฺพิธ'นุตฺตริยานิ
ชพฺพิธนิเพฺพธภาคิยา สญฺญาโย,
ฉอสาธารณญานา-
นฺย'ริยธนานฺย'ปริหานิยา ธมฺมา; ()

๕๙. สปฺปุริสาริยธมฺมา
โพชฺฌงฺคา สตฺต สตฺตสญฺญา สตฺต,
ขีณาสวพลกถนา
สตฺตวิวธา ทกฺขิณรหานญฺจ กถา; ()

๖๐. อฏฺฐนฺนํ ปญฺญานํ
ปฏิลาภ นิทานเทสนา สมฺมตฺตา;
โลกสภาว'จฺจคมา
อฏฺฐ'กฺขณเทสนา จ อฏฺฐวิโมกฺขา; ()

๖๑. วตฺถุนฺยา'รมฺหานิ
มหาปุริสตกฺกนา'ภิภายตนุตฺติ,
อฏฺฐวิธา นวุ'ปายา
มนสิกรณมูลกา ปธานฺยงฺคานิ; ()

๖๒. นว สตฺตาวาสกถา
อาฆาตปฏิวินยา จ นว นานตฺตา,
นวา'นุปุพฺพวิหารา
นวสญฺญา ทสวิธา กุสลกมฺมปถา; ()

๖๓. ทส กสิณายตนานิ
ทส สมฺมตฺตานิ นาถกรณธมฺมา,
พลานิ จา'ริยวาสา
เมตฺตาเย'กาทสานิสํสา ธมฺมา; ()

๖๔. พารสธมฺมา จกฺกา-
การา เตรสธุตงฺคธมฺมา เจ’ปิ,
จุทฺทสมตฺตา พุทฺธิ
ปญฺจทสวิมุตฺติปาจนิยา ธมฺมา; ()

๖๕. อานาปานสฺสติโย
โสฬส โสฬสวิธา’ ปรนฺตปตียา,
อฏฺฐรส พุทฺธคุณา
เอกูณวีสติ ปจฺจเวกฺขณพุทฺธิ; ()

๖๖. จตุจตฺตาฬีสวิธา
ปญฺญาวตฺถู’ทยพฺพเยญาณานิ,
ปญฺญาส กุสลธมฺมา
สตฺตาธิกสตฺตติปฺปภาวตฺถูนิ; ()

๖๗. จตุวีสติ โกฏิลกฺข-
ปฺปมิต สมาปตฺติยญฺจรวชิรญาณํ,
สมนฺตปฏฺฐานปจฺจ-
เวกฺขณญาณานิ เทสนาญาณาติ; ()

๖๘. สตฺตาน มนตฺตานํ
วิภคญาณานิจา’สยานุสยานํ,
วุตฺตวิภาคา สนฺตี
คุณภาคา ภควโต ตโต ภควา โส; ()

๖๙. มนุสฺสตฺตภาวาทิเก อฏฺฐธมฺม
สโมธานยิตฺวา’หิสโมฺพธิยา เย,
สมิทฺธา’ธิกาเรหิ สตฺตุตฺตเมหิ
มหาโพธิสเตฺตหิ สมฺปาทนียา; ()

๗๐. อธิฏฺฐานธมฺมาทโย ปญฺจุ’ฬาร-
ปริจฺจาคธมฺมา จตุสฺสงฺคหา จ,
จริยตฺตยํ ปารมีธมฺมราสิ
ภวตฺตฺยา’ภิสโมฺพธิสมฺภารภูตา; ()

๗๑. ปภุตฺยา’ภินีหารโต ยาวโพธิ
อสเงฺขยฺยกปฺปานิ จตฺตาริ’มสฺส,
สลกฺขานิ เต โพธิสมฺภารธมฺมา
ภวา วุทฺธิปเกฺข ภตา สมฺภตา’ติ; ()

๗๒. ภชียนฺติ ยา ปุญฺญวเนฺตหิ โลเก
ปโยคํ สมาคมฺม สมฺปตฺติโย ตา,
ภคานาม วฎฺฏพฺพิวฏฺฏานุคา’ติ
ปวุจฺจนฺติ เตสํ อุภินฺนํ ภคานํ; ()

๗๓. ปุเร โพธิโต โพธิสโตฺต สมาโน
ภุสํ โพธิสมฺภารธเมฺม วินโนฺต,
ปติฏฺฐาสิ ยสฺมึ ภเค เต วนีติ
มนุเสฺสสุ เทเวสุ อุกฺกํสภุเต; ()

๗๔. ตถา'นญฺญสามญฺญสาหิญฺญฌาน-
สฺสมาปตฺติเภทคฺคมคฺคปฺผลาที,
ภเค โพธิมูเล วิวฏฺฏานุเค'ปิ
สยํ พุทฺธภุโต สมาโน วนี'ติ; ()

๗๕. จตุพฺพิส เย โกฏิลกฺขปฺปมาณ-
สมาปตฺติภาคา กมหาภาคเธโยฺย,
ปเรสํ นหิตาย?ตฺตโน ทิฏฺฐธมฺม-
สุขตฺถาย เต นิจฺจกปฺปํ วนีติ; ()

๗๖. อภิเญฺญยฺยธเมฺมสุ เย ภาวิตพฺพ-
ปหาตพฺพภาคา ปริเญฺญยฺยภาคา,
สิยุํ สจฺฉิกาตพฺพภาคา วนี'ติ
ชิโน ภาวนาโคจราเสวโน เต; ()

๗๗. อสาธารเณ เสสสาธารณ เย
อิเม ธมฺมภาคา'ธิสีลาทิเภทา,
ผลํ ยาวตา โพธเนเยฺยสุ สตฺถา
วนี ปตฺถยี สุปฺปติฏฺฐานุโขติ; ()

๗๘. อเวจฺจปฺปสนฺตา อิมสฺส'ตฺถิ เทว-
มนุสฺสา พหู ภตฺติยุตฺตา ตถาหิ,
อสาธารณา'โนปมานตฺตญาณ-
ปฺปภาวาทิโต สพฺพสตฺตุตฺตโม โส; ()

๗๙. อนตฺถาปหาราทิปุพฺพงฺคมาย
หิตตฺถา'ภินิปฺผาทเน ตปฺปราย,
ปโยคาภิสมฺปตฺติยา โพธเนยฺย-
ปชาโย'ปการาวหายา'มิตาย; ()

๘๐. วิยามปฺปภา เกตุมาลากุลาย
ภุสํ ลกฺขณา'สิตฺยนุพฺยญฺชเนหิ,
วิจิตฺตาย รูปินฺทิรามนฺทิราย
สมิทฺธตฺตภาวา'ภิสมฺปตฺติยาปิ; ()

๘๑. ยถาภุจฺจสีลาทิธมฺมุพฺภเวน
อุฬาเรน โลกตฺตยพฺยาปินาปิ,
สมนฺนาคตตฺตา กวิสุเทฺธน กิตฺติ-
สฺสรีเรน ขีโรทธีปณฺฑเรน; ()

๘๒. ฐิตฺตา วิสิฏฺฐาสุ อุกฺกํสโกฏึ
ปวิฏฺฐาสุ สนฺตุฎฺฐิตา'ปฺปิจฺฉตาสุ,
จตุนฺนํ วิสารชฺชธมฺมาน มทฺธา
ทสนฺนํ พลานญฺจ สพฺภาวโตปิ; ()

๘๓. สมนฺตาปสาทาวหตฺตา'ปิรูป-
ปฺปมาณทิเก ชีวโลเก สุรานํ,
นราน'ญฺชลีวนฺทนามานปูชา-
วิธานารหตฺตาปิ สมฺภตฺติฐานํ; ()

๘๔. อเวจฺจปฺปสาเทนฺ'เปตา'นุสิฏฺฐิ-
ปฏิคฺคาหกา เยชนา เกนจาปิ,
มนุเสฺสน เทเวน วา พฺรหฺมุนา วา
อสํหาริยา ภตฺติ เตสํ กทาจิ; ()

๘๕. ปริจฺจชฺช เต สาวกา ชีวิตมฺปิ
ชินํ ธมฺมปูชาย ปูเชนฺติ ทฬฺหํ;
ตถาหิ'สฺส ปญฺญตฺตสิกฺขาปทานิ
นวีติกฺกมเนฺต สมุโทฺท'ว เวลํ; ()

๘๖. ปวุจฺจนฺติ ภาคาติ ธมฺมสฺสภาว-
วิภาคา หิ เต ขนฺธธาตฺวาทินา'ปิ,
อตีตาทิรูปาทิเภเทหิ เตปิ
อเนกปฺปเภทา วิภตฺตา ภวนฺตี; ()

๘๗. ปปญฺจตฺตยํ สพฺพสํโยชนานิ
ชิโน คนฺถโยคา'สโว'โฆ'ปธีจ,
สมุจฺฉิชฺช มเคฺคน นิพฺพานธาตฺวา-
มตํ โส ปิพโนฺต วมี เต จ ภาเค; ()

๘๘. ฉจกฺขาทิวตฺถุนิ ชา'รมฺมณานิ
ฉจิตฺตานิ ฉเพฺพทนา ผสฺสฉกฺกํ,
ฉสญฺญา ฉตณฺหา ฉสเญฺจตนา ฉ-
พฺพิตเกฺก วิจาเร ฉ ภาเค วมีติ; ()

๘๙. ยมา'นนฺท จตฺตญฺจ วนฺตํ วิมุตฺตํ
ปหีณํ วินิสฺสฏฺฐ มงฺคีรสสฺส,
น ตํ ชาตุ ปเจฺจสฺสตีตฺยา'ภ สตฺถา
ยถาวุตฺตภาเค วมีเตฺววเมว; ()

๙๐. ชิโน กณฺหสุเกฺกจ วชฺชานวเชฺช
นิหีนปฺปณิเต อธเมฺม จ ธเมฺม,
อสาธารเณน' คฺคมคฺคา'นเนน
อปจฺจาคมํ ปาปยี อุคฺคิรีติ; ()

๙๑. ปเรสญฺจ สํสารนิรากรมฺหา
สมุลฺลุมฺปนตฺถาย กุลฺลูปมํ โส,
ยถาชฺฌาสยํ เทสยิตฺวาน ธมฺมํ
ปมาเปสิ เตหา’ปิ ภาเค’ติ สเพฺพ; ()

๙๒. ปุเร ปูรยํ ปารมีธมฺมชาตํ
มหาโพธิสโตฺต สมาโน ภคาพฺยํ,
สิรึ อิสฺสรตฺตํ ยโสหตฺถสารํ
วมี ฉฑฺฒนียํ ยถาเขฬปิณฺฑํ; ()

๙๓. ตถาหิ’สฺส ลทฺธํ ปุเร โสมนสฺส-
วฺหโย เตมิโย’โยฆโร หตฺถิปาโล,
กุมาโรสมาโน’ภินิกฺขมฺม เคหา
สิรึ เทวรชฺชสฺสิรึ อุคฺคิริ โส, ()

๙๔. อเนกาสุ ชาตีสุ สมฺปนฺนโภโค
ภาเค ลทฺธโภเค’วเมวุ’คฺคิริตฺวา,
สกํ หตฺถคํ ปจฺฉิเม อตฺตภาเว
อโนมสฺสิรึ จกฺกวตฺติสฺสิริมฺปิ; ()

๙๕. จตุทฺทีปิกํ เทวรชฺชา’ธิปจฺจ-
สมานาธิปจฺจํ ยถาภุจฺจ มุจฺจํ,
ยสญฺจา’ปิ ตตฺนิสฺสยํ ปญฺจกาเม
อลโคฺค ติณคฺคาย’ปา มญฺญมาโน; ()

๙๖. ปหายา’ ภิคนฺตฺวาภิสโมฺพธิรเชฺช
ปติฏฺฐาย สทฺธมฺมราชา พภูว,
อสาเร ตฺสาเร’ว สํสารสาเร
สฺวุตฺตปฺปกาเร ภเค โส วมีติ; ()

๙๗. ปวตฺตนฺติ นกฺขตฺตรูเปหิ เภหิ
สมํ จกฺกวาฬาวกาเสสุ ยาตา,
ติกูฏทฺทิ กูฏทฺทิ จนฺท’กฺก เนรุ-
วิมานาทิโสภา ภคา นาม โหนฺติ; ()

๙๘. ชิโน ตสฺสมงฺคี ชโนกาสโลเก
หเว ฉนฺทราคปฺปหาเณน เยน,
มหาโพธิมเณฺฑ นิสิโนฺนสมาโน
วิภูตาวิภูเต ภาเค เต วมีติ; ()

๙๙. โสภาควา’ติ ภตวา’ติ ภเควนี’ติ
ภาเควนี’ติ อภิปตฺถยิ ภตฺตวา’ติ,
ภาเควมี’ติ ติภเวสุ ภเควมี’ติ
อนฺวตฺถโต หิ ภควา ภควา สมโญฺญ; ()

๑๐๐อิจฺจว'มฺสฺส อรหาทิคุณปฺปพนฺธ-
ปุพฺพาจลุ'พฺภวยโสวิสโรสธีโส,
ปชฺชญฺจ สชฺชนมโนกุมุทานิ'เว'ทํ
จิตฺตานิ โพธยติ กึ ปุริสาธมานํ; ()

อิติเมธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺท ทานนิทาเน ชินวํสทีเป สนฺติเกนิทาเน ภควา'ตินามปญฺญตฺติยา อภิเธยปริทีโป ฉพฺพีสติโม สโคฺคฯ

๑. เอตฺถ'ตฺตหิสมฺปตฺติปรหิตปฏิปตฺติโต
นิสฺสีมาปิ ทฺวิธา พุทฺธคุณา สงฺคหิตา กถํ; ()

๒. ตาสฺว'ตฺตหิตสมฺปตฺติสทฺธมฺมจกฺกวตฺติโน;
ปหาณสมฺปทาญาณสมฺปทาเภทโต ทฺวิธา; ()

๓. รูปกายา'นุภาวาสุํ ตเตฺถ'ว'โนฺตคธา ทฺวิธา,
ปรตฺถปฏิปตฺตี'ปิ ปโยคาสยเภทโต; ()

๔. ปโยโค ลาภสกฺการสิโลกนิรเปกฺขิโน,
ทุกฺขู'ปสมณตฺถาย นียฺยานิโก'ปเทสนา; ()

๕. อาสโย เทวทตฺตาทิปจฺจามิตฺตชเนสฺปิ,
หิตชฺฌาสยตา นิจฺจํ เมตฺตากนฺตาย ภตฺตุโน; ()

๖. อินฺทฺริยา'ปริปกฺกานํโพธเนยฺยาน มนฺวหํ,
ปญฺญินฺทฺริยาทิสมฺปากสมยา'วคมาทิโต; ()

๗. เทยฺยธมฺมปฏิคฺคาหปฺปภุตีหา' นุกมฺปิย,
ปรหิตปฏิปตฺยา'สิ ปเรสํ หิตสาธนํ; ()

๘. เตสํ คุณวิเสยานํ วิภาวนวเสนปิ,
ปาฬิยํ อรหนฺตฺยาทิปทานํ คหณํ กถํ; ()

๙. ตตฺถา'รหนฺติ อิมินา ปเทน ปริทีปิตา,
ปหาณสมฺปทานาม อตฺตโน หิตสมฺปทา, ()

๑๐. ปเทหิ สมฺมาสมฺพุโทฺธ โลกวิทูติ อตฺตโน,
ญาณสมฺปตฺติสงฺขาตา นหิตสมฺปตฺติ ทีปิตา; ()

๑๑. วิชฺชาจรณสมฺปโนฺน'ติ'มินา ทสฺสิตา'ตฺตโน,
วิชฺชาจรณปฺภุติ สพฺพา'ปิ หิตสมฺปทา; ()

๑๒. สุคโต'ติ'มินา วุตฺตา ปฏฺฐายปณิธานโต,
อตฺตโนหิตสมฺปตฺติ ปรตฺถปฏิปตฺติจ; ()

๑๓. สตฺถา เทวมนุสฺสานํ ปุริสทมฺมสารถี,
ปรตฺถปฏิปเตฺย'ว ปทญฺจเยหิ ทีปิตา; ()

๑๔. ปทญฺจเยน พุโทฺธติ ภควาติ วิภาวิตา,
ยาว’ตฺตหิตสมฺปตฺติ ปรหิตปฏิปตฺติ จ; ()

๑๕. ติธา พุทฺธคุณา เหตุผขลสโตฺต’ปการโต,
สํขิตฺตา อรหํ สมฺมาสมฺพุโทฺธ’ติ ปเทหิจ; ()

๑๖. วิชฺชาจรณสมฺปโนฺน โลกวิทู’ติ’เมหิ จ,
จตูหิ ผขลสมฺปตฺติสงฺขาตา กิตฺติตา คุณา; ()

๑๗. ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา ทฺวีหิปเทหิ ตุ,
สโตฺตปการสมฺปตฺติวเสน คทิตา คุณา; ()

๑๘. ผลสมปตฺติสโตฺตปการสมปตฺติเภทโต,
อุโภ พุทฺธคุณา พุโทฺธ’ติ’มินา ปริทีปิตา; ()

๑๙. สุคโต ภควา ทฺวีหิ ปเทหา’ทิจฺจพนฺธุโน,
วิภาวิตา เหตุ ผลสโตฺต’ปการสมฺปทา; ()

๒๐. ถีรสารตโร’ทารุตฺตุงฺค สคฺคุณเมรุนา,
คิริราชา’ปิ นีจตฺตํ ชคาม ชินราชิโน; ()

๒๑. ตสฺสา’นุปุพฺพคมฺภีรสมฺปุณฺณคุณสาคเร,
สาคโร’ยํ ปริจฺฉิโนฺน พินฺทุมตฺตํ’ว ขายติ; ()

๒๒. ถาวรา’จลปตฺถิณฺณปติฏฺฐาคุณภุมิยา,
โนเปติ ปํสุปถวี กลภาคมฺปิ สตฺถุโน; ()

๒๓. จกฺกวาฬสหสฺสานิ สมฺพาธิกฬิตานิ’ว,
คุณเลสานุภาเวน ทิสฺสเนฺตรวิพนฺธุโน; ()

๒๔. อนนฺตาปริยเนฺตน คุณากาเยน สตฺถุโน,
อากาโส’มนโนฺต’ปิ อนฺตภุโต’ว คมฺยเต; ()
เอวํ พุทฺธคุณานนฺตาปริยนฺตา อจินฺติยา,
อวาจิยา’โนปเมยฺยา อโหอจฺฉริยพฺภุตา; ()

อิติเมธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป สนฺติเกนิทาเต นวนฺนมรหาทิคุณานํ สเงฺขปนยปริทีโป

สตฺตวีสติโมสโคฺคฯ

๑. ธุตนิชฺฌรจามรานิเลน
สิสิเร กูฏภุเชหิ คิชฺฌกูเฏ,
หริภุธรหาริเทหธาริ
วิหรโนฺต กรุณากโร กทาจิ; ()

๒. วสมาน มเสสภิกฺขุสงฺฆํ

อิห ราชคฺคหนามราชธานฺยา,
วรมณฺฑลมาล มานยสฺสุ
มุนิรานนฺทยนินฺทมิจฺจโวจ; ()

๓. ยติ สมฺปติ สนฺนิปาตยิตฺวา
ยติสงฺฆํ ยติราชมพฺรุวี โส,
รุจิรญฺชลิปูชิตงฺฆิกโญช
สมยํ มญฺญถ ยสฺสทานิ ภเนฺต; ()

๔. อถ โข สุคโต ตโต'หิคนฺตฺวา
นวสญฺญาฆนรํสิวิปฺปกิโณฺณ,
วรมณฺฑลมาฬํ โมตริตฺถ
รวิ มนฺทารมิโวทยา'จลมฺหา; ()

๕. ตหิ มาสนมตฺถเก นิสิโนฺน
มิคราชาริว กญฺจนาจลเคฺค,
ปริสาสุ วิสารโท อภาสิ
มุนิราชา'ปริหานิเยจ ธเมฺม; ()

๖. อภินฺขมิย'มฺพลฏฺฐิกายํ
วิหรโนฺต ภควา ตโต ปุรมฺหา,
นวปลฺลวมณฺฑิตมฺพสาขี
ริว'นฺพฺยญฺชนจารุรูปกาโส; ()

๗. อิติสีลปภาวิโต สมาธิ
สผโล จิตฺตปภาวิตา จ ปญฺญา,
สผลา'ติ ปวตฺตธมฺมจโกฺก
อถ นาลนฺทมุปาคมี สสโงฺฆ; ()

๘. ตหิ มมฺพวเน ยถาภิรนฺตํ
วิหรนฺตํ ตมุเปจฺจ เถรนาโค,
มกหีตญฺชลิมญฺชริก สิเรน
จรณจนฺท มวนฺทิ สาริปุโตฺต; ()

๙. สุนิสชฺช อสชฺชมานญาณํ
ภควนฺตํ ปจุรํ อภิตฺถวโนฺต,
นทิ สีหนิโภ อภีตวาจํ
ภควา จ'พฺภนุโมทิ ภาสิตํ ตํ; ()

๑๐. กถยํ อธิสีลจตฺตปญฺญา-
ปฏิสญฺญุตฺตกถํ ตหึ วสิตฺวา,
ยติสงฺฆปุรกฺขโต ตโต โส
อคมา ปาฏลิคามมุคฺคธีมา; ()

๑๑. มุนิ ปาฏลิคามุปาสกานํ

อนุกมฺปาย สุมาปิเต นิวาเส,
นิวสํ สวณญฺชลีหิ เปยฺยํ
วธุรํ ธมฺมสุธารสํ อทาสิ; ()

๑๒. อจิราปคเตสุ’ปาสเกสุ
ภควา ปาฏลิคามิเกสุ เตสุ,
ชนสุญฺญนิเกตนํ อนโญฺญ
ปวิสิตฺวาน อกาสิ สีหเสยฺยํ; ()

๑๓. มคธาธิปติสฺส ภุปติสฺส
นครํ ตตฺร สุนิธวสฺสการา,
สจิวา ติทเสหิ มนฺตยิตฺวา
วิย ตสฺมิํสมเย สุมาปยนฺติ; ()

๑๔. อภิปสฺสิย ทิพฺพจกฺขุนา ตํ
ภควา’นนฺท มโวจ เหสฺสเต’ทํ,
อริยา’ยตนํ วณิปฺปโถ’ติ
นครํ ปาฏลิปุตฺตนาม มคฺคํ; ()

๑๕. มิถุเภทวเสน อคฺคิโตวา
ทกโต ปาฏลิปุตฺตสญฺญิโน โข,
นครสฺส กทาจิ อนฺตรายา
มุนิ เวเทหมุนิํ ตโย’ตฺย’โวจ; ()

๑๖. ตทเห’วุปสงฺกมิํสุ เยน
ภควา เตน สุนีธวสฺสการา,
ชินปาทกิรีฎผุฏฺฐสีสา
อภิสิเตฺต’ว ขณํ ลสิํสุ’ โห เต; ()

๑๗. ถิรสารคุเณน ธมฺมรโญฺญ
ธนุทเณฺฑว ฐิตา นตงฺคยฏฺฐิ,
ตทุโภ สวิวา นิมนฺตยิํสุ
สุคตํ อชฺชตนาย โภชเนน; ()

๑๘. อธิวาสน มสฺส เต วิทตฺวา
ปฏิยเตฺตหิ ปณีตโภชเนหิ,
ภควนฺต มตปฺปยุํ สสงฺฆํ
กมลาวาสนิวาสคํ สหตฺถา; ()

๑๙. ภควา’ถ สุนีธวสฺสกาเร
ปริภุเตฺต อปนีตปตฺตปาณี,
อนุโมทิ นิปีย ธมฺมปานํ
ปจุรํ ปีติผุฏนฺตรา’ภวุํ เต; ()

๒๐. อนุยนฺตชเนหิ ธมฺมรโญฺญ

วชโต ภิกฺขุปูรกฺขตสฺส ตมฺหา,
ปุถุโลรตเลน ยํ วิสาลํ
นครทฺวาร มนนฺตริพภุว; ()

๒๑. อิติ โคตมพุทฺธปาทผุฏฺฐํ
ตทิทํ ทฺวาร มโหสี โคตมาขฺยํ,
ตหิ โมตริ ยตฺถ กากกเปยฺยา
มุนิ คงฺคาขฺยสวนฺติ ตุงฺควีจิ; ()

๒๒. พหฟ้า'นิลภงฺควีจิมาลา-
ลุลิตายา'ติ คภีรนินฺนคาย,
ย มนงฺคปภงฺคุโร ตริตฺถ
ตยิทํ โคตมติตฺถนาม มาสิ; ()

๒๓. สุคโต ปรตีรโค'ฆติโณฺณ
ชนตํ ปสฺสิย สาวเกหิ สทฺธิํ,
ตรณตฺถ มุลุมฺปกุลฺลนาวา
ปริเยสนฺต มุทานคาถ มาห; ()

๒๔. นรสารถิ เยน ภุมิกนฺตา-
มกุฏาการกุฏีหิ นาวกาโส,
อุปสงฺกมิ เตน โกฏิคาโม
อุทิตโมฺภรุ หุ'ปาหนปฺปิตงฺฆี; ()

๒๕. อหมสฺมิ ปพุทฺธสจฺจธโมฺม
ปุนรุปฺปตฺติ นจตฺถิ เม'ติ วตฺวา;
ตหิ โมวทิ วาสโค ติสิกฺขา-
ปฏิสํยุตฺตกถาย ภิกฺขุสงฺฆํ; ()

๒๖. มุนิ นาติกนามคามยาโต
กถิตานนฺทยตินฺทปุฏฺฐปโญฺห,
ปริทีปยิ ธมฺมทปฺปณาขฺยํ
ปริยายํ คติปจฺจเวกฺขณาย; ()

๒๗. อรหาทิคุณกโรก มเหสิ
วิหรํ ตตฺรปิ คิญฺชกานิวาเส,
ปิฏกตฺตยสงฺคหํ วสินํ
อธิสีลาทิกถํ กเถสิ ภีโยฺย; ()

๒๘. สุคโต ปคโต สภิกฺขุสโงฺฆ
อถ เวสาลิปุริํ ปุรีนมคฺคํ,
ตหิ มมฺพวเน วสํ วสินํ
สติปญฺญาปรมํ อภาสิ ธมฺมํ; ()

๒๙. ชินคนฺธคโช มม'มฺพปาลิ-

คณิกา อมฺพวเน’นิ’ทานิ สุตฺวา,
อภิรุยฺห ปยาสิ ภทฺทยานํ
กุจภาราติสมิทฺธภตฺติภารา; ()

๓๐. คณิกา’ถ กตญฺชลินิสินฺนา
ฆนปีนตฺถนภารรุมฺภิเตว,
กรวิกวิราวมญฺชุโฆโส
มธุรํ ธมฺม มภาสิ ตาย สตฺถา; ()

๓๑. กตภตฺตนิมนฺตนา ปสาทํ
รสนาทามสเรหิ วาหรนฺติ,
ปวิธาย ปทกฺขิณํ มุนินฺทํ
อคมา หํสวธุว มนฺทิรํ สา; ()

๓๒. อหตาหตนีลปีตรตฺต-
สิตมญฺชิฏฺฐวิราคสาฏเกหิ,
สุนิวตฺถสุปารุตา’ภิรูฬฺหา
สุรปุตฺตาริว ภทฺทภทฺทยานํ; ()

๓๓. อถ ลิจฺฉวิราชราชปุตฺตา
อุปสงฺกมฺม ปณมฺม ธมฺมรโญฺญ,
นขรํสิปพนฺธสินฺธุตีเร
สมยุํ มคฺคปริสฺสมํ นิสินฺนา; ()

๓๔. วิลสึสุ กิริฏภิงฺคมาลา-
วิรฬา ลิจฺฉวิกญฺชโกสราสิ,
รวิพนฺธวธมฺมภากเรน
ผุฏิตา’ธฏฺฐิตสิลคนฺธสาลิ; ()

๓๕. สผลีกตทุลฺลภนฺตภาวา
วิผลีภุตนิมนฺตานา ชนา เต,
วิรชงฺฆิรโชปิสงฺคโมฬี
ปุร มารูฬฺหรถา ตโต ปยาสุํ; ()

๓๖. ชนโลจนโตรณากราฬํ
อวติโณฺณ วิมลญฺชสํ สสโงฺฆ,
คณิกาย ฆรํ มเหสิ ปาโต
จรณกฺกนฺตถลมฺพุโช ชคาม; ()

๓๗. กตโภชนสงฺคภาวสาเน
คณิกา ปญฺชลิกา นิสชฺช ธมฺมํ,
สุนิสมฺม สสาวกสฺส’ทาสิ
สุคตสฺส’มฺพวนํ สมิทฺธสทฺธา; ()

๓๘. มุนิ รมฺพวนํ ปฏิคฺคเหตฺวา

วิหริตฺวาตหิเมต เทว ธมฺมํ,
กถยํ อธิสีลจิตฺตปญฺญา-
ปรมํ เพฬุวคามกํ ชคาม; ()

๓๙. อหเมตฺถ วสามิ ภิกฺขเว’โก
สมเณฺห’ตฺตสหายเกหิ ตุเมฺห,
อุปคจฺฉถ วสฺส มสฺสเมสุ
มุนิ เวสาลิสมนตโตตฺย’ภาสิ; ()

๔๐. ชิตมารพลสส เพฬุวสฺมิํ
อถ วสฺสุปคตสฺส โฆรโรโค,
อุทปาทิ จ มารณนฺติกา’สฺ
กฏุกา กายิกเวทนา’ติพาฬฺหา; ()

๔๑. อธิวาสนขนฺติปารโค โส
สุขทุเกฺขสุ ตุลาสโม ตทานิ,
ภควา อวิหญฺญมานรูโป
อธิวาเสสิ สโต จ สมฺปชาโน; ()

๔๒. อนเปกฺขิย ตาว ภิกฺขุสงฺฆํ
อิธุ’ปฏฺฐากนิเวทนํ อกตฺวา,
อนลนฺติ มมา’นุปาทิเสส-
ปรินิพฺพานปทํ สเจ ลเภยฺยํ; ()

๔๓. วีริเยน ปฏิปฺปณามยิตฺวา
พลวา’พาธ มลพฺภยาปนียํ,
ปฏิสงฺขรณารหํ วิเสสํ
สมธิฏฺฐาย สชีวิตินฺทฺริยสฺส; ()

๔๔. ภควา’ถ สมาธิ มปฺปยิตฺวา
ปฏิปสฺสมฺภิย ทุกฺขเวทนํ โส,
ปวิหาสิ มหาวิปสฺสนาย
นหิ วิกฺขมฺหิต เวทนา ปุนาสฺ; ()

๔๕. รวิพนฺธุ วิหารโต’หิคนฺตฺวา
พหิฉายาเอรณงฺคณปฺปเทเส,
สุนิสชฺชิ สุสชชิตา สนมฺหิ
ปริยุฏฺฐาย ลหุํ คิลานภาวา; ()

๔๖. ชิตชาติชรารุโช นิสีทิ
ยหิมานนฺทตโปธโน’ ปคมฺม,
ตหิ มญฺชลิโก มยา สุทิฏฺฐํ
ขมนียํ ตว สาต มิจฺจโวจ; ()

๔๗. ตว พาฬฺหคิลานตาย ภเนฺต

มม ปตฺถงฺฆโน วิย’ตฺตภาโว,
สกลาปิ ทิสา’นุปฏฺฐหนฺติ
นปิ ธมฺมา ปฏิภนฺติ มนฺติ วตฺวา; ()

๔๘. อปิจา’สิ มเม’ส สาวกานํ
หทยสฺสา’สลโว นกิญฺจิวตฺวา,
ภควา นปนา’นุปาทิเสส-
ปรินิพฺพาน ปทํ ภเช’ติ ภเนฺต; ()

๔๙. ยมนนฺตรพาหิรํ กริตฺวา
นนุ จา’นนฺทปกาสิโต หิ ธมฺโม,
คุรุมุฏฺฐิ ตถาคเตสุ นตฺถิ
วท กึ ปตฺถยเต มเม’ส สงฺโฆ; ()

๕๐. อธุนา’ห มสีติ วสฺสิโกสฺมิ
ปริชิโณฺณสฺมิ ตถาคตสฺส กาโย,
สกฏํวิย ชชฺชรํ ชราย
ภิทุโร วตฺตติ เวขมิสฺสเกน; ()

๕๑. สนิมิตฺตกเวทนานิโรธา
อุปสมฺปชฺช วิมุตฺติชํ สมาธึ,
วิหเรยฺย ยทา ตทาตฺตภาโว
วยธมฺมมฺปิ อตีวผาสุโหติ; ()

๕๒. อธุนาค มิว’ตฺตธมฺมทีปา
ภวถา’นญฺญปรายณาตฺถ ตุเมฺห,
ภควาวทิ เต’ว สตฺตมา’ติ
สมณา ภาวิตกาย จิตฺตปญฺญา; ()

๕๓. ปุนราคมิ ตตฺถ วุตฺถวโสฺส
ภควา เชตวนํ มหาวิหารํ,
อุปคมฺม ตทานิ ธมฺมเสนา-
ปติ สตฺถาร มวนฺทิ สาริปุโตฺต; ()

๕๔. วิวิธิทฺธิวิกุพฺพณํ วิธาย
ยตินาโค มุนินา กตาวกาโส,
ตว ปจฺฉิมทสฺสนนฺติ วตฺวา
นิวุโต ปญฺจสเตหิ สตฺถุกโปฺป; ()

๕๕. อภินมฺม ปทกฺขิณํ กริตฺวา
ภควนฺตํ สมุเปจฺจ มาตุเคหํ,
ชนิโต’วรเก นิปชฺชก มเณฺจ
ปรินิพฺพายิ ตทา’สิ ภูมิจาโล; ()

๕๖. อถ โกลิตนามเถรนาโค

ปรินิพฺพายิ ตถา กตาวกาโส,
ปุน ธาตุสรีร มปฺปยิตฺวา
มุนิการาปยิ เจติยานิ เตสํ; ()

๕๗. ชนโลจนปียมานรูโป
มุนิ เวสาลิปุรํ กเมน ปตฺวา,
สุนิวตฺถสุปารุโต กุเลสุ
จริ ปิณฺฑาย กรี'ว เสริจารี; ()

๕๘. ภควา ปริภุตฺตปาตราโส
ภวตา'นนฺททิวาวิหารกาโม,
อถ คณฺห นิสีทนนฺติ วตฺวา
คมิ จาปาลสมญฺญเจติยํหิ; ()

๕๙. อถ โข ภควา นิสิทิ เยน
ตทุปฏฺฐากวโร'ปคมฺม เตน,
กตปญฺชลิโก นิสิทิ วตฺวา
รมณียํติ อุเทนเจติยมฺปิ; ()

๖๐. สุคตสฺส ปนี'ทฺธิปาทธมฺมา
จตุโร ภิกฺขุ สุภาวิตา สุจิณฺณา,
พหุลีกฟิตา'ติ จาห ภีโยฺย
มุนิ ติเฏฺฐยฺย สเจ ขเมยฺย กปฺปํ; ()

๖๑. กรุณาปริภาวิตาสเยน
ชิตมาเรน ติวาร มตฺตเมวํ,
อุชุกํ มุนินา กรียมาเน
วิปุโลภาสนิมิตฺตชปฺปนมฺหิ; ()

๖๒. ปริยุฏฺฐิตมานโส ริว'โณฺณ
ขรมาเรน ปมุฏฺฐมานโส โส,
น จ ตํ ปฏิวิชฺฌิ เนว ยาจิ
ภควา ติฏฺฐตุ ยาวตา'ยุกปฺปํ; ()

๖๓. วช กงฺขสิ ยสฺสทานิกาลํ
ปหิตา'นนฺทตโปธโน'ติวตฺวา,
วสวตฺติวสิกโต มุหุตฺตํ
อวิทูรมฺหิ นิสีทิ รุกฺขมูเล; ()

๖๔. อุปคญฺฉิย โพธเนยฺย พนฺธุ
ภควา เยน ปมตฺต พนฺธุ เตน,
ภุชโคริว ภุตฺตนงฺคเลน
อภิมาเนน อโนนตงฺคยฏฺฐิ; ()

๖๕. อชปาลสมญฺญิโน กทาจิ

อุรุเวลาย วฏทฺทุมสฺส มูเล,
กตกิจฺจ? ตยา กตา ปฏิญฺญา
ลิขิตา วตฺตติ จิตฺตโปตฺถเก เม; ()

๖๖. สมณา ตว สาสนา'ว ติณฺณา
อธุนา ธมฺมธรา'นุธมฺมจารี,
ปฏิปตฺติรตา พหุสฺสุตา จ
สุวิยตฺตา สุวิสารทา วินีตา; ()

๖๗. ปฏิสิทฺธปรปฺปวาทิวาทา
สหธมฺเมน สปาฏิหาริยํ เต,
กถยนฺติ กถาปยนฺติ ธมฺมํ
ปรินิพฺพาตุ ตโต ภวนฺตฺย โวจ, ()

๖๘. ปรินิฏฺฐิตสพฺพพุทฺธกิจฺจ
มุนิเรวํ สมุทิริเต ติวารํ,
อนลนฺติ นิราลโย ภเวสุ
ตทู'(ปจฺฉนฺทสิกํ) นิเสธนาย; ()

๖๙. อโปฺปสฺสุโกฺก สมาโน วิหรตุ กลิมา โห ติมาสจฺจเยน
สจฺจาโลกปฺปกาโส ทุริต ตมหิโท ปญฺจตาฬีสวสฺสํ;
สมฺมา ขีณสฺสิเนโห ติภุวนภวเน ธมฺมราชปฺปทีโป
นิพฺพายิสฺสตฺย'ภาสิ ตทหนิ วิชหญฺจา'ยุ สงฺขารเวคํ ()

๗๐. จาปาเล เจติเย'วํ วิชหติ สติยา สมฺปชเญฺญนวายุ-
สงฺกาเร ภูมิจาโล ภวิ ปฏุปฏหาราว คมฺภิรโฆโส,
คชฺฉิํสุ วิชฺชุราชิภุชสตปหฏา สุกฺขชิมูตเภริ
โลโก โสกนฺธกาเร ปริปติ ชนิโต ภิํสโน โลมหํโส; ()

อิติเมธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป สนฺติเก นิทาเน ภควโต อายุสงฺขาโรสฺสชฺชน ปวตฺติ ปริทีโป อฏฺฐวีสติโม สโคฺคฯ

๑. เยนา'นโนฺท วสติ ภควา เตน คนฺตฺวา นิสิโนฺน
ปาทโมฺภเช สุมหิย สุเหพทฺธมุทฺธาญฺชลิหิ,
ภเนฺต สุกฺขาสติ จ เอลิตา หิํสโน โลมหํโส
ชาโต กสฺมา วสุมติวธู สมฺปเวธีตฺย'ปุจฺฉิ; ()

๒. เหฏฺฐา'กาเส พลวปวเน วายมาเน กทาจิ
วาตฏฺฐา ยา สลิลปถวี ตฏฺฐิตา ปํสุภุมิ,
สงฺกมฺปเนฺต ยถริวตริ โลล กโลฺลลมาลิ-
มโชฺฌติณฺณา ปถวิจลนฏฺฐาน มานนฺท เจ'ตํ; ()

๓. อเปฺปกเจฺจ สมณ สมณพฺราหฺมณา อปฺปมาณา
อาโปสญฺญา สุขุมปถวิ ภาวิตา สนฺติ เยสํ,
ปตฺตาภิญฺญา ปริจิตวสี เต สมาปตฺติลาภี

กเมฺปนฺตีมํ ตทปิ ภวเต ภูมิจาลสฺส ฐานํ; ()

๔. คโพฺภกฺกโนฺต ภจติ จ ยทา สมฺปชาโน สโตว
คพฺภสฺมา นิกฺขมติ จริเม อตฺตภาเว ตทาปิ,
สโมฺพธิํ วา ปุริสนิสโห พุชฺฌเต กมฺปเต'ยา
เอเต ธมฺมา สมณ มหโต ภุมิจาลสฺส เหตุ; ()

๕. พุโทฺธ หุตฺวา ภุวนนยโน ธมฺมจกฺกํ ปชานํ
สํวเตฺตตี วิชหติ ยทา จา'ยุสงฺขารเวคํ,
กมฺปเตฺย'สาปถวิ ผุสเต ขนฺธนิพฺพานธาตุํ
อานเนฺท'เต มหติปถวิกมฺปนตฺถาย เหตุ; ()

๖. ตพฺยาเสนพฺพิคตหทยา'นนฺทมานนฺทเถรํ
อสฺสาเสตฺวา อุปรุปริ โส เทสนํ วฑฺฒยิตฺวา,
อานนฺทา'หํ กรหจิวสิํ ยสฺส เนรญฺชราย
นชฺชา ติเร ชิตชลมุจสฺสา'ชปาลสฺส มูเล; ()

๗. ตตฺรา'คนฺตฺวา ผุสตุ ภควา ขนฺธ นิพฺพานธาตุํ
อิสฺสามายามลินหทโย ปาปิมา อิจฺจโวจ,
ลโทฺธกาโส ปุนรปิ กมมํ เอวเมวา'ภิยาจิ
อชฺชา'สีนํ ปรมรุจิเร ปฺย'ตฺร จาปาลเจเตฺย; ()

๘. อโปฺปสสฺเกกา ตฺวมิห กลิมา โหหิ มาเสหิ ตีหิ
ขนฺธานํ นิพฺพุติ ภควโต เหสฺสตี'เจฺจตมตฺถํ,
อาโรเจเนฺตน หิ กสติมตา สมปชเญฺญน ภิกฺขุ
โอสฺสโฎฺฐ เม ชิตนมุจินา จา'ยุสงฺขารธโมฺม; ()

๙. เอวํ วุเตฺต จรณกมลจนฺท มานนฺทเถโร
นตฺวา ภเนฺต พหุชนหิตตฺถาย ติฎฺฐา'ยุกปฺปํ,
วตติกฺขตฺตุํ ปรมกรุณาโจทิโต ยาจิทานิ
นา'ยํ กาโล ภวติ สุคตํ ยาวนายิ'จฺจ'โวจ; ()

๑๐. สโมฺพธิํ ตฺวํ ยทิ ภควโต สทฺทหเนฺต'สิ กสฺมา
นิปฺปีเฬสี ทสพล มนุลฺลงฺฆนียา'ภิลาปํ,
ตสฺมิํ ตสฺมิํ สติ ภควตา ก ยมาเน นิมิเตฺต
ตุเมฺหเว'ตํ วิย กลิมตา ทุกฺกตญฺจา'ปรทฺธํ; ()

๑๑. ยาเจยฺยาสิ ยทิ ทสพลํ เจ ปฎิกฺขิปฺป วาจา
สตฺถา'ทเตฺต ตว ตติยกํ วิปฺปโยโค ปิเยหิ,
นญฺวา'กฺขาโต สมณ ปฎิคเจฺจว เม สงฺขตํ ยํ
ชาตํ ภูตํ อวิปริณตํ ตํ กุโต' เป'ตฺถ ลพฺภา; ()

๑๒. เอกํเสนา'วิตถวจสา สจฺจสเนฺธน จายุ-
สงฺขาโร' หียติ ภควตา วฺยากตา'นนฺท ภิกฺขุ,
ยาสา วาจา ยถริว ฉิยามุตฺตขาโณ ตถา ตํ

ปจฺจาคเจฺฉ นปุนวจนํ ชีวิตารกฺขเหตุ; ()

๑๓. เอวํ วตฺวา สปทิ สุคโต คนฺธนาคินฺทคามี
เยนารญฺญํ วิปุลมลกาสารเวสาลิยํ โส,
กูฏาคารํ ตทวสริยา'นนฺทเถเรน สทฺธึ
อิจฺจาภาสี สมณปริสํ สนฺนิปาเตหิ สีฆํ; ()

๑๔. เอวํ ภเนฺต ลปิตวจโน โสกสเลฺลน วิโทฺธ
โสหา'ยสฺมา วสิคณ มุปฏฺฐานสาฬาย มาสุํ,
ราสิกตฺวา มหิตจรโณ'ปาหโน ตสฺส กาลํ
อาโรเจสิ คมิย ภควา ปีฐิกายํ นิสชฺช; ()

๑๕. อามเนฺตตฺวา สมณปริสํ โพธิปกฺเข ภวา เม
เยเต ธมฺมา สยมธิคตา เทสิตา สาธุกํ โว,
อุคฺคเณฺหตฺวา ยถริว สิยา สาสนญฺจทฺธนียํ
ภาเวตพฺพา สุปริหริยา เสวิตพฺพา'ติ วตฺวา; ()

๑๖. นิพฺพายิสฺสตฺย'วจ ภควา อจฺจเยนา'จิเรน
เตมาสานํ ภุวนภวนุ'โชฺชตปโชฺชตรูโป;
ตุเมฺห สมฺปาทยถ สมณา อปฺปมาเทน สเพฺพ
สงฺขารา ยํ สมุทยมยา ลกฺขณพฺภาหตา'ติ; ()

๑๗. ปุพฺพเณฺห โส กรกิสลยา'ธาน'วิฏฺฐานปโตฺต
ปโตฺต สตฺถา ปจุรจรโณ จีวรจฺฉนฺนคโนฺต,
คโตฺตภาสารุณิตปริขาวีถิปาการจกฺกํ
จกฺกเงฺกห'งฺกิตปทตลสฺสาลิเวสาลินามํ; () (ยมกพนฺธนํ)

๑๘. อาหิณฺฑิตฺวา ตหิ มนุฆรํ ปิณฺฑ มเนฺวสมาโน
ปจฺฉาภตฺตํ ภุวนนยโน โลจนินฺทีวเรหิ,
ตํ เวสาลึ ทฺวิรทคติมา'นนฺท นาคาปโลกํ
โอโลเกตฺวา อิท มวจ เม ปจฺฉิมํ ทสฺสน'นฺติ; ()

๑๙. ตมฺภาฐานา นยนสุภคํ เสวิโต สาวเกหิ
ภณฺฑคฺคามาฏวิ มวสโฐ ทิฏฺฐิวาทีภสีโห,
นิจฺฉาเรตฺวา สรสมธุรํ ธมฺมคมฺภีรโฆสํ
ตณฺหาขีณา มมปุนภโว ภิกฺขเว นตฺถฺย'ภาสิ; ()

๒๐. ติโสฺส สิกฺขา ปริหรถ โว สาธุกํ ภิกฺขเว'ติ
เอวํ วตฺวา มติภควติภตฺตุภูโต สยมฺภุ,
ตมฺหาคามา ปุนรุปคมี หตฺถิคาม'มฺพคามํ
ชมฺพุคฺคามํ วมิตคมโน หตฺถิวิกฺกนฺติคนฺตา; ()

๒๑. ปตฺวา โภคายตน มนโฆ โภคนามํ สุภิกฺขํ
นิโพฺภโค โส นครมปรํ ภารติภตฺตุรูโป,
จิตฺตาโภคํ กุรุถ สมณา สาธุกํตํ สุณาถ

เทสิสฺสามี’ตฺย’วทิ จตฺโร โว อุฬาราปเทเส; ()

๒๒. เอโส ธมฺโม ภวติ วินโย สาสนํ สตฺถุ เจทํ
อพฺภญฺญาตํ วต ภควโต สมฺมุขา เม สุตนฺติ,
สกฺขีกตฺวา ยทิ วทติ มํ ภิกฺขเว โกจิ ภิกฺขุ
นาทตพฺพํ ตทธิวจนํ นปฺปฏิโกฺกสิตพฺพํ; ()

๒๓. ปกฺขิตฺตานํ มม ติปิฏเก ตปฺปทพฺยญฺชนานํ
ยํยํฐานํ อวตรติ สํทิสฺสเต นิทฺธเมตฺถ,
คนฺตพฺพํ โว สุคหิตมิทํ ภาสิตํ ภิกฺขุเนติ โน เจ;()

๒๔. อาวาเส โย วิหรติ มหาภิกฺขุสโงฺค อมุตฺร
เถรา ภิกฺขู ติปิฏกธรา เถรวํสทฺธชา เย,
ยฺวาภิญฺญาโต ปฏิพลตโร ภิกฺขุ วา สมฺมุขา เม
เตสํ เตสํ อิทมวคตํ สุคฺคหีตตฺติ วุเตฺต; ()

๒๕. โอตาเรตฺวา ตทปิ วินเย สตฺถุ สุตฺตาภิธเมฺม
สํสนฺทนฺตํ ยทิปน ปฏิคฺคณฺหิตพฺพํกต น โนเจ,
จตฺตาโร เม อิติวิภชิเต นิปฺปเทสาปเทเส
ธาเรยฺยาถ’พฺรุวิ มุนิ รนาธานคาหี สทา โว; ()

๒๖. ปตฺวา ปาวาปุรวร มโถ’โรปิตกฺขนฺธภาโร
อมฺพารเญฺญ วิหรติ มมํ ธมฺมราชาติ สุตฺวา,
ติพฺพจฺฉโนฺท ชวนมติโน ทสฺสนสฺสาทนมฺหิ
จุโนฺท คนฺตฺวา จรณกมลํ วนฺทิ กมฺมารปุโตฺต; ()

๒๗. สมฺมาธมฺมสฺสวณปสุโต เอกมนฺตํ นิสิโนฺน
โสตาปโนฺน ปฐมทิวเส ทสฺสเนเนวสตฺถุ,
พุทฺธํ ปญฺญาภควติปตึ สฺวตนายา’ภิยาจํ
จโนฺท ปุพฺพาจลมิว ฆรํ ปาวิสิ จุนฺทนาโม; ()

๒๘. สมฺปาเทตฺวาคหปติ พหุํ ตายรตฺยา’วสาเน
ขชฺชํ โภชฺชํ สุมธุตรํ สูกรํ มทฺทวมฺปิ,
ปกฺขิโตฺตชํ ปจุรวิภโว ญาปยี ธมฺมรโญฺญ
กาโล ภเนฺต’ตรหิ ภควา นิฏฺฐิตํ โภชนนฺติ; ()

๒๙. สาลกฺขนฺธายตภุชยุโค มุคฺควณฺณํ คเหตฺวา
ปตฺตํ ปตฺตตฺถวิกปิหิตํ ปกฺกนิโคฺรธวณฺณํ,
อจฺฉาเทตฺวา ปริวุตวสิ จีวรํ ปํสุกูลํ
ปาสาทพฺภนฺตร มภิรุหี ตสฺส โสวณฺณวโณฺณ; ()

๓๐. พาลาทิโจฺจริ’ว ทสพโล ตาว ปุพฺพาจลเคฺค
ปญฺญตฺตสฺมึ รตนขวิเต ภทฺทปีเฐ นิสชฺช,
อามเนฺตตฺวา ชิตธนปตึ จุนฺทมาทิจฺจพนฺธุ
สตฺถารํ ตฺวํ ปริวิสิมินา มทฺทเวนาตฺย’ภาสิ; ()

๓๑. สนฺตเปฺปตฺวา สุคตปมุขํ ภิกฺขุสงฺฆํ สหตฺถา
มํสํ โสเพฺภ นิขณิย ตโต สตฺถุภุตฺตาวเสสํ,
ภตฺยา ธมฺมสฺสวณนิรตํ โพธยิตฺวาปยาสิ
ปูโร ปเงฺกรุหมิว ชิโน จุนฺทกมฺมารปุตฺตํ; ()

๓๒. พาฬฺหาพาโธ พลวกฏุกา เวทนา ตสฺส ภตฺตํ
ภุตฺตาวิสฺสา'ภวิ ภควโต รตฺตปกฺขนฺทิกา'สิ,
วิกฺขเมฺภตฺวา ตมปิ สติมา สมฺปชาโน'วิทูเร
มโคฺคติโณฺณ มุนิ รุปคมีรุกฺขมูลํ กิลนฺโต; ()

๓๓. ปญฺญาเปตฺวา จตุคุณมุปฏฺฐากเถโร อทาสิ
ยํ สงฺฆาฏึ นรหริ ตหึ วิสฺสมโตฺต นิสชฺช,
คนฺตฺวา'นนฺทา'หร สรภสํ ตฺวํ ปิปาสาตุรสฺส
ปานียฺยํ เม นิขิลทรถา นิพฺพุตเสฺสตฺย'ภาสี; ()

๓๔. ยสฺมา ภเตฺต สกฏสตสญฺจารสมฺภินฺนมคฺคา
โครูปานํ วิคฬิตฏฺฐี สิงฺคสงฺฆฏฺฏเณน,
จกฺกจฺฉินฺนา กลลกลุสีภุตสนฺตตฺตวาริ
นาลํ ปาตุํ สลิลมธุนา กุนฺนทิ สนฺทเต'ธ; ()

๓๕. อจฺจาสเนฺน กกุธวิฏปีมูลสํสฏฺฐกุลา
วาตกฺขิตฺตา'มลชลกณา สาตสิโตทปุณฺณา,
สกฺกา ภเนฺต สวติ กกุธาสินฺธุ คตฺตานิ สีกึ
กาตุํ ปาตุํ ธรณิรมณิ พทฺธหาราภิรามา; ()

๓๖. เอวํ วุเตฺต ปุน ภควตา โจทิโต ปตฺตหโตฺถ
ปตฺวา'นโนฺท กลลวิสมํ กุนฺนทีติตฺถมาสุํ,
เนตฺวา สิโตทก มลฺลิตํ นิมฺมลํ สนฺทมานํ
ญโต ภเนฺต ปิวตุ ภควา'ตฺยา'ห พุทฺธานุภาโว; ()

๓๗. ตสฺมึกาเล สมิตตสิณํ รุกฺขมูเล นิสินฺนํ
นํ ทิสฺวาน'งฺกุสนิสิตธี ปุกฺกุโส กมลฺลปุโตฺต,
ปพฺยากาสิก ปฏฺตรสมาปตฺติยากิตฺตเนน
อาฬารสฺสา'ธิกวุปสเม อตฺตโน'ภิปฺปสาทํ; ()

๓๘. คชฺชนฺติสฺวา'สนิสุ ปริโต นิจฺฉรนฺตีสุ ชาตุ
วิชฺชุมฺมาลาสุ จ คลคลายนฺติยา วุฏฺฐิยาหํ,
สญฺญีภุโต นนุ ขผสมาปตฺติยา สนฺตวิโตฺต
นา'โสฺสสึ โภ สุติกฏุรวํ นาทฺทสํ รูปวาห; ()

๓๙. วุตฺตํ สุตฺวา'มตรสหีรํ อุทฺธริตฺวาน ธีมา
สทฺธาพีชํ ปนิหิต กมถา'ฬารกาลามเขเตฺต,
เยภุเยฺยนา'สมจุปสเม สิงฺฆีวเณฺณ ปสโนฺน
ทตฺวา พุทฺธํ สรณ มคมา สาฏกํ สิงฺคีวณฺณํ; ()

๔๐. ตตฺตงฺคาโรทรมิว ตมงฺคีรสโงฺคปนีตํ
วตฺถํ วีตจฺจิก มภินวํ สิงฺคิวณฺณํ รราช,
ปจฺฉา ปจฺจุตฺตริย กกุธาสินฺธุ มโชฺฌคเหตฺวา
อมฺพารณฺญํ ตหิ มวตรี สกฺยสิโห สสโงฺฆ; ()

๔๑. สงฺฆาฏึ ปตฺถริย สหสา จุนฺทเถเรน มเญฺจ
ปญฺญตฺตสฺมึ สปทิ สมธิฎฺฐาย วุฎฺฐานสญฺญํ,
อจฺจธายา’ธิกกิลมโถ โส สโต สมฺปชโญฺญ
ปาเท ปาทํ ภวภยภิโท สีหเสยฺยํ อกาสิ; ()

๔๒. อามเนฺตตฺวา นิรวธิทโย เถร มานนฺทนามํ
เทฺว เม ลทฺธา สมสมผลา ปิณฺฑปาตา วิสิฎฺฐา,
สเนฺทโห โย กรภวิ สิยา จุนฺทกมฺมารปุตฺต-
เสฺส’วํ วตฺวา ปริหรตุ ตญฺจาห เม อจฺจเยน; ()

๔๓. ตมฺหา ขีณาสวปริวุโต ภูริปโญฺญ หิรญฺญ-
วตฺยา นชฺชา วิชนปวนํ ปาริเม ตีรภาเค,
ผุลฺลํ สาลพฺพน มวสรี โกสิณาราน มคฺคํ
มลฺลานํ โส สุรวนสิรึ ราชธานฺยา’วิทูเร; ()

๔๔. อานเนฺทนา’ นธิวรวโจ โจทิเตโน’ ปจาเร
ปญฺญนฺตสฺมึ ตถณยมกสฺสาลรุกฺขนฺตราเฬ
มเญฺจ ปญฺญาสติปริมุโข อุตฺตราธานสีเส
กตฺวา ปาโทปริปท มนุฎฺฐานเสยฺยํอกาโส ()

๔๕. สิตจฺฉายา วิคฬิตรโชธูสรา สพฺพผาลิ-
ผุลฺลา ภนฺตี ชฎิตวิฎปกฺขนฺธมูลา’ ญฺญมญฺญํ,
สงฺกิณฺณาลี สปทิ ยมกสฺสาลสาลา วิสาลา
ทิสฺสเนฺต’วํ วกุลติลกา’โสกจเมฺปยฺยสาขี; ()

๔๖. นจฺจํ คีตํ วิวิธตุริยํ วตฺตเต’ทานิ ทิพฺพํ
ทิพฺพํ จุณฺณํ มลยชมยํ ทิพฺพมนฺทารวานิ,
ปสฺสา’นนฺทพฺพิกจยมกสฺสาลปุปฺผานฺย’กาเล
สมูชาเย’วหิ ภควโต อนฺตลิกฺขา ปตนฺติ; ()

๔๗. เอเต พฺรหฺมามรนรผณี จามรจฺฉตฺตหตฺถา
มาลามาลาคฺฬปริมลณฺฑุปทีปทฺธเชหิ,
ฉนฺนํ ตาฬาวจรภชิตํ มงฺคลาคารภูตํ
ชาติเกฺขตฺตํ นนุ ภควโต เกวลํ ปูชนาย; ()

๔๘. อานเนฺท’วํ สติปิ ภควา ตาวตา สกฺกโตวา
สมฺมา เตสํ นจครุกโต นมานิโต ปูชิโตวา,
โย โข ธมฺมํ จรติ สมโณ’ ปาสโก วา’นุธมฺมํ
ภตฺยา โส มํ ปรมวิธานา กมานเย ปูชเยติ; ()

๔๙. อเมฺห ตสฺมาติห ปฏิปทํ สุฏฺฐุ ธมฺมานุธมฺมํ
สมฺปาเทมา’ตฺย’วจ มุนิ โว สิกฺขิตพฺพญฺหิ เอวํ,
ธมฺมาสฺสามิํ สปทิ ปุรโต วีชมาโน สมาโน
หตฺถิจฺฉาโป ยถริว ฐีโต เถรนาโค’ปวาโน; ()

๕๐. มลฺลานํ โข นครวรโต ยาวตา สาลทายํ
ราสิภูตา’สุรสุรวรพฺรหฺมราชูหิ ยสฺมา,
ทฏฺฐุํ พุทฺธํ ทสพลธรํ ขิตฺตวาลคฺคโกฏิ-
มตฺตฏฺฐาเน ทสทสหิ วา นตฺถฺย’ผุฏฺฐปฺปเทโส; ()

๕๑. กนฺทนฺตีนํ ปกิริย สเก เกสปาเส จ พาหา
ปคฺคณหิตฺวา สิรสิ ปถวิสญฺญินีเทวตานํ,
ฌายนฺตีนํ ภุวิปริปตนฺตีน มุชฺฌายินีนํ
เทโนฺต’กาสํ อปนยิ ปรเณฺจฬฺหเกโน’ปวานํ; ()

๕๒. สงฺขารานํ ขยวย มนาคามิโน วีตราคา
เทวพฺรหฺมา สุมริย ยเถวิ’นฺทขีลาจลฏฺฐา,
นาเมฺห ภเนฺต’ตรหี วิย โว อจฺจเยนาตฺย’โวจุํ
ปสฺสิสฺสามา’ยติ มิค มโนภาวนีเยปิ ภิกฺขู; ()

๕๓. ชาตฏฺฐานปฺปภุติก มิธานนฺทฐานํ จตุกฺกํ
ปุญฺญเกฺขตฺตํ ภุวิ ภควโต สพฺภิสํเวชนิยํ,
อทฺธา สทฺธาวิสทหทยา สาธโว จาริกายํ
อาหิณฺฑนฺตา ปวุรกุสลํ ตตฺรปตฺวา วิณนฺติ; ()

๙ ๕๔. ปุฏฺฐเสฺสวํ กถมปิ มยํ มาตุคาเมสุ ภเนฺต
วตฺติสฺสามา’ตฺยมิตมติมา’ นนฺทเถรสฺส’ภาสิ,
ตนฺนิชฺฌานํ ตทภิลปนํ มากโรถาติ ตุเมฺห
เอวํสเนฺต สติปริมุขา โหถ ฉทฺวารรกฺขา; ()

๕๕. ปุฏฺฐเสฺสวํ มย มุตฺสมฺฏฺฐานรูปาวสิเฏฺฐ
วเตฺตยฺยาเมฺห ตวนิรุปเม รูปกาเย กถนฺนุ,
มาโข ตุเมฺห ภวถ มุนิโน เทหปูชาวิธาเน
สขฺยาปารา อุปริ ฆฏถา’หา’สวานํ ขเยติ; ()

๕๖. สํวิชฺชเนฺต ภควติ อิธานนฺท ภีโยฺยปสนฺนา
รูปีพฺรหฺมามรปภุตโย ขตฺติยพฺราหฺมณา เย,
สกฺกจฺจํ เต ยถริว ชนา จกฺกวตฺติสฺสรีเร
สพฺยาปารา นรหริสริโรปหาเร สิยุนฺติ; ()

๕๗. จตฺตาโร เม พหุชนหิตา พุทฺธปเจฺจกพุทฺธา
ยสฺมา มคฺคปฺผลสุขมุทา สาวกา จกฺกวตฺตี,
ราชา ปูชาวิธิสุมหิยา โหนฺติ ถูปารเห’ว
ตสฺมา ถูโป มมปิ ภวตา’นนฺทสิงฺฆาฏกมฺหิ; ()

๕๘. เอวํ วุเตฺต สริย ตมฺโรโตมริภูตโสโก
เถรานโนฺท ปวิสิย นิราลมฺพธมฺมํ วิหารํ,
อาลมฺพิตฺวา วิลปิย พหุํ อคฺคลตฺถมฺภสีเส
สตฺถา เสเข กฬิตกรฺณาปางฺคภโงฺค ปโรทิ; ()

๕๙. อามเนฺตตฺวา ตมนธิวโร ปุญฺฉมกานสฺสุธารํ
เถรํ มาโขวิลปิ อล มานนฺท มาโสจิ เหวํ,
สงฺขารานํ กถมิห ลเภ นิจฺจตํ นิพฺพิการํ
อกฺขาตํ เม นนุ ปิยชนพฺพิปฺปโยโค สิยาติ; ()

๖๐. เมตฺตาปุเพฺพน หิ จิรตรํ กายกเมฺมน วาจา-
กเมฺมนา’ยํ คุณมณิมโนกมฺมุนา ภิกฺขเว มํ;
สกฺกจฺจํ สนฺนิจิตกุสโลปจฺจุปฏฺฐาสิ ตสฺมา
อาตาปี โส ตฺวมสิ นิปปโก เหสิ ขีณาสโวติ; ()

๖๑. ฉายามเญฺญ จิร มนุจรํ เสยฺยถา’นนฺทภิกฺขู-
ปฏฺฐาโก เม ภวติ สุตวา นาคตาติตกานํ,
สมฺพุทฺธานํ ภควต มุปฏฺฐายกา เจ’ตทคฺคา
อิจฺจา’เห’ตปฺปรมสมณาเยว เหสฺสนฺตฺย’เหสุํ; ()

๖๒. สํวเณฺณสิ นิรวธิคุโณ อุกฺขิปโนฺต’ว เมรุํ
สโงฺขเภโนฺต วิย ชลนิธึ ปตฺถรโนฺต’ว ภุมิํ,
วิตฺถาเรโนฺต วิย รวิปถํ สงฺฆมเชฺฌ ฐิตสฺส
อานนฺทสฺส’ตฺตริตรคุณํ อพฺภุตเจฺฉรภูตํ; ()

๖๓. หิตฺวา สาขานคร มนลํชงฺคลํ อิสฺสรานํ
วาสภฏฺฐานํ ตทิตรปุรํ สพฺพสมฺปตฺติสารํ,
ปตฺวา ราชคฺคหปภุติกํ นาถ นิพฺพายตูติ
เอวํ วุเตฺต มุนิ รวจ มาเหวมานนฺทโวจ; ()

๖๔. ปุเพฺพ ทิโพฺพปมสุข วิธา’นนฺท’หํ จกฺกวตฺติ-
ราชา หุตฺวา จิร มนุภวิํ ธมฺมิโก ธมฺมราชา,
มลฺลานํ โข ตทหนิ กุสาวตฺย’ยํ ราชธานิ
อาสิ ลกฺขิวสติ รลการาชธานี’ว ผีตา; ()

๖๕. คามเกฺขเตฺต ชิตริปุรโณ โกสิณาราน มสฺมิํ
สาลารเญฺญ ชินกริวโร มารกณฺฐิรเวน,
ยาเม อชฺชาหนิ รชนิยา ปจฺฉิเม หญฺญเต’ติ
วาเสฏฺฐานํ ปหิณิ ยติมาโรจนตฺถํ ตมตฺถํ; ()

๖๖. สนฺถาคาเร มหติปริสา กิญฺจิกมฺมํ ปฏิจฺจ
ราสิภูตา ยติวรวโจโจทิตา มุจฺฉิตาสิ,
อุยฺยานํ เต ปวิสิย ตทา มลฺลปุตฺตา จ มลฺลา
วฺยาปชฺชิํสู กสิรนิกราวารปาเร นิมุคฺคา; ()

๖๗. ยํนูนาหํ นรปติกุลํ เอกเมกํ คเหตฺวา
วนฺทาเปยฺยํ จรณกมลทฺวนฺท มงฺคีรสสฺส,
อิจฺจานโนฺท ยติ สปริโส ปุตฺตทาเรหิสทฺธึ
อิตฺถนฺนาโม ปณมติ ชินํ มลฺลราชาติ วตฺวา; ()

๖๘. มลฺลานญฺจาหริย ปฐมเยว ยาเม รชนฺยา
วนฺทาเปสิ สกลปริสํ เตนุปาเยน พุทฺธํ,
สุตฺวา วิทฺวา ภควต มนุฏฺฐานเสยฺยปฺปวตฺตึ
สาฬ้ารญฺญํ อวสริ ปริพฺพาชโก โย สุภโทฺท; ()

๖๙. โอกาสํ เม ททถ สมณํ โคตมํ ปุจฺฉนาย
กงฺขาธมฺมํ ปชหิตุ มิธานนฺทปโตฺต หมสฺมิ,
วุเตฺต สตฺถา กิลมติ อลํหาวุโส มา วิหญฺญิ
วตฺวา’นโนฺท ภควติ ทยาโจทิโต วารยี ตํ; ()

๗๐. ลโทฺธกาโส ทสพลทยาชาลพโทฺธ สุภโทฺท
อญฺญาเปโข ปวิสิย ตหึ ตพฺพิเหสานเปโกฺข,
ปญฺหํ ปุจฺฉิ ตทุปนยเน โกวิโท’ภาสิธมฺมํ
วิตฺถาเรนฺต อริยวินเย ปุคฺคเล สุปฺปติฏฺฐ; ()

๗๑. ปพฺพชฺชิตฺวา ภควติ สยํ ภิกฺขุภาวาภิสิโตฺต
สงฺขารานํ ขยวย มโถ ภาวยิตฺวา สุภโทฺท,
วิทฺธํเสตฺวา สกลกลุสํ สตฺถุปจฺจกฺขภูโต
อุนฺนาเทตฺวา ปริสมรหํ ปจฺฉิโมสาวโกสิ; ()

๗๒. ปญฺญโตฺต โย ภวติ วินโย เทสิโต โยจ ธโมฺม
โส โว สตฺถา ปรมสรโณ’ตฺยา’ห เม อจฺจเยน,
เถเร ภิกฺขู ตทิตรวสี คารวํ โวหรนฺตุ
ภเนฺต วตฺวา ปริหรถ โว สาทราสปฺปติสฺสา; ()

๗๓. ปจฺจโกฺข โน ภวิ ทสพโล ปุจฺฉิตุํ สมฺมุขา ตํ
นาสกฺขิมฺหา มยมิทมิตี มาหุวตฺถานุตาปา,
มุเตฺต ตุณฺหีภวิ วสิคโณกิญฺจิ พุเทฺธจธเมฺม
สเงฺฆ มเคฺค วิมติ ยทิโว ภิกฺขเว ปุจฺฉถาติ; ()

๗๔. ยสฺมา ขเนฺธ ปชหติ ชิโน ภิกฺขเว ภนฺททานิ
อามเนฺตมี นิยตภทฺรา สพฺพสงฺขารธมฺมา,
สมฺปาเทถา’ตฺย’มิตมติมา อปฺปมาเทน ตุเมฺห
ปพฺยากาสิ ภควต มยํ ปจฺฉิมาโหติวาจา; ()

๗๕. รูปารูปาวจรกิริยชฺฌานสญฺญานิโรธ-
สงฺขาตา ยา นววิธสมาปตฺติโย ตา’นุโลมํ,
นิสฺสีมโมฺหนิธินิภคฺโณ มารสงฺคามสูโร
พุโทฺธ นารายนพลธโร โส สมาปชฺชิ ตาว; ()

๗๖. ตํ ตํ ฌานํ มุนิ ปฏิสมาปชฺชมาโน นิโรธา
สมฺมา ปจฺจุฏฺฐหิย ปฐมชฺฌานโวสาน มาป,
ตํ ตํ ฌานํ ปุนรนุสมาปชฺชมาโน จตุตฺถ-
รูปชฺฌานุ’ฏฺฐหิย วิคตาเสสสงฺขารธมฺมํ; ()

๗๗. เสฺนหปริกฺขยชาโต
ปโชฺชโต วิย ติโลกมณิปโชฺชโต,
พุโทฺธนิรุปธิเสส-
ปรินิพฺพุติยา สยมฺภุ ปรินิพฺพายิ; ()

๗๘. สมฺปติ เทวมนุสฺส-
ปชาย สทฺธึ ปโรทมานาย ภุสํ,
โสเกนิ’ว สงฺกมฺปิ
สหสฺสราเวน’ยํ มหาปถวี; ()

๗๙. วิปฺผุริตวิชฺชุราชิ-
ทณฺฑาหตเมฆทุนฺทุภีผลิตา’สฺํ,
กทลิวนํ วิย นาโค
นิปฺปีเฬสิ อเสสโลกํ โสโก; ()

๘๐. ชาติเกฺขตฺตํ เขตฺตํ
วิย สมฺพาธํ ฉเณหิ เตสํเตสํ,
วิชโนกาสา’ กาสา
โลเก มงฺคลนิมิตฺตชาตํ ชาตํ; () (ยมกพนฺธนํ)

อิติเมธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททานนิทาเน ชินวํสทีเป สนฺติเก นิทาเน ตถาคต ปรินิพฺพานปฺปวตฺติ ปริทีโป เอกูนตึสติโม สโคฺคฯ

ปรินิพฺพุเต ภควติ สหปรินิพฺพานา พฺรหฺมาสหมฺปติ อิมํ คาถํ อภาสิฯ

สเพฺพวนิกฺขิปิสฺสนฺติ ภูตา โลเก สมุสฺสยํ
ยถา เอตาทิโส สตฺถา โลเก อปฺปวิปุคฺคโล,
ตถาคโต พลปฺปโตฺต สมฺพุโทฺธ ปรินิพฺพุโตติ;

ปรินิพฺพุเต ภควติ สหปรินิพฺพานาสโกฺก เทวานมิโนฺท อิมํ คาถํ อภาสิฯ

อนิจฺจา วตสงฺการา อุปฺปาท วยธมฺมิโน,
อุปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ เตสํวูปสโม สุโขติ;

ปรินิพฺพุเต ภควติ สหปรินิพฺพานา อายสฺมา อนุรุโทฺธ อิมา คาถาโย อภาสิฯ

นาหุอสฺสาสปสฺสาโส ฐิต จิตฺตสฺส ตาทิโต
อเนชาสนฺติ มารพฺภ โสกาลมกรี มุนิ,
อสลฺลีเนน จิเตฺตน เวทนํ อชฺฌวาสยิ
ปโชฺชตเสฺสว นิพฺพานํ วิโมโกฺข เจตโส อหูหิ;

ปรินิพฺพุเต ภควติ สหปรินิพฺพานา อายสฺมา อานนฺโท อิมํ คาถํ อภาสิฯ

ตทาสิยํ หึสนกํ ตทาสิโลมหํสนํ,
สพฺพาการวรูเปเต สมฺพุเทฺธ ปรินิพฺพุเตติ;

๑. โลกตฺตเยกนยโนมุนิขิปฺปเมว
ปคฺคยฺหมุทฺธนิภุเช ปรินิพฺพุโตติ,
กนฺทึสุ ตาว วิลปึสุ วิวฏฺฏยึสุ
อาวฏฺฏยึสุ ปปตึสุ มวีตราคี; ()

๒. อสฺสาสยํ วสิคณํ สมลํ สโสกํ
รตฺยาวเสส มถ ธมฺมกถาย เถโร,
ตํ วีตินามยิ นิรุทฺธตโม’นุรุโทฺธ
อานนฺทเถรสฺหโท หทยงฺคมาย; ()

๓. มลฺลาน มคฺคนครํ กุสิณาร มิทฺธํ
อาโรจนาย ปรินิพฺพุตภาว มสฺส,
อานนฺทเถร มนิรุทฺธยโส สรีโร
ปาเหสิ อตฺตทุติยํ อนุรุทฺธเถโร; ()

๔. มลฺลา ตทตฺถปสุตา สมเยน เตน
ยตฺรา’ภิสนฺนิปติตา ปติมตฺตยนฺติ,
เถโรปน’ตฺตทุติโย ตมุเปจฺจ สนฺถา-
คารํ ตมตฺถ มภิเวทยิ โสกทีโน; ()

๕. เถรสฺส ตสฺส สุนิยมกฺม สมลฺลปุตฺตา
มลฺลา สมลฺลสุณิสา ภุวิก มลฺลฉายา,
กนฺทึสุ ตาว ปปตึสุ ปริทฺทวึสุ
ธมฺมิลฺลเวลฺลิตภุชา’หตโสกสลฺลา; ()

๖. นานาวิธานิ ตุริยานิ สุคนฺธมาลํ
อาทาย ปญฺจสตทุสฺสยุคานิ มลฺลา,
เยนา’สิ ตสฺสสุคตสฺสุ’ตฺชํ สรีรํ
ตํ สาฬทาย มุปวตฺตน โมสรึสุ; ()

๗. เต คนฺธธูปกุสุเมหิ จ นจฺจคีต-
วชฺชหิ ฉตฺตมณิวิชนิจามเรหิ,
เจลพฺพิตาน นวมณฺฑลมาฬกาทึ
กตฺวาน ฉาหมกรึสุ สรีรปูชํ; ()

๘. ปโมกฺขมลฺลปุริสา’ฏฺฐนหาตสีสา
คโนฺธทเกน สุนิวตฺถสุปารุตตฺตา,
มุตฺตามณีหิ ขจิตาย ตถาคตสฺส
คตฺตํ สุวณฺณสิวิกาย นิโรปิตํ ตํ; ()

๙. จาเลตุ มปฺปมปิ สตฺตมวาสรมฺหิ
ปุจฺฉึสุ เถร มนุรุทฺธ มสยฺห กินฺติ,
โส ทิพฺพจกฺขุมติยา’มิตเทวตานํ
ปพฺยากริ ปริวิตกฺก มเวจฺจ เถโร; ()

๑๐. นิเสฺสสมานุสิกทิพฺพมหามเหหิ
ตํวิคฺคหํ ภควโต’ภิมหียมานํ,
อุกฺขิปฺป ตาสมนุวตฺตกมกลฺลภูปา
คนฺตฺวาน อุตฺตรทิสาย ปุรสฺสุ’ทีจึ; ()

๑๑. มเชฺฌนมชฺฌ กมหินีภรุ มุตฺตเรน
ทฺวาเรน ตสฺสนครสฺส ปเวสยิตฺวา,
สุตฺวาน พนฺธุลปชาปติมลฺลิกา ตํ
ทฺวาเร ฐิตา’ถนวโกวิธานพฺพยาย; ()

๑๒. โธตาย คนฺธสลิเลน มหาลตาพฺย-
ภุสาย สตฺตรตเนหิ สมุชฺชลาย,
องฺคีรสสฺส สตปุญฺญวีลาสจิตฺตํ
ฉาเทสิ คตฺต มตุลํ กฬิตาวกาสา; ()

๑๓. มลฺลาน มคฺคนครสฺส ปุรตฺถิมายํ
สํวิชฺชเต มกุฏพนฺธนเจติยํ ยํ,
เทหํ ติโลกสรณสฺส ปุรตฺถิเมน
ทฺวาเรน นิกฺขมิย ตตฺร สมปฺปยึสุ; ()

๑๔. สา ยาวสนฺธิสมลา นครี ตทานิ
มฺวทารเวหิ ปิหิตา’ภวิ ฉนฺนุมตฺตํ,
ปุจฺฉึสุ สตฺถุ ปฏิปชฺชน มตฺตภาเว
อานนฺทเถร มถ ภุมิภุชา กถนฺติ; ()

๑๕. เทเห ยเถว ปฏิปชฺชติ จกฺกวตฺติ-
รโญฺญ ตเถว ปฏิปชฺชถ พุทฺธเทเห,
อิจฺจาห โส ภควโต’ตุชรูปกายํ
เต เวฐยุํ อหตกาสิกสาฏเกหิ; ()

๑๖. กปฺปาสปฏฏวิหเตหิปิ เวฐยึสุ
กตฺวาน ปญฺจสตทุสฺสยุเคหิ เอวํ,
ปกฺขิปฺป เตลปริปุณฺณสุวณฺณโทณฺยา
อญฺญา’ยสาย ปฏิกุชฺชิย โทณิยา เต; ()

๑๗. คตฺตํ ชินสฺส จิตกํ กตจิตฺตกมฺมํ
มาลาลตาวิลสิตํ สตหตฺถมุจฺจํ,
วีสาธิกํ อครุจนฺทนทารุก ปุณฺณํ
อาโรปยึสุ สิริยา ชิตเวชยนฺตํ; ()

๑๘. ปาวาย มลฺลนครํ กุสิณารนามํ
คนฺตา มหาปฎฺติกสฺสปเถรนาโค,
ภิกฺขูหิ ปญฺจสติเกหิ ปโถกฺกมิตฺวา
รุกฺขสฺส มูล มุปคมฺม ขณํ นิสีทิ; ()

๑๙. อทฺธานมคฺค มถโข ปฏิปชฺชิ ตมฺหา
มนฺทารวํ กุสุม มญฺญตโร คเหตฺวา,
อาชีวโก ต มหิปสฺสิย กสฺสปาโขฺย
ชานาสิ โคตม มนนฺตชินนฺตฺยปุจฺฉิ; ()

๒๐. อามาวุโส ภควโต ปรินิพฺพุตสฺส
โหนฺตฺย'ชฺช สนฺตทิวสาติ ตโตมเยทํ,
มนฺทารวํ กุสุม มาหริตนฺติ วุเตฺต
กนฺทึสุ เกจิ วิลปึสุ อวีตราคา; ()

๒๑. ตาย'จฺฉิ ภิกฺขุปริสาย สุภทฺทพุฑฺฒ-
ปพฺพชฺชิโต สปทิ สตฺถริ พทฺธเวโร,
โย ทุพฺพโจ ยติ มหาสมเณน เตน
มุตฺตา มยํหิ ยทุปทฺทุตกายวาจา; ()

๒๒. อิจฺฉาม ยํช มย มิทานิกโรม ตํยํ
เนจฺฉาม'ทานิ นกโรม มยํ ตโตมา,
โสวิตฺถ มาจวิลปิตฺถ' ลมาวุโสติ
วตฺวา ปหาร มทที ชินธมฺมจเกฺก; ()

๒๓. มลฺลา นรินฺทมกุฏงฺกกิตปาทปีฐา'-
ลิเมฺปตุ มสฺส จตฺโร จิต มปฺปสยฺห,
ปุจฺฉึสุ เถร มนฺรุทฺธ มิ'ตพฺรุวิ โส
ปเตฺต'ธ ปชฺชลติ กสฺสปเถรสีเห; ()

๒๔. ธมฺมาคเทน หตโสกหเทหิ เยน
ภิกฺขูหิ สตฺถุจิตโก วสิกสฺสปโวฺห,
เตโน'ปสงฺกมิ สุภทฺทกถํ สสีเส
สุกฺขาสนี'วฺ'รสิ สตฺติ'ว มญฺญมาโน; ()

๒๕. กตฺวา ปทกฺขิณ มธิฏฺฐหิ โส จตุตฺถ-
ชฺฌานุฏฺฐิโต ภควโต จิตกํ ติวารํ,
พทฺธญฺชลี สิรสิ เถรวรสฺส เภตฺวา
ตํ สุปกฺปติฏฺฐิตปทานิ ปติฏฺฐหึสุ; ()

๒๖. เถราสหสฺส กรตามรเสหิ สตฺถุ
ปาทํสฺมาลิ วิหิตาหินิปจฺจกาโร,
โอมุชฺชิ คนฺธวิตกาปรสาครมฺหิ
โลโกจ ตปฺปภว โสกฆนนฺธกาเร; ()

๒๗. เถเรนจาหินมิเต จิตโก สมนฺตา
สมฺปชฺชลิตฺถ สยเมวฺ'ตุชตฺตภาเว,
ทเฑฺฒ ชินสฺส มสิวา นปิฉาริกาสิ
สารีริกฏฺฐีวิสโร'ภยถาวสิโฏฺฐ; ()

๒๘. สเตฺตว นาภิวกิรึสุ ลลาฏคีวา
ธาตฺวกฺขกฏฺฐิ มุนิโน จตุทนฺตธาตู,
สิทฺธตฺถขณฺฑกตตณฺฑุลมุคฺคมตฺตา
เสสา ปภายปิ ติธา ปกิรึสุ ธาตุ; ()

๒๙. นิพฺพาปยึสุ จิตกานล มนฺตลิกฺขา
นิกฺขมฺม จามรมโนหร นีรธารา,
สาฬทฺทุเมหิ สลิลานิ ตถา สมนฺตา
มลฺลา สุคนฺธปริวาสิตวารินาปิ; ()

๓๐. โอลมฺพมานมณิทามสุวณฺณทามํ
จิตฺตพฺพิตานมถพนฺธิยมลฺลภูปา
กตฺวา สุคนฺธปริภณฺฑ มุฬารสนฺถา-
คาเร สุสนฺถริย โกชวกมฺพลานิ; ()

๓๑. ตฏฺฐานโต กมกุฏพนฺธนนามสาฬํ
ยาวญฺชสํ รชตกญฺจนโตรเณหิ,
ลาชาทินา กทลิปุณฺณฆเฏหิ ทีป-
ธูปทฺธเชหิ ปริโต ปติมณฺฑยิตฺวา; ()

๓๒. ตํ สตฺถุธาตุปริปุณฺณ สุวณฺณโทณึ
มลฺลาน มคฺคปุร มาหริยฺ'สฺสเวหิ,
เสตาตปตฺตลสิเต สรภาสนมฺหิ
มุตฺตามณีหิ ขจิเต ตหิ มปฺปยิตฺวา; ()

๓๓. กุเมฺภน กุมฺภ มุปหจฺจ คชํ คเชน
จเกฺกน จกฺก มุปหจฺจ ภุชํ ภุเชน,
รกฺขํ วิธาย จตุรงฺคินิยา สมนฺตา
เสนาย เหมกวเจหิ ควจฺฉิกํว; ()

๓๔. กเตฺววเมว ธนุราวรณญฺจ สตฺติ-
หเตฺถหิ ปญฺชร มนนฺตชินสฺสธาตู,
สมฺมานยึสุ สุมหึสุ สุสาธุกีฬํ
กีฬึสุ สตฺตทิวสํ สหนาคเรหิ; ()

๓๕. สุตฺวาน ภุปติ ตมตฺถ มชาตสตฺตุ
สตฺถาหิ ขตฺติยกุลปฺปภโว อหมฺปิ,
สารีรภาค มรหาม มยมฺปิ ตสฺมา
ปาเหสิ ทูต มถ มลฺลนราธิปานํ; ()

๓๖. เวสาลิกา ปจฺรลิจฺฉวิภุภุชา จ
สกฺยาธิปา กปิลวตฺถุปุราธิวาสี,
ภูปา'ลฺลกปฺปวิชิเต พุลยาจ ราม-
คามมฺหิ โกลิยมหีปตโย ตเถว; ()

๓๗. โย เวฐทีปนคเร ธรณีสุโร โส
ปาเวยฺยกา จ มหิปา ปหิณึสุ เตสํ;
ปเจฺจกทูตปุริเส จตุรงฺคินีหิ
เสนาหิ เตปิ นิวุตา'ภิมุขีภวึสุ; ()

๓๘. อาคมฺม เยน ภควา สยเมว คาม-
เกฺขโตฺต'ปวตฺตนวเน ปรินิพฺพุโต โน,
ทสฺสาม โน'ติ ชินธาตุลวมฺปิ มลฺลา
ปาเหสุ มุนฺนติมนา ปฏิสาสนานิ; ()

๓๙. สา ราชธานิ นิชราชปุรกฺขตาหิ
สงฺคามสูรจตุรงฺคินิวาหินีหิ,
ยุทฺธาย พทฺธกลหาหิ ขณํชคาม
เวลาติวตฺตปลยมฺพุธินิพฺพิเสสํ; ()

๔๐. โย โทณภุสุรสุธี ภวิ ชมฺพุทีเป
ราชูหิ ปูชิตปโท สุนิสมฺมการี,
โส โทณคชฺชนมกา กปริสํ วิเนโนฺต
เทฺวภาณวารมิต มาหวเกฬิสชฺชํ; ()

๔๑. สุตฺวา'นุสาสน มถาจริยสฺส ตสฺส
สเพฺพ สมคฺคนิรตา วสุธาธินาถา,
อตฺถาย โน วิภชถา'ติ สเมน ตุเมฺห
ธาตูน มฏฺฐปฏิวึสก มพฺรุวึสุ; ()

๔๒. ขีณาสโว หิ สรภู จิตเกน คีวา-
ธาตุํ สมาหริย โลกหิตาย ยตฺถ,
ลงฺกาย ภาติ มหิยงฺคณถูปราชา
ตสฺมึ สมปฺปยิ สุเภ มณิถูปคเพฺภ; ()

๔๓. เขมวฺหโย จิตกโต วสิ วามทาฐา-
ธาตุํ สมคฺคหิย' ทาสิ กลิงฺครโญฺญ,
โทโณทฺวิโช ภริย ธาตุวิภาคสโชฺช
เวฐนฺตเร นิทหิ ทกฺขิณทนฺตธาตุํ; ()

๔๔. ทาฐํ ชฏารชตเจติยคํ ทฺวิชสฺส
ตํ ทกฺขิณกฺขก มปาหริ เทวราชา,
โทโณ สุวณฺณมยโทณิมวาปุริตฺวา
เตสํ วิภชฺช สมภาคมทาสิธาตุ; ()

๔๕. เต ภุภุชา สกสเกวิสเย วิธาย
สมฺปูชยึสุ ชินธาตุนิธานถูเป
องฺคาร มาหริย โมริยขตฺติยา’ถ
โทโณปิ เหมมยกุมฺภ มกํสุ ถุเป; ()

๔๖. ทิสฺวาน ตสฺสปมหาวสิ ตตฺถตตฺถ
ธาตฺวนฺตราย มถ คณฺหิย รามคาเม,
อญฺญตฺร โทณ มิตธาตุ มชาตสตฺตุ-
รโญฺญ ถิรํ นิทหิตุํ ปททาสิ ธาตุ; ()

๔๗.อฎฺฐ’ฐ วฑฺฒิตกรณฺฑกถูปคเพฺภ
ปกฺขิปฺปภูมิปติ ธาตุมหานิธานํ,
โส เถรนาคสรโณ ปวิธาสิ วาฬ-
สงฺฆาฎยนฺต มิห โยชยิ เทวราชา; ()

๔๘. ราชา อโสกวิทิโต สิริชมฺพุทีเป
ตมฺหา สมาหริย สตฺถุ สรีรธาตุ,
การาปยี จตุรสิติสหสฺสถูเป
ธีมา มหินฺทวสิ ทีปมิมํ ตทา’ป; ()

๔๙. เทวานมาทิปิยติสฺสนราธิเปน
ถูเป วิธาย ชินธาตจิหปตฺตมตฺตา,
วิตฺถาริตา ปณิหิตา ชยโพธิสาขา-
วาเมตรกฺขกสิลามยปตฺตธาตุ; ()

๕๐. นตฺตา ปน’สฺส อภโย ชลิตุคฺคเตโช
โย ทุฎฺฐคามินิ รณมฺพุธิปารคามี,
ราชา’นุราธนคเร นคราธิราเช
กตฺวาน ลงฺกมกลงฺกมกาสิรชฺชํ; ()

๕๑. ลงฺกงฺคนาย กุจมณฺฑลนิพฺพิเสสํ
โสวณฺณมาลิ มตุลํ รตนุชฺชลนฺตํ,
โส ถุปราช มกริ ถิร มปฺปยิตฺวา
ธาตุปฺปพนฺธ มภินิมฺมิตพุทฺธรูปํ; ()

๕๒. สารีริเกหิ’ตรถุปวเรหิ ลงฺกา-
ภุมิตฺถิ โมฬิมณิ กญฺจนมาลินาม
สคฺคาปวคฺคสุขโท วร ถูปราชา
โส ยาว ธาตุปรินิพฺพุติยา วิภาตุ; ()

๕๓. อิทฺธานุภาว มธิกิจฺจ ชินสฺส ธาตุ-
กาโย’ปหารรหิโต ครุการฐานํ,
ปตฺวา ตหิํตหิ มถนฺตรธานกาเล
โย สงฺกมิสฺสติ’ห กญฺจนมาลิถุปํ; ()

๕๔. โส นาคทีปมุปคมฺม ตโตวิธาตุ-
โลกา จ นาคภวนา ติทสาลยมฺหา,
นิกฺขมฺม นิมฺมิต นิรูปมพุทฺธรูโป
ราสิ ภวิสฺสติ สุมณฺฑิต โพธิมเณฺฑ; ()

๕๕. พุทฺธานุภาวปภวา'ภินวคฺคิชาลา-
มาลาหิ ปชฺชลิตธาตุมยตฺตภาเว,
ตาวานุ'มตฺตมปิ ทิสฺสติ นาวเสสํ
กตฺวาน ธาตุปรินิพฺพุติ เหสฺสเตว; ()

๕๖. พุทฺธาปทาน มรหาทิคุณวทาตํ
ภตฺยา ปุนปฺปุน มิมํ สรตํ สตํ โภ,
จิตฺตํ กิเลสปริยุฏฺฐิต มุชฺชุภูตํ
อทฺธา สุธนฺตกนกํว วิสุทฺธิเมติ; ()

๕๗. จิโตฺตชุตายปิ วิตกฺกวิจารธมฺมา
วตฺตนฺติ สตฺถุคุณสญฺจยโคจรา'ถ,
สํชายเต ปวุรปีติ จ กายจิตฺต-
ปสฺสทฺธิ นิทฺทรถตาย สุขํ สมาธิ; ()

๕๘. คมฺภีรตาย ตทธีนคุณณฺณวสฺส
นิทฺธุตนีวรณโต ปวิเวกภูตํ,
ฉาเยถ ฌานมุปจาร มถา'ธิคเจฺฉ
ตปฺปาทกํ อริยมฺค ผขลญฺจ โยคี; ()

๕๙. ตสฺสา'ติจารุจริตสฺสรณานุยุโตฺต
โหเตวว สตฺถริ สคารวสปกฺปติโสฺส,
สทฺธินฺทฺริยาทิ ปริณามคโต'ธิคเจฺฉ
ปีติปฺปโมทพหุโล กุสโล'ภิสนฺทํ; ()

๖๐. สตฺถุสฺส เจติยฆรํว ตทตฺตภาโว
ปูชารโห จ ภยเภรวทุกฺขสโยฺห,
ลชฺชิ จ ภีรุ ลภเต สหวาสสญฺญํ
สคฺคาปวคฺควิภวสฺส ภเวยฺย ภาคี; ()

๖๑. ลงฺกาย ลกฺขปติคามวรมฺหิ เขตฺตา-
รามาธิเปน คุณภุสณภุสิเตน,
วิขฺยาตนิมฺมลยโสวิสเรน วลฺลิ-
คามุพฺภเวน ปริสาวจรกฺขเมน; ()

๖๒. เถเรนุ'ปายจตุเรน ภทตฺตสงฺฆา-
นนฺทาภิเธน ครุนา ครุภาวเคน,
สิโสฺสรโส'ปนยเนน นิชํว เนตฺตํ
รกฺขํ วิธาย มภิวุทฺธิย มปฺปิโต โย; ()

๖๓. โย ชีวิตมฺปิ นิรเปกฺขิย ตมฺพปณฺณี-
ทีปํ ติวาร มวติณฺณ มิมํ วสีหิ,
มุตฺตามณีหิ ขจิเตน นมหคฺฆสิทฺธคี-
จโงฺคฎเกน มหิตุํ ชินทนฺตธาตุํ; ()

๖๔. สิกฺขาครุํ วชิรนาม วิหารสามิํ
ราชาธิราชคฺรุลณฺฉธรํ ยตินฺทํ,
กตฺวานุ'ปชฺฌมุปสมฺปาทมาป ธมฺม-
มเชฺฌตฺ โมตริย รมฺมมรมฺมรฎฺฐํ; ()

๖๕. สํวฑฺฒิตํ ปิตุปทาธิคเตน เมณฺฑุน
รญฺญา ปสีทิย กุสคฺคธิยา สกาย,
สิสฺสํ อเสสปริยตฺติธรสฺส เญยฺย-
ธมฺมาภิวํสวิทิตสฺส'ปิ สงฺฆรโญฺญ; ()

๖๖. สํชยุตฺตภาณกกุมารภิวํสนามํ
ราชาธิราชครฺุลณฺฉธรํ สุธีรํ,
เถราสภํ สุปฏิปตฺติครุํ ครุํ โย
นิสฺสาย ธมฺมวินเย ปฎุตํ ชคาม; ()

๖๗. ลกฺขีสเร โมรฎฺนามปฺเร สุรเมฺม
ชาเตน อิสฺสรชนายนมฺหิ ชาตฺยา,
วสฺสฏฺฐิํสปริมาณวโยคฺเณน
ปาสาณทูรปฺรโคจรคามิเกน; ()

๖๘. เตนา'ภยาทิกรฺุณารตนาภิธานา-
รามาธิเปน คณฺวาจกาภาวเคน,
สํสุทฺธพุทฺธคฺณาทีปนตปฺปเรน
สํสารสาครสมุตฺตรณาสเยน; ()

๖๙. ปีติปฺปโมทชนนํ สมเณน เมธา-
นนฺทาภิเธน กวินา กวิกุญฺชรานํ,
อาทิจฺจพนฺธุชินราชคุณปฺปพนฺธ-
สุทฺธาปทานปริทีปกถาสรีรํ; ()

๗๐. สทฺทานฺสาสนิ'ติหาสนิฆณฺฎฺฉโนฺท-
ลงฺการสาร มภิธมฺมกถาคภีรํ,
สคฺคาปวคฺคสุขทํ สมติํสสคฺคํ
วฺยาขฺยาสเมต มนุรูป ปทปฺปโยคํ; ()

๗๑. ทฺวิสหสฺสพนฺธสมากุลํ ชินวํสทีปฺมนากุลํ
รจิตํ สมาป สมาปนํ ปรมํปพนฺธสิโรมณิํ,
สุภมาฆมาสิกวาสเร นิรุปทฺทเวน ตถาคเต
ปรินิพฺพุเต ทฺวิสหสฺสสฏฺฐิจตฺสฺสโตทยหายเต; ()

อิติ เมธานนฺทาภิธาเนน ยตินา วิรจิเต สกลกวิชน หทยานนฺททาน นิทาเน ชินวํสทีเป สนฺติเกนิทาเน ภควโต ธาตุปรินิพฺพานปฺปวตฺติปริทีโป ติํสติโมสโคฺคฯ

สาติเรโก สนฺติเกนิทานภาโค ตติโยฯ